

Nr 210.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 16 mars 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt i punkterna 1:o—76:o.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Stockenström anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar, vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom följande:

1:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Skogsbo nr 1 i Tierps socken av Uppsala län har utarrenderats till den 14 mars 1928 mot en årlig avgäld av 1,500 kronor. Efter nämnda tidpunkt är egendomen utarrenderad under ett år mot en årlig avgäld av 1,000 kronor.

*Skogsbo nr 1
i Uppsala
län.*

Å egendomen har under år 1925 hållits arrendeuppskattning. Av instrumentet över förrättningen med tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren F. W. Mossberg genom Fr. Enhörning år 1897 över egendomens inägor upprättad karta jämte en år 1917 av distriktslantmätaren H. J. Schönberg upprättad beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, fördelad i två varandra angränsande skiften, hemskiftet och skogsskiftet, är belägen 6 kilometer från Tierps järnvägsstation och köping samt innehåller en areal av 168.0296 hektar, därav 50.827 hektar åker och tomt, 2.939 hektar ängs- och odlingsmark, 113.019 hektar avrösningsjord, omfattande 64.02 hektar produktiv skogsmark, samt 1.2446 hektar impediment.

Torp eller lägenheter finnas icke å egendomen.

Egendomen är taxerad för 34,900 kronor, därav 25,900 kronor för jordbruket och 9,000 kronor för skogen.

Uppskattningsmännen hava, med förordande av nybyggnad av manhus och källare för en kostnad av 9,309 kronor samt fritt virke, föreslagit egendomens fortsatta utarrendering mot en arrendeavgäld av 1,210 kronor och med hembuds rätt för nuvarande arrendatorn, P. J. Melin, som under 19 år innehaft arrendet samt väl underhållit husen och hävdad inägor.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra i anledning av den gjorda uppskattningen.

Vid besiktning å egendomen hava de av domänstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 april 1926 tillkallade sakkunniga för utredning angående vissa kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk (*kronojordstyckningssakkunniga*) föreslagit, att egendomen måtte antingen ostyckad försäljas eller ånyo utarrenderas, ävensom meddelat, att egendomens arrendator förklarar sig önska förvärva densamma.

Egendomen har undergått saluvärdering under år 1927, därvid egendomen av uppskattningsmännen åsatts ett saluvärde av i runt tal 79,000 kronor, därav 32,436 kronor 20 öre för inägor, 500 kronor för kapitaliserad utdelning från häradsallmänning och 46,053 kronor 25 öre för skog och skogsmark.

Länsstyrelsen ävensom *överjägmästaren* hava icke haft något att erinra mot egendomens försäljning.

Med skrivelse den 30 januari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid med hänsyn till den jämförelsevis kostsamma nybyggnad, som torde erfordras, för sin del funnit det vara för statsverket fördelaktigast att avyttra egendomen. Styrelsen har åsatt egendomens skog ett saluvärde av 38,353 kronor 25 öre. Egendomens saluvärde skulle därför belöpa sig till i runt tal 71,290 kronor.

*Departements-
chefen.*

Under åberopande av den lämnade utredningen får jag tillstyrka egendomens försäljning i enlighet med domänstyrelsens förslag. Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Skogsbo nr 1 i Tierps socken av Uppsala län må försäljas

antingen till egendomens nuvarande arrendator, P. J. Melin, mot ovanberörda köpeskillning, 71,290 kronor, att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt *att* egendomen försäljes i det skiek den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillningen erlägges till länsstyrelsen i länet, som har att så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats å egendomen utfärda köpebrev, *att* egendomen skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, *att* köparen svarar för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt *att* köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemålde P. J. Melin icke begagnar sig av nämnda medgivande att förvärva egendomen, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929.

2:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Uppeby nr 1 i Hacksta socken av Uppsala län är utarrenderad för tiden till den 14 mars 1928 mot en årlig avgäld av 630 kronor. Domänstyrelsen har efter nämnda tid ombestyrts egendomens skötsel under ytterligare ett år. *Uppeby nr 1 i Uppsala län.*

Å egendomen har hållits arrendeuppskattning under år 1925. Av instrumentet över nämnda förrättning med tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren F. W. Mossberg över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, belägen å ömse sidor om byvägen mellan Löths och Hacksta kyrkor, 1.1 mil från Grillby och 2.2 mil från Enköping, är fördelad i tre skiften, hemskiftet, skogsskiftet och det 3 kilometer från gården liggande Rörmyskiftet.

Egendomen omfattar en areal av 39.875 hektar, därav 25.712 hektar åker och tomt, 1.932 hektar äng, 11.719 hektar avrösningsjord och 0.512 hektar impediment.

Torp eller lägenheter finnas icke å egendomen.

Egendomen är taxeringsvärderad till 24,700 kronor, därav för skogen 2,100 kronor.

Med förordande av en del omändringsarbeten å egendomens manbyggnad hava *uppskattningsmännen* föreslagit egendomens fortsatta utarrendering

mot en beräknad årlig avgäld av 900 kronor och hembuds rätt för nuvarande arrendator.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra med anledning av uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga hava efter besök 1926 å egendomen, under framhållande av de jämförelsevis stora kostnader, som skulle erfordras för en effektiv torrläggning av egendomen, hemställt om egendomens försäljning i en lott.

Egendomen har i anledning härav undergått saluvärdering under år 1927, därvid egendomen av uppskattningsmännen åsatts ett försäljningsvärde av 26,500 kronor, varav 5,525 kronor för skog och skogsmark. Till nämnda värde skulle emellertid läggas det till 850 kronor kapitaliserade värdet för egendomen tillkommande utdelning från häradsallmänning, vadan saluvärdet skulle komma att utgöra 27,350 kronor.

Länsstyrelsen ävensom *överjägmästaren* hava tillstyrkt försäljning av egendomen.

I skrivelse den 30 januari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och på de skäl, som anförts av kronojordstyckningssakkunniga, ansett det vara för statsverket lämpligast att avyttra egendomen. Styrelsen har funnit egendomens skog skäligen böra åsättas ett saluvärde av 4,615 kronor. Egendomens saluvärde skulle därigenom belöpa sig till i avrundat tal 26,460 kronor.

*Departements-
chefen.* Jag biträder domänstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Uppeby nr 1 i Hacksta socken av Uppsala län må å offentlig auktion under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor till den högstbjudande försälas med tillträdesrätt den 14 mars 1929.

3:o.

*Vallby nr 2
och 3 i Upp-
sala län.*

Kronoegendomen 2 mantal Vallby nr 2 och 3 i Danmarks socken av Uppsala län är utarrenderad till den 14 mars 1929 till Per Erik Högborg mot en årlig avgäld av 1,100 kronor. Under 1926 har å egendomen hållits förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering från den 14 mars 1929. Av instrumentet däröver jämte övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren F. W. Mossberg genom Carl Mohlin år 1905 upprättad karta över inägora till egendomen med tillhörande beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 8 kilometer från Uppsala och 1 kilometer från Bergsbrunna järnvägsstation, har en sammanlagd areal av 182.7616 hektar, därav 52.955 hektar tomt och åker, 0.311 hektar äng, 128.375 hektar avrösnings jord samt 1.1206 hektar impediment.

Egendomen är utlagd i två skiften nämligen hemskiftet och skogsskiftet. Hemskiftet, beläget å ömse sidor av allmänna landsvägen Uppsala—Östuna kyrka, har en areal av 54.4516 hektar, därav 52.777 hektar tomt och åker, 0.311 hektar äng, 0.243 hektar backar samt 1.1206 hektar impediment.

Å egendomen finnes en lägenhet Asphagen, belägen å skogsskiftet samt bebyggd med arrendatorn tillhöriga byggnader.

Egendomen är taxeringsvärderad till 60,300 kronor, varav 45,200 kronor för inägorna och 15,100 kronor för skog och skogsmark.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att egendomen, som utgjorde ett väl avpassat bondejordbruk med i det hela taget tillräckliga åbyggnader, borde i sin helhet ånyo utarrenderas.

Vid uppskattningsstillfället hade inga spekulanter till egnahemslägenheter anmält sig.

Egendomen har under år 1926 besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga. Vid besiktningstillfället hemställde arrendatorn av egendomen, Per Erik Högberg, om friköp av en bostadstomt å hemskiftet invid allmänna landsvägen, vilken framställning av de *sakkunniga* tillstyrkts.

I anledning härav har domänstyrelsen låtit anmoda uppskattningsmännen föreslå ett för ändamålet lämpat område samt verkställa arrende- och saluvärdering å detsamma.

Över det område, som av uppskattningsmännen föreslagits till bostadstomt till arrendatorn, har år 1927 upprättats karta av distriktslantmätaren friherre Skiöld von Otter. Området motsvarar ägofigurerna av 76, 77, 78 och av 79 å Mossbergs karta och innehåller en areal av 0.4861 hektar, därav 0.4231 hektar åker samt 0.063 hektar avrösningsjord. Området har har åsatts ett saluvärde av 700 kronor och ett arrendevärde av 30 kronor.

Länsstyrelsen ävensom *domänstyrelsen*, som i skrivelse den 14 januari 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, hava icke haft något att erinra mot den föreslagna bostadstomtens avskiljande och försäljning.

Med biträdande av samma förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte
föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att förberörda å friherre Skiöld von Otters år 1927 upprättade karta angivna område om 0.4861 hektar må fränkiljas kronoegendomen 2 mantal Vallby nr 2 och 3 i Danmarks socken av Uppsala län och till nuvarande arrendatorn av egendomen, Per Erik Högberg, försäljas mot en köpeskilling av 700 kronor under villkor i övrigt, att köpeskillingen erlägges senast å tillträdesdagen och inbetalas till länsstyrelsen i länet,

att området, som må tillträdas vid köpets avslutande, säljes i det skick det vid tillträdet befinnes, att köparen skall svara för de området efter tillträdesdagen åliggande utskylder, samt att köparen ensam skall vidkännas kostnaderna för områdets avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter.

4:o.

*Ekeby nr 2
och 3 i Sö-
dermanlands
län.*

Kronoegendomen Ekeby nr 2 och 3, tillsammans 1 mantal, i Halla socken av Södermanlands län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 1,050 kronor.

Under år 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrument häröver med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Gustaf Willén år 1925 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 2.8 mil från Nyköping samt 1.4 mil från Stigtomta och 1.2 mil från Vrena järnvägsstationer, har en areal av 87.775 hektar, därav 1.755 hektar tomt, trädgård och dylikt, 42.072 hektar åker, 1.150 hektar äng, 41.032 hektar avrösningsjord och 1.046 hektar impediment samt, efter delning år 1883 av Ekeby och Sunds gemensamma kalkberg, 0.720 hektar kalkberg.

Egendomens byggnader äro någorlunda ändamålsenliga och väl underhållna samt även tillräckliga för egendomens behov så länge den, såsom för närvarande är fallet, brukas tillsammans med en arrendatorn tillhörig gård, där koladugården är förlagd.

Torp och lägenheter finnas ej å egendomen.

Uppskattningsmännen hava med avseende å dispositionen av egendomen anfört bland annat följande.

Dels på grund av jordens belägenhet, dels med hänsyn till egendomens åbyggnad borde egendomen ej styckas. Om egendomen såldes i sin helhet kunde densamma åsättas ett rätt högt genomsnittspris eller för åkerjorden i dess helhet 800 kronor per hektar, men skulle egendomen styckas, vore det svårare att dela upp värdet på de olika styckningslotterna. Härtill komme, att de mindre lotterna bleve utan all åbyggnad.

Då egendomen sedan lång tid utarrenderats till ägaren av Ekeby frälsegård, hade såväl fullständigt sambruk som ett sammanbyggande ägt rum, varvid exempelvis boställets största ekonomibyggnad blivit apterad till enbart stall för det hela och boställsbyggningen blivit rättar- och trädgårdsmästarbostad för båda gårdarna. Markläget hade också gjort, att en del av fruktträdgården förlagts på boställsområdet, och komme vid avskiljande denna del av trädgården att få ett väsentligt lägre värde.

Det vore lämpligast och bäst för såväl kronan som för den fortsatta brukningen, att egendomen finge förvärfvas odelad av ägaren till Ekeby frälsegård. Försäljningen borde ske å offentlig auktion enligt Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874. Förrättningsmännen hade vid saluvärderingen utgått från ett maximivärde, som borde kunna uppnås vid en dylik ostyckad försäljning.

Egendomens saluvärde har vid förrättningen uppskattats till 63,600 kronor, därav 18,278 kronor 56 öre för växande skog och 6,000 kronor för kapitaliserad allmänningsutdelning. Arrendevärdet har upptagits till 1,900 kronor.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under 1926 besökt egendomen, hava likaledes föreslagit egendomens försäljning i en lott och endast, för den händelse en tillfredsställande köpeskillning härvid ej kunde erhållas, ansett egendomen böra komma ifråga till styckning i mindre jordbruk. Arrendevärdet för egendomen i dess helhet har av de sakkunniga beräknats till 1,950 kronor,

I särskilt yttrande har en av de sakkunniga (Elof B. Andersson) anført, att egendomen lämpligen kunde försälas uppdelad i en huvudgård och 2 småbruk och att, endast för den händelse spekulanter till småbruken ej erhöles, egendomen borde försälas i en lott.

Länsstyrelsen, överjägmästaren och domänstyrelsen hava icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

För egen del biträder jag förslaget om egendomens försäljning ostyckad och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att kronoegendomen Ekeby nr 2 och 3 tillsammans 1 mantal, i Halla socken av Södermanlands län må å offentlig auktion under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor försälas till den högstbjudande, med tillträdesrätt den 14 mars 1929.

5:o.

Kronoegendomen Dagöholm nr 1—4 med Bronäs nr 1, Ulvstorp nr 1 och Kjesebro nr 1, tillsammans $2\frac{1}{8}$ mantal, i Lerbo socken av Södermanlands län är utarrenderad till den 14 mars 1939 mot en årlig avgäld av 3,000 kronor. Egendomen är belägen 1 mil från Kantorps, Silinge och Valla järnvägsstationer samt 2 mil från Katrineholm. Egendomens utmark jämte det därå belägna torpet Norrtorp är undantagen från arrendet och ställd under skogsstatens vård och förvaltning.

Torpet Norrtorp är utarrenderat för tiden från och med den 14 mars 1926 till den 14 mars 1931 mot en årlig avgäld av 155 kronor. Boningshuset vid torpet är gammalt och dåligt och behöver nybyggas. Övriga hus äro i gott stånd.

På given anledning har *vederbörande jägmästare* hos domänstyrelsen anmält, att tillgången på arbetskraft i orten vore god och att torpet därför icke erfordrades för skötseln av egendomens skogsmark. Med hänsyn härtill och då nybyggnad av boningshuset vid torpet vore ofrånkomlig inom de allra närmaste åren, har jägmästaren ansett förmånligare för kronan att

*Dagöholm
i Söderman-
lands län.*

försälja torpet. Innehavaren, Vilhelm Pettersson, som arrenderade torpet sedan den 14 mars 1923 och livligt önskade att få köpa detta, hade nedlagt ett storartat arbete på torpet såväl genom stenbrytning i åkern som genom nybyggnad.

Jägmästaren har förslagsvis angivit gränserna för torpet med röd linje å en ärendet vidfogad karta. Enligt detta förslag, som uppgjorts år 1926, kommer torpet att innehålla cirka 14.67 hektar, därav 3.19 hektar tomt och åker, 9.24 hektar avrösningsjord och 2.24 hektar impediment. Saluvärdet har jägmästaren approximativt beräknat till 5,000 kronor, därav 3,247 kronor 55 öre för växande skog. Inom inägoområdet invid Lomsjön finnes en torvströmosse, varifrån egendomens huvudgård hämtar sitt behov av torvströ. Avloppet från Lomsjön har huvudgårdens arrendator upptagit. Då emellertid brukaren av torpet uppgivit sig hava under de senaste åren uppränsat sagda avlopp, har det synts jägmästaren skäligt, att någon mindre del av mossen tillades torpet.

Med anledning av föreliggande förslag hava yttranden avgivits av huvudgårdens arrendator, innehavaren av torpet, vederbörande skogstaxator och överjägmästare samt domänintendenten och länsstyrelsen i länet.

Huvudgårdens arrendator har med hänsyn till den betydelse för gården, torvströmossen hade, och de dyrbara arbeten, arrendatorn nedlagt för mossens ändamålsenliga utnyttjande, anhållit, att mossen måtte fränskiljas torpet och att vid försäljningen utfartsväg därifrån förbehölles. Mossen hade en areal av endast omkring 1 hektar.

Torpets innehavare har förklarat sig villig att för torpet med förenämnda ungefärliga gränser erlägga en köpeskilling av omkring 5,000 kronor.

Vederbörande skogstaxator har efter granskning av värderingen framhållit, att slutvärdet, 5,000 kronor, säkerligen vore det högsta, som på grund av förhållandena kunde åsättas torpet.

Överjägmästaren har funnit saluvärdet skäligt samt förordat, att vid försäljningen större delen av torvströmossen måtte förbehållas stamhemmanet.

Jämväl *domänintendenten*, som besiktigat torpet, har förordat torpets försäljning till angivna värde. Vid försäljningen borde förbehåll göras om rätt för Dagöholms gård att för all framtid taga sitt torvströbehov från mossen, vilken för torpet vore så gott som värdelös.

Länsstyrelsen har såsom eget utlåtande åberopat vad domänintendenten anför.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilkas yttrande inhämtats med anledning av jägmästarens förslag, hava icke funnit något att erinra mot torpets försäljning i enlighet med förslaget.

Domänstyrelsen, som i skrivelse den 11 februari 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, biträder likaledes förslaget om torpets försäljning. Vad torvströmossen beträffar torde lämpligen förbehåll böra göras om rätt för stamhemmanet att taga sitt behov av torvströ från mossen och att använda erforderliga vägar därifrån.

Styrelsen erinrar, att genom Kungl. Maj:ts resolutioner den 5 december 1902 och 6 juni 1919 Kantorps gruvaktiebolag och Lerbo elektriska di-

stributionsförening erhållit tillstånd att framdraga elektriska ledningar över egendomen under vissa villkor.

Någon utredning angående upplåtelse av torpet såsom åbolägenhet, framhåller styrelsen vidare, föreligger icke. Då emellertid torparen anhållit att få köpa torpet samt värderingen å torpet verkställdes före den 1 januari 1927, vilken dag förordningen den 17 december 1926 (nr 509) angående grunder för upplåtande från vissa kronoegendomar av jordbrukslägenheter under åborätt enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord samt av egnahemslägenheter trätt i kraft, har styrelsen nu icke funnit anledning påkalla åtgärder härutinnan.

Med tillstyrkande av försäljningsförslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:ts *Departements-*
 måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att torpet Norrtorp må med område i huvudsaklig överensstämmelse med vad vederbörande jägmästare föreslagit från kronoegendomen Dagöholm nr 1—4 med Bronäs nr 1, Ulvstorp nr 1 och Kjesebro nr 1, tillsammans $2\frac{7}{8}$ mantal, i Lerbo socken av Södermanlands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med tillträdesrätt den 14 mars 1929, därvid nu gällande arrendekontrakt angående torpet skall upphöra att gälla, med skyldighet för köparen att respektera de Kantorps gruvaktiebolag och Lerbo elektriska distributionsförening lämnade medgivanden att hava elektriska ledningar framdragna över torpet och med förbehåll om rätt för stamhemmanet att taga sitt behov av torvströ från mossen å torpet och använda erforderliga vägar över torpets område.

6:o.

Kronoegendomen 1 mantal Edeby nr 1 i Ludgo socken av Södermanlands län är upplåten på arrende för tiden från den 14 mars 1926 till den 14 mars 1936 mot en årlig avgäld av 1,870 kronor, numera förhöjd till 1,900 kronor. Egendomen är belägen 2.8 mil från Nyköping och 1.5 mil från Tystberga järnvägsstation. *Edeby nr 1 i Södermanlands län.*

Egendomens utmark med därå befintliga inägor har undantagits från arrendet och ställts under skogsstatens vård och förvaltning, dock med rätt för arrendatorn att årligen bekomma 65 kubikmeter husbehovsvirke å det undantagna området och att begagna betet därå med de inskränkningar, som av vederbörande jägmästare föreskrivas. Utmarken består av två från varandra av de egendomen fränsålda torpen Märsäng och Kulltorp åtskilda skiften. Enligt distriktslantmätaren Karl Thanners beskrivning till en år

1923 av honom upprättad karta över egendomen innehåller det norra av nämnda skiften en areal av 127.81 hektar, varav 120.595 hektar avrösningsjord, 6.46 hektar sjöar och 0.755 hektar åker, och omfattar detsamma ägofigurerna nr 212—217, 218 a, 219 och 220. Det södra skiftet, beläget söder om nämnda torps områden intill och inuti inägoområdet, omfattar 55.645 hektar avrösningsjord. Å en inom det norra skiftet belägen torvmosse är rätten till torvtäkt för tiden 1 september 1921—1 september 1937 utarrenderad genom skogsstaten till Finn mossens andelstörvströförening mot en avgäld av 10 öre för varje kubikmeter bruten torv. För skogsväsendets räkning äro likaledes de områden å norra delen, som å kartan omfatta ägofigurerna nr 214—217 om 0.755 hektar, upplåtna på arrende jämte vissa delar om 2.343 hektar av den södra delen för tiden 14 mars 1926—14 mars 1931 mot en årlig avgift av tillhopa 40 kronor, vilket arrende innehaves av egendomens arrendator. Jakträtten å småvilt är utarrenderad till nämnde arrendator för tiden 16 maj 1926—16 maj 1931 mot årlig avgift av 35 kronor.

Egendomen i övrigt, omfattande huvudsakligen inägor med åbyggnader ingående i huvudarrendet, innehåller en areal av 52.423 hektar åker.

I en till domänstyrelsen ställd ansökning har greve Carl F:son Wachtmeister i egenskap av ordförande i styrelsen för Rönö härads allmänning på uppdrag av delägarna däri anhållit, att styrelsen måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning att till allmänningsdelägarna få försälja ovanbeskrivna norra skogsskiftet av ifrågavarande kronoegendom för det pris, vartill styrelsen kunde komma efter uppskattning, verkställd i enlighet med de grunder, som tillämpades vid statens inköp av skogsmark.

Över ansökningen har domänstyrelsen infordrat yttranden av vederbörande.

Jägmästaren anför:

Av avrösningsjorden å det norra skogsskiftet beräknades 69.46 hektar utgöra produktiv mark och resten, 51.135 hektar impediment, varav största delen utgjordes av torvströmossen Finmossen. Skogsbeståndet bestode huvudsakligen av ungskog i 20—50 års ålder. Det södra skiftet utgjordes till största delen eller 41.425 hektar av produktiv mark med skogsbestånd nästan utslutande av 50—70 årig skog. Det egendomens arrendator tillkommande husbehovsvirket kunde uttagas, om det norra skiftet försålles, å södra skiftet. Betesrätten å norra skiftet begagnades icke av arrendatorn på grund av dess belägenhet omkring 2 kilometer från gården och på grund av svårigheten att komma över en del mossmarker, som måste passeras under vägen dit. Då en fränsäljning av sistnämnda skifte icke komme att vålla arrendatorn något avbräck i hans kontraherade rättigheter, om köparen tillförbundes att respektera de kontraktsevenliga upplåtelseerna, och då ur förvaltnings synpunkt det vore en fördel, om detta avsides belägna och svåråtkomliga skogsskifte bleve försält, tillstyrktes den ifrågasatta försäljningen.

Finn mossens andelstörvströförening har förklarat sig icke hava något att erinra mot försäljningen i fråga, för så vitt dess kontrakterade rätt till torvtäkt å Finn mossen finge vara oförändrad intill arrendetidens utgång under år 1937.

Egendomens arrendator, Emil Andersson, har likaledes förmält sig icke hava något emot försäljningen, därest hans kontrakterade arrenderättigheter beträffande såväl jakt som det mindre inägoområdet å skiftet finge vara oförändrade intill arrendetidens utgång under år 1931.

Domänintendenten i länet har icke funnit anledning till erinran mot försäljningen.

Överjägmästaren har instämt i vad jägmästaren anført.

Länsstyrelsen har tillstyrkt bifall till ansökningen.

Av instrumentet över den saluvärdering av ifrågavarande skogsskifte, varom domänstyrelsen föranstaltat med anledning av vad i ärendet förekommit och som förrättats av överjägmästaren, inhämtas bland annat följande.

Skiftet är beläget cirka 30 kilometer från Nyköping med något mindre avstånd till järnvägsstationerna Sjösa och Tystberga. Skiftet ligger således ur avsättningssynpunkt illa till.

Av skiftets ovan uppgivna areal, tillhopa 127.81 hektar, utgöres 77.24 hektar av produktiv skogsmark av medelgod beskaffenhet. Något bebyggt ställe finnes ej å skiftet. Finnmossen är en torvströmosse av mycket god beskaffenhet, som med nuvarande konsumtion torde räcka i cirka 30 år. I medeltal har statens inkomst genom torvtäkten varit 254 kronor per år.

Taxeringsvärdet å egendomens utmark i sin helhet är 11,900 kronor.

Saluvärdet å det norra skogsskiftet har uppskattats till 36,350 kronor, därav 225 kronor för ovannämnda åkerjord om 0.755 hektar och 4,137 kronor för torvmossen.

Efter erhållen del av berörda värdering har *allmänningsstyrelsen* förmält sig icke hava något att erinra mot densamma samt förklarat sig beredd att betala det åsatta priset av 36,350 kronor.

I den skrivelse, varmed *länsstyrelsen* insänt värderingshandlingarna, har nämnda myndighet lämnat den gjorda värderingen utan erinran.

I skrivelse den 9 september 1927 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen har därvid förklarat sig ej hava något att erinra mot, att kronan fränhände sig ifrågavarande skogsskifte till Rönö härads allmänning mot det föreslagna priset, som styrelsen funne skäligt.

Av den för de genom skogsstaten utarrenderade inägora å skogsskiftena betingade arrendeavgiften, 40 kronor, syntes en fjärdedel böra belöpa på inägora inom norra skogsskiftet.

Avgiften för den för närvarande å utmarken upplåtta jakträtten å småvilt syntes styrelsen i sin helhet böra förbehållas kronan.

Slutligen hölle styrelsen före, att kostnaderna för skiftets avskiljande från stamhemmanet borde stanna å köparen.

Jag biträder förslaget om försäljning av skiftet ifråga på av domänstyrelsen ifrågasatta villkor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att, sedan det till kronoegendomen 1 mantal Edeby nr 1 i Ludgo socken av Södermanlands län hörande norra skogsskiftet, som å distriktlantmätaren Karl Thanners karta av år 1923 över egendomen omfattar ägofigurerna nr 212—217, 218 a, 219 och 220, blivit från stamhemmanet avskilt, detsamma må försäljas till Rönö härads allmänningsdelägare mot en köpeskilling av 36,350 kronor att erläggas kontant vid tillträdet samt under villkor i övrigt, *att* ägolotten övertages med äganderätt den dag, köpeskillingen erlägges, *att* köpeskillingen inbetalas till länsstyrelsen i länet, *att* köparen övertager kronans rättigheter och skyldigheter mot egendomens arrendator och Finnsmossens andelstörvströförening, vilka grunda sig på nu gällande arrendekontrakt, därvid den köparen tillkommande arrendavgift för de upplåtna inägorna å ägolotten skall utgöra 10 kronor årligen och arrendet för den upplåtna jakträtten i sin helhet förbehålles kronan, *att* köpebrev skall utfärdas så snart köpeskillingen erlagts, *att* ägolotten skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse och svara för de å ägolotten för tiden efter tillträdet belöpande onera och utskylder, som hemman av dylik natur författningsenligt nu eller framdeles åligga, samt *att* köparen ensam vidkännas kostnaden för ägolottens avskiljande, för lagfart å fånget samt övriga med köpet förenade utgifter.

7:o.

*Alberga nr 1
i Söderman-
lands län.*

Kronoegendomen 1 mantal Alberga nr 1 jämte Stora Vretstugan nr 1, ett torp, i Kila socken av Södermanlands län är utarrenderad för tiden från den 14 mars 1922 till den 14 mars 1929 mot en årlig arrendavgift av 2,800 kronor. Från arrendeupplåtelsen äro undantagna dels ett jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 14 april 1899 till Kila församling upplåtet område om 18 ar, dels en jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 11 maj 1900 upplåten utäga, Fjällen, om 4.766 hektar, dels ett jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 9 november 1917 till Kila församlings pastorat försålt område om 4.32 hektar, dels ock de jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 28 maj 1920 försålda lägenheterna Bäckstugan (Ålberga 1^a), Långkärr, Källtorp, Källstugan och utägan Domkärret, samtliga områdena med undantag av utägan Fjällen upptagna å en av förste lantmätaren Axel W. Lodén 1898 upprättad karta över inägorna till egendomen. Härjämte har på grund av Kungl. Maj:ts brev den 29 april 1921 till Kila kommun upplåtits för uppförande av en barnmorskebostad ett område om 1.183 hektar att mot

årlig avgift av 20 kronor och vissa angivna villkor av kommunen med nyttjanderätt innehavas tillsvidare och så länge området användes för det avsedda ändamålet. Slutligen är ock från arrendeuupplåtelsen undantagen egendomens skogs- och hagmark, med rätt dock för arrendatorn till viss utsynning för husbehov och bete.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet däröver och därtill hörande handlingar, varibland, förutom nämnda karta, en av distriktslantmätaren Gustaf Willén 1926 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 4 kilometer från Älberga järnvägsstation och 3 mil från Nyköping, med allmänna landsvägen Nyköping—Norrköping genomlöpande egendomen, innehåller 411.028 hektar, varav 65.251 hektar tomt och åker, 3.952 hektar äng, 333.008 hektar avrösningsjord och 8.817 hektar impediment.

Åkerjorden består huvudsakligen av lerjord av god beskaffenhet.

Förutom två torp och en lägenhet, som äro belägna inom egendomens från arrendet undantagna utmark, finnas å egendomen vid Kilaån (Vretaån) ett torp, benämnt Trefottorpet, och därinvid belägna lägenheten Åstugan.

Kronans åbyggnader vid huvudgården äro fullt användbara och tämligen tillräckliga utom ifråga om logutrymmet; varemot torpets byggnader äro ytterligt gamla och otidsenliga. Arrendatorn av egendomen äger överloppshus vid Trefottorpet, bestående av en boningshuset vidbyggd kammare samt vagnhus, fähus, svinhus och källaröverbyggnad, samt vid lägenheten Åstugan boningshus med bod, vedbod, svinhus, hemlighus och källaröverbyggnad.

Den utarrenderade egendomens taxeringsvärde är 47,000 kronor, därav 4,100 kronor för Trefottorp med Åstugan.

Med förmälan att arrendatorn föreslagit nybyggnad med fritt virke av loge vid nämnda torp för en beräknad kostnad av 2,850 kronor, hava *uppskattningsmännen*, då kostnaden ställde sig oproportionerlig mot torpets arrendevärde, som uppskattades till 250 kronor, och ytterligare nybyggnad krävdes, föreslagit försäljning av torpet och lägenheten Åstugan, sammanslagna till en lott med det område, som å Willens ovan åberopade karta omfattar ägofigurerna nr 44—83 och innehåller en areal av 12.575 hektar, varav 6.56 hektar tomt och åker, 0.864 hektar äng, 4.959 hektar avrösningsjord och 0.192 hektar impediment.

Lägenheten, vilken icke torde tillkomma vattenrätt i Kilaån, har saluvärderats till 6,700 kronor, därav 792 kronor 12 öre för växande skog; och har densamma ansetts böra hembjudas nuvarande torparen.

Förberörda överloppshus hava föreslagits till inlösen av kronan med 1,500 kronor av köpeskillingen för lägenheten.

Egendomen i övrigt har åsatts ett arrendevärde av 2,500 kronor.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga hava besiktigat egendomen under 1926. Enligt däröver avgivet utlåtande har innehavaren av Trefottorp gjort framställning att få inköpa sitt nuvarande innehav, bestående av i huvudsak ovannämnda till försäljning föreslagna område för torpet. Då torpet

tillsammans med lägenheten Åstugan bildade en lämplig egnehems-lägenhet och vore skilt från huvudgården, hava de sakkunniga tillstyrkt områdets försäljning till innehavaren. I fråga om egendomens huvudgård hava de sakkunniga ansett densamma med hänsyn till den samlade ägofiguren och då en del av åkern tidvis vore besvärad av vatten, ej lämpligen böra uppdelas i mindre brukningsenheter. Då det ej torde dröja länge, innan nybyggnadsbehov uppkomme och spekulant å gården nu funnes, hava de sakkunniga ifrågasatt, huruvida det ej vore med statens fördel mera förenligt att avhända kronan även huvudgården. De sakkunniga hava därför föreslagit, att huvudgården med lämplig tilldelning av äng och skogsmark måtte försälas i en lott. Den huvudsakliga delen av skogsmarken har ansetts med fördel kunna bibehållas i skogsstatens vård.

Med anledning härav har domänstyrelsen föranstaltat om saluvärdering av huvudgården. Av instrumentet över denna förrättning, som ägt rum 1927, inhämtas bland annat följande.

Det hade syntts *uppskattningsmännen* ej råda någon tvekan om, att den nu i arrendet ingående ängen, omfattande 2.703 hektar, borde åtfölja försäljningen och att i fråga om tilldelning av skogsmark det vore ofrånkomligt, att ägofigurerna å Willéns karta nr 27 och 43, som för närvarande vore undantagna från arrendet men med rätt för arrendatorn att disponera betet därå, likaledes finge ingå i försäljningen. Vid sådant förhållande skulle alltså åt kronan komma att bibehållas ägofigurerna å kartan nr 1—6 och 84—150 med en areal av 345.685 hektar, därav 12.887 hektar åker och äng, 325.566 hektar avrösningsjord och 7.232 hektar impediment, samt i försäljningen komma att inbegripas ägofigurerna å kartan nr 7—43 med en areal av 83.278 hektar, varav 1.03 hektar tomt, 45.159 hektar åker, 2.703 hektar äng, 32.993 hektar avrösningsjord och 1.393 hektar impediment. Köpare borde tillförbindas att respektera upplåtelsen av förberörda område för barnmorskebostad, vilket område omfattade ägofiguren nr 37 å sagda karta, ävensom eventuellt givna tillstånd att hava elektriska ledningar framdragna å egendomen.

Uppskattningsmännen hava vidare funnit sig böra erinra därom, att viss del av försäljningsområdet, i synnerhet det söder om Kilaån, kunde i en framtid bliva lämplig att avstycka till tomter för bebyggande på grund av sin belägenhet närmast Ålberga järnvägsstation, varest redan uppstått ganska stor byggnadsverksamhet å tomter, fransålda Ålberga gods, och att egendomen i kronans hand kunde vara en regulator av tomtprisen för bebyggande av stationsomgivningarna. Med avseende å egendomens fördelaktiga belägenhet inpå nämnda gård och industrianläggningar, nära järnvägsstation, kyrkplats och skola, samt åkerbrukets beskaffenhet och rördikning hava uppskattningsmännen ansett ett rätt högt pris kunna betingas vid försäljningen, och hava de åsatt försäljningsområdet ett saluvärde av 65,400 kronor, därav 14,000 kronor för växande skog och 1,500 kronor för kapitaliserad andel av allmänningsutdelning. Försäljningen borde ske å offentlig auktion.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava icke haft någon erinran i anledning av vad uppskattningsmännen sålunda föreslagit.

På därom av domänstyrelsen given anledning har egendomens arrenda-

tor, landshövdingen G. Sederholm, förklarat sig villig att för det föreslagna priset av 1,500 kronor till kronan försälja de honom tillhöriga byggnaderna vid Trefottorp och Åstugan. I sammanhang därmed har landshövdingen Sederholm tillika hemställt, att jämväl följande honom tillhöriga hus vid den till försäljning ifrågasatta huvudgården, nämligen redskapshus med skulle, svinhus med tegelväggar, vedbod och källare, måtte såsom behövlige för egendomen före densammas försäljning av kronan inköpas för 4,000 kronor, vartill de vore fastighetstaxerade. Med hänsyn till den långa tid, kronoegendomen innehafts av hans förfäder eller från 1817 till 1904, dock med avbrott för tiden 1852—1882, samt av honom själv från 1904 eller tillhoppa 80 år, har landshövdingen Sederholm vidare anhållit, att hembud måtte tillerkännas honom vid försäljningen, i vilket fall han vore villig betala det uppskattade priset, 65,400 kronor. Härjämte har gjorts framställning i fråga om den ersättning, som kronan kunde äga uppbära för viss vägomläggning över egendomen.

Över dessa framställningar har länsstyrelsen efter domänintendentens i länet hörande avgivit infordrat yttrande.

Domänintendenten som ansett arrendatorns ifrågakomna byggnader å huvudgården vara gamla och mindre tidsenliga men för egendomen behövlige, har tillstyrkt deras övertagande av kronan för 2,000 kronor, motsvarande byggnadernas brandförsäkringsvärde. Domänintendenten har förordat, att arrendatorn måtte tillerkännas hembuds rätt vid försäljningen.

Länsstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra mot egendomens hembjudande till arrendatorn mot den av uppskattningsmännen föreslagna köpeskillingen.

I skrivelse den 26 januari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande.

Med avseende å vad av förbemälde sakkunniga anförts biträdde styrelsen de föreliggande förslagen om försäljning av såväl torplägenheten Trefottorp med Åstugan som den del av egendomen i övrigt, som å Willéns karta vore betecknad med ägofigurerna nr 7—43 eller egendomens huvudgård. Den vägomläggning, som omförmäls av egendomens arrendator, berörde ej huvudgårdslotten utan det väster om försälda lägenheten Alberga 1e eller förutnämnda lägenheten Bäckstugan belägna, med ägofigurerna 1—6 betecknade område. Sistnämnda område jämte återstående delen av egendomen, bestående huvudsakligen av skogsmark, borde åt kronan bibehållas för att förvaltas såsom kronopark. Styrelsen förordade hembuds rätt för arrendatorn vid försäljningen. Frågan om kronans övertagande av arrendatorns hus vid huvudgården syntes lämpligast kunna lösas på det sätt, att de ej inlöstes av kronan, utan att den föreslagna köpeskillingen för huvudgården, mot vars uppskattnings styrelsen ej hade något att erinra, med hänsyn till byggnadernas vitsordade behövlighet för egendomen, nedsattes med 2,000 till 63,400 kronor, ett förslag, varmed arrendatorn under hand förklarat sig åtnöjas.

Lösesumman för arrendatorns förberörda hus vid lägenheterna Trefottorp och Åstugan, som egentligen ej borde drabba domänverkets driftkostnad utan

utgå av köpeskillingen för lägenheterna, ansåge styrelsen emellertid i detta fall med avseende å sättet för köpeskillingens erläggande genom amortering böra betalas genom avkortning å arrendeavgiften.

Enligt Kungl. Maj:ts resolution den 3 juni 1921 ägde Ålberga elektriska distributionsförening u. p. a. rätt att hava elektriska högspänningsledningar framdragna över egendomen.

Departements-
chefen.

Jag finner intet att erinra mot disposition av egendomen i överensstämmelse med vad domänstyrelsen förordat. Vad särskilt angår omförmälda söder om Kilaån närmast Ålberga järnvägsstation belägna område av huvudgården, torde erinras, att avståndet därifrån till järnvägsstationen utgör omkring 4 kilometer. Sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger, torde jag få återkomma till frågan om förvaltningen av den i kronans ägo återstående delen av egendomen.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att den i Kila socken av Södermanlands län belägna kronoegendomen 1 mantal Ålberga nr 1 jämte Stora Vretstugan nr 1, ett torp, med undantag av dels därifrån upplåtna områden och lägenheter, dels torplägenheten Trefottorp jämte Åstugan, omfattande å Willéns ovan åberopade karta ägofigurerna nr 44—83, dels ock de å samma karta med ägofigurerna nr 1—6 och 84—150 betecknade områden, må försäljas till egendomens arrendator, landshövdingen G. Sederholm, för en köpeskillning av 63,400 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt att egendomen försäljes i det skick den vid tillträdet befinnes, att köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen i länet, som har att så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden avlämnats å egendomen utfärda köpebrev, att egendomen i jordeboken upptages under titel allmänt frälse, att Kila kommun förbehålles den nyttjanderätt till visst område av egendomen för barnmorskebostad, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 april 1921 upplåtits, och Ålberga elektriska distributionsförening den jämlikt Kungl. Maj:ts resolution den 3 juni 1921 medgivna rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen, att köparen skall svara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet

förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i fastigheten till säkerhet för berörda skuldförbindelse, dels ock att — sedan förbemålde arrendator medelst skriftlig handling till kronan överlämnat ovanberörda honom tillhöriga hus vid torplägenheten Trefotttorpet jämte Åstugan — sagda lägenhet må med ovan angivna område men utan vattenrätt i den förbiflytande Kilaån försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med hembuds rätt för nuvarande innehavaren av torpet samt med förbehåll i fråga om över lägenheten framdragna elektriska ledningar på sätt ovan om huvudgården sagts.

8:o.

Kronoegendomen Östra Kungsladugården om 1 mantal inom staden Nyköpings område av Södermanlands län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot ett årligt arrende av 6,000 kronor.

Östra Kungs-
ladugården i
Söderman-
lands län.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Gustaf Willén 1926 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen strax invid östra delen av Nyköpings stad med den bebyggda delen närmast staden och ägorna i övrigt sträckande sig utefter norra stranden av Nyköpingsviken fram till Sjösafjärden, har en areal av 233.74 hektar, därav 0.967 hektar tomt, 114.46 hektar åker, 2.61 hektar ängs- och odlingsmark, 114.35 hektar avrösningsjord och 1.353 hektar impediment.

Vid egendomen finnas förra torpet Ångstugan jämte lägenheten Östtorp, vilka jämlikt domänstyrelsens arrendekontrakt den 20 maj 1921 upplåtits till Gust. Axel Fredr. Pettersson och hans hustru. Mannen Pettersson har numera avlidit och brukas för närvarande Ångstugan av den avlidnes änka, Maria Josefine Pettersson, och Östtorp av den avlidnes fader, Isak Henning Pettersson. Gust. Axel Fredr. Petterssons stärbhus äger å Ångstugan samtliga byggnader, däribland ladugård, med undantag av kronan tillhöriga boningshus och stall med vagnshus och en loge, samt Isak Henning Pettersson samtliga byggnader å Östtorp, däribland två boningshus. Såväl Maria Josefine Pettersson som Isak Henning Pettersson hava anhållit att få inköpa de av dem brukade lägenheterna. Uppskattningsmännen hava tillstyrkt bifall till framställningarna och föreslagit, att lägenheterna må upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter med hembuds rätt för envar av sökandena till nu innehavande lägenhet.

De till försäljning förordade områdena omfatta å kartan, Ångstugan ägofigurerna av 205, 206—237, av 238 a, 239—242, av 243, av 244, av 245, av 247, av 270, 271—274, av 275, av 276, 277—300 med en areal av 36.161 hektar, därav 0.322 hektar tomt, 12.982 hektar åker, 1.18 hektar äng, 21.67 hektar avrösningsjord och 0.007 hektar impediment, samt Östtorp ägo-

figurerna av 238 a, 238 b, av 243, av 244, av 245, 246, av 247, 248—269, av 270, av 275 och 276 med en areal av 6.409 hektar, därav 0.048 hektar tomt, 3.855 hektar åker, 0.37 hektar äng och 2.136 hektar avrösningsjord.

Lägenheterna hava saluvärderats, Ängstugan till 20,500 kronor, därav 9,596 kronor 72 öre för avrösningsjord med växande skog, och Östtorp till 3,300 kronor, efter 700 kronor per hektar tomt och åker. Å denna lägenhet saknas ståndskog.

Av de i ärendet inkomna yttrandena från myndigheter och nämnda lägenhetsinnehavare inhämtas bland annat följande.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka 1926 hava besiktigat egendomen, hava tillstyrkt uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren, som härefter hörts i ärendet, har förklarat sig icke hava något att ur skogssynpunkt erinra mot försäljning av lägenheterna Ängstugan och Östtorp, men ansett, att med det utmärkta läget i förhållande såväl till Nyköpings stad som till det vackra inloppet till staden det vore otänkbart, att dessa värdefulla tomtområden finge slumpas bort till sådana värden som 1 öre per kvadratmeter för skogsmark och 7 å 8 öre för åkerjord. En dylik försäljning skulle endast uppmuntra till tomtjobberi, enär här funnos möjligheter upplåta ett flertal vackra villatomter. Lägenheterna borde därför bibehållas, om icke skäligt värde kunde erhållas.

Mot beräkningen av värdet å ståndskogen hade överjägmästaren intet att invända.

Sedan i anledning av överjägmästarens erinringar domänstyrelsen, under framhållande att det uppskattade skogsvärdet säkerligen vore för högt, anmodat överjägmästaren uppgiva, vilka tomtvärden, som enligt hans mening ifrågavarande delar av egendomen borde betinga, har överjägmästaren framhållit, att hans uttalande, att markvärdena skulle vara alltför lågt uppskattade, vore grundat på kännedom om de arrendevärden, kronan erhöle på tomtområden, belägna intill saluområdena på de s. k. En- och Tjuvholmarna, vilka värden, kapitaliserade efter 5 procent, gäve ett värde av 75 öre per kvadratmeter, och att för verklig tomtareal med full äganderätt värdet syntes böra vara ändå högre. Vad lägenheten Östtorp beträffade kunde emellertid, enligt vad överjägmästaren vid numera verkställd inspektion konstaterat, endast tillhoppa 3.70 hektar åkerjord tänkas bliva efterfrågade såsom lämpliga för förslagsvis två salulotter, för vilkas eventuella tomtvärden syntes icke oberättigat att öka å-priset för hektar till 2,000 kronor per hektar, motsvarande ökning av lottens saluvärde med 4,810 kronor. Vidkommande Ängstugan åter lämpade sig inrösningsjorden mindre väl för bebyggande men däremot annan jord om 3.36 hektar, som borde betinga en värdeökning av 5 öre per kvadratmeter, varigenom hela lägenhetens saluvärde skulle ökas med 1,680 kronor. Slutligen har överjägmästaren påpekat, att i beräkningen av skogsvärdet insmugit sig ett räknefel å 117 kronor, varmed ståndsskogen värde rätteligen skulle höjas. Det sålunda beräknade skogsvärdet kunde ej anses för högt i jämförelse med det pris, som betingats för likvärdig skog vid auktionen hösten 1925.

Domänintendenten i länet har i förnyat yttrande erinrat, att vid markvärderingen använts jordbruksvärden, jämförliga med andra jordbruk. Att

jägmästaren lyckats uppnå goda pris vid upplåtelse successivt av tomter, som visat sig begärliga för bebyggande med sommarvillor invid Saltsjöns strand med tillgång till bad, vore en lycklig tillfällighet. Annat vore förhållandet vid utbud av, såsom här vore avsett, jordbrukslägenheter. Den ökning i markvärdena, som av överjägmästaren ifrågasatts, skulle innebära rent avslag på lägenhetsinnehavarnas ansökningar om köp. Saluvärdena vore fullt skäliga även för optionsrätt. Utbud av såväl större som mindre jordbruksfastigheter förekomme i mängd, men spekulationen ginge synnerligen trögt. Uppskov med försäljningen och utarrendering av lägenheterna för en av uppskattningsmännen beräknad avgift av 700 kronor kunde emellertid medföra framtida vinstmöjligheter.

Av vederbörande *lägenhetsinnehavare*, vilkas yttranden även infordrats av länsstyrelsen, har innehavaren av Östtorp, förbemälda Isak Henning Pettersson, förmått, att han på grund av sin höga ålder, 77 år, ej såge sig i stånd att övertaga lägenheten, samt hemställt, att den i stället måtte få förvärvas av hans son, Sven Markus Pettersson. Under återopande av att deras släkt under lång tid, 55 år, på arrende innehaft Ängstugan med Östtorp, hava bemälda Sven Markus Pettersson och änkan Pettersson förklarat sig villiga inköpa, den förre Östtorp för det föreslagna saluvärdet 3,300 kronor samt den senare Ängstugan mot den föreslagna köpeskillingen av 20,500 kronor, eventuellt ökat med hänsyn till räknefelet å skogsvärdet. I övrigt har anförts, att för var och en med förhållande på orten bekant orimligheten av överjägmästarens värdering vore uppenbar. Varken Ängstugans eller Östtorps mark hade nämligen den belägenhet, att de lämpade sig för sommarvillor, belägna som de vore på långt avstånd från staden och vid en mycket grund fjärd med dålig botten, långt från den uppmuddrade segelrännan, i vars omedelbara närhet En- och Tjuvholmarna däremot låge.

Länsstyrelsen har förklarat sig i motsats till överjägmästaren anse, att inom överskådlig tid efterfrågan på tomtmark från de till försäljning ifrågasatta områdena icke vore att förvänta, och vid sådant förhållande vidhållit sin uppfattning, att de av uppskattningsmännen åsatta saluvärdena icke vore för låga.

Med skrivelse den 17 juni 1927 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, därvid styrelsen för egen del anförte följande.

Styrelsen funne ej anledning till erinran mot att ifrågavarande lägenheter försålles. Vad saluvärdena beträffade torde det ej kunna anses avslutet, att vederbörande köpare kunde komma att framdeles avyttra en eller annan tomt å lägenheterna, men intet torde tala för, att uppskattningen vore så mycket för låg såsom överjägmästaren ville göra gällande. Räntekostnaden för de tomter, som eventuellt kunde försälas, bleve nämligen på grund av den tid, som kunde komma att förflyta tills försäljning ägde rum, sannolikt så betydande, att tomtområdenas nuvärden torde vara väsentligt lägre än de av överjägmästaren beräknade värdena. Med hänsyn härtill och vad i övrigt anförts i ärendet, ansåge styrelsen, att saluvärdena skäligen borde sättas till 22,000 kronor för Ängstugan och 3,500 kronor för Östtorp.

Departements-
chefen.

Med biträdande av domänstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande lägenheter må var för sig med ovan angivna arealer från kronoegendomen Östra Kungsladugården om 1 mantal inom staden Nyköpings område av Södermanlands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Maria Joseфина Pettersson till lägenheten Ängsstugan samt för Sven Markus Pettersson till lägenheten Östtorp.

9:o.

Hammarby
nr 1 med ut-
jorden Ham-
marby nr 2 i
Söderman-
lands län.

Kronoegendomen f. d. landsfiskalsbostället $\frac{3}{4}$ mantal Hammarby nr 1 med utjorden Hammarby nr 2 i Bogsta socken av Södermanlands län är efter indragning till statsverket från den 14 mars 1926 utarrenderad till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 1,100 kronor, men har domänstyrelsen anmält, att styrelsen komme att föranstalta om egendomens skötsel och vård under ytterligare ett år till den 14 mars 1929.

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver med därtill hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Gustaf Willén sagda år upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen vid sjön Runnviken och invid allmänna landsvägen Södertälje—Nyköping, 0.5 mil från Tystberga järnvägsstation och 2 mil från Nyköping. Utjorden Hammarby nr 2 innehåller 1.52 hektar, därav 1.22 hektar åker, 0.17 hektar äng, 0.031 hektar avrösningsjord och 0.099 hektar impediment. Egendomens huvudgård, som består av 2 skiften inägor, hemskifte och utskifte, åtskilda genom skogsmark, innehåller 115.445 hektar, därav 33.213 hektar tomt och åker, 0.604 hektar äng, 79.631 hektar avrösningsjord och 1.997 hektar impediment. Härav belöper på utskiftet 15.902 hektar, varav 12.78 hektar åker, 0.468 hektar äng, 2.347 hektar avrösningsjord och 0.307 hektar impediment.

Åkerjorden, som består till största delen av lerjord och ängsmylla, ligger ganska spridd och är till en del i behov av dikning, som blir kostsam.

Åbyggnaderna äro i gott skick och något så när tillräckliga. Vid uppskattningsstillfället funnos å egendomen åtskilliga avträda tillhöriga överlopps- hus ävensom elektrisk anläggning, vilkas inlösen av kronan tillstyrks.

Egendomen, som, under förutsättning att nämnda inlösen komme till stånd, arrendevärderats till 1,270 kronor med rätt för arrendatorn till viss mängd husbehovsvirke från skogen, har med anledning av ansökning från Bogsta kommun att få inköpa egendomen för kommunens ändamål jämväl undergått saluvärdering, därvid egendomen åsatts ett saluvärde av 74,100 kronor med inräknande av nedannämnda skogsvärde.

Vederbörande *jägmästare* har ansett, att endast de inom inägoområdet varande hagmarksområdena borde försälgas och att skogen, vars virkesförråd uppskattats till 120 kubikmeter per hektar och approximativt värderats till 44,000 kronor, på grund av sin belägenhet invid förenämnda landsväg samt 5 kilometer från järnvägsstation med goda avsättningsmöjligheter och billig förvaltning genom grannskap med en ecklesiastisk skog borde bibehållas i kronans ägo.

Överjägmästaren har tillstyrkt egendomens förnyade utarrendering, då en försäljning av egendomen på grund av dess goda läge och relativt stora virkeskapital med dåvarande låga virkespriser ingalunda vore tillrådlig.

Länsstyrelsen har icke funnit något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Sedan från Bogsta kommun under hand ingått meddelande, att kommunen ej reflekterade på egendomens förvärvande till nämnda vid värderingen åsatta pris, förordnade domänstyrelsen om ny fullständig saluvärdering av egendomen i dess helhet, ostyckad.

Innan emellertid denna förrättning fullbordats, blev egendomen sommaren 1926 besiktigad av *kronojordsstyckningssakkunniga*. Dessa hava såsom sin mening uttalat, att egendomens utskifte borde med hänsyn till belägenhet och storlek kunna bilda ett självständigt jordbruk men att, vid det förhållande att jorden vore vattensjuk och ej för rimliga kostnader kunde torrläggas, en sådan upplåtelse icke vore lämplig. Då det emellertid torde vara ekonomiskt fördelaktigare för staten att avhända sig egendomen, förordade de sakkunniga, att densamma måtte försälgas ostyckad. Mot det vid uppskattningsförrättningen 1925 beräknade saluvärdet, 74,100 kronor, hava de sakkunniga icke haft något att erinra.

Av instrumentet över den förnyade saluvärderingen inhämtas, att uppskattningsmännen, med erinran att förberörda överloppshus och elektriska anläggning numera inlösts av kronan för tillhopa 9,190 kronor, åsatt egendomen ett saluvärde av 60,000 kronor, därav, enligt jägmästarens beräkning jämlikt värderingsinstrument den 27 januari 1927, 31,141 kronor 50 öre för växande skog efter avdrag av skatter och utskylder samt husbehovsvirkets värde, kapitaliserade efter 5 procent. Uppskattningsmännen hava föreslagit egendomens utbudande på offentlig auktion.

Länsstyrelsen har även beträffande detta förslag icke haft något att erinra.

Överjägmästaren har icke funnit något annat att erinra mot jägmästarens beräkning av värdet av den växande skogen, upptaget till 34,773 kronor 48 öre, än att från detta belopp avdrag ej borde ske för det kapitaliserade värdet av husbehovsvirke från skogen samt skatter. Vidare har han förklarat sig hava vid verkställd inspektion å egendomen ytterligare styrkts i sin förut uttalade åsikt, att en försäljning av denna virkesrika skog för närvarande

icke vore tillrådlig, samt ansett att, om likväl försäljning skulle ske, en ökning av skogens saluvärde med 3,600 kronor vore lämplig.

Bogsta kommun, som av domänstyrelsen lämnats tillfälle taga del av den nya värderingen, har förklarat sig ej villig att för egendomen erlagga högre köpeskilling än det av uppskattningsmännen sist föreslagna beloppet eller 60,000 kronor att erläggas under loppet av sex år med en sjättedel kontant vid tillträdet och en sjättedel vid varje av därpå följande fem år.

Med skrivelse den 19 augusti 1927 har *domänstyrelsen* underställt försäljningsförslaget Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört följande.

Tanken på ifrågavarande kronoegendoms försäljning hade i första hand framkommit genom Bogsta kommuns ansökan att få för några dess ändamål förvärva densamma. Visserligen hade kommunen sedermera förklarat sig för det dåvarande ej reflektera på egendomen för det pris, vartill densamma med hänsyn särskilt till skogens värde uppskattats och som av styrelsen ansåges skäligt. Men alldeles uteslutet torde ej vara att ändring i denna kommunens ståndpunkt skedde. Oavsett emellertid kommunens ställningstagande hade styrelsen av uppskattningshandlingarna och kronojordstyckningssakkunnigas uttalande kommit till den uppfattningen, att egendomens bibehållande åt kronan ej vore att tillstyrka.

Vad först själva jordbruksegendomen beträffade, syntes nämligen densamma så till jord som åbyggnad ej vara av beskaffenhet, att genom dess utarrendering värdet därav kunde skäligen förräntas.

Till stöd för försäljning av det egendomen tillhörande skogskomplexet ville styrelsen framhålla följande.

Med hänsyn till de relativt dryga förvaltningskostnaderna för smärre spritt belägna skogskomplex, vartill det ifrågavarande vore att hänföra, och till svårigheterna att å dem ordna ett fullt rationellt skogsbruk hade av styrelsen upprepade gånger framhållits betydelsen av, att dylika skogar avyttrades och att de därför erhållna köpeskillingarna användes för inköp av större sammanhängande skogskomplex respektive för utvidgning och arrondering av sådana, som redan befunne sig i statens ägo. Denna regel kunde visserligen icke undantagslöst följas, särskilt när fråga vore om disposition av smärre skogar, som låge i en relativt skoglös bygd och där avsättningsförhållandena vore särskilt goda, men i nu förevarande fall syntes skälen övervägande tala för jämväl skogskomplexets försäljning. Här vore nämligen skogsmarkens areal relativt obetydlig; skogen låge icke nära intill några andra större statsskogar, och utsikt torde förefinnas för att skogen vid försäljning fortfarande komme att stanna i allmän ägo. Styrelsen kunde icke för sin del fästa allt för mycket avseende vid, att skogskapitalet per hektar mark vore relativt högt, ty för detta skogskapital beräknade styrelsen att vid försäljningen få skälig ersättning, och komme ju köpeskillingen att såsom sagts förr eller senare användas för inköp av annan skogsmark, även om denna skulle råka icke vara belägen inom nu ifrågavarande revir eller distrikt. Överjägmästarens betänkligheter mot avyttringen av ifrågavarande skogskapital tycktes bottsna i den uppfattningen, att virkespriserna för närvarande vore låga och måste beräknas stiga. Denna uppfattning, som torde vara tämligen allmän i skogsmannakretsar, baserade sig på det förhållandet, att virkespriserna från åtskilliga årtionden tillbaka varit stadda i ett stigande, svarande mot ungefär 2 procent om året, en omständighet, som hade sin förklaring delvis i penningvärdets fallande och delvis däri, att skogs-

produkterna, tack vare nya områden och ändamål för virkes användning och en stark förbättring av äldre avsättningsmöjligheter, stigit hastigare än andra varuslag. Någon säkerhet för att denna utveckling komme att fortsätta gäves emellertid ej. Man kände allt för litet såväl om världens virkesförråd och möjligheterna att utnyttja detsamma på olika håll som om den takt, i vilken världskonsumtionen av virke kunde komma att ökas, för att kunna ställa ett säkert horoskop. Något avseende torde härvid också böra fästas vid den omständigheten, att prisindex för virke jämfört med priset därå före världskriget låge förhållandevis högt, om jämförelse gjordes med åtskilliga andra verkliga råvaror såsom stenkol, järn, koppar m. m. Alldeles uteslutet vore således icke, att en jämkning nedåt av virkespriserna så småningom kunde uppstå. Huru som helst, torde det, när fråga uppstode om såväl försäljning som inköp av skogsmark för statens räkning, vara klokast att räkna med det nuvarande prisläget för virke, vilken politik syntes så mycket mer befogad, som det ju här vore fråga icke om, huruvida staten skulle öka eller minska sina skogskapital, utan endast om en omplacering av dylika värden.

På grund av det anförda finge styrelsen hemställa om åtgärder för försäljning av omförmälda kronoegendom med utjord, därvid egendomen i första hand borde erbjudas Bogsta kommun för ett pris av 63,600 kronor.

Med hänsyn till de av domänstyrelsen anförda skäl rörande jordbrukets jämförelsevis låga arrendeavkastning i förhållande till själva jordbruksegendomens värde samt egendomens belägenhet ur skogsförvaltningssynpunkt anser jag mig böra tillstyrka egendomens försäljning.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Hammarby nr 1 med utjorden Hammarby nr 2 i Bogsta socken av Södermanlands län må försäljas

antingen till Bogsta kommun för en köpeskillning av 63,600 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* egendomen försäljes i det skick, den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, *att* köpebrev skall utfärdas så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, *att* egendomen skall i jordeboken upptagas under titeln allmänt frälse, *att* köparen skall svara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest Bogsta kommun icke begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva egendomen, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929.

10:o.

*Perstorp nr 1
i Östergöt-
lands län.*

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Perstorp nr 1 i Skedevids socken av Östergötlands län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 625 kronor. I avvaktan på statsmakternas beslut i fråga om den framtida dispositionen av egendomen har domänstyrelsen utarrenderat denna under ett år från berörda dag, varvid betingats en avgäld av 450 kronor.

Under 1925 och 1927 har å egendomen hållits uppskattningsförrättningar, och har egendomen under 1926 besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga. Av handlingarna i ärendet, däribland en av e. lantmätaren John Grenholm 1917 kompletterad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat:

Egendomen, som är belägen 6.5 mil från Norrköping och 3 mil från Vingåkers järnvägsstation, har en areal av 278.927 hektar, därav 25.429 hektar tomt och åker, 1.525 hektar äng, 248.345 hektar skogsmark och 3.628 hektar impediment. De å kartan upptagna lägenheterna Grindstorp, Skogsberg, Annelund, Sundsnäs och Olstorp samt markområdena litt. B och C äro tidigare fränsålda egendomen och icke inräknade i nu angivna areal.

Åkerjorden består av sandmylla och klapperstensjord av svag beskaffenhet samt är ej täckdikad.

Byggnaderna äro äldre, men i gott skick.

Egendomen har ansetts väl hävdad, varför optionsrätt förordats för nuvarande arrendatorn vid egendomens förnyade utarrendering.

Å egendomen finnas torpen Kråkvilan och Alfallet, vilka av skogsstaten äro upplåtna på arrende till den 14 mars 1929.

Taxeringsvärdet utgör för inägor 20,000 kronor samt för utmark och skog 48,800 kronor.

Kronojordstyckningssakkunniga hava ansett egendomens inägor inbjuda till uppdelning i tre lotter, torpen Kråkvilan och Alfallet samt huvudgården, ävensom förordat, att sagda lotter med lämplig tilldelning skogsmark måtte upplåtas för försäljning.

Vid 1927 års förrättning hava sagda lotter saluvärderats sålunda:

Torpet Kråkvilan, omfattande å kartan ägofigurerna 1—25, av 26, 27—42, av 43, med en areal av 19.437 hektar, därav 3.323 hektar tomt och åker, 15.954 hektar skogsmark och 0.16 hektar impediment, samt saluvärderat till 8,300 kronor, därav 3,910 kronor 60 öre för växande skog och 2,440 kronor för åbyggnaden.

Torpet Alfallet, omfattande å kartan ägofigurerna av 26, av 43, 44—77, 77 a, 78, 78 a, 79—80, 80 a, 81—98, 98 a, 99—108, av 109, av 110, av 111, av 113, av 144, med en areal av 48.539 hektar, därav 9.422 hektar tomt och åker, 38.873 hektar skogsmark och 0.244 hektar impediment, samt salu-

värderat till 23,000 kronor, därav 10,107 kronor 17 öre för växande skog och 7,800 kronor för åbyggnaden.

Huvudgården, omfattande å kartan ägofigurerna av 148, av 149, 150, av 152, 153—167, 167 a, 168—186, 186 a, 187—189, 189 a, 190, av 191, med en areal av 39.048 hektar, därav 12.507 hektar tomt och åker, 1.445 hektar äng, 24.483 hektar skogsmark och 0.613 hektar impediment. Huvudgården har saluvärderats till 22,950 kronor, därav 8,191 kronor 79 öre för växande skog och 9,200 kronor för åbyggnaderna.

Kronan borde förbehållas rätt till erforderliga vägar över torpen och ett vart av dessa över det andra torpets område samt kronans mark. I saluvärdet för torpet Alfallet hade icke inräknats 467 fm³ virke, som för att minska lottens skogsvärde utstämplat och försålts för sig.

För upplåtelse av torpen såsom åbolägenheter hava *uppskattningsmännen* föreslagit en avgäldstid av 20 år med avgälder i jämnade tal av för Kråkvilan 165 kronor och för Alfallet 450 kronor, motsvarande enligt medelmarkegångspris för åren 1918—1927 värdet av respektive 10 och 27 hektoliter spannmål, hälften råg och hälften korn. Åbo borde därvid äga rätt till skogsfång av högst 30 kubikmeter årligen vid Kråkvilan och högst 80 kubikmeter årligen vid Alfallet ävensom att vid första avgäldstidens slut lösa lägenheten. Å torpen befintliga byggnader, som skulle lösas av åbon, hava värderats vid Kråkvilan till 2,440 kronor och vid Alfallet till 7,800 kronor.

Torpens innehavare hava förklarat sig helst vilja bibehålla torpen på arrende som hittills och att, om så ej kunde ske, de önskade förvärva torpen med äganderätt. Upplåtelse med åborätt har av uppskattningsmännen avstyrkts. Huvudgården borde, för den händelse vederbörande arrendator, Gust. A. Olsson, som i 20 år väl brukat egendomen, ej önskade förvärva denna, försäljas å offentlig auktion.

Jägmästaren, som i yttrande vid 1925 års förrättning med hänsyn till under de närmaste åren nödvändiga dyrbara byggnadsarbeten vid torpen Alfallet och Kråkvilan ifrågasatt torpens försäljning och därvid framhållit, att erforderlig arbetskraft för skogen i allt fall ej saknades, har i samband med torpens värdering 1927 anfört, att på grund av det jämförelsevis betydande skogsvärdet vid Alfallet och då domänverket vid detta torp år 1927 uppfört ny ladugård och loge m. m., skäl ej föreläge att försälja denna lott.

Överjägmästaren har i yttrande i januari 1926 understrukit, att något som helst behov av torpen i fråga för skogsväsendets räkning ej förefunnes, då erforderlig arbetskraft kunde erhållas dem förutan och jämväl från desamma, även om vederbörande innehavare icke hade några kontraktsenliga skyldigheter eller rättigheter. Torpet Alfallet borde emellertid icke försäljas, då innehavaren, som i 43 år brukat torpet, varken ville avflytta eller friköpa torpet samt vid försäljningen mycken skogsmark måste avskiljas från egendomen. I yttrande i februari 1928 över 1927 års värderingsförrättning har överjägmästaren som ytterligare skäl mot försäljningen av torpet Alfallet anfört den omständigheten, att kronan 1927 påkostat, utöver virkets rotvärde, 5,500 kronor för uppförande av ladugårdsbyggnad, innehållande fähus, stall, loge, lador, vagnbod och magasin även-

som svinhus och vedbod, varför några byggnadskostnader under närmaste tiden icke behövde förekomma. Upplåtelse med åborätt har överjägmästaren avstyrkt, men har överjägmästaren ansett att, om denna upplåtelseform tillämpades, rätten till skogsfång borde nedsättas vid Kråkvilan till 20 och vid Alfallet till 50 kubikmeter årligen.

Länsstyrelsen har anfört att, då torpens innehavare, endast under förutsättning att de icke såsom hittills finge behålla torpen på arrende, förklarat sig villiga förvärva torpen med äganderätt, det syntes länsstyrelsen förenat med billighet och rättvisa, att hänsyn toges till torparnas härutinnan uttalade önskningsar. Länsstyrelsen har därför hemställt, att endast huvudgården måtte försälas med hembuds rätt för vederbörande arrendator.

Med skrivelse den 24 februari 1928 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning.

Styrelsen finge biträda förslaget om försäljning av huvudgårdslotten och ansåge, att egendomens arrendator därvid borde medgivas hembuds rätt. Vad åter den väckta frågan om torpens avyttrande beträffade ansåge domänstyrelsen i likhet med länsstyrelsen att, då innehavarna av torpen så uttryckligen förklarat sig önska fortsätta med arrende av torpen, med försäljningen av dessa kunde anstå tills vidare. Utmarken jämte torpen syntes böra ställas under skogsstatens vård och förvaltas såsom kronopark.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder förslaget om försäljning av huvudgården. I likhet med myndigheterna anser jag, att någon försäljning av torpen för närvarande ej må äga rum. Till frågan om dispositionen av den till försäljning ej föreslagna delen av egendomen torde jag få återkomma, sedan riksdagen fattat beslut rörande nämnda försäljning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Perstorp nr 1 i Skedevids socken av Östergötlands län blivit fördelad i två lotter, av vilka en skall omfatta huvudgården med förberörda område om 39.048 hektar och den andra egendomen i övrigt, huvudgårdslotten må försälas

antingen till egendomens arrendator, Gust. A. Olsson, för en köpeskilling av 22,950 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, att lotten försälas i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, att köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev, att lotten skall i jordeboken upptagas under titel allmänt fräse, att köparen skall svara för de å lotten för tiden efter till-

trädesdagen belöpande onera och utskylder, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemälde Olsson icke begagnar sig av medgivandet att förvärva egendomen, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929.

11:o

Kronoegendomen Bråborgs kungsgård nr 1 om 10 mantal med underlydande i Dagsbergs och S:t Johannes socknar av Östergötlands län är med undantag av skogs- och hagmarken utarrenderad till den 14 mars 1928 mot årligt arrende av 7,540 kronor.

*Bråborgs
kungsgård
nr 1 med
underlydande
i Östergöt-
lands län.*

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrument över nämnda förrättning jämte övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren B. E. Forsell år 1924—1925 upprättad karta i två delar över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande:

Egendomen, som är belägen 15 kilometer från Norrköping, har en areal av 651.704 hektar, därav 234.931 hektar åker, 89.486 hektar äng, 322.602 hektar avrösningsjord och 4.685 hektar impediment.

Å egendomen finnas flera torp och lägenheter, därav på egendomen tillhörande Esterön en lägenhet, benämnd Solvik, med delvis vinterbonad villa samt uthus, vilka ägas av körsnären Arthur Andersson i Norrköping, som arrenderat lägenheten alltsedan den 14 mars 1912.

Uppskattningsmännen hava ansett ingen del av egendomen lämplig till försäljning till eget hem.

Från bemälde Andersson hade ansökning inkommit till uppskattningsmännen med hemställan att få enligt gällande grunder för upplåtelse av egnahemslägenheter från kronoegendomar förvärva lägenheten Solvik med dess nuvarande inom hägnad varande areal om 1.07 hektar utökad med en 15 meter bred remsa utmed norra begränsningslinjen.

Uppskattningsmännen hava i anledning av berörda ansökning, då bestämmelserna i Kungl. Maj:ts brev till domänstyrelsen den 17 oktober 1913 ej avsåge sådan lägenhet, som den ifrågavarande, förklarat sig ej kunna tillstyrka framställningen utan hemställt, att lägenheten finge upplåtas med vanlig besittningsrätt.

Länsstyrelsen och överjägmästaren i östra distriktet hava icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag rörande dispositionen av egendomen.

Kronojordstyckningssakkunniga hava efter besiktning å egendomen föreslagit att, då de särskilda torplägenheterna syntes de sakkunniga ej lämp-

ligen kunna utläggas till självständiga mindre jordbruk och en uppdelning av jorden till huvudgården med hänsyn till därstädes befintliga goda åbyggnader ej borde ifrågasättas, egendomen måtte ånyo utarrenderas.

På föranstaltande av domänstyrelsen har å egendomen under 1927 av uppskattningsmännen förrättats saluvärdering av lägenheten Solvik. Lägenheten, över vilken särskild karta upprättats år 1927 av distriktslantmätaren B. E. Forsell, omfattar å dennes karta av 1924—1925 ägofigurerna av 356 och 357. Arealen utgör 1.21 hektar tomt, trädgård och växtlig skogsmark med inslag av berg. Lägenheten har åsatts ett saluvärde av 2,595 kronor, därav 780 kronor för växande skog.

Överjägmästaren har med hänsyn till nuvarande virkespris ansett värdet av växande skog böra höjas från 780 kronor till 950 kronor, varför saluvärdet å lägenheten skulle utgöra 2,765 kronor.

Länsstyrelsen har ej haft annat att erinra mot uppskattningsmännens förslag, än att saluvärdet å lägenheten borde höjas på sätt överjägmästaren föreslagit.

Domänstyrelsen, som i avvaktan på beslut i försäljningsfrågan ombesörjt egendomens skötsel och vård under ett år till den 14 mars 1929, därvid betingats ett arrende av 7,540 kronor, har uttalat att, då omfördälda lägenhets avskiljande ansetts kunna ske utan skada för egendomen och den föreslagna köpeskillingen av 2,765 kronor, avrundad till 2,800 kronor, finge anses skälig, styrelsen tillstyrkte försäljning.

*Departements-
chefen.*

Icke heller jag har något att invända mot lägenhetens avyttring till senaste förslagets belopp, och hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Solvik må med ovan angiven areal av 1.21 hektar från kronoegendomen Bråborgs kungsgård nr 1 om 10 mantal med underlydande i Dagsbergs och S:t Johannes socknar av Södermanlands län försäljas till körsnären Arthur Andersson, Norrköping, mot en köpeskillning av 2,800 kronor samt under villkor i övrigt, att lägenheten må med äganderätt tillträdas den 14 mars 1929, att köpeskillingen vid tillträdet kontant erlägges till länsstyrelsen i länet, att lägenheten säljes i det skick, den vid tillträdet befinnes, att köparen skall svara för de å området för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med lägenhetens avskiljande, lagfart å fänget och andra med köpet förenade utgifter.

12:o.

Kronoegendomen 1 mantal Gustad nr 5 Norrgård i Vikingsstads socken *Gustad nr 5*
av Östergötlands län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig *Norrgård i*
avgäld av 600 kronor. *Östergötlands*
län.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver och därtill hörande handlingar, varibland en av distriktslantmätaren E. C. Blombergsson 1926 upprättad karta över egendomen med beskrivningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 3 kilometer från Bankebergs järnvägsstation och 15 kilometer från Linköping, innehåller — oberäknat de jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 15 maj 1908 egendomen fransålda lägenheter, däribland en å kartan betecknad med 5², kallad Grantoppen om 2.348 hektar — en areal av 46.710 hektar, varav 25.560 hektar tomt och åker, 2.205 hektar äng, 18.243 hektar avrösningsjord och 0,702 hektar impediment. Åkerjorden utgöres av lera på lerbotten och är av god beskaffenhet. Åbyggnaderna äro i gott stånd.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att ett obebyggt område av skogsmarken, som utgör del av ägofiguren å kartan nr 35 och omfattar en areal av 0.264 hektar, måtte försäljas till ägaren av förberörda lägenheten Grantoppen, Joh. F. Karlsson, som anmält sig önska köpa området för att därmed utöka sitt nuvarande innehav. Området har saluvärderats till 230 kronor, varav 205 kronor 14 öre för växande skog. I övrigt har någon framställning om förvärvande av mark till eget hem å egendomen ej ingått.

Då egendomen vore försedd med tillräckliga byggnader i mycket gott stånd och torde kunna lämna god förräntning å taxeringsvärdet, hava uppskattningsmännen hemställt, att egendomen måtte bibehållas i kronans ägo och ånyo utarrenderas.

Egendomen har med undantag av förberörda till försäljning föreslagna område åsatts ett arrendevärde av 1,350 kronor och ett saluvärde av 51.000 kronor, därav 12,000 kronor för åbyggnader, 21,409 kronor 56 öre för växande skog och 1,200 kronor för kapitaliserad allmänningsutdelning.

För egendomens nuvarande arrendator har förordats hembuds rätt vid egendomens förnyade utarrendering.

Länsstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga hava efter besiktning å egendomen icke funnit anledning föreslå dess uppdelning i mindre jordbruk samt tillstyrkt förnyad utarrendering.

Överjägmästaren i Östra distriktet har ej haft något att erinra mot den föreslagna försäljningen av ovannämnda skogsområde samt ansett, att frågan om dispositionen av egendomen i övrigt borde prövas i sammanhang med frågan om dispositionen av de intilliggande kronoegendomarna Gustad nr 2 Käll- och Korpralsgård samt Gustad nr 4 Pilgård, vilka bleve arrendelidiga respektive 1937 och 1940.

Domänstyrelsen, som i skrivelse den 21 maj 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har biträtt uppskattningsmännens förslag.

Departements-
chefen.

Jag finner intet vara att erinra mot en disposition av egendomen i överensstämmelse med vad uppskattningsmännen föreslagit.

Såsom ovan berörts uppgår egendomens arrendeavgäld till 600 kronor för år, och skulle Kungl. Maj:t vid sådant förhållande kunna utan riksdagens hörande besluta om upplåtelser från egendomen. Då emellertid hembuds rätt till det till försäljning åt Joh. F. Karlsson ifrågasatta området icke kan enligt gällande grunder för egnahemsupplåtelser från kronoegendomar tillerkännas denne, torde riksdagens medgivande till den föreslagna försäljningen böra inhämtas.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande område om 0.264 hektar må från kronoegendomen 1 mantal Gustad nr 5 Norrgård i Vikingsstads socken av Östergötlands län försälas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Joh. F. Karlsson.

13:o.

Krigsberga nr
2 i Östergöt-
lands län.

Kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Krigsberga nr 2 i Örberga socken av Östergötlands län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 865 kronor. I arrendet ingår icke den jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 19 april 1907 försålda egendomens andel i ett i Rogslösa socken beläget oskiftat område, benämnt Krigsberga utjord.

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Adolf Hallander 1924—1925 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 10 kilometer från Vadstena och 4 kilometer från järnvägsstationen Arneberga, består av ett skifte med en areal av 45.50 hektar, därav 44.976 hektar tomt och åker samt 0.524 hektar impediment. Åkerjorden består av svartmylla på dels ler-, dels sand- och kalkörbotten och är täckdikad. Skog å egendomen finnes icke. Egendomen har del i häradsallmänning. Jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 19 januari 1912 har beviljats odlingslån för egendomens deltagande i Krigsberga och Luckerstads dikningsföretag, varför den årliga annuiteten till 1947 utgår med 200 kronor 84 öre. Samtliga byggnader äro i gott stånd, ladugården dock gammal. Logen har ansetts böra tillbyggas för en beräknad kostnad för kronan av 5,000 kronor. Arrendevärdet har uppskattats till 1,320 kronor.

Egendomens taxeringsvärde utgör 41,900 kronor.

Uppskattningsmännen hava förordat hembuds rätt vid förnyad utarrendering för egendomens nuvarande arrendator, Carl Ljungblad.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyeckningssakkunniga, vilka under 1926 besiktigat egendomen, hava för undvikande av nybyggnad vid egendomen föreslagit, att från egendomen måtte avskiljas ett obebyggt område om cirka 12.5 hektar åker i dess nordvästra del med nuvarande åkervägen och dess förlängning åt väster som områdets gräns i söder samt att återstående delen av egendomen måtte utarrenderas.

Med anledning av de sakkunnigas förslag har domänstyrelsen föranstaltat om saluvärdering av förberörda område. Av instrumentet över förrättningen, vilken ägt rum i mars 1927, framgår bland annat följande.

Området, å kartan betecknat med litt. A och omfattande 12.5 hektar åker och 0.08 hektar impediment, har, under förutsättning att köparen betalade viss andel av annuiteten för berörda odlingslän, saluvärderats till 6,850 kronor och åsatts ett arrendevärde av 220 kronor. *Uppskattningsmännen* hava ansett området, som är obebyggt, ej lämpa sig såsom självständigt jordbruk. Såsom skäl härför framhålles, att åkerjorden på grund av sin beskaffenhet tarvade tre kraftiga dragare för plogen för att nöjaktigt kunna brukas. Lägenhetens blivande utfartsväg över egendomen skulle komma att draga stora kostnader för att göras farbar. Vidare vore vattenfrågan synnerligen dyrbar att lösa, vartill komme, att sand, grus, sten och skogseffekter för nybyggnad och väganläggning m. m. ej funnes på närmare avstånd än 15 kilometer och att kostnaden för lägenhetens bebyggande med boningshus, ladugårdshus och uthus enligt kostnadsförslag beräknades uppgå till 14,900 kronor, i följd varav hela lägenheten skulle komma att stå i ett pris av 21,750 kronor. Denna summa ansåges lägenheten omöjlig kunna förränta och amortera.

På grund av vad uppskattningsmännen sålunda anført har *länsstyrelsen* hemställt, att upplåtelse av området ifråga icke måtte komma till stånd. Emellertid har länsstyrelsen ansett det kunna ifrågasättas, huruvida icke för kronan vore förmånligare att redan vid nuvarande arrendetids utgång försälja egendomen i sin helhet, varvid nuvarande arrendatorn, som innehaft egendomen sedan den 14 mars 1909 och under denna tid dels uppfört nytt boningshus dels ock utfört täckdikning å 40.7 hektar av egendomen, borde tillerkännas hembuds rätt vid försäljningen.

Anyo hörda i ärendet, hava *förbemälda sakkunniga* förklarat sig vidhålla sin tidigare intagna ståndpunkt och såsom skäl härför framhållit följande.

Byggnaderna vid egendomen vore i förhållande till jordinnehavet vid egendomen otillräckliga, varför ett bibehållande av densamma odelad medförde tillbyggnad av nu befintliga hus. Efter fränstyeckning av det därtill föreslagna området bleve egendomen ett bondejordbruk av lämplig storlek. Det syntes de sakkunniga, som vid uppgörande av styeckningsförslaget handlat i överensstämmelse med lämnade direktiv, icke böra möta större svårigheter för nybildning av jordbruk å obebyggd jord i föreliggande fall än som gällde för småbruksbildningen i allmänhet. Därest emellertid den till fränstyeckning föreslagna delen mot förmodan icke skulle kunna försäljas, förordade de sakkunniga, att egendomen försålles i sin helhet ostyckad.

Med anledning av vad sålunda förekommit har domänstyrelsen låtit uppskatta egendomen i dess helhet för försäljning ostyckad; och inhämtas av uppskattningsinstrumentet över förrättningen, vilken skett i november 1927, att egendomen åsatts ett saluvärde av 37,760 kronor med beräkning av 600 kronor per hektar för bästa åkerjorden med tomt och trädgård om tillhoppa 40 hektar och efter 500 kronor för åkerjorden i övrigt samt för åbyggnaderna 13,300 kronor ävensom med tillägg av utdelningen från häradsallmänningen kapitaliserad men med avdrag av åvilande odlingslån.

Då arrendatorn, som äger en del överloppshus vid egendomen, nedlagt stora kostnader på egendomens bebyggande och täckdikande, hava *uppskattningsmännen* tillstyrkt hembuds rätt för honom vid egendomens försäljning, och har arrendatorn förklarat sig vilja förvärva egendomen för pris, motsvarande ovan angivna saluvärde, under villkor att köpeskillingen finge betalas under loppet av sex år med en sjättedel årligen.

Länsstyrelsen, som funnit den av uppskattningsmännen verkställda saluvärderingen av egendomens åker alltför låg i förhållande till densammas goda beskaffenhet, har föreslagit ett saluvärde av 50,260 kronor efter en beräkning av 900 kronor per hektar för den bästa jorden och efter 600 kronor per hektar av återstoden samt tillstyrkt hembuds rätt för arrendatorn, under förutsättning att han vore villig erlagga en mot nämnda saluvärde svarande köpeskillning.

Egendomens arrendator har förklarat sig villig att för egendomen i dess helhet betala 45,000 kronor med avdrag av fastighetens andel i odlingslån enligt värderingsinstrumentet, 2,427 kronor 22 öre, eller 42,572 kronor 78 öre, avrundat till 42,575 kronor, samt för egendomen, med undantag av den till frånstyckning föreslagna lotten, vilken betecknats såsom lotten litt. A, 36,500 kronor med avdrag av andelen i odlingslånet, 1,332 kronor 71 öre, eller 35,167 kronor 29 öre, avrundat till 35,170 kronor. Härjämte har arrendatorn förmått sig helst önska förvärva hela egendomen och erlagga köpeskillingen under loppet av sex år med en sjättedel årligen. Till stöd för sitt anbud har arrendatorn åberopat ett av honom från fastighetsberedningsnämndens ledamöter i Örberga socken begärt yttrande rörande värdet av egendomen. Beredningsnämnden upplyser häri, att nämnden vid taxering i december 1927 åsatt fastigheten ett värde av 42,300 kronor. Detta ansåge nämnden vara fastighetens verkliga saluvärde med hänsyn tagen till vad egendomen kunde avkasta men att, då för närvarande stor efterfrågan rådde å gårdar av ifrågavarande storlek, det torde vara möjligt att vid utbud å auktion ett högre pris kunde erhållas, dock högst 45,000 kronor.

Länsstyrelsen har ytterligare framhållit följande.

Vid avgivande av sitt senaste yttrande angående egendomens saluvärde hade länsstyrelsen icke beaktat, att egendomens åbyggnader åsatts särskilt saluvärde, varför detsamma blivit avsevärt högre än det rätteligen bort. Den av arrendatorn bjudna köpeskillingen, 42,575 kronor, syntes länsstyrelsen icke vara för låg utan snarare motsatsen. Skulle fastigheten försäljas

i tvänne delar, ansåge länsstyrelsen saluvärdet böra fördelas sålunda, att saluvärdet å lotten litt. B eller huvudgården fastställdes till 35,170 kronor och för lotten litt. A till 7,400 kronor, varvid vardera lotten borde ansvara för annuiteterna å åvilande odlingslån. Enär enligt styrelsens förmenande lotten litt. A, därest densamma mot förmodan skulle finna köpare, icke kunde av denne bibehållas såsom egnahemslägenhet, syntes det lämpligast, att det måtte medgivas egendomens arrendator att förvärva egendomen odelad för den av honom erbjudna köpeskillingen.

Under 1928 har verkställts uppskattning för upplåtelse av lotten litt. A såsom *åbolägenhet*. Av instrument häröver inhämtas, att *uppskattningsmännen*, som vitsordat såsom otvivelaktigt riktigt länsstyrelsens uttalande angående den för egendomen erbjudna köpeskillingens skälighet, i fråga om upplåtelse av lotten litt. A såsom åbolägenhet föreslagit en avgäldstid av 20 år med en avgäld av 270 kronor, motsvarande enligt 10-årigt medelmarkegångspris värdet av 13.25 hektoliter spannmål, hälften råg och hälften korn, vartill komme annuitet på odlingslån av 90 kronor 58 öre, men varifrån avginge kostnaden för underhåll av utfartsväg med 40 kronor. Åbon borde äga rätt att vid första avgäldstidens slut lösa lägenheten. Lottens upplåtelse såsom åbolägenhet ansåges dock ej lämplig. *Länsstyrelsen* har icke haft något att erinra mot nämnda uppskattning.

Med skrivelse den 9 februari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. På grund av vad i ärendet förekommit håller styrelsen före, att egendomen ej bör åt kronan bibehållas och att övervägande skäl synas tala för egendomens försäljning ostyckad, varvid styrelsen i likhet med uppskattningsmännen och länsstyrelsen anser hembuds rätt böra tillkomma egendomens nuvarande arrendator.

I avvaktan på avgörande av frågan om egendomens disposition har egendomen utarrenderats för ett år till den 14 mars 1929 mot samma arrendeavgift, som nu utgår.

Under återopande av den lämnade utredningen får jag tillstyrka egendomens försäljning till nuvarande arrendatorn, vilken under längre tid arrenderat egendomen och därå nedlagt betydande kostnader, för en köpeskillning av 42,575 kronor att erläggas under loppet av sex år. Skulle Ljungblad icke begagna sig av erbjudandet, bör egendomen säljas å offentlig auktion till den högstbjudande.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Krigsberga nr 2 i Örberga socken av Östergötlands län med undantag av egendomens förberörda andel i Krigsberga utjord må försäljas

antingen till arrendatorn Carl Ljungblad för en köpeskillning av 42,575 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjätte-

del den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* egendomen säljes i det skick den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har *att*, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å egendomen utfärda köpebrev, *att* köparen skall ansvara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande annuiteter å ett egendomen åvilande odlingslån och andra onera och utskylder, samt *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i fastigheten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest Ljungblad icke begagnar sig av medgivandet att förvärva egendomen, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt den 14 mars 1929 och med skyldighet för köparen att ansvara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande annuiteter å förberörda egendomen åvilande odlingslån.

14:o.

Vistena nr 10, 11 och 12 i Östergötlands län. Kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Vistena nr 10 Norrgården, $\frac{3}{4}$ mantal Vistena nr 11 Oxelgården och $\frac{3}{4}$ mantal Vistena nr 12 Östermellangården i Allhelgona socken av Östergötlands län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 1,635 kronor.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Ernst Petrelius 1926 kompletterad karta över egendomen med beskrivningar, inhämtas bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 3 kilometer från Skänninge, innehåller en areal av 92.181 hektar, varav 2.164 hektar tomt och trädgård, 62.942 hektar åker, 2.980 hektar äng, 23.353 hektar avrösningsjord och 0.742 hektar impediment. Häri är ej inberäknad arealen av på grund av Kungl. Maj:ts brev den 12 juni 1908 egendomen fransålda lägenheter.

Egendomens åbyggnader äro goda och tillräckliga för behovet.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att följande obebyggda områden måtte försäljas, nämligen

dels det å kartan med röd gränslinje utmärkta området, som omfattar ägofigurerna av 6, 10 och av 11 med en sammanlagd areal av 2.99 hektar, därav 2.132 hektar åker och 0.858 hektar hagmark (avrösningsjord), vilket område saluvärderats till 1,880 kronor, och

dels det genom Väderstad—Skänninge—Bränninge järnvägslinje från egen-

domen i övrigt avskilda område, som å kartan omfattar ägofigurerna 39, 40 och 41, med en sammanlagd areal av 2.228 hektar, varav 2.14 hektar skogsmark, 0.051 hektar åker och 0.037 hektar tomt och trädgård, vilket område åsatts ett saluvärde av 895 kronor, därav 503 kronor 25 öre för växande skog.

Såsom köpare hava anmält sig till det förstnämnda området jordbruksarbetaren O. F. Ström, som äger angränsande lägenheten Lötsberg om 6 ar åker, försedd med nybyggd bostad och äldre uthus, samt till det andra området jordbruksarbetaren David Norr, som äger detsamma angränsande lägenheten Karlslund nr 1 om 1.87 hektar åker med en stuga i försvarligt stånd och nyuppförd ladugård.

Uppskattningsmännen hava tillstyrkt områdenas försäljning till respektive spekulant.

Vederbörande lantmätare har upplyst, att det till utökning av Lötsberg avsedda området skall upplåtas från $\frac{1}{4}$ mantal Vistena nr 10 Norrgården och det till utökning av Karlslund avsedda området upplåtas från $\frac{3}{4}$ mantal Vistena nr 11 Oxelgården.

Länsstyrelsen, överjägmästaren och domänsstyrelsen hava icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga, som icke särskilt yttrat sig över förslaget om upplåtandet av ifrågavarande två markområden, hava icke funnit anledning föreslå, att egendomen tages i anspråk för nybildning av jordbruk.

I anslutning till förslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå *Departements-*
riksdagen medgiva, *chefen.*

att ifrågavarande områden om 2.99 hektar och 2.228 hektar må från respektive hemman $\frac{1}{4}$ mantal Vistena nr 10 Norrgården och $\frac{1}{4}$ mantal Vistena nr 11 Oxelgården i Allhegona socken av Östergötlands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egna-hemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för O. F. Ström beträffande området om 2.99 hektar och för David Norr beträffande området om 2.228 hektar.

15:o.

Kronolägenheten Enebyäng eller Fredriksdal, f. d. hospitalslägenhet, inom den med staden Norrköping införlivade östra Eneby socken av Östergötlands län upplåts, med undantag av ett jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 27 maj 1919 därifrån försålt område om 2.0884 hektar, av domänsstyrelsen genom kontrakt den 12 januari 1923 på arrende under sju år från den 14 mars 1923 mot en årlig avgift av 3,000 kronor och under villkor bland annat att arrendatorn skulle ställa godkänd borgen för arrendevillkorens fullgörande under arrendetiden.

Med anledning av arrendatorns uraktlåtenhet i sistnämnda avseende blev med stöd av gällande lag om nyttjanderätt till fast egendom berörda

*Enebyäng
eller Fredriks-
dal i Öster-
götlands län.*

arrendekontrakt uppsagt att upphöra den 14 mars 1926, varefter auktion förrättades för lägenhetens utarrendering under återstående fyra år av arrendetiden, varvid högsta anbudet avgavs med 2,000 kronor.

Sedan domänstyrelsen inhämtat, att lägenheten under 1922 taxeringsvärderats till 183,500 kronor, lät styrelsen genom länsstyrelsen efterhöra, huruvida, därest lägenheten skulle anses böra fränhändas kronan, utsikt förefunnnes att erhålla spekulant därå, varefter till styrelsen ingått meddelande, att stadens drätselkammare vid eventuell försäljning av lägenheten vore villig träda i förhandling om dess förvärvande av staden. Med anledning härav har styrelsen föranstaltat om saluvärdering av lägenheten i vederbörlig ordning, varjämte styrelsen i avvaktan därpå ombesörjt skötsel och vård av lägenheten till den 14 mars 1929, därvid betingats i arrende 2,000 kronor.

Av instrumentet över berörda förrättning, vilken avhållits 1926, med därtill hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren A. Gustaf Lövstrand 1914 upprättad karta över lägenheten, inhämtas bl. a. följande.

Lägenheten innehåller med undantag av det ovan berörda försålda området en areal av 16.746 hektar, därav 16.479 hektar åker och 0.267 hektar impediment.

Lägenhetens trädgård, som är ganska stor, kan till följd av sitt läge inom större stad lämna god inkomst. Åkerjorden består av lättlera på blålera men ligger lågt och kan följaktligen enligt uppskattningsmännens mening ej täckdikas och ej heller bebyggas med större byggnader, då källarvåningar ej kunna anläggas under byggnaderna.

Lägenhetens åbyggnader, som bestå av boningshus, bodar, ladugård och källare, äro i försvarligt stånd.

Taxeringsvärdet har upptagits till: tomt- och industrivärde 156,500 kronor; jordvärde 27,000 kronor.

Uppskattningsmännen hava åsatt lägenheten ett saluvärden av 91,000 kronor, beräknat efter 45 öre per kvadratmeter i lägenheten ingående jord med tillägg av 15,500 kronor för åbyggnader, samt förklarat sig hava vid saluvärdets fastställande tagit hänsyn såväl till blivande gatumark med mindre värde som ock till markens låga belägenhet, varav dess bebyggande med tyngre byggnader omöjliggjordes.

Drätselkammaren i Norrköping har förklarat sig kunna hos stadsfullmäktige tillstyrka inköp av lägenheten för ett pris, beräknat efter högst 45 öre per kvadratmeter jord.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot saluvärderingen.

Järnvägsstyrelsen har meddelat, att lägenheten eller någon del därav icke kunde tänkas bliva erforderlig för något statens järnvägars ändamål.

Sedan domänstyrelsen förklarat sig icke kunna tillråda försäljning av lägenheten för det vid uppskattningen beräknade värdet men vara villig att, därest staden fortfarande reflekterade på lägenhetens förvärvande, träda i förhandling med staden, hava underhandlingar ägt rum och resulterat däri, att mellan domänstyrelsen och drätselkammaren avslutats preliminärt avtal av följande innehåll:

»Under förbehåll av statsmakternas godkännande har följande avtal träffats mellan kungl. domänstyrelsen å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, å ena, samt staden Norrköping, å andra sidan.

Kungl. Maj:t och kronan upplåter och försäljer härigenom till staden Norrköping med full äganderätt den inom stadens område belägna kronoegendomen Enebyäng eller Fredriksdal med undantag av det jämlikt Kungl. Maj:ts nådiga brev den 27 maj 1919 försålda område om 2,0884 hektar för en köpeskilling av etthundratusen (100,000) kronor samt på följande villkor i övrigt.

1:o. Egendomen får tillträdas den 14 mars 1929 i det skiek den då befinnes, varvid staden inträder i de rättigheter och skyldigheter, Kungl. Maj:t och kronan ägt till den arrendator eller brukare, som vid samma tid avträder egendomen.

2:o. Köpeskillingen skall vid tillträdet kontant erläggas och inbetalas till länsstyrelsen i länet.

3:o. Mot det att köpeskillingslikviden sålunda fullgöres äger staden komma köpebrev å den försålda egendomen, för densamma lagfarande nödiga handlingar, bevis att egendomen icke är besvärad med inteckningar, gällande brandförsäkringshandlingar rörande i köpet ingående byggnader samt karta över egendomen med beskrivning och instrument över senast hållna av- och tillträdessyn och vid tillträdet utlöpande arrendekontrakt om densamma.

4:o. Staden uppbär den försålda egendomens avkastning, som belöper på tiden från och med tillträdesdagen, samt ansvarar för de på samma tid belöpande onera och utskylder för egendomen.

5:o. Staden skall ensam vidkännas kostnader för lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter.

6:o. Har detta avtal icke blivit godkänt av stadsfullmäktige i Norrköping före den 20 februari 1928 genom beslut, som varder vederbörligen fastställt, och av Kungl. Maj:t och riksdagen före den 1 juli 1928, skall detta avtal anses hava till alla delar förfallit.

Härav äro två likalydande exemplar upprättade. Stockholm den 18 januari 1928.»

(Underskrifter.)

Med skrivelse den 6 mars 1928 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört bland annat följande.

Det hade synts styrelsen naturligt, att ett område, vilket såsom det ifrågasvarande vore beläget intill staden inom dess område, borde tillhöra staden, som givetvis kunde bättre utnyttja detsamma än kronan. Priset kunde visserligen anses lågt, men det vore avsett, att lägenheten skulle komma det allmänna, ehuru i inskränkt grad, tillgodo. Styrelsens uppskattning av lägenheten hade skett med ledning av vederbörande uppskattningsmäns utredning och förslag och efter inhämtande av på värdesättningen inverkan uppgifter angående tomtvärden samt tillgång och efterfrågan på tomter m. m., och hade vid värderingen tagits hänsyn såväl till områdets större eller mindre lämplighet för bebyggande samt behov av dränering medelst utpumpning, som därtill att staden ej omedelbart kunde göra området räntebärande, varjämte fästs avseende vid att vid lägenhetens exploatering till tomter viss del därav komme att åtgå till gator och öppna platser.

Enligt ett domänstyrelsen tillhandakommet utdrag av protokollet vid stadsfullmäktiges i Norrköping sammanträde den 16 februari 1928 hava *stadsfullmäktige* då godkänt förenämnda preliminärt träffade avtal.

Enligt vad jag från domänstyrelsen under hand inhämtat har styrelsen gått i författning om utarrendering av ifrågavarande kronoegendom under ytterligare ett år till den 14 mars 1929.

*Departements-
chefen.*

Även jag tillstyrker upplåtelse till staden Norrköping av ifrågavarande lägenhet. Köpeskillingen synes mig kunna godtagas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronolägenheten Enebyäng eller Fredriksdal numera inom Norrköpings stads område, med undantag av det jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 27 maj 1919 därifrån försålda området om 2.0884 hektar, må till staden Norrköping försäljas mot en köpeskillning av 100,000 kronor och på de villkor i övrigt, som angivas i förenämnda avtal.

16:o.

*Lind nr 3
Norrgård litt.
Aa i Östergöt-
lands län.*

Den del av kronoegendomen Lind nr 3 Norrgård i Björkebergs socken av Östergötlands län, som vid fastställd ägostyckning åsatts 372/1,000 mantal med beteckning litt. Aa och i jordregistret införts med nr 3³, är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 860 kronor. Senast åsatta taxeringsvärdet utgör 38,000 kronor.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren E. O. Blombergsson 1925 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 17 kilometer från Linköping och 2 kilometer från Björkebergs järnvägsstation, har en areal av 30.2205 hektar, därav 28.8645 hektar tomt och åker, 0.8020 hektar äng och 0.554 hektar impediment. I denna areal äro icke inräknade den enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 maj 1908 försålda lägenheten Lindhem om 0.22 hektar, ett till utfartsväg för Linds by föreslaget område om 0.126 hektar, å kartan utmärkt med ägofiguren nr 16, samt det område om 0.377 hektar, å kartan utmärkt med ägofiguren nr 33, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 januari 1926 till Gullbergs härads väghållningsskyldiga för väganläggning upplåtits tills vidare och så länge marken användes för angivna ändamålet.

Torp eller lägenheter finnas ej.

Äbyggnaderna, som utgöras av två boningshus, bod, svin- och bryggghus, ladugård, loge, lada och redskapsbod, äro ganska goda men illa underhållna. Arrendatorn äger ett redskapshus med spannmålsvind i gott skick.

Då arrendatorn illa underhållit hus och åker samt hade otillräcklig kreatursbesättning, hava *uppskattningsmännen* icke ansett sig kunna vid eventuell förnyad utarrendering av egendomen förorda hembuds rätt för denne; och hava uppskattningsmännen, av skäl att dyrbara nybyggnader å egendomen vore att emotse, hemställt, att egendomen måtte för försäljning

genom ägostyckning uppdelas i två å kartan med litt. Aa och Ab betecknade lotter nämligen

litt. Aa eller nordvästra delen av egendomen, å kartan betecknad med ägofigurerna nr 10—15, 19—23 samt delar av 2—9, 17, 18, 24—25 och 28—32, innehållande en areal av 15.1102 hektar, därav 14.2302 hektar tomt, åker och dylikt, 0.5560 hektar äng och odlingsmark jämte 0.3240 hektar impediment, samt med ett uppskattat saluvärde av 19,400 kronor, därav 200 kronor för kapitaliserad allmänningsutdelning, och ett arrendevärde av 715 kronor; ävensom

litt. Ab eller sydöstra delen av egendomen, å kartan betecknad med ägofigurerna nr 1, 3, 26—29, 32, 34—56 samt delar av 2, 4—9, 17, 18, 25, 30 och 31, innehållande en areal av 15.1103 hektar, därav 14.6343 hektar tomt, åker och dylikt, 0.2460 hektar äng och odlingsmark jämte 0.2300 hektar impediment samt med ett uppskattat saluvärde av 13,500 kronor, därav 200 kronor för kapitaliserad allmänningsutdelning, och ett arrendevärde av 450 kronor.

Av byggnaderna skulle lotten *litt. Ab* tilldelas ett av boningshusen samt svin- och brygghuset samt lotten *litt. Aa* byggnaderna i övrigt.

Arrendevärdet å egendomen i sin helhet har beräknats till 1,360 kronor.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga hava biträtt förslaget, då någon anledning, som påkallade egendomens bibehållande i kronans ägo, icke föreläge.

Domänstyrelsen, som föreslår försäljning av ifrågavarande två ägolotter å offentlig auktion enligt brevet den 29 maj 1874, har icke haft annat att erinra mot förslaget än att de å kartan med ägofigurerna nr 16 och 33 utmärkta vägar enligt styrelsens förmenande borde ingå i försäljningen av de ägolotter, av vilka de omslötas, eller del av ägofiguren nr 16 i ägolotten *litt. Aa* och den återstående delen av samma ägofigur samt ägofiguren nr 33 i ägolotten *litt. Ab*, med skyldighet för lotternas innehavare att till väg upplåta områdena.

Enligt med egendomens nuvarande arrendator träffat avtal ålâge det, framhåller styrelsen, denne att inom 1928 års utgång täckdika 22.6 hektar av egendomens åkerjord mot ersättning för inköp av tegelrör och kostnaden för deras transport till egendomen. För den händelse arbetet komme att inom den fastställda tiden slutföras, torde tillgängliga arrendeavgifter under perioden ej förslå till kvittning mot hela den arrendatorn för arbetet tillerkända ersättningen. Den fordran, som arrendatorn vid egendomens avträdande den 14 mars 1929 i sådant hänsende kunde hava å kronan, borde köpare av ägolotterna åläggas gälda till hälften var. Vidare syntes förbehåll göras därom, att inga andra än kronoegendomen tillhöriga hus och anläggningar vid egendomen inginge i försäljningen.

I anslutning till förslaget med de jämkningar däri, som av domänstyrelsen ifrågasatts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att, sedan kronoegendomen 372/1000 mantal Lind nr 3³ Norrgård i Björkebergs socken av Östergötlands län styckats i två lotter, å den i ärendet företedda kartan betecknade med litt. Aa och Ab, sagda lotter må var för sig med tillägg, lotten litt. Aa av den inom lotten belägna del av den å kartan med ägofiguren nr 16 angivna vägen och lotten litt. Ab av den återstående delen av samma ägofigur samt av ägofiguren nr 33, å offentlig auktion enligt de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor försäljas till den högstbjudande med tillträdesrätt den 14 mars 1929 samt med skyldighet för köpare att till begagnande såsom väg upplåta de i lotterna ingående för sådant ändamål avsedda områden och att, med lika anpart för vardera lotten, ansvara för de utgifter, som egendomens arrendator vid avträdan det kan vara berättigad uppbära för omförmälda täckdikningsarbete samt med förbehåll att inga andra än kronoegendomen tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningen.

17:o.

*Berga nr 3
Lillgård i
Östergötlands
län.*

Kronoegendomen $\frac{1}{8}$ mantal Berga nr 3 Lillgård i S:t Lars församling av Linköpings stad, Östergötlands län, är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 1,050 kronor.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrument häröver med tillhörande handlingar, däribland två kartor upprättade, den ena år 1919 av extra lantmätaren John Grenholm över hela egendomen och den andra år 1926 av distriktslantmätaren E. C. Blombergsson över till avstyckningar föreslagna områden av egendomen, bäge med beskrivningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 3 kilometer från Linköping, har ägorna belägna i tre skiften, hemskiftet, ett skifte beläget mellan staden och Tannefors utgörande det egentliga skogsskiftet samt ett tredje skifte, som är utarrenderat tillsammans med kronoegendomen Köptorp. Från skogsskiftet äro förut försålda de med ägofigurerna nr 41—46 betecknade tomterna. Enligt nyssberörda ägobeskrivningar innehåller egendomen med frånräknande av de försålda lägenheterna och nedannämnda vägområde 30.1895 hektar, därav 13.271 hektar tomter, åker och dylikt, 0.27 hektar äng, 14.028 hektar avrösningsjord och 2.6205 hektar impediment. Från egendomen har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 april 1925 till Linköpings stad för omläggning av den s. k. Vistvägen under äganderätt upplåtits ett område om 0.3079 hektar, vilket å Blombergssons karta utmärkts med ljusbrun färg och å Grenholms karta inlagts med röda gränslinjer.

Egendomens åbyggnader äro i försvarligt skick.

Uppskattningsmännen hava föreslagit försäljning av följande å förberörda kartor angivna bostadslägenheter, nämligen

Litt. å karta	A r e a l h e k t a r				Saluvärde kronor
	åker	impediment	skogsmark	summa	
a	0.1295	0.03		0.1595	650
b	0.179	0.006		0.185	895
c	0.1645	0.02		0.1845	825
d	0.196	0.021		0.217	980
e	0.232	0.017		0.249	1,160
f (Dykällan)		0.001	0.0215	0.0225	110

Av tomterna äro de med a—e betecknade belägna intill ovanberörda väg. Å förberörda lotten litt. f finnes änkan Karolina Jonsson-Tolfs stärbhus tillhörigt bostadshus. Övriga tomter äro obebyggda.

Framställning har gjorts av förre livgrenadiären C. Nordling om inköp av lotten litt. d och av Hilma Törnström, syster till egendomens arrendator, om inköp av lotten litt. e.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att lotten litt. e måtte hembjudas Hilma Törnström och lotten litt. f Karolina Jonsson-Tolfs stärbhus, varjämte uppskattningsmännen antecknat, att Linköpings stad, som för sin utveckling för närvarande knappast kunde anses vara i behov av ifrågasvarande tomtområde, ej anmält sig såsom köpare av detsamma.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava icke haft något att erinra i anledning av uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under 1926 besiktigat egendomen, hava ansett densamma böra, med undantag i enlighet med uppskattningsmännens förslag av den till tomtmark redan nu erforderliga marken, tillsviðare ånyo utarrenderas, då egendomen på grund av belägenheten inom Linköpings stad kunde förväntas erhålla tomtvärde samt byggnaderna vore användbara och tillräckliga.

Jämväl *domänstyrelsen* biträder uppskattningsmännens förslag och har ej funnit något att erinra mot saluvärdenas uppskattning.

I anslutning till förslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att förberörda med litt. a—f betecknade lotter av kronoegendomen $\frac{1}{8}$ mantal Berga nr 3 Lillgård i S:t Lars församling av Linköpings stad må var för sig försälas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för änkan Karolina Tolfs stärbhus till lotten litt. f och för Hilma Törnström till lotten litt. e.

18:o.

Stavlösa nr 3 i Östergötlands län. Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Stavlösa nr 3 i Orlunda socken av Östergötlands län är till den 14 mars 1929 utarrenderad mot ett årligt arrende av 1,225 kronor.

Under år 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning, varjämte kronojordstyckningssakkunniga samma år besiktigt egendomen.

Av instrumentet över uppskattningsförrättningen och därtill hörande handlingar, däribland en av lantmateriauskultanten F. B. Harrie år 1920, från en av kommissionslantmätaren G. W. Müntzing år 1900 upprättad karta, kopierad och med rättelser försedd karta med beskrivning ävensom beskrivning över ett år 1927 uppgjort förslag till styckning av egendomen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 8 kilometer från Vadstena och 7 kilometer från närmaste järnvägsstation, Aska, har en areal av 37.617 hektar, därav 36.821 hektar tomt och åker, 0.124 hektar äng och 0.672 hektar odlingsmark. Skog saknas.

Nämnda *sakkunniga* hava antecknat, att åkerjorden bestode av lera på lerbotten och längst i söder låge lågt, synbarligen lidande av vatten, samt att av åbyggnaderna uthusen vore dåliga. För undvikande av nybyggnader vid egendomen och med hänsyn till jordens beskaffenhet hava de sakkunniga föreslagit, att egendomen måtte uppdelas i två olika lotter, varvid den ena skulle erhålla boningshus och två mindre ekonomibyggnader och den andra lotten husen i övrigt.

Uppskattningsmännen hava ansett egendomen ej vara lämplig för styckning utan hemställt, att egendomen och den angränsande, samtidigt arrendelediga egendomen $\frac{3}{4}$ mantal Hunnerstorp nr 1 i Hovs socken måtte sammanslås och gemensamt utarrenderas, i vilket fall eljest nödvändig nybyggnad å egendomen undvekes.

Med anledning av de sakkunnigas förslag hava uppskattningsmännen verkställt saluvärdering av förenämnda två av dem angivna lotter, vilka å förberörda karta betecknats med litt. A och litt. B. Lotterna hava föreslagits skola erhålla följande arealer och saluvärden:

Litt. å karten	Ägofigur	Areal hektar	Saluvärde kronor
A	av 1, av 7, 11—13, av 14,	19.117 (därav 14.103 hektar tomt och åker)	12,735
B	av 1, 2, 3, 5, av 6, av 7, 8, 9, av 14, 15, 16	17.815 (därav 11.683 hektar tomt och åker).	11,570

Arrendevärdet har uppskattats för egendomen i dess helhet till 1,310 kronor samt för lotten litt. A till 525 kronor och för lotten litt. B till 470 kronor.

Länsstyrelsen, som icke funnit anledning till erinran mot uppskattningen, har emellertid på grund av vad uppskattningsmännen anfört

hemställt, att egendomen måtte bibehållas i kronans ägo och utarrenderas tillsammans med kronoegendomen Hunnerstorp.

Domänstyrelsen har med avseende å vad de sakkunniga anført och vad i övrigt i ärendet förekommit ansett för kronan fördelaktigast, att egendomen försäljes och därvid utbjudes i två lotter på sätt föreslagits.

För egen del biträder jag de sakkunnigas av domänstyrelsen förordade förslag och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, Departements-
chefen.

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Stavlösa nr 3 i Orlunda socken av Östergötlands län blivit fördelad i omförmälda två med litt. A och B betecknade lotter, samma lotter må var för sig försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med förbehåll, att andra än kronans hus därå ej ingå i försäljningen.

19:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Mjogaryd nr 2 Mellangård i Kävsjö socken av Jönköpings län har för tiden från den 14 mars 1921 till den 14 mars 1928 utarrenderats mot ett årligt arrende av 900 kronor. Domänstyrelsen har sedermera ombesörjt egendomens utarrendering till den 14 mars 1929. Mjogaryd nr
2 Mellangård
i Jönköpings
län.

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren O. Strindberg år 1918 kopierad och kompletterad karta över egendomens inägor samt yttergränserna omkring utmarken, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 0.9 mil från Hillerstorps station, innehåller en areal av 223.868 hektar, därav 0.462 hektar tomter, 31.305 hektar åker, 12.003 hektar äng, 176.084 hektar betes- och skogsmark, 2.35 hektar impediment och 1.664 hektar samfälliga vägar.

Boningshuset vid huvudgården är i medelgott stånd, under det övriga byggnader äro bristfälliga. Ny ladugård har ifrågasatts för en kostnad av 6,170 kronor.

Å egendomen finnas tre torp, Nybygget, Svensmon och Häftabo. De två sistnämnda lyda jämte utmarken under skogsstaten.

Uppskattningsmännen hava ansett skäl till styckning av egendomen ej föreligga, och hade någon framställning om förvärv av jord från egendomen ej inkommit till uppskattningsmännen. Arrendevärdet för egendomen beräknades till 1,020 kronor.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under 1926 besiktigat egendomen, hava med hänsyn till byggnadernas i allmänhet mindre goda tillstånd föreslagit, att egendomen måtte fränstyckas tre var för sig bebyggda lotter, nämligen torpet Nybygget, torpet Svensmon och egendomens huvudgård,

och att egendomen i övrigt måtte bibehållas och ställas under skogsstatens vård.

I anslutning till vad de sakkunniga anfört har domänstyrelsen låtit verkställa saluvärdering å egendomen. Vid denna förrättning, som hållits under år 1927, hava uppskattningsmännen föreslagit försäljning av de till upplåtelse ifrågasatta lotterna med följande områden och saluvärden:

a) Huvudgården, omfattande å kartan ägofigurerna 1—89, 91—168, 172 a, 173 c, 277 b, 280 a, 280 n, 280 o, 280 p, 280 r, 280 u, med en areal av 56.327 hektar, därav 21.415 hektar tomt och åker, 7.49 hektar äng, 26.903 hektar avrösningsjord, och 0.619 hektar impediment. Området har saluvärderats till 28,750 kronor, därav för växande skog 4,987 kronor.

b) Torpet Nybygget, omfattande å kartan ägofigurerna 172 b, 173 a, 174—184, 185 a, 186 a, 187—195, 196 a, 197 a, av 280 f, 280 g, 280 h, 280 j, 280 k, 280 l, 280 m, 280 q, 280 s, med en areal av 18.989 hektar, därav 4.496 hektar tomt och åker, 1.764 hektar äng, 12.668 hektar avrösningsjord och 0.061 hektar impediment. Området har saluvärderats till 7,275 kronor, därav 2,513 kronor för växande skog.

c) Torpet Svensmon, omfattande å kartan ägofigurerna 200 a, 201, av 202 a, 205, 206 a, 207—219, 220 a, 220 b, 221 a, 222 a, 223, 278 a, 280 c, 280 d, 280 e, av 280 f, 280 t, med en areal av 12.845 hektar, därav 1.565 hektar tomt och åker, 1.495 hektar äng och 9.785 hektar avrösningsjord. Området har saluvärderats till 3,975 kronor, därav för växande skog 1,888 kronor 50 öre.

För upplåtelse av torpen såsom *åbolägenheter* med rätt för åbon att vid första avgäldstidens slut lösa området hava *uppskattningsmännen* föreslagit en avgäldstid av 20 år med en avgäld av 124 kronor 71 öre för Nybygget och 89 kronor 99 öre för Svensmon, motsvarande enligt medelmarkegångspris för åren 1918—1927 värdet av 3 hektoliter råg och 17 kilogram smör respektive 2 hektoliter råg och 13 kilogram smör. Köpeskillingen för befintliga kronan tillhöriga byggnader har beräknats till respektive 1,500 kronor och 700 kronor, Åbon å vartdera av torpen borde tillika äga rätt till utsyning av virke å området av, förutom till nybyggnader i mån av tillgång, 8 kubikmeter fast mått till reparationer, vedbrand, stängsel och slöjd. Vid upplåtelse av torpen såsom åbolägenheter utan rätt för åbon att inlösa området har värdet å byggnaderna uppskattats till respektive 1,200 kronor och 560 kronor.

Vid torpen finnas stora odlingsmöjligheter, varför de med nu tilldelad jord enligt uppskattningsmännens mening komma att bli fullt tillräckliga såsom egna hem.

Vid försäljningen av torpet Nybygget borde förbehåll göras om rätt för änkan Elis Johansson och hennes rättsinnehavare att avgiftsfritt under 25 år disponera den henne tillhöriga stugubyggnaden å torpet jämte ett trädgårdsland däromkring. Kronan borde tillförsäkras rätt att fritt använda över försäljningslotterna löpande vägar. Förbehåll borde vidare göras om rätt för Carl Herlin, Uppebo, att hava elektriska ledningar kvarstående å huvudgårdsslotten och torpet Nybygget.

De särskilda lotternas innehavare hava var för sig nedlagt mycket arbete för odling och förbättring av jordbruket. Huvudgården innehaves av F. Svensson enligt arrendekontrakt av 1921. Torpet Nybygget har brukats av nuvarande innehavaren Erik Holmberg under 5 år och av hans svärför-

äldrar före honom under 43 år samt torpet Svensmon av A. Söderlund under 18 år. Uppskattningsmännen hava föreslagit, att lotterna måtte upplåtas med äganderätt samt hembjudas vederbörande innehavare för att sedermera, om hembudsrätten ej begagnades, upplåtas å offentlig auktion. Innehavarna hava erhållit del av förestående förslag. Torparen å Svensmon har förklarat sig önska förvärva denna lott med äganderätt. Arrendatorn av huvudgården har uttalat, att han ville köpa lotten, under förutsättning att betalningsvillkoren bleve sådana att han kunde fullgöra dem, men att han helst ville arrendera gården. Torparen å Nybygget har förklarat sig önska arrendera lotten.

Länsstyrelsen har ansett lämpligast, att de tre områdena försålles med äganderätt för blivande köpare och att områdena i första hand hembjödtes nuvarande innehavare till inlösen.

Överjägmästaren har beträffande den av jägmästaren verkställda skogsvärderingen anmärkt, att den vore väl högt upptagen, avseende toppriser av mera mogen avsaluskog. På grund härav har överjägmästaren föreslagit en reduktion av 15 procent å jägmästarens värden.

Med skrivelse den 4 februari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen har funnit det uppgjorda förslaget icke föranleda någon annan erinran från styrelsens sida än att styrelsen ansåge, att skogsvärdena borde reduceras i enlighet med vad överjägmästaren föreslagit. Saluvärdena komme då att utgöra för huvudgården 28,000 kronor, därav 4,239 kronor för växande skog, för torpet Nybygget 6,900 kronor, därav 2,136 kronor för växande skog, och för torpet Svensmon 3,700 kronor, därav 1,605 kronor 23 öre för växande skog.

Jag biträder förslaget till egendomens disposition, sådant detsamma av domänstyrelsen tillstyrkts, dock att, vad angår torpet Nybygget, riksdagens medgivande torde inhämtas, att detta må upplåtas under åborätt med rätt för åbon att inlösa detsamma. Sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger, torde jag få ånyo underställa Kungl. Maj:t frågan om förvaltningen av i kronans ägo kvarvarande del av egendomen.

Departement-
chefen.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Mjogaryd nr 2 Mellangård i Kävsjö socken av Jönköpings län blivit fördelad i fyra lotter i huvudsaklig överensstämmelse med uppskattningsmännens förslag,

dels huvudgårdslotten må försäljas

antingen till egendomens arrendator, F. Svensson, för en köpeskilling av 28,000 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillin-

gen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev, att lotten skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, att köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemälde Svensson icke begagnar sig av medgivandet att förvärva lotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1929;

dels torpet Svensmon må försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

dels ock torpet Nybygget må såsom åbolägenhet med rätt för åbon till inlösen upplåtas jämlikt bestämmelserna i förordningen den 17 december 1926 (nr 509) angående grunder för upplåtande från vissa kronoegendomar av jordbrukslägenheter under åborätt enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord samt av egnahemslägenheter,

med förbehåll i övrigt vid upplåtelse, beträffande Nybygget om rätt för änkan Elis Johansson och hennes rättsinnehavare att avgiftsfritt under 25 år från tillträdesdagen disponera den henne tillhöriga stugubyggnaden å torpet jämte trädgårdsland däromkring, beträffande Nybygget och huvudgårdslotten om rätt för Carl Herlin, Uppebo, att hava elektriska ledningar kvarstående och beträffande samtliga lotter om rätt för kronan att fritt nyttja över lotterna framgående vägar.

20:o.

Rönnhult nr 1
i Jönköpings
län.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Rönnhult nr 1 i Malmbäcks socken av Jönköpings län är utarrenderad för sju år till den 14 mars 1929 mot ett årligt arrende av 600 kronor.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning, och inhämtas av instrumentet däröver med tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren O. Strindberg 1918 upprättad karta över inägorna

och yttergränserna omkring utägorna till egendomen med beskrivning samt karta över rågångarna omkring egendomen, upprättad 1926 av distriktslantmätaren Olof Bolin, jämte protokoll därtill, huvudsakligen följande.

Egendomen, som är belägen 0.5 mil från Malmsbäcks järnvägsstation, innehåller en areal av 229.737 hektar, varav 15 hektar tomt och åker, 57 hektar äng, 156.092 hektar betes- och skogsmark samt 1.645 hektar impediment. Egendomens taxeringsvärde är 22,500 kronor, därav 16,200 kronor för inägorna och 6,300 kronor för skogsmark med skog.

Å egendomen finnas, iöfutom lägenheten Karlslund med egendomens arrendator tillhörigt boningshus, två torp, Krakebo och Rönneberg, vartdera bebyggt med boningshus och ladugård, tillhöriga kronan. Nuvarande torparna komma att vid arrendetidens slut hava innehaft sina torp över 5 år. Åbyggnaderna vid huvudgården anses vara tillräckliga för behovet.

Uppskattningsmännen hava föreslagit försäljning av egendomen, styckad i följande tre lotter, å förstnämnda karta åtskilda med röda begränsningslinjer, nämligen

Litt. och benämning	Areal, hektar					Saluvärde, kronor			
	tomt o. åker	äng	skogs- o. betes- mark	impedi- ment	summa	enl. uppskattnings- männen		enl. domänstyr.	
						total- värde	därav skogsvärde	total- värde	därav skogsvärde
Aa + Ab; huvudgården med Karlslund	10.417	40.722	70.488	1.019	122.596	29,650	12,019	28,355	10,724
Ac; Krakebo	3.012	10.651	39.979	0.478	54.115	9,655	5,383	8,737	4,465
Ad; Rönneberg	1.571	5.627	45.675	0.153	53.026	6,835	3,956	6,428	3,549

Mot detta förslag kunde enligt uppskattningsmännens mening göras den anmärkningen, att den betes- och skogsmark, som tilldelats torpen, vore allt för omfattande i förhållande till åkerarealen, men då nämnda mark utgjordes huvudsakligen av tämligen sterila mossar, kunde den verkliga betes- och skogsmarken ej anses större än som vore skäligt; och hava uppskattningsmännen föreslagit, att styckningslotterna måtte hembjudas en var sin nuvarande innehavare respektive Magnus Vilhelm Karlsson, Erik Karlsson och Rudolf Karlsson. Av dessa hade den förstnämnde, egendomens arrendator, gjort skriftlig framställning i sådant syfte.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Även vederbörande överjägmästare har anslutit sig till detsamma men beträffande skogsvärderingen anmärkt, att värdena å ungskog blivit väl höga på grund därav, att vid värderingen använts andra grunder än de vanligen följda, och borde skogsvärdena reduceras till å huvudlotten 10,724 kronor, å torpet Krakebo 4,465 kronor och å torpet Rönneberg 3,549 kronor.

Kronojordstyckningssakkunniga hava efter besiktning å egendomen, med hänsyn till den ringa arealen öppen jord och skogsmarkens låga kvalitet och då skog ej funnes utöver huvudgårdens och torpens behov, ansett, att

staten icke torde hava något intresse av att bibehålla egendomen, samt instämt i uppskattningsmännens försäljningsförslag.

Domänstyrelsen, som i skrivelse den 30 april 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har tillstyrkt egendomens försäljning på sätt i ärendet föreslagits och anser, att överjägmästarens reducering av skogsvärdet bör godtagas. I följd därav komme saluvärdena å de särskilda lotterna att utgöra för huvudgården 28,355 kronor, för torpet Krakebo 8,737 kronor och för torpet Rönneberg 6,428 kronor.

*Départemens-
chefen.*

Jag instämmer med myndigheterna rörande lämpligheten av egendomens försäljning.

Såsom ovan berörts, överstiger egendomens arrendeavgäld under nu löpande arrendeperiod ej 600 kronor, och skulle Kungl. Maj:t vid sådant förhållande kunna utan riksdagens hörande besluta om egendomens försäljning. Då emellertid för medgivande av hembuds rätt åt de föreslagna köparna riksdagens medverkan lär vara erforderlig, torde ärendet i dess helhet böra underställas riksdagens prövning.

I anslutning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Rönnhult nr 1 i Malmbäcks socken av Jönköpings län blivit fördelad i tre lotter, omfattande en huvudgården med lägenheten Karlslund, en torpet Krakebo och en torpet Rönneberg, desamma må, en var med ägor i huvudsak enligt förestående uppställning, försäljas

huvudgården med lägenheten Karlslund

antingen till egendomens arrendator, Magnus Vilhelm Karlsson, för en köpeskilling av 28,355 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet finnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev, *att* lotten skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, *att* köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemäde Karlsson icke begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva lotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor, med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1929; samt

lägenheterna Krakebo och Rönneberg enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt beträffande den förra lägenheten för Erik Karlsson samt beträffande lägenheten Rönneberg för Rudolf Karlsson.

21:o.

Vid en år 1926 å kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Blötan nr 2 Storegård i Södra Sandsjö socken av Kronobergs län hållen förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering från den 14 mars 1929 av denna egendom, som lämnar 615 kronor i årligt arrende, har förslag väckts om försäljning av vissa områden från egendomen. I skrivelse den 14 januari 1928 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid överlämnat ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Wilhelm Söllscher år 1926 upprättad karta över egendomen jämte beskrivning. Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

*Blötan nr 2
Storegård i
Kronobergs
län.*

Egendomen, som är belägen 0.5 mil från Konga och Hensmåla järnvägsstationer, har en areal av 367.95 hektar, inbegripet 102.309 hektar från egendomen avsöndrade områden jämte impediment. Av återstoden eller 265.641 hektar utgör 29.892 hektar åker, tomter m. m., 18.296 hektar äng, 216.479 hektar avrösningsjord samt 0.974 hektar impediment. Egendomens taxeringsvärde är 107,700 kronor, därav 24,500 kronor för inägor och 83,200 kronor för skog och skogsmark.

Egendomens åkerjord är starkt stenbunden samt delvis frostländ. Skogen är av synnerligen god beskaffenhet och skogsmarken äger god produktionsförmåga.

Vid egendomen finnas tre lägenheter nämligen Näset, Mörkehult och Ekelund eller Ekedal. Å de två förstnämnda lägenheterna äga innehavarna boningshusen medan kronan äger uthusen; å Ekelund eller Ekedal äger innehavaren samtliga åbyggnader. Dessutom finnes i nordligaste delen av egendomens ägor ett område benämnt Sjömillan, vilket förr varit bebott men nu saknar byggnader.

Vid uppskattningstillfället hade framställning gjorts av innehavarna av lägenheterna Näset, Mörkehult och Ekelund eller Ekedal att friköpa sina respektive innehav. Därjämte hade nuvarande arrendatorn av egendomen, A. Kron, anhållit att få med äganderätt förvärva huvudgården med nödig skogs- och betesmark.

Uppskattningsmännen hava icke ansett det med kronans fördel förenligt att ånyo utarrendera egendomen utan föreslagit, att egendomens inägoområde med lämplig tilldelning av skogs- och hagmark jämte ovanberörda lägenheter skulle försälas, medan utmarken bevuxen med värdefull skog skulle avsättas till kronopark.

Enligt uppskattningsmännens åsikt borde egendomen styckas i sex lotter, därav en skulle utgöras av utmarksområdet samt de övriga fem av följande försäljningslotter, nämligen de tre lägenheterna Näset, Mörkehult och Ekelund eller Ekedal, Sjomillan samt huvudgården. Å ovannämnda karta hava försäljningslotternas gränser inritats med röda linjer samt betecknats med, Näset litt. E, Mörkehult litt. H, Ekelund eller Ekedal litt. F, Sjomillan litt. A samt huvudgården litt. D + C.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att huvudgården hembjudes nuvarande arrendatorn av egendomen, A. Kron, samt de tre lägenheterna Näset, Mörkehult och Ekelund eller Ekedal sina respektive innehavare. Sjomillan borde försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens dispositionsförslag, vilket biträfts jämväl av *kronojordstyckningssakkunnigas* flertal. En av dem, lantbrukaren Nils Adler, har, efter det att instrumentet över de sakkunnigas besiktning å egendomen upprättats, anmält, att han ansåge förmånligast, att det av uppskattningsmännen Sjomillan tilldelade området utvidgades med lämpligt utmarksområde.

I anledning härav har domänstyrelsen genom länsstyrelsens försorg låtit upprätta nytt förslag beträffande det område, som vid försäljning borde tilldelas Sjomillan. Av instrumentet framgår, att uppskattningsmännen föreslagit, att till Sjomillan borde läggas ett utmarksområde, å kartan betecknat med litt. B och med de gränser mot egendomen i övrigt, som utmärkts med en blyertslinje.

Överjägmästaren i Smålands distrikt har på det bestämdaste motsatt sig sistnämnda av uppskattningsmännen uppgjorda förslag till utvidgning av Sjomillans område. Ifrågavarande utmarksområde utgjorde nämligen en del av den å näset mellan de båda sjöarna Stora och Lilla Hensjön belägna synnerligen värdefulla skogsmark, vilken av överjägmästaren i största möjliga mån ansetts böra bibehållas i kronans ägo. Av samma anledning har överjägmästaren ej heller ansett lämpligt, att huvudgården tilldelades det med litt. C betecknade utmarksområdet, utan har överjägmästaren i utbyte föreslagit ett från betes- och skogsavkastningssynpunkt likvärdigt område, å kartan betecknat med litt. G. Vad särskilt angår lägenheten Sjomillan har överjägmästaren vidare framhållit, att lägenheten på grund av markens därvarande starkt stenbundna beskaffenhet aldrig kunde bliva något verkligt jordbruk, som kunde föda ens en mindre familj. Det område, som föreslagits skola tilläggas lägenheten, vore rätt stenbundet och kunde ej gärna odlas. Däremot växte å samma område värdefull skog, huvudsakligen björkskog, uppskattad till över 5,000 kronor. Denna skogstillgång verkade försvårande på förvärvet. Skogen lämpade sig icke heller såsom byggnadsmaterial för uppförande av nödiga bostadshus. Å en yttrandet bilagd rågångskarta har överjägmästaren närmare utmärkt de särskilda försäljningslotternas områden samt angivit desammas arealer.

Enligt det av överjägmästaren uppgjorda förslaget komma styckningslottena att innehålla följande arealer och hava desamma åsatts nedanstående saluvärden:

Områdenas namn	Litt. å båda kartorna	Innehavarnas namn	Areal, hektar					Saluvärde, kronor	
			åker	ängs- o. odlad mark	avrösningsjord	impediment	summa	summa	därav för växande skog
Huvudgården	D + G	—	22.845	14.994	18.849	0.70	56.838	34,069.91	12,538.58
Näset	E	Sven Fransson	2.206	1.11	11.698	0.17	15.179	5,846.42	3,585.98
Mörkehult	H	Johan A. Gustafsson	3.09	0.922	4.466	—	8.478	2,464.15	912.65
Ekelund eller Ekedal	F	Frans Kron	0.661	0.52	1.00	0.045	2.226	1,166.10	366.10
Sjömilla	A	—	1.59	0.50	2.14	0.026	4.556	1,706.88	850.03

Domänstyrelsen förordar egendomens disposition såsom den av överjägmästaren föreslagits. Mot de åsatta saluvärdena har styrelsen icke haft något att erinra. I likhet med uppskattningsmännen anser styrelsen, att huvudgården, litt. D + G, bör hembjudas egendomens nuvarande arrendator, A. Kron. Skulle Kron mot förmodan ej vara villig förvärva huvudgården mot det densamma åsatta saluvärdet, borde huvudgården försälgas å offentlig auktion enligt de i brevet den 29 maj 1874 stadgade grunder.

Emot en disposition av egendomen i överensstämmelse med vad domänstyrelsen förordat har jag intet att erinra. Sedan beslut i försäljningsfrågan meddelats av riksdagen, torde jag få ånyo underställa Kungl. Maj:t frågan om förvaltningen av i kronans ägo återstående del av egendomen.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Blötan nr 2 Storegård i Södra Sandsjö socken av Kronobergs län blivit genom vederbörlig lantmåteriförrättning fördelad i förenämnda fem med litt. A, D + G, E, H och F betecknade lotter,

lotten litt. A må försälgas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade grunder, med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929;

lotten litt. D + G må försälgas

antingen till egendomens nuvarande arrendator, A. Kron, för en köpeskilling av 34,070 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och med en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, att ägolotten för-

säljes i det skick, den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen i länet, *att* köpebrev utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, *att* ägolotten i jordeboken upptages under titel allmänt frälse, *att* köparen svarar för de å ägolotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt *att* köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i ägolotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemäde Kron icke begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva ägolotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor, med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929; samt

lotterna litt. E, H och F må var för sig med ovan angivet område försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

22:o.

*Aby nr 1 i
Kalmar län.*

Kronoegendomen 1 mantal Aby nr 1 i Mörlunda socken av Kalmar län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 1,250 kronor.

Under 1926 hava kronojordstyckningssakkunniga besiktigt egendomen, och har under samma år å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av de sakkunnigas utlåtande, instrumentet över uppskattningsförrättningen ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren O. E. Johansson år 1917 över egendomens inägor upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, vars huvudgård är belägen tre kilometer från Rosenfors järnvägsstation och 5 mil från Oskarshamn, har en areal av 126.777 hektar, därav 84.968 hektar åker, 16.586 hektar äng, 22.473 hektar avrösningsjord och 2.74 hektar impediment. Härtill kommer den egentliga utmarken om 322 hektar. I arealen är icke inräknad en i enlighet med bestämmelser i Kungl. Maj:ts brev den 17 juni 1921 försäld lägenhet Holmespång. Å egendomen finnas lägenheterna Göltorpet, Nymålen och Kloster samt torpen Lillåsen, Ekenäs och Elsebo.

De *sakkunniga* hava föreslagit, att de bebyggda lägenheterna Göltorpet och Nymålen måtte fränstyckas egendomen. På grund av åkerjordens splittrade belägenhet inbjöde jämväl huvudgården till styckning. Då emellertid byggnaderna å denna tillsvidare vore tillräckliga för behovet, ansåge de

sakkunniga, att huvudgården borde ånyo utarrenderas för att framdeles, när husen ej längre voro dugliga, göras till föremål för styckning.

Uppskattningsmännen hava för beredande av egnahem föreslagit försäljning av följande områden, vilka närmare angivits å instrumentet bilagda, av distriktslantmätaren Hugo Fröman år 1927 upprättade specialkartor, nämligen

A. lägenheten Göltorpet eller Lövhörvan, belägen 4 kilometer från huvudgården, med en areal av 13.9 hektar, därav 2.546 hektar tomt och åker, 10.875 hektar avrösningsjord och 0.479 hektar vägar och impediment.

Lägenheten har saluvärderats till 6,550 kronor, därav för växande skog 4,654 kronor 18 öre.

B. lägenheten Nymålen, belägen 2 kilometer från huvudgården, med en areal av 8.51 hektar, därav 3.99 hektar tomt och åker, 4.508 hektar avrösningsjord och 0.012 hektar vägar. Lägenheten har saluvärderats till 3,350 kronor, därav för växande skog 1,470 kronor 26 öre.

C. lägenheten Kloster, belägen å utmarken, med en areal av 3.55 hektar, därav 1.044 hektar tomt och åker och 2.506 hektar avrösningsjord. Lägenheten har saluvärderats till 2,100 kronor, därav för växande skog 1,419 kronor 81 öre.

D. salulotten Skiflingsgöl, ett urfjäll å utmarken, med en areal av 6.12 hektar, därav 2.69 hektar åker, 2.343 hektar avrösningsjord och 1.087 hektar impediment. Området har saluvärderats till 1,750 kronor, därav för växande skog 560 kronor 67 öre.

Lägenheterna Göltorpet, Nymålen och Kloster innehavas av respektive Johan Adolfsson, Carl Fabian Johansson och N. A. Nilsson och äro bebyggda med innehavarna tillhöriga byggnader, under det salulotten Skiflingsgöl är obebyggd. Uppskattningsmännen hava föreslagit, att de bebyggda lägenheterna måtte hembjudas vederbörande innehavare samt att salulotten Skiflingsgöl hembjudes innehavaren av skogstorpet Ekenäs, Gustaf Fredrik Vilhelm Gustafsson, som under 44 år väl brukat och hävdat samt delvis uppodlat området i fråga.

Lägenhetsinnehavarna hava uttalat önskan, att upplåtelseerna icke måtte ske enligt äborättslagen utan såsom jordbruksegnahemslägenheter.

Beträffande egendomen i övrigt hava uppskattningsmännen ansett, att denna borde i kronans ägo bibehållas och ånyo utarrenderas.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra i anledning av uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren hur ej haft något att erinra mot skogsvärderingen eller de uppgjorda styckningsförslagen; dock har det synts överjägmästaren anmärkningsvärt, att beträffande de till hemmanen hörande små utjordarna förslag ej uppgjorts till försäljning, eventuellt utbyte av de ytterligare två utjordar, som funnes förutom den till försäljning föreslagna. Inom kronans skogsskifte funnes i övrigt en del andra hemman tillhöriga smärre områden, vilkas förvärvande eventuellt genom byte med förberörda utjordar skulle vara för kronan synnerligen lämpligt, eventuellt lämpligare än nu föreslagen försäljning av en av jordarna. En utredning härutinnan hade varit önskvärd.

Med skrivelse den 27 januari 1928 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen tillstyrkte förslaget om försäljning av ifrågavarande fyra områden. Frågan om upplåtelse av ytterligare områden eller genomförande av ägoutbyten med angränsande hemman borde anstå tillsvidare och kunde lämpligen upptagas till prövning i samband med eventuella styckningsförslag framdeles på grund av uppkommande nybyggnadsbehov vid egendomen. Innehavarna av de bebyggda lägenheterna hade författningsenlig rätt till hembud vid lägenheternas upplåtande. Styrelsen hade icke något att erinra mot att jämväl G. F. V. Gustafsson tillförsäkrades sådan rätt till salulotten Skiflingsgöl.

*Departements-
chefen.* Jag biträder uppskattningsmännens av domänstyrelsen förordade förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovanberörda fyra områden om respektive 13.9, 8.51, 3.55 och 6.12 hektar må vart för sig från kronoegendomen 1 mantal Aby nr 1 i Mörlunda socken av Kalmar län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembudsrätt, så vitt nu särskilt är fråga, beträffande området om 6.12 hektar för G. F. V. Gustafsson.

23:o.

*Uppsala nr 1
Kalmar län.* Kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Uppsala nr 1 i Målilla socken av Kalmar län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 850 kronor. Ett å egendomen befintligt torp, Stora Hultet, är för skogsstatens räkning utarrenderat till den 14 mars 1930 mot årligt arrende av 260 kronor och med skyldighet för innehavaren att utföra dagsverken å skogen enligt fastställd taxa.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren O. E. Johansson 1918 upprättad karta över egendomens inägor med beskrivning ävensom en av distriktslantmätaren Hugo Fröman den 29 juli 1927 uppgjort förslag till styckning av egendomen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 8 kilometer från Målilla och Hultsfreds järnvägsstationer samt 3 kilometer från Hagelsrums järnvägsstation, innehåller enligt Frömans berörda förslag 268.299 hektar, därav 49.568 hektar tomt och åker, 6.667 hektar äng, 208.429 hektar avrösningsjord och 3.635 hektar impediment. I denna areal är icke inräknad den enligt bestämmelser i nådigt brev den 11 maj 1900 försålda lägenheten Johannesberg om 6.703 hektar, ej heller av egendomen för Nässjö—Oskarshamns järnväg i anspråk tagen mark om 2.65 hektar.

I fråga om den framtida dispositionen av egendomen hava *uppskattningsmännen* ansett vägande skäl föreligga för egendomens uppdelning i mindre lotter. Svinhus behövde nybyggas nu och borde gödselstad anläggas, allt för en sammanlagd kostnad av 3,300 kronor förutom virke från egendomens skog. I övrigt vore byggnaderna vid huvudgården med undantag av ladugården gamla och otidsenliga och tarvade förr eller senare ombyggnad. Den starkt stenbunda åkerjorden lämpade sig bättre för småbruk än för storjordbrukets maskindrift. Torpet Stora Hultet erfordrades ej för skogsstaten. Uppskattningsmännen hava i samråd med vederbörande jägmästare föreslagit försäljning av egendomens huvudgård i två lotter ävensom av torpet Stora Hultet. Lotterna äro å kartan skilda från varandra och från egendomen i övrigt genom röda linjer och innehålla enligt Frömans ovannämnda förslag följande arealer. Saluvärdena hava efter någon, inom domänstyrelsen verkställd justering av uppskattningsmännens förslag beräknats till nedan angivna belopp:

litt. A, del av huvudgården, bebyggt med drängstuga och loge: ägofigurer: 5, 6—10, 6, 12, a, b, av 14, 15—26, 81—98 samt 112—119; areal: 46.063 hektar, därav 18.208 hektar åker och tomt, 27.513 hektar avrösningsjord och 0.342 hektar impediment; saluvärde: 8,840 kronor, därav för växande skog 2,636 kronor 41 öre; arrendevärde: 400 kronor;

litt. B, del av huvudgården, bebyggt med huvudgårdens övriga hus: ägofigurer: 1—4, av 14, 27 33, 34, 35, 36, 37—40, 42—48, 49, 49 a, 49, b, c, d, 50, 51, 52, 53, 53 a, 54—57, 58, 58 a, b, 58 c, 59—67, 68, 69, 70—77, 79, 99—107, 108, 108 a, 109—111; areal: 70.268 hektar, därav 19.014 hektar åker och tomt, 6.667 hektar äng, 43.292 hektar avrösningsjord och 1.295 hektar impediment; saluvärde: 19,210 kronor, därav för växande skog 9,054 kronor 82 öre; arrendevärde: 590 kronor;

litt. C. Stora Hultet: ägofigurer: 121—152, av 153, 154—173, 175—184 och av 185; areal: 32.553 hektar, därav 12.356 hektar tomt och åker, 19.959 hektar avrösningsjord och 0.248 hektar impediment; saluvärde: 11,625 kronor, därav för växande skog 6,303 kronor 49 öre; arrendevärde: 300 kronor.

De kursiva siffrorna och bokstäverna äro å kartan angivna med rött bläck. Lotten *litt. A* borde försäljas å auktion, lotterna *litt. B* och *C* borde hem-bjudas, lotten *litt. B* egendomens nuvarande arrendator, Hugo Ek, vilken vore en synnerligen duglig och driftig jordbrukare samt väl hävdad den dåliga och vanskliga egendomen, samt lotten *litt. C* torparen Karl Emil Gustafsson.

Den kvarvarande delen av egendomen, bestående av avrösningsjord om 117.665 hektar, har föreslagits att läggas under Stensryds kronopark jämte kronoegendomen Ödhult och kronoparken Lockebo, vilka skogar sammanhänga i en figur.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag liksom ej heller *överjägmästaren* i Smålands distrikt, vilken framhållit önskvärdheten av att kvarvarande skogsmarken jämte angränsande kronoegendomen Ödhult samt kronoparken Lockebo sammanfördes till en förvaltningsenhet och lades under kronoparken Stensryd.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under 1926 besiktigat egendomen, hava biträtt uppskattningsmännens förslag.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 18 november 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt hemställt om åtgärder för egendomens styckning samt försäljning i förenämnda lotter A, B och C.

*Departements
chefen.*

Även jag biträder förslaget om försäljning av nyssnämnda lotter. Frågan om disposition av egendomen i övrigt torde framdeles bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Jag hemställer därför nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Uppsala nr 1 i Målilla socken av Kalmar län blivit fördelad i förberörda fyra lotter,

lotten litt. B må försäljas

antingen till egendomens arrendator, Hugo Ek, för en köpeskillning av 19,210 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev, *att* lotten skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, *att* köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylдер, däribland kostnader för sänkning av sjön Hulingen, samt *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemålde Ek icke begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva lotten för förenämnda köpeskillning, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor, med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1929; samt

lotterna litt. A och C må försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med tillträdesrätt för köpare av lotten litt. A den 14 mars 1929 och för köpare av lotten litt. C den 14 mars 1930 samt med skyldighet för köparen av lotten litt. A att svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande kostnader för sänkning av sjön Hulingen ävensom med hembuds-rätt för Karl Emil Gustafsson till lotten litt. C.

24:o.

Jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 21 november 1902 har för kronans räkning inköpts egendomen Grevsätter, omfattande bland annat $\frac{1}{10}$ mantal Rumma nr 1 litt. A (1²), kallat Finntorpet, i Hannäs socken av Kalmar län.

*Kronoparken
Grevsätter i
Kalmar län.*

Egendomen, som skulle såsom kronopark av skogsförvaltningen omhändertagas, har benämnts kronoparken Grevsätter.

Vid olika tillfällen hava sänkningar verkställtts av de öster om nämnda kronopark belägna sjöarna Storsjön och Västersjön. Enligt den 19 augusti 1924 fastställt laga skifte av vid sänkning av nämnda sjöar uppkomna landvinningar under Rumma by har kronan för förenämnda $\frac{1}{10}$ mantal Rumma tilldelats visst område samt del i för delägarnas gemensamma behov avsatta områden.

Den kronan tillhöriga landvinningen är belägen efter norra stranden av en udde, som i väster utgör gräns mellan Storsjön och Västersjön. Enär landvinningen är omkring 700 meter lång och i medeltal 19 meter bred samt icke angränsar någon allmän skog har vederbörande *jägmästare* ansett, att densamma icke borde i kronans ägo bibehållas, och därför hos domänstyrelsen hemställt, att styrelsen måtte vidtaga åtgärder för dess försäljning. Även *överjägmästaren* tillstyrker försäljning av landvinningen.

Med anledning härav har domänstyrelsen, sedan jägmästaren verkställt värdering av landvinningen, anmodat denne att från personer, vilka kunde tänkas reflektera å inköp av densamma, införskaffa anbud.

Sedan jägmästaren till styrelsen inkommit med av hemmansägaren August Arvidsson avgivet anbud å 300 kronor och detta av såväl jägmästaren som överjägmästaren ansetts böra antagas, har *domänstyrelsen*, med överlämnande av ärendet tillhörande handlingar, däribland utdrag av en av distriktslantmätaren A. Englund år 1923 upprättad karta och handlingar rörande laga skifte och angående verkställd ståndskogslikvid, allt avseende landvinningar i Västersjön och Storsjön under Rumma by, i skrivelse den 7 februari 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande.

Vid förenämnda laga skifte hade kronan erhållit en ägolott (A) om 1.359 hektar, innehållande endast ängsmark (delvis starkt stenbunden och skogbeväxt), varjämte för delägarnas allmänna behov undantagits vissa områden (1, a, b, c, d, e) om tillsammans 1.223 hektar, varav 0.106 hektar åker, 1.068 hektar äng och 0.049 hektar impediment. Kronans andel i de gemensamma områdena utgjorde en tiondel.

Efter besiktning å marken hade jägmästaren meddelat, att den som ängsmark redovisade ytvidden utgjordes av skogbeväxt skogsmark och impediment.

Å den ägolott, som kronan ensam tilldelats, funnes ett virkesförråd av 18.45 kubikmeter och å de samfällda ägorna 6.54 kubikmeter.

Hemmansägaren Arvidsson vore ägare till den mark, som angränsade kronans landvinning, och torde någon annan allvarlig spekulant icke vara att påräkna.

Styrelsen ansåge, att värdet av ifrågavarande landvinning med därå växande skog utgjorde:

Kronans ägolott

0.580 hektar skogsmark å 60 kr.	kr. 34: 80
0.779 » impediment å — »	kr. 34: 80
18.45 kubikmeter skog	» 164: 57 kr. 199: 37.

Samfällda områden.

0.106 hektar åker å 400 kr.	kr. 42: 40
1.068 » skogsmark å 60 kr.	» 64: 08
0.049 » impediment å — »	» — kr. 106: 48
6.54 kubikmeter skog	» 30: 80
	kr. 137: 28
$\frac{1}{10}$ av 137: 28 kr.	kr. 13: 73
	Summa kr. 213: 10.

På av jägmästaren och överjägmästaren angivna skäl finge jämväl styrelsen tillstyrka försäljningen.

Departements-
chefen.

I anslutning till förslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att de kronan såsom ägare av $\frac{1}{10}$ mantal Rumma nr 1 litt. A (1²), kallat Finntorpet, i Hannäs socken av Kalmar län vid den 19 augusti 1924 fastställt laga skifte av landvinningar i Storsjön och Västersjön under Rumma by tilldelade områden och andel i därvid för delägarnas allmänna behov avsatt mark må fränskiljas stamfastigheten och med därå växande skog försäljas till hemmansägaren August Arvidsson mot en köpeskilling av 300 kronor att kontant erläggas till länsstyrelsen i länet vid tillträdet samt under villkor i övrigt, att tillträdet må ske vid köpets avslutande, att kronan vidkännes kostnaderna för avstyckning och köparen de med lagfart å fånget förenade utgifter, samt att kronan fritages från all hemulskyldighet.

25:o.

Kronoegendomen Tillingeby nr 1 och 2 om 2 mantal jämte lägenheterna Bosjöryd nr 1, Lamhister nr 1 och Tillingeby nr 3 i Målilla socken av Kalmar län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot ett årligt arrende av 3,000 kronor.

*Tillingeby nr
1 och 2 i
Kalmar län.*

Under 1923 hölls å egendomen uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Hugo Fröman 1923 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 3 kilometer från Målilla järnvägsstation och 5 mil från Oskarshamn, har enligt ägobeskrivningen en areal av 1,247.075 hektar, därav 119.563 hektar tomt, åker och dylikt, 17.990 hektar äng och odlingsmark, 1,078.677 hektar avrösningsjord och 30.845 hektar inpediment. I denna areal är ej inräknad den i enlighet med bestämmelser i Kungl. Maj:ts brev den 16 december 1904 försälda torplägenheten Djupsjöryd.

Vid egendomen finnas torpen Hjalmsängen, Tranefall, Bosjöryd och Lamhister ävensom en lägenhet Norrhult och utgården Nydal, vilka samtliga med undantag av Hjalmsängen äro belägna inom egendomens utmarksområde.

Beträffande förberörda över egendomen upprättade karta anmärktes i fråga om gränserna längs den utmed egendomens västra gräns framflytande Silverån, att kartan endast vore kopierad efter äldre kartor och att ån efter sistnämnda kartors tillkomst icke oväsentligt ändrat sitt lopp, varför uppskattningsmännen till åskädliggörande av sina här nedan omförmälda förslag låtit uppgöra med marken överensstämmande specialkartor.

I ingiven, av ordföranden i kommunalnämnden i Målilla och 36 andra i Målilla stationssamhälle bosatta personer biträdd ansökning hade Severus Nelson, Målilla, anhållit att få förvärva den å egendomskartan med ägofigurerna nr 3—5 och delar av 7 och 8 utmärkta omedelbart intill Målilla stationsområde belägna mark. Ändamålet med förvärvet vore att skapa en öppen friluftsplats för invånarna i stationssamhället, vartill icke funnes annat lämpligt område i samhällets närhet; Nelson hade förbundit sig att till samhället överlåta området mot den köpeskilling, som kronan bestämde för områdets försäljning.

Då området ur brukningssynpunkt hade mindre betydelse för egendomen och å andra sidan borde kunna betinga ett jämförelsevis högt pris vid försäljning, hava uppskattningsmännen tillstyrkt ansökningen. Området är utmärkt å en av förenämnde distriktslantmätaren Fröman 1923 upprättad med B I betecknad karta och innehåller 2.365 hektar, därav 0.282 hektar åker, 1.263 hektar äng och 0.820 hektar betesmark. Saluvärdet av området har uppskattats till 10,200 kronor, därav 100 kronor för växande skog; och har området arrendevärderats till 50 kronor.

Vidare hade riksdagsmannen Erik Andersson i Hägelåkra anhållit att få köpa det å egendomskartan med ägofigurerna nr 1 och 2 samt del av 11 utmärkta område, vilket genom Silveråns förändrade lopp blivit avskilt från

egendomen i övrigt och helt omslötet av sökandens ägor i Hägelåkra. Uppskattningsmännen framhålla, att områdets läge på andra sidan ån gjorde detsamma mindre behövt för egendomen; och hava uppskattningsmännen därför förordat områdets försäljning, under förbehåll att av Hägelåkra ägor upplättes mark till en 4 meter bred utfartsväg för egendomens behov från åbron till en å Hägelåkra mark belägen snickerifabrik, där allmän väg finnes. Det till upplåtelse till sökanden ifrågasatta område har utmärkts å en av Fröman 1923 upprättad med C I betecknad karta och innehåller en areal av 1.22 hektar äng och torr åbotten. Den mark av Hägelåkra ägor, som föreslagits att avsättas till väg, är å nämnda karta utmärkt med ägofiguren nr 8 och har en areal av 0.028 hektar. Området om 1.22 hektar har, under förutsättning att väg upplättes på sätt ifrågasatts, saluvärderats till 6,780 kronor; och har arrendevärdet uppskattats till 40 kronor.

Slutligen hade arbetaren A. V. Lund, Målilla, anhängit att för beredande av eget hem få köpa den å egendomskartan med ägofigurerna nr 91—93 betecknade mark, vilken, såsom kartan angäve, är belägen utanför egendomens naturliga, av Silverån bildade gräns mot väster. Då marken på gå grund av sitt avskilda läge vore betydelslös för egendomen, hava uppskattningsmännen tillstyrkt markens avhändande.

Emellertid borde för reglering av egendomens gräns vid Silverån genomföras några mindre ägoutbyten mellan dels ifrågavarande kronoegendom och kyrkoherdebostället $\frac{3}{4}$ mantal Kvillerum nr 1, dels ock samma kronoegendom och lägenheten Kallersebo 1⁷.

Genom dessa ägoutbyten komme det område, som avsetts att upplåtas till Lund, att till arealen något förminskas.

Länsstyrelsen fann icke något att i ärendet erinra.

Överjägmästaren framhöll, att egendomens skog, som vore den största kronan tillhöriga inom Smålands distrikt, hade den betydenhet, att den borde tillika med de å utmarken belägna torpen avsättas till kronopark. Huvudgårdens inägor vore däremot allt för omfattande för att lämpligen kunna läggas under skogsväsendet, varför desamma fortfarande borde såsom jordbruksdomän utarrenderas.

I skrivelse den 9 april 1925 hemställde *domänstyrelsen* — jämte det styrelsen underställde Kungl. Maj:ts prövning frågan om förutnämnda ägoutbyten — om inhämtande av riksdagens medgivande rörande försäljning i enlighet med uppskattningsmännens förslag av i ärendet omförmälda delar av egendomen. Den till arbetaren A. V. Lund förordade upplåtelsen komme dock, såsom förut nämnts, med anledning av ägoutbyten att erhålla något ändrade gränser, än vad av uppskattningsmännen tillstyrkts. Lägenheten borde sålunda erhålla en areal av 1.5305 hektar, därav 0.965 hektar åker och 0.5655 hektar äng. Med ledning av uppskattningsmännens å-pris — 1,000 kronor per hektar — föreslog styrelsen saluvärdet för lägenheten till i avrundat tal 1,550 kronor. Vad anginge förenämnde Anderssons framställning syntes denne icke äga hembuds rätt vid områdets försäljning

enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

Den 26 september 1925 förklarade *Kungl. Maj:t* hinder från Kungl. Maj:ts och kronans sida icke möta för fastställelse i vederbörlig ordning av ifrågavarande ägoutbyten.

Handlingarna i ärendet återställdes därefter till domänstyrelsen, bland annat för inhämtande av yttrande från *kronojordstyckningssakkunniga*.

Under 1926 hava nämnda sakkunniga besiktigat egendomen. De sakkunniga, som icke funnit något att erinra mot upplåtelse av förut berörda tre områden, hava med anledning av gjorda ansökningar om förvärv av mark vid egendomen föreslagit, att egendomen i övrigt måtte styckas i fem lotter, av vilka huvudgården, torpet Hjälmsängen, utgården Nydal, bebyggd med boningshus och ladugård, samt torpet Tranefall borde försälas och den huvudsakliga skogsmarken jämte övriga torp bibehållas i statens ägo.

Vid en med anledning härav å egendomen under 1927 hållen saluvärdering hava *uppskattningsmännen* uppgjort följande förslag till ytterligare fränstyckningar. Gränserna för de särskilda lotterna äro utmärkta med röda linjer å den av distriktslantmätaren Fröman år 1923 upprättade kartan samt närmare angivna i en av Fröman den 26 juli 1927 uppgjord beskrivning. Arealerna för förut berörda till försäljning ifrågasatta tre obebyggda områden hava i samband därmed omräknats och befunnits innehålla det till försäljning till Severus Nelson ifrågasatta området 2.67 hektar, det till försäljning till Erik Andersson föreslagna 1.22 hektar och det till upplåtelse åt A. V. Lund ifrågasatta 1.515 hektar.

Benämning	Ägofigurer å kartan	A r e a l b e k t a r					Sannvärde kronor	
		Tomt och åker	Äng	Aros- nings- jord	Im- pedi- ment	Summa	Total- belopp	Därav för växande skog
Huvud- gården	av 11, av 16, av 19, av 20, 21, av 22, 23, 24, av 25, 26—32, av 33, 34, a, 35—37, av 38, 39, av 40, 41—43, av 44, 45—47, a, 48—55, a, 66—90, 94—117, av 118, 121, 122, 125, 126, av 127, 106 i rött, av 239, av 245, av 246, av 247, 248, av 249, av 250, 251, 252, av 253, 254—258, av 259, 260—283, av 284, av 285, 286—328, a, 329—350, av 351, av 364, 365, a, b, c, 366, a, 367, a, b, c, d, 368—400, av 401, av 402, av 403, 404—412, av 413, av 414, 415, 416, av 417, av 419, av 420, 421, av 422, av 423, av 424, av 425, av 426, av 418, av 487.	76.267	9.984	65.564	0.998	152.813	100,275	31,671:07
Bygget	143, 144, av 145, a, av 146, av 147, av 149, av 157.	0.862	0.245	0.837	0.006	1.45	455	—
Hjälmsängen	av 118, 119, 120, 123, 124, av 127, 128—133, a, 13—137, a, 138—140, a, 141, a, 142, av 145, av 146, av 147, 148, av 149, 150, a, 151—156, a, av 157, 158—162, a, 163—174, a, 175—177, av 187.	8.427	1.851	12.298	0.806	22.882	12,285	5,512:67
Tranefall	av 456, 457, a, b, 458—461, av 462, 463—470, av 471, av 472, av 473, av 487, av 489.	4.69	—	1.964	0.038	6.7	3,000	43:51
Nydal	av 179, 180—188, av 189, av 192, av 193, 194—209, av 210, 211, av 212, av 213, 214, av 215, 216, av 217, av 218, 219—230, av 231, av 232, a, 233—238, av 239, av 487.	6.62	—	11.072	0.028	17.72	10,800	4,720:68

För upplåtelse av torpen Hjälmsängen och Tranefall samt utgården Nydal såsom *åbolägenheter* hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år med en avgäld av för Hjälmsängen 363 kronor, för Tranefall 220 kronor och för Nydal 309 kronor 89 öre, motsvarande enligt medelmarkgångspris för åren 1918—1927 värdet av respektive 19.75, 11.97 och 16.86 hektoliter arrenderåg. Å angivna avgälder skulle emellertid avgå ett belopp,

motsvarande den ungefärliga räntan å värdet av de hus, som skulle lösas av åbon. Ifrågavarande hus hava uppskattats vid Hjälsängen till 5,100 kronor, vid Tranefall till 1,800 kronor och vid Nydal till 4,500 kronor. Vardera åbon å Hjälsängen och Nydal borde tillförsäkras en årlig virkesutsyning å skogen av 8 kubikmeter.

Närmast Mälilla samhälle har undantagits ett område om sammanlagt 29.161 hektar, vilket beräknats att inom en icke allt för avlägsen framtid bliva erforderligt för samhällets utveckling. Området borde i avvaktan därå ställas under skogsstatens vård och förvaltning.

Lägenheten Bygget borde förbehållas rätt till utfartsväg över torpet Hjälsängen och borde lägenheten och torpet Hjälsängen berättigas nyttja erforderliga utfartsvägar över stamhemmanet.

Samtliga spekulanter hava tillfrågats, huruvida de önskade övertaga lägenheterna med åborätt eller med äganderätt, och hava de uttryckligen förklarat sig föredraga lägenheternas övertagande med äganderätt.

Utmarken i övrigt jämte torpen Bosjöryd och Lamhister borde avsättas till kronopark.

Vederbörande *jägmästare* har framhållit, att å det blivande kronoparksområdet icke funnes något skogsbevakartorp i västra delen, att allt virke från öster om Nydal liggande huvudsakliga delen av skogen måste köras förbi torpet Nydal och att därför torpet vore erforderligt till skogsarbetar- och bevakartorp. Med hänsyn härtill och på grund av torpets belägenhet inuti kronoparksområdet borde torpet bibehållas åt kronan. Jämväl uppskattningsmännen hava avstyrkt försäljningen av detta torp.

Egendomens arrendator äger en del överloppshus och anläggningar vid huvudgården, vilka föreslagits till inlösen för ett belopp av 4,000 kronor. Med anledning av ansökning av arrendatorn om ersättning med 6,345 kronor för utförda årensning- och odlingsarbeten vid egendomen hava uppskattningsmännen tillstyrkt en ersättning härför av 4,000 kronor.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren har icke haft annan anmärkning att framställa, än att värdet av talltimret vid huvudgårdslotten rätteligen bort sättas till 9 kronor per kubikmeter såsom vid övriga försäljningslotter. Härigenom komme skogsvärdet att ökas med 2,712 kronor 74 öre eller till 34,383 kronor 81 öre, i följd varav hela lottens saluvärde komme att utgöra i avrundat tal 103,000 kronor.

Kronojordstyckningssakkunniga hava på given anledning beretts tillfälle ånyo yttra sig i ärendet, och hava de sakkunniga därvid anfört:

Anledningen till de sakkunnigas förslag om försäljning av utgården Nydal vore den mycket svaga skötsel, som på grund av lottens frånbelägenhet i förhållande till huvudgården hitintills kommit denna till del. En fränstyckning av utgården till självständig brukningsenhet borde enligt de sakkunnigas förmenande medföra en uppräckning av jordbruket vid denna. Vid besiktningstillfället framställdes också enträgen önskan från vederbörande att få inköpa lotten. Med hänsyn till den betydelse för skogsstaten, som utgården enligt ortsmyndigheternas samstämmade mening ägde, ville de sakkunniga nu frångå sitt förslag om lottens försäljning. Genom skogsstatens övertagande av utgården komme denna att för framtiden ut-

göra en särskild brukningsenhet, varvid i allt fall ökade möjligheter föreläge för dess bättre hävdande.

Vad därefter anginge huvudgårdslotten, vilken på grund av det stora skogsvärdet beräknats till ej mindre än 103,000 kronor, torde enligt de sakkunnigas förmenande svårigheter uppstå att under nuvarande konjunkturer erhålla spekulanter å denna. Det kunde icke heller förnekas, att ovissheten om, i vilken utsträckning Målilla samhälle kunde komma att växa ut åt kronoegendomen till, i viss mån talade mot en försäljning för närvarande. Efter det förnyade övervägande, vartill angivna omständigheter föranlett, hade de sakkunniga ansett sig böra tillråda, att huvudgården tillsvidare bibehölles i kronans ägo.

Vad i övrigt förekommit vid den under 1927 hållna värderingsförrättningen hade icke föranlett någon erinran från de sakkunnigas sida.

Med skrivelse den 4 februari 1928 har *domänstyrelsen* underställt Kungl. Maj:s prövning det sålunda ändrade förslaget till egendomens disposition. Styrelsen finner icke anledning till erinran mot de verkställda värderingarna med den av överjägmästaren förordade justeringen i fråga om skogsvärdet å huvudgårdslotten. Förslaget om upplåtelse av lägenheten Bygget samt torpen Hjälmängen och Tranefall biträder styrelsen. Vid blivande avstyckningsförrättning torde tillses, att erforderliga vägar tillförsäkrades lotterna. Något förbehåll i sådant avseende vid försäljningarna torde därför icke vara erforderligt. Den i ärendet verkställda utredningen angående eventuella upplåtelser under åborätt vore ofullständig, men hade styrelsen, då spekulanterna uttryckligen förklarat sig önska upplåtelse med äganderätt, icke funnit anledning återremittera ärendet för utredningens fullständigande i angivet avseende.

Styrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva försäljning — utöver vad styrelsen i skrivelsen den 9 april 1925 föreslagit — jämväl av lägenheten Bygget samt torpen Hjälmängen och Tranefall.

*Departements-
chefen.*

Jag har icke funnit anledning till erinran mot de av domänstyrelsen framlagda försäljningsförslagen och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från kronoegendomen Tillingeby nr 1 och 2 om 2 mantal jämte lägenheterna Bosjöröd nr 1, Lamhister nr 1 och Tillingeby nr 3 i Målilla socken av Kalmar län må fränskiljas och försälas

dels det intill Målilla stationssamhälle belägna området om 2.67 hektar till Severus Nelson mot en köpeskilling av 10,200 kronor, under villkor att, om kronan så påfordrar, köparen uppsätter och underhåller vederbörligt stängsel omkring det försålda området;

dels området om 1.22 hektar till Erik Andersson mot en köpeskilling av 6,780 kronor, under villkor att köparen medgiver innehavare av kronoegendomen att som väg begagna den å kartan C I med ägofigur nr 8 utmärkta, till hemmanet Hägelåkra hörande mark om 0.028 hektar och att till säkerhet härför inteckning må tagas i hemmanet Hägelåkra, samt

under villkor i övrigt beträffande vardera försäljningen, att tillträdet må ske den 14 mars 1929, då köpeskillingen kontant inbetalas till länsstyrelsen, och att köparen ensam vidkännes de med områdets avskiljande och lagfart å fånget samt övriga med köpet förenade kostnader;

dels ock lägenheten Bygget om 1.45 hektar samt torpen Hjälmköpingen om 22.882 hektar och Tranefall om 6.7 hektar ävensom området om 1.515 hektar enligt gällande grunder för upplåtelse av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

26:o.

I proposition den 23 mars 1925, nr 206 punkt 7, föreslog Kungl. Maj:ts riksdagen medgiva, bland annat, att av kungsladugården 5^{18/25} mantal Borgholm nr 8 jämte lägenheten Borgholm nr 7, en trädgård, i Repplinge socken av Kalmar län finge till Hennes Maj:ts Drottningen med nyttjanderätt överlätas utan avgift ett närmare angivet område om 5.97 hektar jämte den s. k. Näktergalsstigen (Bergsgången), så länge området användes för ett av Hennes Maj:ts upprättat vilohem för kvinnor, dock under villkor att sagda stig under dagen hölles öppen såsom allmän promenadväg, men med rätt för innehavaren av vilohemmet att enligt villkor, som av Kungl. Maj:ts bestämdes, hålla vägen avstängd nattetid och vid tillfällen för utförande av underhålls- och förbättringsarbeten.

I skrivelse den 3 juni 1925, nr 259, anmälde riksdagen sitt bifall till vad Kungl. Maj:ts sålunda föreslagit.

Därefter har Kungl. Maj:ts den 30 oktober 1925 lämnat närmare föreskrifter rörande öppethållandet av nämnda promenadstig.

Hos Kungl. Maj:ts har nu ståthållaren Adolf A:son Murray, för Hennes Maj:ts Drottningen, i skrivelse den 30 november 1927 hemställt, att den del av den nämnda egendom tillhörande så kallade västra landborgen, som på norra sidan begränsade vilohemmet, måtte till Hennes Maj:ts Drottningen med nyttjanderätt överlämnas utan avgift så länge övrig till vilohemmet upplåten mark användes för sådant ändamål.

Såsom skäl för framställningen har *ståthållaren Murray* anfört följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 1 saml. 177 häft. (Nr 210.)

*Borgholms
kungsladugård i
Kalmar län.*

Näktergalsstigen sträckte sig utefter den tämligen branta bergsluttning (den s. k. västra landborgen) i riktning mot borgruinen, som begränsade vilohemmets norra gräns. Bergsluttningen vore bevuxen med högväxta, vackra träd och utgjorde ett mycket karakteristiskt inslag i traktens natur. Såväl ur praktisk som skönhetssynpunkt vore uppsättande av stängsel utefter denna stig i slutningens övre kant så gott som omöjligt. Obehöriga kunde därför nattetid utan svårighet bereda sig tillträde till vilohemmets område och störa dess trygghet och lugn.

För närvarande påginge utredning om avsättande av visst område av kungsgården till nationalpark, därvid även viss del av ifrågavarande landborg avsetts skola ingå i nationalparkens område. Det vore därför önskligt, att frågan om överlåtelse till Hennes Maj:t Drottningen av ifrågavarande, utefter vilohemmets norra gräns sig sträckande bergsluttning jämväl kunde upptagas till prövning. Vilohemmet skulle därigenom beredas fördelen av att få en naturlig begränsning i norr, varjämte vid slutningens fot ett skyddsstängsel med största lätthet kunde uppsättas utan att förorsaka olägenhet ur några synpunkter. Att det sålunda överlåtna området skulle erhålla en pietetsfull omvårdnad behövde knappast nämnas.

Domänstyrelsen har, med överlämnande av tillstyrkande yttranden från vederbörande *landsfiskal* och *landsfogde* samt *domänintendent* och *länsstyrelse*, anført, att styrelsen icke hade något att erinra mot upplåtelse av ifrågavarande markområde, som enligt hos styrelsen gjord utredning innehölle ungefär 1.4 hektar.

Domänstyrelsen har under hand meddelat, att kungsladugården är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot ett årligt arrende av 3,500 kronor.

I samband med anmälan den 23 mars 1925 av förut omförmälda ärende upptog föredragande departementschefen jämväl till behandling väckt fråga om avsättande av område från ifrågavarande kronoegendom till nationalpark. Som emellertid ärendet syntes honom tarva ytterligare utredning, ansåg departementschefen förslag i ämnet icke böra för det dåvarande underställas riksdagen. För vinnande av utredning anbefallde sedermera Kungl. Maj:t den 12 juni 1925 domänstyrelsen att inkomma med yttrande i nationalparksfrågan i samband med anbefalld utredning rörande upplåtelse av mark från kungsladugården för utvidgning av staden Borgholm. Den sålunda anbefallda utredningen har ännu icke avlämnats till Kungl. Maj:t.

Departements-
chefen.

Jag har övertygat mig om, att en upplåtelse av ifrågavarande område icke påverkar frågan om överlämnande till Borgholms stad och upplåtande till nationalpark av vissa delar av kronoegendomen.

Med hänsyn till upplåtelsens ändamål vill jag i likhet med i ärendet hörda myndigheter tillstyrka, att nämnda område med en areal av omkring 1.4 hektar med nyttjanderätt utan avgift upplåtes till Hennes Maj:t Drottningen att tilläggas det område, som förut disponeras av Hennes Maj:ts vilohem för kvinnor, samt innehavas under samma villkor som tidigare för vilohemmet överlämnad mark.

Som nuvarande arrendetiden för kungsladugården utgår den 14 mars 1929, torde överlåtandet böra ske från och med nämnda dag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 5 $\frac{18}{25}$ mantal Borgholm nr 8 jämte lägenheten Borgholm nr 7, en trädgård, i Repplinge socken av Kalmar län må till Hennes Maj:t Drottningen med nyttjanderätt överlåtas utan avgift ovan omförmälda område av omkring 1.4 hektar att tilläggas det område, som nu disponeras för Hennes Maj:ts vilohem för kvinnor, samt innehavas, så länge sistnämnda område användes för vilohemmet.

27:o.

Kronoegendomen 1 mantal Västrahult nr 1 i Vena socken av Kalmar län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 2,100 kronor. *Västrahult nr 1 i Kalmar län.*

Under år 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrument häröver och därtill hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren A. Englund år 1918 kompletterad karta över egendomen med beskrivning ävensom en av distriktslantmätaren Carl Erland Bentzer år 1926 uppgjord beskrivning över föreslagna styckningar från egendomen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 4 kilometer från Vena järnvägsstation å Hultsfred—Västerviks järnväg, har en areal av 415.995 hektar, därav 71.671 hektar åker, 27.744 hektar äng, 308.208 hektar avrösningsjord och 8.372 hektar impediment. I arealen är icke inräknad den i enlighet med bestämmelser i Kungl. Maj:ts brev den 25 maj 1900 försälda lägenheten Kullen om 0.805 hektar.

Byggnaderna vid huvudgården äro goda och tillräckliga. Å egendomen finnas fyra var för sig bebyggda torp.

Egendomen har andel med 43 procent i kanalrensning jämte Kärrby och Visböle, vilket motsvarar 25 dagsverken vart tionde år.

Taxeringsvärdet utgör 48,600 kronor för jordbruksdelen och 95,700 kronor ör skogen och skogsmarken.

Enligt Kungl. Maj:ts resolution den 26 mars 1920 har Stenkvill-Klinte kraftaktiebolag medgivits rätt framdraga en elektrisk ledning över egendomen under vissa villkor.

Uppskattningsmännen hava föreslagit försäljning av tre torp och fyra obebyggda utjordar.

Länsstyrelsen har icke haft något väsentligt att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga tillstyrkte samma förslag och föreslogo härutöver att, då på grund av förhållandena en försäljning av huvud-

gården i ekonomiskt hänseende kunde förväntas bli fördelaktigare för statsverket än en förnyad utarrendering, huvudgården och det återstående torpet måtte var för sig försäljas. Den huvudsakliga delen av skogsmarken borde enligt de sakkunnigas förmenande bibehållas i kronans ägo och förvaltas av skogsstaten tillsammans med övriga skogar i orten.

På av domänstyrelsen given anledning har därefter under år 1927 saluvärdering verkställt jämväl av huvudgården och det fjärde torpet. Gränserna för de särskilda salulotterna äro utmärkta å kartan och hava lotterna värderats sålunda:

Litt.	Ägofigur å kartan	A r e a l h e k t a r					Saluvärde kronor	
		Åker och tomt	Äng	Skogs- och betesmark	Impe- di- ment	Summa	Total- belopp	Därav för växande skog
B (Åkerhult, bebyggt)	av 110 a, av 119, 120—124, 127, av 128, av 129, av 130, 131, 266—287, a, b, c, d, e, f, 288—301, av 302, 303—305, av 306, av 308, 309—310, 313—318 jämte viss skogs- och betesmark	9.122	1.878	18.435	0.857	30.287	12,200	4,519.89
C (Spånghagen, bebyggt)	208, a, b, c, d, e, f, g, 216—232, a, b, c, 233—253, a, b, 254—265 jämte viss skogs- och betesmark	4.588	2.287	16.385	0.075	23.335	10,500	5,675.43
D (Varpingshorva jämte Stubbhorva, bebyggt)	406—436, a, 437—441, 451, 452, 461—472, a, b, c jämte viss skogs- och betesmark	4.813	2.404	11.628	0.146	18.991	8,000	3,292.73
E	483, 484	0.288	—	—	—	0.288	144	—
F	458—460, 479—482	—	2.313	0.225	—	2.538	500	10.00
G	453—457, 474—476, a, 477, a, 478	2.591	0.157	—	—	2.748	1,375	—
H	442—450	0.585	0.095	0.078	—	0.758	300	—
L (huvudgården)	1—23, av 24, 25—46, a, 47—57, a, 58—85, a, 86, 87, a, 88—110, a, 111, a, 112, a, 113—118, av 119, 125, 126, av 128, av 129, av 130, 132—148, av 149, 150—207, av 209, av 210, 211, 212, 215, 302, 306—308, av 319, av 320, 345, 345 a, 346—349, av 350, av 351, 352—355, av 356, av 357, av 358 jämte viss skogs- och hagmark	42.265	15.68	59.288	4.907	122.09	55,000	19,074.21
M (Stenhorva, bebyggt)	av 149, av 319, av 320, 321, a, b, c, d, 322—335, a, 336—339, a, 340—342, a, b, c, av 343, 344, a, av 350, av 351, av 356, av 357, av 358, 359—364, a, 365—396 jämte viss skogs- och hagmark	6.491	1.986	18.949	2.364	29.79	10,000	5,249.66

För upplåtelse av lotten litt. M (Stenhorva) såsom äbolägenhet hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år med en avgäld av 330 kronor 84 öre, motsvarande enligt medelmarkegångspris för åren 1918—1927 värdet av 18 hektoliter råg. Åbon borde tillika äga rätt till utsyning å skogen av 10 kubikmeter virke årligen för lottens behov. Från avgälden borde emellertid avdragas ett belopp, motsvarande räntan å värdet av kronans byggnader vid torpet, 2,300 kronor.

Vid försäljning av lotterna litt. B, L och M borde förbehåll göras om rätt för kronan att för den till bibehållande avsedda delen av egendomen nyttja hittills använda vägar över lotterna. Lotten litt. M borde vidare förbehållas rätt nyttja hittills begagnade vägar över lotterna litt. B och L.

Samtliga spekulanter hava erhållit del av de för salulotterna föreslagna gränserna, och hava uppskattningsmännen, då ingen av lägenhetsinnehavarna önskade få lägenheterna upplåtna under äborätt utan med äganderätt, förordat den senare upplåtelseformen.

De bebyggda lotterna borde hembjudas vederbörande innehavare. Utjordarna borde försälas å auktion. I enlighet med en av torparen å Åkerhult, Carl Persson, som brukat detta torp sedan år 1894, gjord ansökning borde torpet med hänsyn till Perssons ålder — 72 år — hembjudas dennes son Karl Robert Karlsson. Huvudgårdens arrendator Carl Jonsson, som väl brukat egendomen sedan 34 år tillbaka samt verkställt olika grundförbättringar och nybyggnader, har på grund av sin höga ålder — 75 år — och under framhållande, att hans svärson, C. J. Adolvson, varit honom behjälplig vid gårdens drift de senaste elva åren och därvid faktiskt svarat för skötseln, anhållit, att Adolvson måtte erhålla hembud vid försäljningen av huvudgården. Denna hemställan har av uppskattningsmännen förordats. Torpet Spånghagen innehades sedan 25 år av A. P. Andersson, torpet Varpingshorva sedan 1918 av K. F. Karlkvist samt torpet Stenhorva av L. M. Persson och hans son E. Larsson, av vilka den förre innehaft torpet i 30 år.

Innehavaren av torpet Åkerhult har anhållit att till torpet få förvärva någon åkerjord av huvudgården norr om järnvägen mot rågången till hemmanet Kärrby. Domänintendenten har icke ansett anledning göra ändring i uppskattningsmännens förslag. Järnvägen utgjorde obestridligt den lämpligaste gränsen. För övrigt ägde innehavaren, som hade två söner, egen fastighet, $\frac{1}{16}$ mantal Kärrby, taxeringsvärderad till 8,800 kronor.

Innehavaren av torpet Varpingshorva har efter uppskattningen anhållit att få förvärva jämväl lotterna litt. G och H, vilka av honom brukats i 10 år. I ett häröver avgivet yttrande har domänintendenten meddelat, att anledningen till att berörda lotter föreslagits till försäljning var för sig vore, att lotterna rätteligen borde tilläggas de hemman, inom vars gränser de vore belägna.

Länsstyrelsen, som avstyrkte innehavarens av torpet Åkerhult framställning om utökning av torpets areal, har även i övrigt icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag, varjämte styrelsen förordat, att Adolvson tillerkändes hembuds rätt vid försäljningen av huvudgården, om sådan lagligen kunde medgivas.

Överjägmästaren har ej funnit anledning till annan anmärkning än att vid värderingen av torpen Spånghagen och Varpingshorva med Stubbhorva föga hänsyn tagits till husens beskaffenhet. Å torpet Spånghagen hade åren 1923—1924 uppförts ny manbyggnad, matbod och källare för en

kostnad av 4,876 kronor och hade å torpet Varpingshorva med Stubbhorva åren 1924—1925 uppförts ny uthus- och ladugårdsbyggnad samt ny förstukvist m. m. för en kostnad av 3,668 kronor. Det schablonmässiga å-priset 700 kronor per hektar med nödiga byggnader kunde ej giva något som helst uttryck för dessa ökade värden å respektive försäljningslotter, utan borde å-priset givetvis ökas med hänsyn därtill. Den kvarvarande skogsmarken borde förvaltas som kronopark.

I skrivelse den 27 januari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen biträder uppskattningsmännens förslag till egendomens disposition och finner de mot detsamma framförda erinringar icke vara av beskaffenhet att böra föranleda ändring i förslaget. Styrelsen har vidare anfört att, då Karl Robert Karlsson för närvarande icke vore innehavare av torpet Åkerhult, han icke torde äga hembuds rätt vid torpets försäljning enligt grunderna för egnahemsupplåtelser. Sådan rätt borde förbehållas honom. Den i ärendet verkställda utredningen angående eventuell upplåtelse under åborätt vore enligt styrelsens mening ofullständig, och föreläge någon sådan ej beträffande de lägenheter, som föreslagits till försäljning vid uppskattningsförrättningen 1926. Då emellertid spekulanterna uttryckligen förklarat sig ej önska upplåtelse under åborätt, hade styrelsen icke ansett skäl föreligga att åter remittera ärendet till vederbörande för utredningens fullständiggande i angivna hänseende. Vid den lantmäteriförrättning, som komme att hållas för egendomens uppdelning, torde komma att tillses, att lotterna tillförsäkrades erforderliga utfartsvägar.

*Departements-
chefen.*

Jag tillstyrker upplåtelser från ifrågavarande kronoegendom i enlighet med uppskattningsmännens senaste förslag, till vilket flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna givit sin anslutning. Till frågan om dispositionen av den i kronans ägo kvarvarande delen av egendomen torde jag få återkomma, sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen 1 mantal Västrahult nr 1 i Vena socken av Kalmar län blivit genom vederbörlig lantmäteriförrättning fördelad i tio lotter i huvudsaklig överensstämmelse med uppskattningsmännens föreliggande förslag,

torpen litt. B Åkerhult, litt. C Spånghagen, litt D Varpingshorva jämte Stubbhorva och litt. M Stenhorva må vart för sig försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Karl Robert Karlsson till lotten litt. B,

lotterna litt. E, F, G och H må var för sig försäljas

å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929, samt

lotten litt. L huvudgården må försäljas,

antingen till C. J. Adolvson för en köpeskillning av 55,000 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* lotten försäljes i det skick den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, *att* köpebrev skall utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, samt *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest Adolvson icke begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva lotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929;

skolande köparna respektera den Stenkvill-Klinte kraftaktiebolag medgivna rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

28:o.

Kronoegendomen 1 mantal Valåkra nr 4 och 5 i Högsby socken av Kalmar län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 1,600 kronor. *Valåkra nr 4
och 5 i
Kalmar län.*

Under år 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrument häröver med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Hugo Fröman år 1925 över egendomen upprättad karta med beskrivning ävensom av samme lantmätare den 12 april 1926 uppgjord beskrivning över till försäljning föreslagna områden, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 4.5 kilometer från Berga järnvägsstation och 3.5 mil från Oskarshamn, har enligt nyssberörda ägobeskrivning en areal av 360.034 hektar, därav 68.458 hektar tomt och åker, 25.125 hektar äng och odlingsmark, 262.845 hektar avrösningsjord och 3.606 hektar impediment.

Åbyggnaderna vid huvudgården äro i gott stånd med undantag av en arbetarbostäderna, som är äldre och i mindre gott skick.

A egendomen finnas torpen Smällen, Sjöslätt och Sjöudden samt lägenheten Björkdungen. Från egendomen hava tidigare avsöndrats lägenheterna Lilla Sjöslätt om 0.293 hektar, Kulltorp om 0.723 hektar och Karlslund om 0.849 hektar.

Uppskattningsmännen hava uppgjort förslag till försäljning av nedan omnämnda områden. Genom en sådan anordning avhändes visserligen huvudgården bostäder för en del arbetare, men då ansökningar förelåge att få friköpa områdena samt ett fränskiljande av dessa kunde ske utan att försämra egendomens rågångar, hade uppskattningsmännen förordat sagda förslag. Förslaget har följande utseende och äro saluvärdena, efter det att viss skog på domänstyrelsens föranstaltande utstämplat å det torpet Sjöslätt tilldelade området, beräknade till följande belopp:

Benämning	Ägofigur å kartan	Areal hektar					Saluvärde kr.	
		Tomt och åker	Äng och odlingsmark	Avrösningsjord	Impediment	Summa	Summa	Därav för växande skog
Smällen (litt. A)	1—6, 8—19, 21—28	6.386	0.4	8.634	0.001	15.371	16,070	10,151
Sjöslätt (litt. B)	255 a, 256, 257—277, 280, 281 av 314, a vid 320, 317—318	4.196	5.072	5.28	0.042	14.59	7,668	3,382
Sjöudden (litt. C)	283—313, av 314, 315, 316, 319—357, a, 358—362	11.484	11.763	13.462	0.824	37.488	18,156	6,217
Björkdungen (litt. D)	278	0.55	—	—	—	0.55	1,100	—
Salulott invid lägenheten Karlslund (litt. E)	251—253, 254 a	0.47	—	1.82	—	2.29	1,500	848
Salulott invid lägenheten Karlslund (litt. F)	239 a, 255 b, 242—245	0.55	—	0.52	0.025	1.095	1,091	489
Salulott invid lägenheten Kulltorp (litt. G)	255 c, 255 d. a	—	—	0.5	0.015	0.515	788	738

I fråga om lotten litt. B, torpet Sjöslätt, har *jägmästaren* ifrågasatt, huruvida det jämförelsevis skogrika, med ägofiguren nr 255 a utmärkta området borde medfölja lotten. Uppskattningsmännen hava härutinnan framhållit att, då det gällde att för framtiden skapa ett i möjligaste mån besuttet jordbruk, för stort avseende icke borde fästas vid den nu befintliga skogstillgången, i synnerhet som en reducering av skogskapitalet vore möjlig genom gallringsstämpling.

Lotten litt. D, Björkdungen, är försedd med av innehavaren uppfört böningshus.

Salulotterna litt. A—D böra enligt uppskattningsmännen hembjudas vederbörande innehavare samt lotten litt. E. torparen W. Lundin å det omedelbart intill belägna torpet Ryckshult under angränsande hemmanet Hanåsa, lotten litt. F ägaren till avsöndrade lägenheten Karlslund, A. O. Fagerholm, för vinnande av rakare gränser samt utvidgning av förut innehaft område, samt lotten litt. G ägaren av avsöndrade lägenheten Kulltorp, P. A. Book, för liknande ändamål.

Ägaren till avsöndrade lägenheten Lilla Sjöslätt, Selbert Johansson, har anhallit att för utvidgning av lägenheten få friköpa ett å en av lantmäteri-
auskultanten Erik Hähnel 1919 upprättad karta utmärkt område om 0.804
hektar. I häröver avgivet yttrande har *domänintendenten*, då ifrågavarande
område utgjordes av så kallad sjöslätter, vilken vore erforderlig för torpet
Sjöslätt och inräknats i arealen för salulotten litt. B, hemställt, att ansök-
ningen icke måtte till någon åtgärd föranleda.

Uppskattningsmännen hava förordat förnyad utarrendering av egendomens
huvudgård, och hava de föreslagit påläggning av nytt taktegel å ladugård
och loge för en beräknad kostnad av 3,800 kronor. Efter torpens fränskil-
jande uppkomme behov av nytt stathus. Emellertid hade arrendatorn, åt
vilken tillstyrktes optionsrätt vid den förnyade utarrenderingen, förklarat sig
villig att under ytterligare en period under visst villkor åtnöjas med den
gamla flygelbyggnaden. Arrendevärdet för huvudgården har beräknats till
1,205 kronor.

Länsstyrelsen har förklarat sig icke hava något väsentligt att erinra mot
uppskattningsmännens värderingar samt hemställt, att de gjorda ansök-
ningarna om friköp av lägenheter under egendomen måtte bifallas och att
egendomen i övrigt måtte utarrenderas i vanlig ordning.

Med erinran att skogen å lotten litt. B värderats efter utstämpling av
viss skog i enlighet med av domänstyrelsen lämnad föreskrift, har *jäg-
mästaren* med hänsyn till de höga skogsvärdena å lotterna litt. A och C och
delvis B framhållit, att skogsmarksarealen med fördel skulle kunna i viss
mån inskränkas och värdena på så sätt nedbringas.

Överjägmästaren i södra distriktet har icke haft något att erinra i
ärendet.

Kronojordstyckningssakkunniga hava tillstyrkt uppskattningsmännens
föreliggande förslag.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 13 januari 1928 underställt ärendet
Kungl. Maj:ts prövning och därvid anført följande.

Jämväl styrelsen finge förorda uppskattningsmännens förslag till från-
skiljande av förut berörda sju lotter. Områdena borde försälas enligt gäl-
lande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar,
varvid länsstyrelsen hade att pröva, huruvida innehavarna av torpen och
lägenheten Björkdungen jämlikt sagda grunder vore berättigade till hembud
vid upplåtelseerna. I fråga om övriga områden, vilka avsetts för utökning
av intilliggande lägenheter, torde det vara förenat med billighet, att sökan-
dena tillförsäkrades hembuds rätt till dessa. Enligt grunderna för egnahems-
upplåtelser ägde länsstyrelsen, efter framställning av köpare, som ägde för
lägenhets skötsel lämplig, å annan fastighet belägen byggnad, att, i den mån
sådant prövades skäligt, medgiva befrielse från skyldighet att bebygga lägen-
heten. Enligt uppgift torde spekulanten å lotten litt. E, W. Lundin, icke
äga byggnaderna å området angränsande torpet Ryckshult under Hanåsa,
varför denne bleve skyldig bebygga området. Vid besiktningstillfället erinrad
härmed Lundin, enligt uppgift av domänintendenten, förklarat, att han
funne sig i detta och att han hade för avsikt att i sinom tid å området
uppföra ett undantag för egen räkning och överlämna torpet Ryckshult åt
en son.

Vad värderingen beträffade har styrelsen icke funnit något att erinra mot de av uppskattningsmännen beräknade markvärdena. I fråga om jägmästarens värden å skogen ansåge styrelsen dessa böra minskas med omkring 15 procent. Lotternas saluvärden komme att i enlighet härmed utgöra

	för växande skog kronor	summa kronor		för växande skog kronor	summa kronor
lotten litt. A	8,628	14,547	lotten litt. E	720	1,372
» » B	2,874	7,160	» » F	415	1,017
» » C	5,264	17,223	» » G	627	677
» » D	—	1,100			

Departements-
chefen.

Jag tillstyrker försäljningsförslaget, sådant detsamma av domänstyrelsen förordats, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovanberörda med litt. A, B, C, D, E, F och G betecknade områden må vart för sig med ovan angivet område från kronoegendomen 1 mantal Valåkra nr 4 och 5 i Högsby socken av Kalmar län försälas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med hembuds rätt beträffande lotten litt. E för W. Lundin, beträffande lotten litt. F för A. O. Fagerholm och beträffande lotten litt. G för P. A. Book samt med förbehåll att till försäljning särskilt för sig utstämplad skog å lotten litt. B ej ingår i försäljningen av denna lott och att köpare av samma skog må äga att före den 1 april 1930 utan ersättning till lottens köpare avverka densamma och avforsla virket.

29:o.

Glimminge
nr 10 i
Kristianstads
län.

Kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Glimminge nr 10 i Västra Karups socken av Kristianstads län är från den 14 mars 1919 mot en årlig avgäld av 800 kronor genom kontrakt den 23 augusti 1918 utarrenderad på tjugu års tid.

Egendomen är fördelad i tre skiften, hemskiftet och två utskiften, av vilka det större är beläget 1 kilometer från huvudgården. Egendomen omfattar en areal av 25.3363 hektar, därav 23.1693 hektar åker, 0.2590 hektar äng, 1.9060 hektar odlingsmark och 0.0020 hektar impediment.

Egendomens åbyggnader utgöras av boningshus, stallbyggnad och loge.

Byggnaderna äro med undantag av stallängan i tämligen gott skick.

Ifråga om stallängan, uppförd av gråstensmur och inredd till ko- och häststall, foderloge- och lada, fårhus, vagnbod och drängkammare, anmärktes redan vid år 1916 hållen uppskattning, att den var synnerligen dålig, och ifrågasattes nybyggnad, vilken plan dock till följd av då rådande höga byggnadspris fick förfalla.

Samma stallänga förklarades sedermera i instrumentet över den å egendomen år 1925 förrättade laga av- och tillträdessynen såsom värdelös och omöjlig att reparera.

I skrivelse den 14 januari 1927 underställde *domänstyrelsen* Kungl. Maj:ts prövning frågan om egendomens försäljning samt anförde därvid följande.

I ansökning, som med yttrande av länsstyrelsen och domänintendenten överlämnats till domänstyrelsen, hade arrendatorn av egendomen Joel S. Svensson anhållit om tillstånd att få nedriva berörda långa samt att i enlighet med ansökningen bifogad ritning, arbetsbeskrivning, materialförteckning och kostnadsförslag i dess ställe uppföra nybyggnad, innehållande häst-, ko- och svinstall, drängstuga, vagnbod och foderskulle. Byggnaden skulle draga en kostnad av 10,200 kronor.

Då emellertid nämnda kostnad, ehuru icke i och för sig oskäligen, näppe- ligen kunde anses stå i rimligt förhållande till den avkastning, som egendomen lämnade eller i framtiden kunde tänkas lämna, hade styrelsen ansett sig böra utröna, huruvida icke egendomen utan sådan nybyggnad lämpligen skulle kunna avyttras genom uppdelning till mindre jordbruk. Styrelsen hade förty uppdragit åt *kronojordstyckningssakkunniga* att i sådant syfte verkställa undersökning.

I ett till styrelsen avgivet yttrande hade de sakkunniga förklarat, att egendomen till följd av ägornas spridda läge icke lämpade sig för uppstyckning men, då arrendatorn av egendomen till de sakkunniga framfört önskemålet att få förvärva egendomen och förklarat sig i händelse av bifall härtill villig att innan arrendetidens utgång avstå från arrendet, hade de sakkunniga, särskilt med hänsyn till de dryga kostnaderna för nybyggnaden, vilken torde vara ofrånkomlig, förordat egendomens försäljning i en lott till arrendatorn.

Styrelsen, som för sin del ansett det vara för statsverket fördelaktigt att på sådant sätt försälja egendomen, hemställde därför om Kungl. Maj:ts be- myndigande att gå i författning om egendomens saluvärdering.

Vid ärendets föredragning den 11 februari 1927 förklarade Kungl. Maj:t hinder från Kungl. Maj:ts sida icke möta för styrelsen att på statens be- kostnad låta verkställa nämnda värdering, varjämte styrelsen anbefalldes att, sedan värdering ägt rum, jämte eget utlåtande till Kungl. Maj:t in- komma med ärendet tillhörande handlingar och karta.

Med skrivelse den 6 februari 1928 har domänstyrelsen överlämnat dels instrument över 1927 hållen saluvärdering av egendomen, varav framgår bland annat, att egendomen, som är taxeringsvärderad till 26,100 kronor, åsatts ett saluvärde av 26,500 kronor samt av uppskattningsmännen an- setts böra hembjudas arrendatorn Svensson, dels förklaring av Svensson, att han är villig att förvärva egendomen för nämnda belopp, att erläggas med en sjättedel årligen under loppet av sex år, dels ock skrivelse från *länsstyrelsen* med förklaring att länsstyrelsen icke haft något att erinra mot det föreslagna försäljningspriset.

För egen del förordar *domänstyrelsen* förslaget samt hemställer om åt- gårders vidtagande för egendomens försäljning.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad utredningen i ärendet givit vid handen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Glimminge nr 10 i Västra Karups socken av Kristianstads län må till egendomens arrendator Joel S. Svensson med tillträdesrätt den 14 mars 1929, då nu gällande arrendekontrakt om egendomen skall upphöra att gälla, försäljas mot en köpeskillning av 26,500 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, att egendomen säljes i det skick den vid tillträdet befinner, utan rätt för köpare till skadestånd från kronan i anledning av arrendetidens avbrytande, att köpeskillningen erlägges till länsstyrelsen i länet, som har att utfärda köpebrev, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, att egendomen i jordeboken upptages under titel allmänt frälse, att köparen svarar för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt att köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget samt andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i egendomen till säkerhet för ovanberörda skuldförbindelse.

30:o.

Kronoflygs-
sandsfältet
Gamla Espet
i Kristian-
stads län.

Sedan tullförvaltaren Nils Hansson, Åhus, hos domänstyrelsen anhållit att få köpa visst område av kronoflygsandsfältet Gamla Espet nr 1 i Åhus socken av Kristianstads län, har styrelsen, efter det vederbörande skogsstatstjänstemäns yttranden häröver infordrats, i skrivelse den 14 februari 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Av handlingarna i ärendet, däribland en på sökandens bekostnad av distriktslantmätaren J. Woldt över området år 1928 upprättad karta, inhämtas följande.

Området är beläget i västra hörnet av kronoflygsandsfältet Gamla Espet intill Helgeån. Det angränsar i sydväst en sökanden tillhörig lägenhet. Arealen omfattar 1,350 kvadratmeter. Sedan den 1 maj 1917 är området utarrenderat till sökanden mot en årlig avgäld av 33 kronor.

Värdet av området med därå växande skog uppskattas av domänstyrelsen till 70 öre per kvadratmeter, vilket pris sökanden förklarat sig villig betala.

Vederbörande jägmästare och överjägmästare tillstyrka försäljningen, då området vore beläget i en utkant av kronoflygsandsfältet och försäljningen icke vore till någon olägenhet för kronan.

Jämväl domänstyrelsen tillstyrker försäljningen.

I anslutning till förslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, Departements-
chefen.

att ifrågavarande å distriktslantmätaren J. Woldts år 1928 upprättade karta angivna område om 1,350 kvadratmeter må fränkiljas stamfastigheten och med tillträdesrätt den 1 maj 1929 försäljas till tullförvaltaren Nils Hansson för en köpeskilling av 945 kronor att till länsstyrelsen betalas kontant vid tillträdet och under villkor i övrigt, att köparen ensam vidkännes kostnaderna för avstyckning av området samt för lagfart och övriga med köpet förenade utgifter ävensom håller och ensam bekostar lämplig hägnad kring området.

31:o

Den 5 mars 1907 gjorde staden Ängelholm hos Kungl. Maj:t framställning om förvärv av följande områden, angivna å en å kalkerväv ritad »karta över Ängelholm samt de områden inom kronoplanteringen, vilka blivit ifrågasatta att inköpas av staden», upprättad år 1906 av stadsingenjören Jos. Starling, nämligen:

Ängelholms
kronopark i
Kristianstads
län.

a) för arrondering av stadens område:		
a—b—c—d (I)	om 25.0 hektar	
e—f—g—h (II)	» 10.0	»
i—j—k—l (III)	» 3.0	»
m—n—o—p—q (IV)	» 6.5	»
b) för anordnande av villastad:		
r—s—t—u (V)	» 36.3	»
c) för anläggning av havsbad:		
v—x—y—z (VI)	» 56.5	»

I utlåtande den 31 augusti 1907 tillstyrkte domänstyrelsen, att områdena I, III och IV finge av staden förvärfvas mot köpeskillingar av minst respektive 299,400, 30,436 och 69,083 kronor. Däremot avstyrkte styrelsen försäljning av de övriga områdena.

Sedan stadsfullmäktige i Ängelholm den 25 oktober 1907 avgivit påminnelser i ärendet, avgav domänstyrelsen däri den 31 december 1907 förnyat utlåtande, därvid styrelsen vidhöll sin i utlåtandet den 31 augusti 1907 uttalade mening.

Den 4 februari 1908 anbefallde Kungl. Maj:t styrelsen att infordra yttrande från stadsfullmäktige i Ängelholm, huruvida staden vore villig att på

de av styrelsen föreslagna villkoren inköpa de med I, III och IV betecknade områdena. Med anledning härav förklarade staden, jämlikt skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 november 1908, att staden, vad anginge områdena I och III, icke ville inlåta sig på inköp till de av styrelsen angivna minimiprisen, men att staden vore villig att betala det av styrelsen för område IV — den s. k. *lasarettsskogen* — ifrågasatta minimipriset under villkor, att staden bereddes infartsväg till området genom en norr därom belägen, av statens järnvägar disponerad parkanläggning. I utlåtande den 10 december 1908 hemställde domänstyrelsen, under framhållande av att det ej tillkomme styrelsen att avgiva yttrande rörande det av staden uppställda villkoret, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva, att område IV om 6.5 hektar finge till staden försäljas till ovan angivna pris av minst 69,083 kronor.

Järnvägsstyrelsen avgav till följd av remiss utlåtande i ärendet den 16 september 1909, däri järnvägsstyrelsen förklarade sig icke hava något att erinra mot överlåtelse med äganderätt till staden av område IV, men att järnvägsstyrelsen ifråga om den av staden omförmälda infartsvägen genom statens järnvägars område endast kunde tillstyrka nyttjanderätt tillsvidare för staden under vissa villkor.

I yttrande till Kungl. Maj:t den 23 november 1911 i anledning av vad järnvägsstyrelsen i ärendet anfört hemställde stadsfullmäktige, att frågan om inköp av område IV icke måtte komma till vidare behandling förrän en rättegång mot Kungl. Maj:t och kronan, rörande vars anhängiggörande stadsfullmäktige den 18 oktober 1911 beslutit, för återvinning till staden av vissa delar av de i kronoparken Ängelholm ingående Västra och Södra planteringarna, blivit slutförd.

I två den 31 januari 1917 meddelade Kungl. Maj:ts domar har Kungl. Maj:t förklarat, att staden Ängelholm vore framför Kungl. Maj:t och kronan ägare *dels* till så stor lott uti »Stora planteringen», som vid skeende utbrytning kunde komma att belöpa på $1\frac{7}{8}$ mantal, jämfört med marklagets 72 $\frac{17}{24}$ mantal, *dels* till på stadens $1\frac{7}{8}$ mantal, jämfört med hela marklagets ostridigt 72 $\frac{17}{24}$ mantal utgörande skattetal, belöpande andel av »Södra kronoplanteringen».

År 1917 började förrättning för laga skifte på Stora och Södra Planteringen, den förra inom Ängelholms stad, den senare inom Höja socken. Den 25 maj 1925 förklarades såväl skiftet som i sammanhang därmed verkställt ägoutbyte avslutat. Den 8 december 1925 och den 3 januari 1926 fastställdes skiftet och ägoutbytet av respektive Södra Åsbo och Bjäre härads ägodelningsrätt samt magistraten i Ängelholm.

Genom ifrågavarande förrättningar hava de i staden Ängelholms förenämnda skrivelse den 5 mars 1907 omförmälda områdena I—VI, med undantag av mark för delägarnas allmänna behov, fördelats på så sätt, att kronan erhållit områdena II, III, IV, V och VI jämte en del av område I, samt att staden erhållit övrig del av område I.

I skrivelse till domänstyrelsen den 17 januari 1921 hemställde järnvägsstyrelsen — med förmlan att förslag föreläge om förläggande till Ängelholms stad av boställshus för statens järnvägars personal — om domänstyrelsens yttrande, huruvida styrelsen vore villig medverka till genomförande av sådant utbyte av mark, att statens järnvägar erhöles ett område om något över 3 hektar, utgörande norra delen av lasarettsskogen inom kronoparken Ängelholm, mot vederlag av tre skilda, statens järnvägar tillhöriga och kronoparken angränsande områden om sammanlagt cirka 4 hektar. Det

område järnvägsstyrelsen önskade förvärva är angivet med bokstäverna a—b—c å ritning från järnvägsstyrelsens banbyrå, litt. Dnr 3786. De tre områden järnvägsstyrelsen skulle lämna i vederlag äro angivna med röd kantfärg och betecknade med bokstäverna A, B och C å ritning från järnvägsstyrelsens banbyrå, litt. Dnr 3787.

Vederbörande överjägmästare framhöll i yttrande i ärendet, att skogsväsendet intet gagn och intresse hade av att förvärva berörda tre områden.

Det vid denna tid pågående, kronoparken Ängelholm berörande laga skiftet torde hava föranlett, att från domänstyrelsen icke avläts svar å järnvägsstyrelsens ifrågavarande framställning den 17 januari 1921.

Genom remiss den 27 juni 1922 anbefalldes Kungl. Maj:ts domänstyrelsen att, efter vederbörandes hörande, avgiva utlåtande över en underdånig ansökning den 20 juni 1922 av Ängelholms lasarettsdirektion om förvärv, i och för utvidgning av länslasarettets i Ängelholm område, av ett område om 2.50 hektar av kronoparken Ängelholm. Sistnämnda område, inramat med röd begränsningslinje och betecknat a—b—c—d—e—f å en av stadsingenjören Edvin Almér upprättad »nivåkarta över västra kronoplanteringen med angränsande områden», är beläget inom södra delen av lasarettsskogen.

Vid de yttranden, som i ärendet avgåvos av vederbörande jägmästare och överjägmästare, var fogad en till överjägmästaren ställd skrivelse den 28 februari 1922 från distriktsförvaltningen vid statens järnvägars III distrikt med hemställan, att distriktsförvaltningen, för den händelse fråga uppkomme om avyttring av lasarettsskogen, måtte i första hand bliva satt i tillfälle att framkomma med förslag till förvärv av den del av skogen, som med hänsyn till statens järnvägars nyuppförda boställshus lämpligen borde läggas till dessa byggnaders område.

Det vid denna tid alltjämt pågående, kronoparken Ängelholm berörande laga skiftet torde hava föranlett, att ej heller ifrågavarande remiss besvarades av domänstyrelsen.

I en ny skrivelse, ställd till domänstyrelsen den 17 maj 1924 anhöll lasarettsdirektionen på anförda skäl om upplåtelse, för utvidgning av länslasarettets område, av ett område inom lasarettsskogen om cirka 2 hektar, närmare angivet å en ritning från statens järnvägars baningenjörs expedition i Hälsingborg nr 1695¹. Sistnämnda område sammanfaller ungefärligen med östra delen av det område, rörande vars förvärv direktionen gjorde förenämnda framställning den 27 juni 1922.

Av den redogörelse, som här ovan lämnats, framgår, att vid tiden för laga skiftets avslutande förelägo icke slutligt prövade framställningar från staden Ängelholm, järnvägsstyrelsen och direktionen för Ängelholms lasarett om förvärv helt eller delvis av det område av kronoparken Ängelholm, som benämnes lasarettsskogen.

Sedan skiftet avslutats, ansåg sig domänstyrelsen böra i första hand upptaga underhandlingar med staden Ängelholm angående förvärv för dess räkning av mark, tillhörande kronoparken. I sådant syfte anmodade styrelsens vederbörande överjägmästare i skrivelse den 17 september 1925 — under erinran att skiftesförrättningen dåmera ägt rum samt att det i stadens framställning den 5 mars 1907 omförmälda område IV genom skiftet tilldelats kronan — att inhämta meddelande, huruvida staden fortfarande önskade förvärva ifrågavarande område. I anledning härav ingavs till styrelsen den 26 februari 1926 ett utdrag ur ett den 9 sistnämnda månad dagtecknat protokoll, hållet vid sammanträde med drätselkammaren i Ängel-

holm, varav framgår att staden, under förutsättning av stadsfullmäktiges godkännande, önskade förvärva dels *lasarettsskogen* jämte därå belägna kronojägarbostället Kyrkdammen för ett pris, inklusive växande skog, av 1 krona 25 öre per kvadratmeter, dels ock den s. k. *södra planteringen* för ett pris av 40 öre per kvadratmeter jämte det pris å den i planteringen växande skogen, som efter särskild värdering bestämdes; båda områdena närmare angivna å en »karta över en del av kronoparken Ängelholm», upprättad av stadsingenjören Edvin Almér och dagtecknad den 18 februari 1926.

Under återopande av de underhandlingar, som genom domänstyrelsens förenämnda skrivelse till överjägmästaren den 17 september 1925 inlemts mellan styrelsen och staden, hemställde järnvägsstyrelsen i skrivelse till domänstyrelsen den 19 november 1925, med återkallande av förenämnda framställning den 17 januari 1921, att ett å ritning från järnvägsstyrelsens banbyrå, litt. Dnr 4428, med röda gränslinjer utmärkt område, utgörande nordvästra delen av lasarettsskogen och beläget utmed statens järnvägars område, måtte vid förhandlingar angående överlåtelse till staden av viss del av kronoparken Ängelholm undantagas för att sedermera genom markutbyte överlämnas till statens järnvägar.

Ungefär samtidigt med järnvägsstyrelsens sistnämnda skrivelse hemställde direktionen för Ängelholms lasarett i skrivelse till styrelsen den 22 november 1925 på anförda skäl, att direktionen, för den händelse upplåtelse av det i direktionens förenämnda framställning den 17 maj 1924 omförmälda område om cirka 2 hektar icke kunde ske i den form direktionen begärt, måtte sättas i tillfälle att mot lägsta möjliga pris förvärva området.

Den 29 maj 1926 avlät domänstyrelsen till järnvägsstyrelsen en skrivelse, vari styrelsen framhöll, att förhandlingar påginge mellan styrelsen och Ängelholms stad angående överlåtelse av del av kronoparken Ängelholm till staden, att det för staden vore av intresse att den del av lasarettsskogen, som överlätes till statens järnvägar, så vitt möjligt begränsades till sin areal och sin sträckning mot söder, samt att före slutförande av ifrågasvarande underhandlingar vore erforderligt att överenskommelse mellan järnvägsstyrelsen och domänstyrelsen träffades angående det område av lasarettsskogen, som skulle överlämnas till statens järnvägar; och hemställde domänstyrelsen om järnvägsstyrelsens vidare meddelande i saken. Tillika avböjde styrelsen järnvägsstyrelsens förslag rörande markutbyte och uttalade, att styrelsen önskade försäljning av mark från kronoparken allenast mot kontant likvid.

Till svar härå meddelade järnvägsstyrelsen i skrivelse den 15 juli 1926 att den funnit sig icke böra inskränka sitt ifrågasatta markförvärv av lasarettsskogen till mindre område än det, som funnes angivet med en svart prickstreckad linje å ritning från järnvägsstyrelsens banbyrå, litt. Dnr 4463, vilket område, a-b-c-d-e-f, innehölle en areal av cirka 5,500 kvadratmeter.

Med skrivelse till drätselkammaren i Ängelholm den 17 augusti 1926 överlämnade domänstyrelsen för kammarens kännedom sistnämnda skrivelse från järnvägsstyrelsen med därvid fogad ritning samt anhöll om definitivt anbud snarast möjligt å de områden av kronoparken, som staden önskade förvärva.

Efter ytterligare underhandlingar mellan domänstyrelsen och representanter för staden har staden — på sätt framgår av *dels* utdrag av protokoll, hållet vid sammanträde med drätselkammaren i Ängelholm den 14 september 1926, *dels* utdrag av protokoll, hållet vid sammanträde med stadsfullmäktige i

Ängelholm den 15 december 1926, *dels* utdrag av protokoll, hållet vid sammanträde med drätselkammaren i Ängelholm den 24 maj 1927, *dels ock* »karta över Södra — och del av Stora Planteringen, den s. k. lasarettsskogen i Ängelholm» upprättad av stadsingenjören Edvin Almér och dagtecknad den 27 maj 1926 — förklarar sig villig att, med tillträde den 1 januari 1930 och erläggande före tillträdet av köpeskillingen, förvärva:

a) lasarettsskogen och därinvid belägen, till förra kronojägarbostället Kyrkdammen hörande jord, angiven med litt. B och blå heldragen gränslinje å förberörda karta av Almér, för 1 krona 40 öre per kvadratmeter inklusive växande skog;

b) byggnaderna å Kyrkdammen för 12,000 kronor;

c) södra planteringen, angiven med litt. A och heldragen röd gränslinje å förberörda karta av Almer, för 50 öre per kvadratmeter exklusive växande skog; samt

d) å södra planteringen befintlig växande skog efter värdering;

med skyldighet för staden att till Ängelholms lasarett, därest direktionen för lasarettet så påfordrar, av det förvärvade området avstå ett område utmed Rönne å om högst 4 tunnland till självkostnadspris.

Lasarettsskogen och kronojägarbostället Kyrkdammen motsvara ägofigurerna nr av 421, 461—474 och 603 med en areal av 6.992 hektar å utdrag av den år 1917 av distriktslantmätaren Th. Haeffner-Flodman upprättade, vid laga skifte åren 1923—1925 använda kartan över »Stora och Södra planteringen, den förra under Ängelholms stad, den andra i Höja socken, södra Åsbo härad, Kristianstad län». Efter avdrag av det område om cirka 0.55 hektar, å Almér's karta betecknat med litt. C och gul bottenfärg, som järnvägsstyrelsen enligt förenämnda skrivelse den 15 juli 1926 önskade förvärva, skulle den del av lasarettsskogen och Kyrkdammen, som staden skulle inköpa, utgöra omkring 6.442 hektar.

Vederbörande överjägmästare har, jämlikt yttrande den 14 april 1926 över en av vederbörande skogstaxator och jägmästare år 1926 verkställd värdering av ståndskogen å lasarettsskogen och Kyrkdammen, uppskattat densammas värde till omkring 5,824 kronor 5 öre.

Kyrkdammen inrättades till boställe för vederbörande bevakare jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 12 september 1868. Det utgör numera boställe för kronojägaren i Ängelholms bevakningstrakt. Vid bostället finnas boningshus och uthus. Boningshuset är gammalt men, likasom uthuset, i gott stånd.

Någon svårighet för kronojägaren i Ängelholms bevakningstrakt att efter boställets försäljning erhålla lämplig bostad torde icke möta.

De områden av *Södra planteringen*, som staden önskar förvärva, motsvara ägofigurerna av 494, av 495, 496—498 och 501 med en areal av 9.97 hektar å förenämnda år 1917 upprättade karta.

Överjägmästaren har, jämlikt förenämnda yttrande den 14 april 1926 över en av vederbörande skogstaxator och jägmästare verkställd värdering av ståndskogen, uppskattat densammas värde till omkring 4,049 kronor 25 öre.

Efter slutförda underhandlingar med staden meddelade domänstyrelsen i skrivelse till järnvägsstyrelsen den 17 juni 1927, att styrelsen vore villig att hos Kungl. Maj:t göra framställning om överlåtelse på vissa villkor till järnvägsstyrelsen från och med den 1 januari 1928 av det i styrelsens skrivelse den 15 juli 1926 angivna område om cirka 5,500 kvadratmeter inom lasarettsskogen.

I anledning härav har järnvägsstyrelsen den 9 juli 1927 meddelat domän-

styrelsen, att järnvägsstyrelsen vore villig hos Kungl. Maj:t biträda styrelsens tillämnade framställning i ärendet.

I skrivelse den 26 augusti 1927 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning och därvid dels hemställt, att omförmälda område om cirka 5,500 kvadratmeter av lasarettsskogen måtte upplåtas till järnvägsstyrelsen, dels ock förordat uppgörelse med staden i överensstämmelse med det av densamma gjorda erbjudandet att inköpa förutberörda å Almér's den 27 maj 1926 dagtecknade karta med litt. A och B betecknade områden.

Till följd av remiss har *länsstyrelsen i Kristianstads län* den 4 oktober 1927 avgivit utlåtande i ärendet och därvid förordat bifall till domänstyrelsens förslag.

Genom beslut den 22 oktober 1927 har *Kungl. Maj:t* medgivit, att till statens järnvägar finge från kronoparken Ängelholm överlåtas det å Almér's år 1926 upprättade karta med C betecknade och å en ritning, märkt järnvägsstyrelsen, banbyrån, litt. D nr 4463 med a, b, c, d, e, f avgivna området om 5,500 kvadratmeter med därå växande skog mot en ersättning till statens domäners fond av 1 krona 40 öre för kvadratmeter.

Departements-
chefen.

Jag biträder det förslag, som av domänstyrelsen nu framlagts rörande upplåtelse till Ängelholms stad av mark från kronoparken Ängelholm. Köpeskillingen synes mig skälig. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till staden Ängelholm må, med tillträde den 1 januari 1930, av kronoparken Ängelholm i Kristianstads län försäljas omförmälda, å en av stadsingenjören Edvin Almér år 1926 upprättad »karta över Södra- och del av Stora Planteringen, den s. k. lasarettsskogen i Ängelholm» med litt. A och B betecknade områden med därå växande skog och kronan för kronojägarbostället Kyrkdammen tillhöriga byggnader;

att den köpeskillingen, staden härför skall erlägga, skall utgå enligt följande grunder, nämligen för området litt. A, med undantag av växande skog, 50 öre per kvadratmeter; för växande skog å litt. A 4,000 kronor; för området litt. B med därå växande skog 1 krona 40 öre per kvadratmeter; samt för kronan tillhöriga byggnader å kronojägarbostället Kyrkdammen 12,000 kronor;

att köpeskillingen erlägges senast å tillträdesdagen och inbetalas till länsstyrelsen i länet;

att köparen ensam vidkännes de med områdets avskiljande och lagfart å fånget samt övriga med köpet förenade kostnader; samt

att staden skall vara skyldig att till länslasarettet i Ängelholm, därest direktionen för lasarettet så påfordrar, av lasarettsskogen till självkostnadspris avstå ett område utmed Rönne om högst 2 hektar.

32:o.

Jämlikt Kungl. Maj:ts resolution den 19 april 1877 har från krono-egendomen Norra Möinge nr 13 och 15 om $\frac{5}{8}$ mantal i Asmundstorps socken av Malmöhus län under arrende för en tid av femtio år upplåtits till greve A. Stenbock m. fl. eller deras rättsinnehavare till plats för sockenmejeri det tomtområde, som å en av första lantmätaren C. M. Carlquist år 1897 över egendomen upprättad karta betecknats med nr 40, mot en årlig avgäld av 20 kronor. Sagda område motsvaras å en av distriktslantmätaren Ludvig Engzell år 1917 upprättad karta över egendomen av ägofiguren nr 48 och innehåller enligt beskrivningen till sistnämnda karta en areal av 4,050 kvadratmeter.

Norra Möinge
nr 13 och 15
i Malmöhus
län.

I ansökning av den 15 september 1925 har *Norra Möinge mejeriförening m. b. p. a.*, som numera efter överlåtelse är innehavare av arrenderätten till tomten, under erinran att en av föreningen förut gjord ansökning om tillstånd att förvärva tomten i fråga med äganderätt enligt Kungl. Maj:ts brev den 12 oktober 1917 icke vunnit bifall, anhållit att, då arrendetiden utginge den 19 april 1927 och avsöndring av tomten i intet hänseende kunde vara till hinder för egendomen eller dess bruk samt föreningen å tomten uppfört för mejeridriften erforderliga byggnader, vilket gjorde att äganderätt till grunden vore för föreningen och dess ekonomi av stor betydelse, föreningen måtte få inköpa tomten till pris, varom överenskommelse kunde träffas, eller, därest detta icke kunde medgivas, att tomten måtte till föreningen utarrenderas på ytterligare femtio år.

I häröver avgivet yttrande har vederbörande *domänintendent* tillstyrkt ansökningen, då försäljningen av ifrågavarande tomt, vars belägenhet utmed allmän väg och med god vattentillgång vore för ändamålet lämplig, icke på något sätt kunde bliva till olägenhet för egendomen men däremot till nytta för mejeriföreningen och ekonomiskt sett en fördel för staten. Domänintendenten har föreslagit en köpesumma för tomten, beräknad efter 1 krona per kvadratmeter, vilket pris mejeriföreningens ordförande förklarat sig villig godkänna. I händelse av förnyat arrende borde årliga arrendeavgiften höjas till 60 kronor.

Länsstyrelsen har instämt med domänintendenten.

I skrivelse den 26 januari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid för egen del meddelat följande.

Ifrågavarande konoegendom, som vore belägen 10 kilometer från Landskrona och 2.5 kilometer från Asmundstorps och Billeberga järnvägsstationer

samt innehölle en areal av 80.933 hektar, hade utarrenderats till den 14 mars 1928 mot en årlig avgift av 3,500 kronor, vilken upplåtelse prolongerats för tiden till den 14 mars 1929. Mejeriföreningen hade fått sin ovanberörda arrenderätt förlängd jämväl till sistnämnda dag mot en till 25 kronor förhöjd arrendeavgift. Vid under år 1925 hållen uppskattningsförrättning för egendomens förnyade utarrendering hade ej ifrågasatts försäljning av någon del av egendomen för bildande av egnahemsplotter eller byggnadstomter, och hade icke heller *kronojordstyckningssakkunniga* funnit anledning föreslå styckning av egendomen utan förordat dess förnyade utarrendering.

I likhet med ortsmyndigheterna finge styrelsen tillstyrka den ifrågasatta försäljningen.

Departements-
chefen.

Instämmande med myndigheterna hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovanberörda tomtområde om 4,050 kvadratmeter må från kronoegendomen Norra Möinge nr 13 och 15 om $\frac{5}{6}$ mantal i Asmundstorps socken av Malmöhus län försäljas till Norra Möinge mejeriförening m. b. p. a. mot en köpeskilling av 4,050 kronor att kontant erläggas till länsstyrelsen i länet vid tillträdet den 14 mars 1929 samt under villkor i övrigt, att föreningen skall uppföra och för framtiden underhålla hägnad i områdets gräns mot kronans jord samt att föreningen ensam skall vidkännas alla med områdets avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förerade utgifter.

33:o.

Kronoegendomen 521/1000 mantal Stora Görslöv nr 19 litt. 1 A i Jons- *Stora Görslöv*
torps socken av Malmöhus län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot *nr 19 litt. 1 A*
ett årligt arrende av 1,330 kronor. *i Malmöhus*
län.

Å egendomen har under år 1927 hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet däröver och detsamma tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Ludvig Engzell år 1926 över egendomen upprättad karta med beskrivningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen 16 kilometer från Ängelholm, 22 kilometer från Hälsingborg, 7 kilometer från Mjöhults järnvägsstation och 8 kilometer från Höganäs brukssamhälle samt innehåller, efter frånräknande av ett jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 23 december 1926 till Luggude härads vägdistrikt försålt område om 1.5337 hektar, en areal av 78.4393 hektar, varav 59.777 hektar tomt, åker och dylikt, 7.139 hektar äng, 7.6873 hektar odlingsmark och 3.836 hektar impediment.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att följande å kartan med röd färglösning angivna lägenheter måtte försälas nämligen

Litt. å kartan	Ägofigurer å kartan	Areal ar	Saluvärde kronor
a	1, 2 av 3	13.7	300
b	av 9	21.5	430
c	av 9	21.5	430
d	av 9	21.5	430
e	av 9	21.5	430
f	av 9	21.5	430
g	av 9	21.5	430
h	40—41	29.3	1,000

Av dessa lägenheter innehålla litt. a 9.1 ar tomt och åker och 4.6 ar ljunmark och litt. h, som är bebyggd med boningshus, tomt, trädgård och åker samt de övriga ljunmark.

Uppskattningsmännen hava vidare förordat, att arbetaren Petter Bäcklund, som odlat, planterat och inhägnat i lägenheten litt. a ingående ägofigurerna nr 1 och 2, enligt framställd önskan måtte få förvärva lägenheten jämte den remsa för väg till hans ägande bredvidliggande fastighet om cirka 1 hektar, som tillagts lägenheten, och att lägenheten litt. h måtte hembjudas läroverksadjunkten Henning B. Olsson i Göteborg och dennes hustru Ellen Olsson, vilka iordningställt boningshuset därå och sommartiden bebo detsamma samt om inköp av lägenheten gjort ansökning, som biträts av husets ägare fru Olssons fostermor änkan Johanna Gudmundsson. Övriga lotter borde utbjudas såsom egnahemslägenheter.

Länsstyrelsen har icke funnit något att erinra mot förberörda förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga hava efter besiktning å egendomen förklarat, att densamma ej inbjöde till styckning i annan mån, än att delar därav borde utläggas till tomtmark.

Med skrivelse den 9 september 1927 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid, biträdande det framlagda förslaget, hemställt om åtgärder för försäljning av ovanberörda lägenheter.

Departements- Med instämmande i myndigheternas och nämnda sakkunnigas förslag
chefen. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovanberörda med litt. a, b, c. d, e, f, g och h betecknade lägenheter må var för sig från kronoegendomen 521/1000 mantal Stora Görslöv nr 19 litt. 1 A i Jons-
torps socken av Malmöhus län försäljas enligt gällande bestämmelser för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för ovanbemälda Petter Bäcklund till lägenheten litt. a och för Henning B. Olsson och hans hustru Ellen Olsson till lägenheten litt. h.

34:o.

Flundrarp nr Kronoegendomen 153/1,000 mantal Flundrarp nr 8 litt. Ck, bestående av
8 litt. Ck i det så kallade Lerbergsskiftet, i Brunnby socken av Malmöhus län är ut-
Malmöhus arrenderad för tiden till den 14 mars 1929 mot en årlig avgift av 500 kronor.
län.

Under 1926 hava kronojordstyckningssakkunniga besiktigt egendomen, och har under 1927 uppskattningsförrättning hållits å densamma. Av de sakkunnigas utlåtande över besiktningen och instrumentet över uppskattningsförrättningen ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Ludvig Engzell år 1926 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen i Lerbergets fiskläge vid Öresund, 16 kilometer från Hälsingborg och 5 kilometer från Höganäs brukssamhälle, har en areal av 19.173 hektar, därav 18.563 hektar tomt och åker, 0.44 hektar äng och 0.17 hektar impediment.

De *sakkunniga* hava framhållit, att egenomen hade en jämförelsevis ringa areal och att anledning, som påkallade egendomens bibehållande i statens ägo, icke syntes föreligga. Då ägofiguren vore samlad och åbyggnaderna tillräckliga, inbjöde egendomen ej till styckning i mindre jordbruk. De sakkunniga förordade därför dennas försäljning i en lott.

Uppskattningsmännen vid nämnda uppskattningsförrättning hava ansett att, då egendomen bestode av ett långt skifte, som endast med sin smalaste del berörde allmän väg, egendomen icke lämpade sig för styckning. Byggnaderna vore fullt tillräckliga för hela arealen, som ej vore större, än som motsvarade lämpligt småbruk för orten. På grund härav hava uppskattningsmännen föreslagit, att egendomen måtte försäljas ostyckad. Saluvärdet har uppskattats till 25,000 kronor. Uppskattningsmännen hava förordat hembuds rätt åt nuvarande arrendatorn, Emil Andersson. Till stöd härför har åberopats, förutom den goda hävd vari egendomen befunne sig, att Emil Anderssons fader nybyggt gården vid sitt tillträde av densamma år 1900, samt

att Andersson, som innehaft arrendet efter fadern sedan år 1910 med undantag för tiden från och med den 14 mars 1917 till den 14 mars 1924, bekostat vattenavledning och täckdikning utan statsbidrag till ett belopp, som torde överstiga 1,000 kronor, ävensom att Andersson ägde ett par mindre byggnader vid gården och under senare år på egen bekostnad nytäckt ut-husen med papp.

Egendomens arrendevärde har uppskattats till 700 kronor. Taxeringsvärdet utgör 18,000 kronor.

Länsstyrelsen har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag, att egendomen måtte försälas vid nu löpande arrendeperiods utgång, samt har ej haft något att erinra mot det föreslagna saluvärdet. Därest så låte sig göra, borde enligt länsstyrelsens förmenande arrendatorn Emil Andersson beredas hembuds rätt till egendomen till det uppskattade värdet med skyldighet för honom att kontant å tillträdesdagen gälda köpeskillingen. I annat fall borde egendomen försälas i den ordning, som funnes stadgad i brevet den 29 maj 1874.

I skrivelse den 17 september 1927 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen har ej funnit något att erinra i anledning av uppskattningsmännens förslag och förordar den ifrågasatta hembudsrätten för egendomens arrendator vid gårdens försäljning. Köpeskillingen torde böra, i likhet med vad som tidigare medgivits i dylika fall, få erläggas under loppet av sex år med en sjättedel årligen. Egendomen tillhörde antalet av de mindre kronoegendomar, angående vilkas disposition i viss angiven ordning Kungl. Maj:t ägde besluta utan riksdagens hörande. Med anledning av den föreslagna förköpsrätten vid egendomens försäljning torde emellertid dispositionsförslaget rörande denna egendom böra underställas riksdagens prövning.

I överensstämmelse med vad domänstyrelsen anförut hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att kronoegendomen 153/1,000 mantal Flundarp nr 8 litt. Ck i Brunnby socken av Malmöhus län må försälas

antingen till egendomens arrendator, Emil Andersson, för en köpeskillning av 25,000 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, att egendomen försälas i det skick den vid tillträdet befinnes, att köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen i länet, att köpebrev skall utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, att köparen skall svara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och ut-

skylder, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest Andersson icke begagnar sig av omfördälda medgivande att förvärva egendomen, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929.

35:o.

Vittskövle nr
4, 5, 7 och 19
i Malmöhus
län.

Kronoegendomen 1 mantal Vittskövle nr 4, 5, 7 och 19 i Torrlösa socken av Malmöhus län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot ett årligt arrende av 4,205 kronor.

Under 1926 hava *kronojordstyckningssakkunniga* besiktigat egendomen, varjämte under 1927 å egendom hållits uppskattningsförrättning.

Av de sakkunnigas utlåtande och instrumentet över uppskattningsförrättningen med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Ludvig Engsell år 1926 kopierad och kompletterad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 2.5 mil från Landskrona samt 0.5 mil från Svalövs järnvägsstation, har enligt nyssnämnda ägobeskrivning en areal av 110.67 hektar, därav 109.097 hektar tomt och åker, 0.533 hektar äng och 1.04 hektar impediment.

Å egendomen finnas två med innehavarna tillhöriga hus bebyggda lägenheter, av vilka den ena, betecknad med ägofigur nr 12 å förberörda karta, innehaves av arbetaren Nils Jönsson samt den andra, betecknad med ägofigur nr 19 å samma karta, innehaves av arbetaren Albert Selander, vilka bägge hava sitt arbete å egendomen.

De *sakkunniga* hava med hänsyn till de goda åbyggnaderna och egendomens samlade ägofigur funnit, att egendomen ej lämpligen borde styckas utan ånyo utarrenderas.

Uppskattningsmännen hava föreslagit försäljning av förberörda två lägenheter, den med ägofigur nr 12 utökad med del av ägofigur nr 11, hela området betecknat med litt. a å förberörda karta och innehållande en areal av 0.1012 hektar, samt den med ägofigur nr 19 utökad med del av ägofigur nr 17 och hela nr 18. Denna lägenhet har å berörda karta betecknats med litt. b och omfattar en areal av 0.2552 hektar. Utökningen i areal har tillkommit i avsikt att bereda planteringsland till lägenheterna, och har därigenom i lägenheten litt. b. kommit att ingå jämväl mark, där ett egendomens arrendator tillhörigt mindre boningshus är beläget, vilket emellertid skett på arrendatorns uttalade önskan att till sin mångåriga tjänare Albert Selander överlåta berörda hus, som för övrigt icke hade stort värde. Uppskattningsmännen hava saluvärderat det med litt. a betecknade området till 400 kronor och det med litt b betecknade till 1,000 kronor samt föreslagit hembuds rätt till lotterna för bemälda Jönsson respektive Selander, ävensom

lotternas försäljning med egnahemsköparens betalningsvillkor, enär Jönsson och Selander ansågos mindre bemedlade.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 7 oktober 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid, med biträdande av uppskattningsmännens förslag, hemställt om ifrågavarande ägolotters försäljning.

Även jag biträder försäljningsförslaget samt hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att förberörda med litt. a och b betecknade områden må från kronoegendomen 1 mantal Vittskövle nr 4, 5, 7 och 19 i Torrlösa socken av Malmöhus län försäljas enligt gällande bestämmelser för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt till lotten litt. a för Nils Jönsson och till lotten litt. b för Albert Selander.

36:o.

Kronoegendomen 1 mantal Tygelsjö nr 17 och 29 i Tygelsjö socken av Malmöhus län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 6,450 kronor. *Tygelsjö
nr 17 och 29
i Malmöhus
län.*

Under 1926 hava *kronojordstyckningssakkunniga* besiktigat egendomen och har under samma år å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av de sakkunnigas utlåtande, instrumentet över uppskattningsförrättningen ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av lantmäteriauscultanten Carl Edelberg åren 1913—1914 upprättad, av distriktslantmätaren S. J. Johanson år 1918 kopierad karta över egendomen och ett av distriktslantmätaren R. Malmberg 1927 uppgjort förslag till avsöndringar från egendomen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 10 kilometer från Malmö stad med Tygelsjö järnvägsstation å ägorna, består av två skiften, hemskitet och det ungefär 5 kilometer därifrån belägna strandmarksskitet, samt har enligt uppskattningsinstrumentet en areal av 54.9721 hektar, därav 51.0291 hektar tomt, åker och trädgård samt 3.943 hektar äng.

De *sakkunniga* hava med hänsyn till de goda åbyggnaderna icke funnit anledning att föreslå styckning av egendomen.

Uppskattningsmännen hava ansett att, då egendomen förfogade över goda och tillräckliga byggnader för nuvarande areal, någon fränstyckning av jordbruksegnahem icke borde ifrågakomma. Någon ansökning härom föreläge icke heller. Strandmarksskitet vore visserligen beläget långt från huvudgården och intill Klagshamns samhälle och kalkindustri, men borde skiftet tillsvidare bibehållas. Något behov av nya byggnadsplatser vid skiftet syntes

för närvarande icke föreligga, och i övrigt talade de å området befintliga kalklagren, som visserligen icke nu erfordrades för cementindustrien å platsen, mot en för tidig avyttring av skiftet. Däremot funnes viss efterfrågan å bostadstomter i närheten av järnvägsstationen. Uppskattningsmännen hava föreslagit, att följande tolv å Malmbergs förberörda karta närmare utmärkta tomtområden måtte försälas, nämligen

Beteckning	Areal hektar	Saluvärde kronor	Arrendevärde kronor
X 1 a	0.188	1,880	30
X 1 b	0.091	910	5
X 1 c	0.183	1,400	5
X 2	0.1865	1,865	30
X 3 a	0.111	1,110	5
X 3 b	0.094	940	4
X 3 c	0.096	960	4
X 3 d	0.096	960	4
X 3 e	0.096	960	4
X 3 f	0.096	960	4
X 3 g	0.096	960	4
X 3 h	0.082	820	3
del av X 3 h	0.017 väg	avsatt för	framtida behov.

Området X 1 a borde såsom lägenhet hembjudas änkefru Cecilia Svensson, vilken ägde och bebodde därå varande bostadshus. Övriga tomter, vilka samtliga vore obebyggda, borde försälas å auktion, enär vissa av dem möjligen på grund av läget kunde betinga ännu högre pris än de uppskattade. Kommunalfullmäktige i Tygelsjö by hade anhållit att få förvärva mark för beredande av vattentillgång åt byn i händelse av eldsvåda. Den av fullmäktige för sådant ändamål till inköp ifrågasatta damm med närmaste omgivning utgjordes av tomten nr X 1 c, vilken kommunen, om den önskade, kunde förvärva för att bibehålla i lämplig omfattning.

Arrendevärdet å återstående delen av egendomen har uppskattats till 4,880 kronor.

Länsstyrelsen, som icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag till disposition av egendomen, har ansett försäljning av tomterna böra ske enligt gällande grunder för upplåtande av bostadsegnahemslägenheter från kronoegendomar. Tygelsjö kommun syntes emellertid länsstyrelsen böra beredas företrädesrätt att inköpa det med litt. X 1 c betecknade området mot erläggande kontant å tillträdesdagen av det föreslaga saluvärdet 1,400 kronor.

Med skrivelse den 17 september 1927 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anført följande.

Styrelsen biträdde förslaget till upplåtelse av ifrågavarande tolv lägenheter. Den del om 0.017 hektar av tomten X 3 h, som avsatts till väg för framtida behov, torde lämpligen böra tilläggas och ingå i tomtens areal med skyldighet för köparen att upplåta vägområdet utan avgift till allmänt begagnande. Mot länsstyrelsens förslag att medgiva kommunen hembuds rätt vid försäljningen av tomten X 1 c hade styrelsen icke något att erinra. Däremot torde övriga obebyggda lotter böra, såsom uppskattningsmännen

förordat, enligt styrelsens mening utbjudas å offentlig auktion, varigenom även personer utanför den krets, som i egnahemskungörelsen avses, bleve i tillfälle att förvärva tomtmark vid Tygelsjö järnvägsstation.

Styrelsen har därför hemställt om åtgärder för försäljning av ifrågavarande tolv lotter.

Med biträdande av domänstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. *Lepartements-*
Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att ifrågavarande tolv lotter, lotten X 3 h med en areal av 0.099 hektar, av kronoegendomen 1 mantal Tygelsjö nr 17 och 29 i Tygelsjö socken av Malmöhus län må försälas, under iakttagande

att lotten X 1 a skall erbjudas Cecilia Svensson till inköp mot en köpeskilling av 1,880 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, att lotten säljes i det skick, den vid tillträdet befinnes, att köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, att köpebrev skall utfärdas, så snart första sjättedeln av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med områdets avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

att lotten X 1 c skall erbjudas Tygelsjö kommun till inköp mot en köpeskilling av 1,400 kronor att erläggas kontant vid tillträdet den 14 mars 1929 till länsstyrelsen i länet samt under villkor i övrigt, att köparen skall ensam vidkännas alla med områdets avskiljande, lagfart å fånget och övriga med köpet förenade kostnader, ävensom

att övriga obebyggda tio lotter skola var för sig å offentlig auktion till den högstbjudande försälas under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929 och beträffande lotten X 3 h med skyldighet för köparen att till allmänt begagnande såsom väg upplåta lotten tillagt, för sådant ändamål avsatt område.

37:o.

Hästhagen nr
1 i Hälsing-
borg.

Genom resolution den 15 juli 1805 upplät Kungl. Maj:t till greve Eric Ruuth, som gjort »flera berömliga och nyttiga inrättningar av gjuteri och fabrik av saltglacerade käril och elfast lera, för vilka inrättningar han icke njöte något allmänt understöd», nyttjanderätten från och med år 1806 till den genom samma resolution till Kungl. Maj:t och kronan indragna, förut för annat ändamål upplättna, vid Hälsingborgs stad belägna kronolägenheten Hästhagen att mot erläggande av den ränta till Kungl. Maj:t och kronan, som efter föregången skattläggning kunde bliva därå satt, brukas och begagnas under samma inrättningar så länge de behörigen underhölles och dreves.

Genom Kungl. Maj:ts dom den 31 december 1921 i mål mellan Svenska elektromekaniska industriaktiebolaget, sökande, samt Kungl. Maj:t och kronan, svarande, har slutligen fastställts ett av rådhusrätten i Hälsingborg den 8 oktober 1919 meddelat utslag, varigenom, på talan av kronan, bolaget, som kommit i besittning av ovannämnda lägenhet, förpliktats att viss fardag avträda lägenheten i fråga till kronan, dock att den dag, då bolaget hade att till kronan avträda lägenheten, av Kungl. Maj:t bestämts till den 14 mars 1922. Lägenheten har i jordeboken för Hälsingborgs socken, som från och med år 1919 införlivats med Hälsingborgs stad, redovisats såsom kronojordlägenheten under enskild disposition Hästhagen nr 1, en hage.

Lägenheten, som i anledning härav av länsstyrelsen i Malmöhus län utarrenderades för ett år från den 14 mars 1922, har sedermera jämlikt Kungl. Maj:ts förordnande den 21 juni 1922 ställts under domänstyrelsens vård och förvaltning för att av styrelsen utarrenderas i överensstämmelse med de för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner fastställda grunder.

Sedan domänstyrelsen från järnvägsstyrelsen erhållit meddelande att från statens järnvägars sida intet hinder mötte mot utarrendering av kronolägenheten, enär ingen del därav för överskådlig tid kunde tänkas behöfelig för statens järnvägars anläggningar, har domänstyrelsen från den 14 mars 1923 utarrenderat lägenheten med hänsyn till då gällande upplåtelser därå under kortare tidsperioder i sänder. För närvarande är lägenheten upplåten till den 14 mars 1929 sålunda, att de å en av distriktslantmätaren Ludvig Engzell 1923 över kronolägenheten upprättad karta med ägofigurer nr 32, 33, 34, 35, 38 och 40 betecknade områden särskilt upplåtits, nämligen ägofigurer nr 32 och 33 om tillhoppa 0.³⁴³ hektar till sågverksägaren Gust. Andersson till upplagsplats mot årlig avgäld av 400 kronor, ägofiguren nr 34 om 0.¹⁰⁰ hektar till sågverksägaren Olof Andersson likaledes till upplagsplats mot årlig avgäld av 150 kronor, ägofigurer nr 35 och 40 om tillhoppa 0.⁰⁷³ hektar till Hälsingborg—Landskrona—Eslövs järnvägsaktiebolag mot årlig avgäld av 100 kronor, ägofiguren nr

38 om 0.013 hektar till Hälsingborg—Hässleholms järnvägsaktiebolag mot årlig avgäld av 20 kronor, samt kronolägenheten i övrigt med undantag jämväl av förut för järnvägsändamål därifrån upplåtta områden till lantbrukaren Erik Nilsson mot årlig avgäld av 1,600 kronor. Enligt arrende-kontraktet om sistnämnda del av kronolägenheten har förbehåll gjorts om besittningsrätt under arrendetiden för skomakarna C. K. Schjunk och Emil Eiserle till var sin innehavande lägenhet å ägofiguren nr 55 samt för Hälsingborgs stad till visst område av lägenheten strax öster om Ramlösa station för sidospår för den elektriska järnvägen Hälsingborg—Ramlösa, allt mot stadgade avgälder till arrendatorn.

En av Hälsingborgs stads drätselkammare gjord framställning rörande förvärvande av kronolägenheten har Kungl. Maj:t enligt brev den 24 augusti 1923 funnit icke föranleda annan Kungl. Maj:ts åtgärd, än att handlingarna skulle överlämnas till domänstyrelsen för att tillställas vederbörande arrendeuppskattningsmän för beaktande vid avgivande av förslag rörande egendomens disposition.

Under 1924 har å kronolägenheten hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet däröver och övriga till ärendet hörande handlingar, varibland förberörda karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Kronolägenheten, som i jordregistret upptagits såsom Hästhagen nr 1¹, är belägen i omedelbar närhet av Ramlösa station, för vars område mark förut exproprierats från lägenheten.

Lägenheten innehåller enligt kartbeskrivningen en areal av 26.612 hektar, därav 26.115 hektar tomt, åker och dylikt, 0.346 hektar äng och odlingsmark samt 0.151 hektar impediment. I denna areal ingår ej del i samfällida vägar.

Jordmänen består i allt väsentligt av lättmylla till någon del på lera eller lerblandad alv och i övrigt på kvekeartad botten eller sandlager. Åkern är täckdikad men är till en del så lågt belägen att den utsättes för översvämningar.

Till lägenheten höra inga byggnader. Arrendatorn av huvudlotten äger därå boningshus och jordbruksbyggnader, brandförsäkrade för sammanlagt 13,300 kronor. Å tomtområdena ägofigurerna nr 32, 33 och 34 finnas fabriks- och upplagsbyggnader för bedrivande av innehavarnas rörelse; tomtområdet ägofiguren nr 55 är bebyggt med boningshus tillhöriga innehavarna Schjunk och Eiserle.

Enär frågorna om arrendevärde å kronolägenheten och om dess uppdelning i tomter och lägenheter för försäljning med avseende å den å stadens sida gjorda framställning om förvärvande av lägenheten i dess helhet syntes böra sättas i andra rummet och berörda försäljningsfråga först bringas till avgörande, hava *uppskattningsmännen* ansett lämpligt att nu allenast verkställa saluvärdering å lägenheten i en lott, dock med undantag av de bägge ovanberörda särskilt upplåtta järnvägsområdena, som borde för sig värderas för omedelbar försäljning till järnvägsbolagen.

I anslutning härtill har saluvärdering skett av sistnämnda områden, därvid ägofigurerna nr 35 och 40 efter en beräkning av 3 kronor för kvadratmeter uppskattats till 2,190 kronor och ägofiguren nr 38 till 390 kronor, för vilka pris järnvägsbolagen ansetts böra hembjudas respektive områden till inköp.

Av lägenheten i övrigt, omfattande, förutom avloppsdike, å kartan ägofigurerna nr 1—20, 22—27, 29—34, 44, 46, 47, 54—56 med en areal av 26,526 hektar, varav 25.029 hektar tomt, åker och dylikt, 0.346 hektar äng och odlingsmark samt 0.151 hektar impediment, hava ägofigurerna nr 44, 46, 47, 55 och 56 om tillhoppa 4.597 hektar uppskattats efter 25,000 kronor för hektar eller 2 kronor 50 öre för kvadratmeter, ägofigurerna nr 1—10, 29—34 om 2.718 hektar efter 15,000 kronor för hektar och återstoden 18.794 hektar efter 2,000 kronor för hektar eller tillhoppa till 193,123 kronor. För detta pris har Hälsingborgs stad ansetts böra erbjudas förvärva egendomen, dock med villkor i övrigt att staden skulle vara skyldig dels inlösa arrendatorn Nilssons byggnader till skäligt pris att i brist på överenskommelse bestämmas av skiljemän, dels ock till Nilsson utgiva den ersättning, som tillkomme honom enligt arrendelagen, för den händelse icke nytt arrendeavtal slötes.

Saluvärdet för fastigheten i dess helhet hade sålunda uppskattats till 195,703 kronor.

Sedan magistraten i Hälsingborg av länsstyrelsen anmodats inhämta yttrande från staden, huruvida staden vore villig att till i förenämnda värderingsinstrument angivna pris förvärva äganderätt till kronolägenheten, har drätselkammaren i staden låtit genom *särskilda sakkunniga* verkställa ingående utredning i ärendet.

Nämnda sakkunniga hava, med hänsyn tagen dels till de pris, som under senare åren betingats vid försäljningar i kronolägenhetens grannskap av särskilt i kommunikationshänseende med densamma jämförbara såväl större jordområden som smärre tomter, dels till nödvändigheten att för bostadsbygge i stad reservera mark för gator och en del andra ändamål samt kostnaderna för gators framdragande jämte vatten- och avloppsledningar, — staden förberedde områdets läggande i stadsplan — dels ock till den ränteförlust, som uppstode därigenom att med all säkerhet en förhållandevis lång tid komme att förflyta innan hela det ifrågavarande området bleve bebyggt, samt med avseende tillika därå, att det vore fråga om försäljning på en gång av hela lägenheten, ansett, att priset för lägenheten borde bestämmas till 103,163 kronor.

I skrivelse till länsstyrelsen den 15 januari 1927 har drätselkammaren förklarat sig villig att hos stadsfullmäktige föreslå inköp av hela lägenheten för nämnda pris, för den händelse överenskommelse med Kungl. Maj:t och kronan kunde träffas, eller, därest, nämnda pris ej kunde godkännas, förhandla i ärendet, varvid drätselkammaren tillika framhållit den betydelse för det allmänna, som ett förvärvande från stadens sida av lägenheten skulle innebära med hänsyn till dess behövlighet för genomförande av föreliggande förslag till nya bangårdsanordningar i staden.

Kronojordstyckningssakkunniga hava vid besiktning 1926 av kronolägenheten uttalat sig för att densamma med undantag av järnvägsområdena borde hembjudas staden för ett pris ej understigande 160,000 kronor samt mot villkor i övrigt i anslutning till uppskattningsmännens förslag.

I skrivelse den 25 februari 1927 har domänstyrelsen sedermera uppdragit åt domänintendenten att träda i underhandling med representanter för staden om villkoren för kronolägenhetens försäljning till staden. För det sålunda erhållna uppdraget har *domänintendenten* i skrivelse till länsstyrelsen den 20 juli 1927 avgivit redovisning och därvid fogat skrivelse från *drätselkammaren* den 2 i samma månad jämte utdrag av *stadsfullmäktiges* protokoll för den 21 därför utgångna juni. Av dessa handlingar framgår bland annat följande.

Från förbemålde Gust. Andersson och Olof Andersson hade ingått ansökan att få förvärva med äganderätt av dem arrenderade områden av lägenheten, varjämte förfrågan av Sven P. Cato gjorts angående inköp av lägenhetens östra del.

Sedan drätselkammaren med skrivelse den 17 mars 1927 inkommit med nytt anbud från stadens sida, innebärande att drätselkammaren vore villig tillstyrka köp av de i uppskattningsinstrumentet av år 1924 omförmälda delar om respektive 2.718 och 18.794 hektar av kronolägenheten till däri uppskattat pris och domänintendenten förklarat sig icke kunna förorda en klyvning av fastigheten på sätt drätselkammaren avsåge, i varje fall icke till det föreslagna priset, har efter fortsatta förhandlingar beträffande stadens köp drätselkammaren med stöd av stadsfullmäktiges beslut enligt förberörda protokollsutdrag å stadens vägnar erbjudit sig att inköpa kronolägenheten Hästhagen 1¹ med undantag av ägofigurerna nr 35 och 40 samt nr 38 till ett pris av 170,135 kronor och i övrigt på följande villkor: att tillträdet skulle ske den 14 mars 1931, att köpeskillingen skulle erläggas med en femtedel vid tillträdet samt med en femtedel under ett vart av de därpå följande fyra åren utan skyldighet för staden att gälda ränta å ogulden del av köpeskillingen samt att staden skulle vara skyldig att inlösa arrendatorns byggnader, när denne på grund av stadens uppsägning frånträdde arrendet, till skäligt pris, som i brist på överenskommelse skulle bestämmas av skiljemän enligt lag, ävensom att till arrendatorn utgiva den ersättning, som kunde tillkomma honom enligt arrendelagen, för den händelse icke nytt arrendeavtal slötes.

Domänintendenten har förordat antagande å kronans sida av berörda anbud samt beträffande de omständigheter, som förmått honom att tillstyrka ett förslag, som innebure en väsentlig sänkning av det under hans medverkan år 1924 uppskattade värdet, anført, att priset för den i 1924 års uppskattningsinstrument omförmälda tomtmarken om 4.597 hektar, som då värderades efter 2 kronor 50 öre per kvadratmeter, nu av åtskilliga skäl, men förnämligast på grund av att tiden för dess bebyggande syntes komma att avsevärt förskjutas, ansetts böra sänkas till 2 kronor per kvadratmeter, vilket medförde en minskning av köpeskillingen för hela området av 22,985 kronor eller till i avrundat tal nu erbjudna 170,135 kronor. Tillika har av domänintendenten meddelats, att tiden för tillträdet och den första inbetalningen å köpeskillingen ansetts böra sättas till den 14 mars 1931 med avseende därå att staden droges med stora amorteringar å andra fastighetsförvärv och att stadens behov av fastigheten för ordnande av sina bångårdsförhållanden syntes tillräckligt motivera medgivande av räntefrihet under tiden för köpeskillingens amortering.

Slutligen har domänintendenten tillstyrkt försäljning till Hälsingborg—Landskrona—Eslövs järnvägsaktiebolag av ägofigurerna nr 35 och 40 och

till Hälsingborgs—Hässleholms järnvägsaktiebolag av ägofiguren nr 38 för köpeskillingar, motsvarande de dessa områden 1924 åsatta saluvärden av respektive 2,190 och 390 kronor att kontant betalas vid tillträdet.

I avgivet yttrande i ärendet har *länsstyrelsen* anfört följande.

Enligt länsstyrelsens förmenande torde det vara ett allmänt intresse av icke ringa betydelse att Hälsingborgs stad bleve i tillfälle att förvärva ifrågavarande kronolägenhet. Staden bleve genom förvärvet i stånd att kontrollera tomtprisen samt hålla dem inom rimliga gränser. Vad köpeskillingen för det område, som staden nu erbjudit sig att köpa, och övriga villkor härför beträffade, funne länsstyrelsen för sin del, med avseende å vad av domänintendenten och kronojordstyckningssakkunniga anförts och särskilt med hänsyn därtill att tätare bebyggelse därav ej kunde förväntas i nära framtid, att stadens anbud borde kunna antagas.

I fråga om den av domänintendenten tillstyrkta försäljningen till förenämnda järnvägsbolag av vissa områden av kronolägenheten ansåge länsstyrelsen de därå satta saluvärden skäliga, och då bolagen enligt till länsstyrelsen ingången skrivelse förklarat sig villiga att till föreslagna pris förvärva äganderätten till områdena, förordade länsstyrelsen försäljningen med tillträdesrätt den 14 mars 1931 samt hemställde om bemyndigande att därtill träffa avtal om kronolägenhetens skötsel och vård.

I skrivelse den 9 februari 1923 har *domänstyrelsen*, med överlämnande av ärendet tillhörande handlingar, däribland förberörda karta av distriktslantmätaren Engzell och en karta över Hälsingborgs stad av 1926, underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande.

I likhet med ortsmyndigheterna och kronojordstyckningssakkunniga finge styrelsen, som ansåge förbemälda Gust. Anderssons, Olof Anderssons och Catos ansökningar om förvärfv av jord från egendomen ej böra vinna avseende, biträda det nu föreliggande förslaget om försäljning såväl av ägofigurerna nr 35 och 40 samt 38 till meranämnda järnvägsbolag som av kronolägenheten i övrigt till Hälsingborgs stad. Ifråga om den för staden avsedda delen av kronolägenheten framginge visserligen ej av handlingarna i ärendet, att sagda område i dess helhet nu vore behöfligt för staden, men å andra sidan syntes den erbjudna köpeskillingen vara skälig och kunna godtagas såsom för kronan fördelaktig, särskilt vid det förhållande att en förnyad utarrendering därav, såsom jordbruksgård på sätt hittills skett, för statsverkets räkning ej torde kunna betinga ett arrende, som utgjorde någon som helst skälig förräntning av köpeskillingsbeloppet. Ett under ärendets behandling framkommet förslag att kronan själv skulle ombestyrja upplåtelser av tomter från egendomen hade styrelsen icke ansett sig kunna förorda, enär därigenom bättre ekonomiskt utbyte ej torde vinnas för statsverket. Mot de vid försäljningen till staden föreslagna köpevillkoren i övrigt hade styrelsen ingen erinran. Dock ansåge sig styrelsen böra framhålla, att godtagande av villkoret om skyldighet för staden att inlösa arrendatorns hus och sättet för bestämmande av lösesumman därför förutsatte, att i det avtal, som komme att slutas om lägenhetens skötsel och vård från den 14 mars 1929 till den 14 mars 1931, infördes bestämmelse av enahanda innehåll, som det berörda villkor hade.

Vad järnvägsområdena beträffade syntes ingen anledning att bestämma tillträdestiden till senare dag än då de bleve arrendelediga eller den 14 mars 1929, i synnerhet som av det ena järnvägsbolaget framställts önskan att få tillträda helst sistnämnda dag.

Styrelsen finge tillika framhålla, att styrelsens nyligen avlidne chef, generaldirektören Beskow, som ägde ingående kännedom om förhållandena å ifrågavarande ort, varit sinnad att förorda förevarande försäljningsförslag till godkännande.

Jag biträder det föreliggande försäljningsförslaget, vilket på samma gång det för staten synes innebära vissa fördelar gagnar ett ortsintresse av icke ringa betydelse för det allmänna.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronolägenheten Hästhagen nr 1¹ i Hälsingborg må försäljas

dels det område, som å distriktslantmätaren Engzells i ärendet företedda karta över lägenheten motsvaras av ägofigurerna nr 35 och 40 om 730 kvadratmeter, till Hälsingborg—Landskrona—Eslövs järnvägsaktiebolag mot en köpeskilling av 2,190 kronor,

dels det område, som å samma karta motsvaras av ägofiguren nr 38 om 130 kvadratmeter, till Hälsingborg—Hässléholms järnvägsaktiebolag mot en köpeskilling av 390 kronor,

under villkor i övrigt beträffande vartdera området, *att* området må tillträdas med äganderätt den 14 mars 1929 i det skick, det då befinnes, *att* köpeskillingen skall vid tillträdet erläggas kontant till länsstyrelsen i länet, som har att, sedan köpeskillingen vederbörligen erlagts, utfärda köpebrev å området, *att* köparen skall svara för de på området efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt *att* köparen skall ensam vidkännas alla med områdets avskiljande från stamfastigheten, lagfart å fånget och övriga med köpet förenade utgifter,

dels ock återstående delen av kronolägenheten till Hälsingborgs stad mot en köpeskilling av 170,135 kronor och under villkor i övrigt *att* fastigheten må tillträdas den 14 mars 1931 i då befintligt skick, *att* köpeskillingen skall erläggas med en femtedel vid tillträdet och en femtedel varje av nästföljande fyra år utan skyldighet för staden att gälda ränta å ogulden del av köpeskillingen, *att* köpeskillingen inbetalas till läns-

styrelsen i länet, som har att, så snart första femtedelen av köpeskillingen erlagts och stadens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å fastigheten utfärda köpebrev, att staden skall vara skyldig att inlösa arrendatorns byggnader, när denne på grund av stadens uppsägning frånträder arrendet, till skäligt pris, som i brist på överenskommelse bestämmes av skiljemän enligt lag, ävensom att till arrendatorn utgiva den ersättning, som kan tillkomma honom enligt gällande arrendelag, för den händelse icke nytt arrendesavtal slutes, att staden skall ansvara för alla på den inköpta fastigheten efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt att staden skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och övriga med köpet föränade utgifter samt kostnaderna för in-teckning i fastigheten till säkerhet för berörda skuldförbindelse.

38:o.

Kjövlinge nr 1
i Hallands
län.

Kronoegendomen 1 mantal Kjövlinge nr 1 i Ysby socken av Hallands län är upplåten på arrende till den 14 mars 1928 i nio särskilda var för sig bebyggda arrendegårdar. Arrendeavgälderna för dessa nio gårdar utgöra sammanlagt 6,745 kronor.

Vid en under år 1927 hållen uppskattningsförrättning å egendomen hava uppskattningsmännen föreslagit försäljning av tre lägenheter från den arrendelott, som i vederbörande arrendekontrakt upptagits såsom litt. E samt å den ärendet bifogade, av distriktslantmätaren K. H. Wahlgren år 1925 upprättade kartan betecknats med F, vilken lott omfattade en areal av 44.727 hektar samt i årligt arrende lämnade 1,170 kronor.

De till försäljning föreslagna 3 lägenheterna utgöras av

1) en bostadslägenhet, omfattande ägofigurerna 214 och 316 å förenämnda karta, med en areal av 0.608 hektar, varav en del för närvarande innehaves av arbetaren Anders Bengtsson, som äger å lägenheten befintliga hus. Lägenheten har saluvärderats till 500 kronor;

2) ett å kartan med ägofiguren 317 betecknat område med en areal av 0.4907 hektar, som med domänstyrelsens begivande av vederbörande arrendator tillsvidare för den tid han innehade egendomen på arrende upplåtits till Ysby församling att användas till skolhusplan och å vilket område, som saluvärderats till 600 kronor, församlingen uppfört skolhus med ekonomihus m. m.; samt

3) ett å kartan med ägofiguren 194 betecknat obebyggt område med en areal av 0.5 hektar, vilket saluvärderats till 600 kronor.

Uppskattningsmännen hava hemställt, att lägenheterna måtte mot åsatta saluvärden hembjudas, de under 1) och 2) omförmälda deras respektive inne-

havare Anders Bengtsson och Ysby församling och den tredje egendomens förutvarande arrendator Lars Persson, som anhållit att få förvärva samma område.

Länsstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens förslag.

Jämväl *domänstyrelsen*, som i skrivelse den 10 februari 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har biträtt försäljningsförslaget. Styrelsen meddelar tillika, att styrelsen föranstaltat om utarrendering av kronoegendomen i dess helhet till den 14 mars 1930.

Instämmande med myndigheterna hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte *Departement-*
föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att, sedan från kronoegendomen 1 mantal Kjövinge nr 1 i Ysby socken av Hallands län avskilts förberörda tre till försäljning föreslagna områden, desamma må försäljas

lotten om 0.608 hektar enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Anders Bengtsson, samt

lotterna om 0.4907 och 0.5 hektar till respektive Ysby församling och Lars Persson mot en köpeskilling för en var av 600 kronor att till länsstyrelsen i länet kontant betalas vid tillträdet den 14 mars 1930 samt under villkor i övrigt, att lotterna säljas i det skick, de vid tillträdet befinnas, samt att köparen ensam vidkännes kostnaderna för lottens utbrytande, lagfart å fånet och övriga med köpet förenade utgifter.

39:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Trönninge nr 13 i Trönninge socken av Hallands län utarrenderades genom domänstyrelsens kontrakt den 6 juni 1924 för tiden 14 mars 1925—14 mars 1932 till Helge Jönsson mot en årlig arrendeavgift av 1,470 kronor och under villkor, bland andra, att Alfred J:son Bruhn och August J:son Bruhn skulle äga att i sin livstid och, därest de vore gifta, deras hustrur, så länge de levde, såvida domänstyrelsen ej funne skäl uppsäga dem, innehava och bruka Alfred Bruhn en å en av t. f. distriktslantmätaren Erik Stigman år 1922 upprättad karta med ägofiguren nr 46 betecknad lägenhet med en ytvidd av 0.496 hektar mot erläggande till egendomens arrendator av en årlig avgäld utav 50 kronor samt August Bruhn en å samma karta med ägofiguren nr 47 betecknad lägenhet med en ytvidd av 0.203 hektar mot en årlig avgäld av 21 kronor. Vid den arrendevärdering av år 1923, som legat till grund för styrelsens

Trönninge
nr 13
i Hallands
län

berörda kontrakt, hade av *uppskattningsmännen* föreslagits, att förenämnda båda lägenheter skulle till innehavarna — vilka ägde därå uppförda hus — försälas, ägofiguren nr 46 mot en köpeskilling av 1,000 kronor och ägofiguren nr 47 mot en köpeskilling av 420 kronor. Domänstyrelsen fann emellertid förslaget i denna del då ej föranleda någon styrelsens åtgärd.

I särskilda till domänstyrelsen inkomna skrifter hava Alfred Bruhn och August Bruhn ånyo anhållit, att berörda av dem innehavda lägenheter måtte få av dem förvärfvas för köpeskillingar, motsvarande de lägenheterna år 1923 åsatta saluvärden.

Domänstyrelsen har i ärendet inhämtat yttranden dels av *egendomens arrendator*, vilken ej haft något att erinra mot bifall till ansökningarna under förutsättning att hans arrende minskades med ett belopp, motsvarande de avgälder sökandena enligt kontraktet vore skyldiga årligen utgiva, dels ock av vederbörande *domänintendent* och *länsstyrelse*, vilka tillstyrka bifall till ansökningarna, domänintendenten under framhållande att sedan värderingen 1923 intet inträffat av beskaffenhet att föranleda ändring i de av uppskattningsmännen då föreslagna saluvärdena för områdena i fråga.

I skrivelse den 10 februari 1928 har *domänstyrelsen*, med överlämnande av berörda yttranden ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar samt en kopia av förenämnda år 1922 upprättade karta över egendomen, på grund av vad i yttrandena framhållits, hemställt om åtgärders vidtagande för försäljning av ifrågavarande två lägenheter.

Departements-
chefen.

Enär sökandena under en lång följd av år brukat ifrågavarande lägenheter samt under åberopande i övrigt av vad i ärendet anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovan omförmälda två lägenheter om respektive 0.496 hektar och 0.203 hektar må från kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Trönninge nr 13 i Trönninge socken av Hallands län försälas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

40:o.

Vettland nr 1
i Göteborgs
och Bohus län

Kronoegendomen 1 mantal Vettland nr 1 i Skee socken av Göteborgs och Bohus län är genom domänstyrelsens kontrakt den 14 maj 1920 upplåten å arrende till den 14 mars 1928 mot en årlig avgäld av 2,480 kronor. Efter nämnda tidpunkt har styrelsen ombestyrkt egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1930.

Å egendomen hölls arrendeuppskattning under år 1925. Av det över förrättningen uppgjorda instrumentet med tillhörande handlingar, däribland en

av distriktslantmätaren John Ejde år 1917 över egendomen upprättad karta med tillhörande beskrivningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 0.2 kilometer från Skee järnvägsstation och 1.1 mil från Strömstad, har en areal av sammanlagt 125.765 hektar, därav 75.571 hektar åker, tomt och trädgård, 7.505 hektar äng, 29.588 hektar avrösningsjord och 13.101 hektar impediment.

Vid egendomen finnas tre torp, Skattkärr, Tegen och Tegemyr, bebyggda med kronan tillhöriga byggnader, samt en lägenhet Myren, bebyggd med nuvarande arrendatorn av egendomen tillhöriga byggnader.

Vid uppskattningstillfället förklarade alla torparna och innehavaren av lägenheten Myren, att de ej ville friköpa sina områden. Ej heller anmälde sig någon annan såsom spekulant till mindre jordbruksområden.

Uppskattningsmännen, som icke ansett egendomen lämpad till styckning för bildande av mindre jordbrukslägenheter, hava föreslagit egendomens bibehållande i kronans ägo och fortsatta utarrendering.

Länsstyrelsen i länet har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga hava med anledning därav, att vid deras besiktning å egendomen innehavaren av torpet Tegemyr hemställt att få friköpa torpet ifråga, samt då hinder häremot ur arronderings- eller andra synpunkter enligt de sakkunnigas åsikt ej föreläge, föreslagit, att torpet med en tomt- och åkerareal om cirka 3.125 hektar skulle fränkiljas egendomen. Då några önskemål i sådant avseende från innehavarna av övriga torp och lägenheten Myren ej föreläge, hava de sakkunniga förordat, att egendomen med undantag av torpet Tegemyr ånyo utarrenderades.

I anledning härav har domänstyrelsen låtit föranstalta om saluvärdering å torpet Tegemyr, vilken ägt rum under 1927. Av det instrument, som i berörda hänseende upprättats, inhämtas bland annat.

Torpet Tegemyr, beläget i utkanten av egendomen, har en areal av sammanlagt 5.232 hektar, därav 3.582 hektar tomt och åker, 1.32 hektar ängsmark, 0.18 hektar skogsmark samt 0.15 hektar impediment. Å förberörda karta hava torpets gränser inritats med röda linjer.

Uppskattningsmännen hava meddelat, att rågången mot det torpet angränsande hemmanet Bastekärr vore svår att bestämma i terrängen, på grund varav gränsen mot detta hemman för närvarande måste i viss mån betraktas såsom oviss.

Torpet har åsatts ett saluvärde av 5,000 kronor, därav 3,000 kronor för åbyggnaderna och 20 kronor för växande skog. Vid torpets försäljning borde, enligt uppskattningsmännen, rätt förbehållas kronan till fri utfartsväg däröver för kronoparken Rellen till landsvägen Vettelanda bro—Tjärnö samt innehavaren av torpet Tegen att begagna sig av den å förberörda karta med ägofiguren nr 323 betecknade vägen i den mån denna väg ginge över torpet Tegemyr.

Jägmästaren i Uddevalla revir har icke ansett lämpligt, att ifrågavarande torp, som angränsade kronoparken Rellen, fränsåldes egendomen. Enligt jägmästarens åsikt borde torpet läggas till nämnda kronopark och bilda ett skogsarbetarboställe.

Uppskattningsmännen hava ej heller ansett lämpligt att torpet försåldes.

För upplåtelse under åborätt av torpet Tegemyr hava uppskattningsmännen föreslagit följande avgäld:

3 hektoliter råg motsvarande, efter medelmarkegångspris per hektoliter 19 kronor 16 öre, i penningar 57 kronor 48 öre, 10 hektoliter havre motsvarande, efter medelmarkegångspris per hektoliter 10 kronor 56 öre, i penningar 105 kronor 60 öre samt 10 kilogram smör motsvarande, efter medelmarkegångspris per kilogram 4 kronor 38 öre, i penningar 43 kronor 80 öre eller sammanlagt i penningar 206 kronor 88 öre.

Hinder för åbon att efter första avgäldstidens utgång få inlösa lägenheten syntes icke föreligga.

Staten tillhöriga byggnader, manhus och ladugård den senare inrymmande fähus, loge och två lador, hava av uppskattningsmännen värderats till 3,000 kronor.

Innehavaren av torpet, Johan Oskar Nyberg, vilken sedan 1921 innehaft torpet, har anhållit att få detsamma till sig upplåtet med äganderätt och icke med åborätt.

Överjägmästaren i Västra distriktet har på de av jägmästaren anförda skäl icke ansett lämpligt att torpet Tegemyr försålles.

I skrivelse den 17 februari 1928 har *domänstyrelsen*, som ej funne av behovet påkallat att av torpet bilda ett skogsarbetarboställe, i likhet med kronojordstyckningssakkunniga och på av dem anförda skäl förordat torpet Tegemyrs försäljning. Torpet borde, på innehavarens hemställan, upplåtas under äganderätt. Mot det av uppskattningsmännen åsatta saluvärdet hade styrelsen icke något att erinra.

*Departements-
chefen.*

Då ifrågavarande torp enligt domänstyrelsens uppfattning icke torde vara erforderligt såsom skogsarbetarboställe, anser jag innehavarens framställning om friköp av detsamma böra tillmötesgås.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att torpet Tegemyr må med ovan angivet område och med den jämkning av gränsen till hemmanet Bastekärr, som vid en senare undersökning kan bli fastställd, från kronoegendomen 1 mantal Vettland nr 1 i Skee socken av Göteborgs och Bohus län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Johan Oskar Nyberg samt med förbehåll om rätt för kronan till fri utfartsväg över torpet från kronoparken Rellen till landsvägen Vettelanda bro—Tjärnö samt för innehavaren av torpet Tegen att fritt begagna sig av den med ägofiguren nr 323 å den i ärendet föredragna kartan betecknade vägen i den mån denna väg går över torpet Tegemyr.

41:o.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 3 juni 1921 och den 19 mars 1926 *Lyse nr 1 Övre
i Göteborgs
och Bohus län.* hava från kroneegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Lyse nr 1 Övre i Lyse socken av Göteborgs och Bohus län försålt dels elva lägenheter å hemmanets utskifte dels ock skiftena Lerklevsmyren och Ormdalsmyren.

Av hemmanets övriga ägor är hemskiftet eller huvudgården utarrenderat till den 14 mars 1929 mot årligt arrende av 650 kronor.

Skiftet är beläget 500 meter från Lyse järnvägsstation och 7 kilometer från Lysekil samt omfattar en areal av 18.907 hektar, därav 0.27 hektar tomt och trädgård, 13.068 hektar åker, 1.142 hektar äng och 4.427 hektar avrösningsjord.

På grund av den dåliga beskaffenheten av kronans åbyggnader å skiftet har värdering för försäljning av skiftet hållits under 1927. *Uppskattningsmännen*, som icke funnit sådana förhållanden föreligga, som kunde giva anledning till förslag om åborättsupplåtelse, hava saluvärderat skiftet till 23,500 kronor. Beträffande kronans byggnader å skiftet, vilka utgjordes av mangårdsbyggnad, spannmålsbod, ladugård och källare, vore densamma gamla, trånga, otidsenliga och delvis bristfälliga. Arrendatorn, vilken brukat gården sedan densamma den 14 mars 1919 indrogs till statsverket, vitsordades hava väl skött densamma, och tillstyrka uppskattningsmännen, att han måtte erhålla förköpsrätt vid skiftets eventuella försäljande, därvid framhålles, att han till större delen täckdikar åkern, försett egendomen med vattenledning samt elektriskt ljus och kraft.

Taxeringsvärdet å egendomen är 24,000 kronor.

Mot hemskiftets försäljning har ej framställts någon erinran från vare sig vederbörande *skogsstatspersonal* eller *länsstyrelsen*.

Kronojordstyckningssakkunniga hava på grund av de dåliga åbyggnaderna föreslagit skiftet till försäljning i en lott.

Sedermåra hava vid en nyårsnatten 1928 inträffad eldsvåda egendomens ladugård och spannmålsbod fullständigt nedbrunnit.

Enligt meddelande från länsstyrelsen har brandskadeersättningen för nu ifrågavarande byggnader, utgörande sammanlagt 10,500 kronor, inlevererats till länsstyrelsen och tillgodoförts domänfonden.

I yttrande, som den 4 februari 1928 avgivits, med anledning av eldsolyckan, hava *uppskattningsmännen* föreslagit, att skiftet måtte i nu befintligt skick försäljas till arrendatorn samt att det åsatta saluvärdet därvid måtte bibehållas oförändrat men med rätt för köparen att såsom ersättning dels för de bristande byggnaderna och dels för de olägenheter i övrigt, som äro eller bliva en följd av den timade eldsvådan, få disponera brandstodsbeloppet, 10,500 kronor.

I skrivelse den 17 februari 1928 har *domänstyrelsen* meddelat, att sty-

relsen under hand av domänintendenten inhämtat, att de brunna byggnaderna i det skick de befunno sig vid branden av honom ansåges hava ägt ett värde, ladugården av 4,500 kronor och spannmålsboden av 800 kronor. Styrelsen för sin del hemställer, att någon återbäring av det inbetalda brandstodsbeloppet ej måtte äga rum, och att saluvärdet å hemskiftet måtte fastställas till 18,200 kronor, samt att åtgärd måtte vidtagas för ifrågavarande skiftes försäljning.

Departements-
chefen

På skäl, som i ärendet anförts, anser jag skiftet böra försäljas till det av domänstyrelsen föreslagna köpeskillingsbeloppet av 18,200 kronor, vid fastställande av vilket belopp hänsyn tagits till skiftets i anledning av de nedbrunna byggnaderna minskade värde.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att det till kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Lyse nr 1 Övre i Lyse socken av Göteborgs och Bohus län hörande hemskiftet om 18.907 hektar må försäljas

antingen till arrendatorn Vilhelm Andersson för en köpeskillning av 18,200 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* köparen ej äger bekomma någon ersättning för genom den timade eldsvådan honom tillskyndade förluster eller olägenheter eller påfordra uppförande genom kronans försorg av nya byggnader i stället för de nedbrunna, *att* skiftet försäljes i det skick det vid tillträdet finnes, *att* köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen i länet, *att* köpebrev utfärdas så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, *att* skiftet i jordeboken upptages under titel allmänt frälse, *att* köparen svarar för de å skiftet för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt *att* köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget samt andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i fastigheten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest Andersson icke begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva skiftet, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt den 14 mars 1929.

42:o

Kronoegendomen 1 mantal Faleby nr 1 med lägenheten Korsvik nr 1, *Faleby nr 1 med lägenheten Korsvik nr 1, ett torp, i Göteborgs och Bohus län.* ett torp, i Foss socken av Göteborgs och Bohus län är genom domänstyrelsens kontrakt den 19 november 1920 upplåten å arrende till den 14 mars 1928 mot en årlig avgäld av 2,910 kronor. Styrelsen har efter nämnda tid ombestyrkt egendomens skötsel under ytterligare ett år.

Å egendomen hölls arrendeuppskattning under år 1925. Av det vid förrättningen upprättade instrumentet med tillhörande handlingar, däribland en över egendomen av distriktslantmätaren Johan Gunnarsson år 1924 från en av Algot Rasmusson år 1916 gjord kartkopia kopierad och reviderad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen vid Saltkällefjordens nordvästra strand invid allmän väg med lastageplats och fartygsbrygga å ägorna, 0.6 mil från Munkedals brukssamhälle och 2.8 mil från Uddevalla samt innehåller en areal av 203.092 hektar, därav 92.996 hektar tomter och åker, 10.858 hektar äng, 95.487 hektar avrösningsjord och 3.751 hektar impediment.

Å egendomen finnas torpen Kullen, Kasen med Sandvik och Östra Korsvik samt en lägenhet Lilla Korsvik.

Husen å huvudgården, samtliga tillhörande kronan, äro med undantag av nyuppförd arbetarbostad och stallbyggnad gamla. Boningshuset, fähuset och två ladugårdar äro i mycket bristfälligt skick och kräva ombyggnad inom närmaste tid.

Byggnaderna å torpet Kullen tillhöra kronan. Därvarande ladugård är synnerligen dålig. Å torpet Kasen med Sandvik befintliga byggnader ägas, med undantag av en å manbyggnaden å ena långsidan gjord tillbyggnad, som tillhör kronoegendomens arrendator, jämväl av kronan. Byggnaderna äro i gott skick. Å torpet Östra Korsvik äger arrendatorn en manbyggnaden tillbyggd förstugukvist ävensom en ladugården tillbyggd lada. Såväl manbyggnad som ladugård, vilka tillhöra kronan, äro mycket bristfälliga. Husen å Lilla Korsvik tillhöra egendomens arrendator.

Torpet östra Korsvik, vars brukningsrätt tillträdde 1895 av Oskar Nilsson, innehaves numera av hans änka, Christina Nilsson, samt dottern Otelia Franzén, trolovad med Einar Tryggve Johansson, som för närvarande fullgör dagsverksskyldigheten för torpet.

Lilla Korsvik brukas sedan våren 1925 av Klas Severin Niklasson.

Med förordande av nybyggnad av egendomen för en sammanlagd kostnad av 67,400 kronor, föreslago *uppskattningsmännen* dess upplåtande å nytt arrende mot en avgäld av 2,900 kronor med hembuds rätt för nuvarande arrendatorn, Frits Östlund.

Kronojordstyckningssakkunniga hava emellertid med hänsyn till den ifrågasatta dryga byggnadskostnaden förordat egendomens försäljning samt därvid föreslagit, att såsom självständiga brukningslotter skulle utläggas torpet Östra Korsvik med en åkerareal av omkring 8.5 hektar och lägenheten Lilla Korsvik med en åkerareal av omkring 9 hektar. Återstoden av egendomen syntes böra uppdelas i tre lotter, huvudgården med om-

kring 50 hektar åker och två obebyggda jordbruksområden, vardera med en åkerareal av omkring 12.5 hektar.

Vid den saluvärdering, som i anledning av de sakkunnigas uttalande verkstälts under år 1927 hava *uppskattningsmännen* i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag förordat uppdelning av egendomen i sex å förberörda karta med blå gränslinjer utmärkta och med litt. A—F betecknade områden med arealer och saluvärden, som nedanstående tablå utvisar:

Benämning	Areal i hektar					Saluvärde, kronor			
	Åker	Äng	Skogs- mark	Impe- di- ment	Summa	Skog, skogs- mark	Övrig mark	Bygg- nader	Summa
A. Huvudgården med tillhörande torp bebyggd med kronans hus	59.028	6.703	35.028	31.988	132.692	8,914.88	49,084.83	10,000	68,000
B. Kattkärr, obebyggd ...	9.520	1.314	3.730	2 031	16,595	793.11	6,926.80	—	7,700
C. Myrarne, obebyggd ...	10.60	0.88	6.250	4.964	22.701	1,286.64	6,922.40	—	7,800
D. Lilla Korsvik, bebyggd med arrendatorns hus	6.977	1.254	4.110	4.090	16.431	1,176.50	5,134.70	—	6,300
E. Östra Korsvik, bebyggd med kronans hus	6.654	0.917	1.000	2.187	10.758	81.87	4,841.20	300	5,200
F. Utmark, obebyggd ...	—	—	0.500	0.200	0.700	257.00	—	—	260

För upplåtelse av jordbrukslotterna litt. B—E såsom åbolägenheter hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäld för

Efter medelmarkegångspris
per hl. för råg 19.16 kr., för
havre 10.56 kr. och för smör
4 38 kr. per kg., motsvarande

Litt. B Kattkärr 3 hl. råg, 10 hl. havre, 10 kg. smör	206.88
Litt. C Myrarne 3 hl. råg, 10 hl. havre, 10 kg. smör	206.88
Litt. D Lilla Korsvik 3 hl. råg, 5 hl. havre, 10 kg. smör	154.08
Litt. E Östra Korsvik 3 hl. råg, 5 hl. havre, 5 kg. smör	132.18

Kronans å litt. E, Östra Korsvik, varande byggnader hava i omstående tablå upptagits till ett värde av 300 kronor.

Hos uppskattningsmännen hava dels egendomens nuvarande arrendator, Frits Östlund, dels respektive brukare av litt. D och E Klas Severin Niklasson och Einar Tryggve Johansson tillkännagivit, att de med äganderätt önskade förvärva Östlund huvudgården, Niklasson litt. D och Johansson litt. E.

Därjämte har Ivar Olsson, ägare av en styckningslott litt. F angränsande, bebyggd och från egendomen förut avsöndrad lägenhet, Västra Korsvik, anhallit att få förvärva ägolotten litt. F.

Uppskattningsmännen hava för samtliga ovannämnda personer tillstyrkt hembuds rätt.

Länsstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens dispositionsförslag.

I skrivelse den 4 februari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid för egen del anfört följande.

Även styrelsen finge tillstyrka en disposition av egendomen på sätt uppskattningsmännen föreslagit. Beträffande de styckningslotterna åsatta saluvärdena finge emellertid styrelsen göra följande erinringar.

Saluvärdena å lotterna litt. A—D funne styrelsen väl höga, beroende på att uppskattningsmännen vid sin värdesättning följt av jägmästaren uppgivna värden å lotterna tillhörande skog och skogsmark. Sistnämnda värden borde enligt styrelsens åsikt nedsättas, för lotten litt. A till 7,164 kronor 38 öre, för lotten litt. B till 731 kronor 61 öre, för lotten litt. C till 1,011 kronor 64 öre och för lotten litt. D till 1,051 kronor 50 öre.

Saluvärdet å lotten litt. F, vilket av uppskattningsmännen föreslagits till 260 kronor, borde däremot enligt styrelsens åsikt höjas till 300 kronor.

Mot saluvärdet å lotten E hade styrelsen ingen anmärkning.

Till följd härav skulle styckningslotternas saluvärden i runda tal komma att utgå:

för lotten litt. A	eller	huvudgården	66,250	kronor
»	»	» B »	Kattkärr	7,640 »
»	»	» C »	Myrarne	7,525 »
»	»	» D »	Lilla Korsvik	6,175 »
»	»	» E »	Östra Korsvik	5,200 »
»	»	» F »		300 »

Samtliga lotter ansåge styrelsen böra försälas med äganderätt, lotterna B, C, D och E enligt grunderna för eignahemsupplåtelser, därvid hembuds-rätt å lotten litt. D eller Lilla Korsvik borde tillerkännas Klas Severin Niklasson och å lotten litt. E eller Östra Korsvik Einar Tryggve Johansson.

Lotten litt. A borde hembjudas egendomens arrendator Frits Östlund samt, därest Östlund icke ansåge sig kunna förvärva egendomen, utbjudas å offentlig auktion.

Såsom villkor vid försäljningen av lotten litt. F, som torde hembjudas Ivar Olsson, syntes böra stadgas skyldighet för denne att för all framtid åt blivande ägare av lotten litt. E medgiva rätt att fritt begagna en å lägenheten Västra Korsvik befintlig kallkälla jämte till källan ledande väg.

Jag tillstyrker dispositionsförslaget sådant detsamma av domänstyrelsen förordats, dock att lotterna litt. B och C, varom köpeanbud icke föreligger, torde upplåtas under åborätt i enlighet med det av uppskattningsmännen avgivna förslaget. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen 1 mantal Faleby nr 1 med tillhörande lägenhet Korsvik nr 1, ett torp, i Foss socken av Göteborgs och Bohus län blivit delad i ovanomför-mälda sex med litt. A—F betecknade lotter, desamma må upplåtas

lotten litt. A

antingen till egendomens arrendator Frits Östlund för en köpeskilling av 66,250 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i

öfrigt, *att* tillträde må ske den 14 mars 1929, *att* ägolotten försäljes i det skick den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen i länet, *att* köpebrev utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, *att* ägolotten i jordeboken upptages under titel allmänt frälse, *att* köparen svarar för de å ägolotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder samt *att* köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget samt andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i ägolotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemålde Östlund icke begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva ägolotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt den 14 mars 1929;

lotterna litt. D och *E* var för sig med ovan angivna områden och till av domänstyrelsen föreslagna saluvärden enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Klas Severin Niklasson å lotten litt. D och för Einar Tryggve Johansson å lotten litt. E;

lotten litt. F till innehavaren av lägenheten Västra Korsvik Ivar Olsson mot en köpeskillning av 300 kronor att vid tillträdet kontant erläggas till länsstyrelsen i länet samt under villkor i öfrigt, *att* tillträde må ske den 14 mars 1929, *att* köparen medgiver rätt för blivande ägare av lotten litt. E eller Östra Korsvik att fritt begagna en å lägenheten Västra Korsvik befintlig kallkälla jämte till nämnda källa ledande väg, *att* köparen svarar för de å ägolotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt *att* köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade kostnader; samt

lotterna litt. B och *C* såsom åbolägenheter jämlikt bestämmelserna i förordningen den 17 december 1926 (nr 509) angående grunder för upplåtande från vissa kronoegendomar av jordbrukslägenheter under åborätt enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord samt av egnahemslägenheter, med rätt för åbo att inlösa fastigheten.

43:o.

Kronoegendomen 1 mantal Knaverstad nr 1 Övre i Solberga socken av Göteborgs och Bohus län är utarrenderad till den 14 mars 1937 mot en årlig avgäld av 720 kronor.

Knaverstad nr 1 Övre i Göteborgs och Bohus län.

I en av länsstyrelsen i nämnda län med skrivelse den 28 september 1925 till domänstyrelsen överlämnad ansökning anhöll arrendatorn av kronoegendomen, Anders Andersson att i enlighet med ansökningen bifogad ritning och kostnadsförslag få vid egendomen uppföra en ny ladugård med gödselstad samt en byggnad inrymmande vagnbod med hönshus. Domänstyrelsen fann emellertid de med nybyggnadsarbetena förenade kostnader, ehuru i och för sig skäliga, icke stå i rimligt förhållande till den avkastning, egendomen lämnade eller kunde tänkas i framtiden lämna, varför styrelsen uppdrog åt kronojordstyeckningssakkunniga att verkställa undersökning, huruvida icke egendomen lämpligen skulle kunna utan uppförande av ifrågasatt nybyggnad avyttras eventuellt efter styckning till mindre jordbruk.

Efter företagen besiktning av egendomen hava *de sakkunniga* i till styrelsen avgivet yttrande förklarat egendomen icke lämpad för uppdelning till mindre jordbrukslotter. Då emellertid arrendatorn av egendomen till *de sakkunniga* framfört önskemålet att få förvärva egendomen, som brukats av hans släkt i ett sjuttiotal år, samt förklarat sig villig att i händelse av bifall härutinnan före arrendetidens utgång avstå från arrendet, hava *de sakkunniga* med hänsyn till den dryga kostnaden för nybyggnaderna, beräknad till över 12,000 kronor, förordat egendomens försäljning i en lott till arrendatorn.

I anledning härav har saluvärdering å egendomen hållits under 1927. Av det över förrättningen förda instrumentet jämte övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Eskil Janson år 1914 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 0.6 mil från Jörlanda och Kode järnvägsstationer, har en areal av 70.539 hektar, därav 0.291 hektar tomt och trädgård, 17.253 hektar åker, 6.182 hektar äng, 24 hektar skogsmark samt 22.813 hektar kalmare och impediment. Densamma har av uppskattningsmännen åsatts ett saluvärde av 26,400 kronor, därav 1,500 kronor för växande skog.

Egendomen är taxerad till 30,500 kronor, vilket belopp av uppskattningsmännen ansetts för högt, särskilt i betraktande av egendomens dåliga byggnader.

Uppskattningsmännen hava med hänsyn till de förestående avsevärda nybyggnaderna förordat egendomens försäljning till dess nuvarande arrendator, som vid uppskattningsförrättningen förklarat sig villig att till det av uppskattningsmännen föreslagna saluvärdet förvärva egendomen i nu befintligt skick och därvid avstå från arrenderätten enligt nu gällande arrendekontrakt.

Såväl vederbörande *överjägmästare* som *länsstyrelsen* tillstyrka försäljningsförslaget. I skrivelse den 27 januari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen förordar egendomens försäljning till dess nuvarande arrendator med tillträdesrätt den 14 mars 1929. Mot det av uppskattningsmännen åsatta saluvärdet har styrelsen icke något att erinra.

Departements-
chefen

Jag ansluter mig till förslaget om egendomens försäljning samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 1 mantal Knaverstad nr 1 Övre i Solberga socken av Göteborgs och Bohus län må försälas till nuvarande arrendatorn, Anders Andersson, för en köpeskilling av 26,400 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929, då nu gällande arrendekontrakt skall upphöra, och med en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* egendomen försäljes i det skick, den vid tillträdet finnes, utan rätt för köparen till skadestånd av kronan i anledning av arrendetidens avbrytande, *att* köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen i länet, *att* köpebrev utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, *att* egendomen i jordeboken upptages under titel allmänt frälse, *att* köparen svarar för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt *att* köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse.

44:o.

Askim nr 1
Knappegården
i Göteborgs och
Bohus län.

Vid en år 1926 å kronoegendomen 1 mantal Askim nr 1 Knappegården i Askims socken av Göteborgs och Bohus län hållen förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering från den 14 mars 1929 av denna egendom, som lämnar 1,100 kronor i årligt arrende, har förslag väckts om egendomens försäljning. Av uppskattningsinstrumentet jämte övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av A. A. Rönnbäck år 1905 upprättad karta över egendomen jämte beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 0.2 mil från Askims och 0.4 mil från Järn-

brotts järnvägsstationer samt 0.5 mil från Mölndal och 1 mil från Göteborg, har en sammanlagd areal av 77.4964 hektar, därav 0.3820 hektar tomt och trädgård, 31.7615 hektar åker, 4.4647 hektar äng, 4.4070 hektar odlingsmark, 33.5282 hektar avrösningsjord, 2.1416 hektar torvmossor samt 0.8114 hektar impediment.

Egendomen, med undantag av tillhörande torvmossor, ligger i en sammanhängande figur. Torvmossarna, benämnda Vrångemossen och Tvättesikarna, äro belägna omkring 9 kilometer från huvudgården.

Torp eller lägenheter finnas ej vid eigendomen.

Samtliga eigendomens åbyggnader äro otidsenliga samt bristfälliga och måste inom en snar framtid ersättas med nya. Den beräknade kostnaden härför kommer att överstiga sammanlagda arrendebeloppen under en 20-årig arrendeperiod.

Egendomen är taxerad till 90,000 kronor.

På grund dels av eigendomens alltigenom dåliga byggnadstillstånd, dels ock eigendomens från försäljningssynpunkt förmånliga läge intill Mölndals stad och Askims stadsplaneområde hava *uppskattningsmännen* föreslagit försäljning av densamma. Enär enligt uppskattningsmännens åsikt eigendomen icke lämpade sig för styckning samt inga ansökningar om förvärfvande av egnahemsområden vid förrättningstillfället inkommit, hava de föreslagit eigendomens försäljning i en lott mot densamma åsatt försäljningsvärde av 80,000 kronor, därav 1,800 kronor för växande skog.

Såväl *överjägmästaren* i södra distriktet som *länsstyrelsen* hava icke haft något att erinra emot eigendomens försäljning.

Även *kronojordstyckningssakkunniga* hava ifrågasatt, huruvida det icke med hänsyn till åbyggnadernas dåliga beskaffenhet skulle vara med kronans fördel mest förenligt att avyttra eigendomen. Enligt deras åsikt kunde eigendomen upplåtas antingen ostyckad eller uppdelad i två respektive tre lotter, nämligen dels huvudgården, bebyggd, om cirka 17.5 hektar åker med den genom eigendomen flytande bäcken såsom lämplig gräns mot eigendomen i övrigt, dels ett från skiftet utskjutande obebyggt åkerområde om cirka 3.5 hektar, vilket område eigendomens dåvarande arrendator Emil Patrik Holmberg vid de sakkunnigas besiktning uttalade som sin önskan att få förvärva, dels ock eigendomen i övrigt, obebyggd, om cirka 11 hektar åker.

Med anledning av de sakkunnigas förslag om eigendomens uppdelning har domänstyrelsen föranstaltat om ny saluvärdering å eigendomen, vilken ägde rum under 1927.

Av instrumentet över förrättningen framgår, att även *uppskattningsmännen* anslutit sig till kronojordstyckningssakkunnigas förslag om eigendomens uppdelning samt hemställt om dess styckning i två å kartan med litt. A och B betecknade lotter, vilkas gemensamma gräns å kartan inritats med en blyertslinje. Som arrendator Holmberg efter de sakkunnigas besiktning å eigendomen avlidit, hava uppskattningsmännen icke ansett hänsyn behöva tagas till det av honom uttalade önskemålet om avstyckning av ett cirka 3.5 hektar stort åkerområde.

De båda försäljningslotterna hava åsatts följande arrende- och saluvärden

Beteck- ning å kartan	A r e a l h e k t a r							Arrende- värde i kronor	Saluvärde kronor	
	tomt	åker	äng	odlings- mark	avrös- nings- jord	mosse	summa		summa	därav för växande skog
Litt. A	0.382	18.7715	4.2887	2.847	23.5287	0.8076	50.5705	1,400	54,950	1,700
» B		12.99	0.231	1.56	9.9995	1.334	26.1145		25,500	200

Av ovannämnda mossarealer utgör den litt. A. tilldelade Vrångemossen och den litt. B tilldelade Tvättesikarna.

I arealuppgiften för de båda försäljningslotterna har icke upptagits impediment till en storlek av 0.8114 hektar.

I skrivelse den 27 januari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen tillstyrker egendomens försäljning i två lotter i enlighet med det av uppskattningsmännen sist upprättade förslaget. Mot de åsatta saluvärdena har styrelsen icke haft något att erinra.

*Departements-
chefen.* I överensstämmelse med samma förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen 1 mantal Askim nr 1 Knappegården i Askims socken av Göteborgs och Bohus län uppdelats i förberörda med litt. A och B betecknade lotter, desamma må var för sig med ovan angivna områden försälas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929.

45:o.

*Torp Söder-
gården nr 2
litt. Aa i Älvs-
borgs lan.* Hos domänstyrelsen har bankdirektören George Dickson, Göteborg, hemställt om utbyte av viss del av kronoegendomen 782/1000 mantal Torp Södergården nr 2 litt. Aa i Lerums socken av Älvsborgs län mot två skogsskiften av sökanden tillhöriga fastigheten 38/1000 mantal Dergården nr 1 i samma socken.

Såsom skäl för framställningen har sökanden anført, att den honom tillhöriga egendomen Kolboryd angränsades i norr av omförmälda område av förenämnda kronoegendom. Området utgjorde södra delen av ett av skogsskiftena till kronoegendomen. Närmast intill Kolboryd vore området beväxt med gammal tall- och granskog, vilken för Kolboryds tomt och trädgård utgjorde ett verksamt skydd mot nordliga och nordostliga vindar samt därjämte vore en prydnad för trakten. Det vore därför av stor betydelse för Kolboryds egendom, att detta skogsparti så länge som möjligt bevarades i sin nuvarande gestaltning. Då ståndskogen inom sagda område torde innehålla större kubikmassa och även relativt per kubikenhet ägde större

värde än virkeskapitalet å de båda till utbyte föreslagna skiftena å Dergården, vore sökanden beredd att i penningar lämna den ersättning, som förhållandena kunde visa böra utgiyas. Sökanden påtog sig alla med ägo-utbytet förenade kostnader.

Sedan domänstyrelsen inhämtat yttranden av vederbörande skogsstats-tjänstemän, har styrelsen uppdragit åt överjägmästaren i västra distriktet att med biträde av skogstaxatorn i distriktet verkställa uppskattning och värdering av bytesområdena.

Av därvid upprättat instrument och övriga handlingar i ärendet in-hämtas bland annat följande.

Vid ägostyckning av indragna kornettsbostället 1 mantal Torp Södre nr 2 har huvudgården, avsedd att bibehållas i kronans ägo, åsatts 782/1000 mantal med beteckning litt. Aa, varjämte egendomen benämnts Torp Södergården nr 2. Övriga delar av bostället hava försålts.

Det område, som sökanden önskar förvärva, utgör södra delen av ett in-till sjön Nedre Stamsjön väster om nämnda sjö beläget skifte av krono-egendomen Torp Södergården.

De båda skogsskiften av Dergården, vilka erbjudits i utbyte, angränsa norra sidan av ett omkring 2 kilometer öster om sjön Nedre Stamsjöns södra del beläget skifte av samma kronoegendom. Skogsskiftena ligga icke omedelbart intill varandra utan åtskiljas av ett mindre område samfälld mark.

Enligt en av distriktslantmätaren Rolf Holmgren år 1925 över bytesom-rådena upprättad karta med beskrivning omfattar området av Torp Södergården en areal av 3.02 hektar och de båda skogsskiftena av Dergården tillsammans 6.12 hektar.

I Kolboryds bäck, vars övre del utgör gräns mellan bytesområdet av Torp Södergården och egendomen Kolboryd, finnas vid dess avlopp ur Nedre Stamsjön två dammar med fästen å båda sidor av vattendraget. Vid den nedre av dessa dammar finnes en kvarn, varest vattendragets hela vatten-mängd tillgodogöres. Enligt vad *domänfiskalen* såsom sin mening fram-hållit torde kronan icke såsom ägare av Torp Södergården kunna göra an-språk på någon rätt till vatten i bäcken. Nämnda kvarn har blivit såsom vattentullmjölkvarn skattlagd för dåvarande ägaren av egendomen Kolboryd, därvid myndigheterna utgått från att hela vattenmängden i bäcken skulle tagas i användning för kvarnen.

Marken å bytesobjekten beräknas hava samma värde, 367 kronor 20 öre, motsvarande för Dergårdsskiftena 60 kronor per hektar och för bytesom-rådet av Torp Södergården omkring 120 kronor per hektar.

Å sistnämnda område finnes ett virkesförråd av 725 kubikmeter med ett beräknat värde av 9,860 kronor och å Dergårdsskiftena 611 kubikmeter, som värderats till 6,549 kronor. I överensstämmelse härmed bör således för det högre värdet av ståndskogen å kronans bytesobjekt av sökanden erläggas en mellanavgift av 3,311 kronor.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* tillstyrka bytet med det tillägg, att sökanden utöver nämnda mellanavgift borde gälda ytterligare 25 procent av det uppskattade värdet av kronans område eller 2,589 kronor.

I skrivelse den 6 februari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid framhållit att, då bytet vore för kro-

nan av mindre intresse, sökanden borde utöver förberörda mellanavgift av 3,311 kronor erlägga ytterligare 2,500 kronor eller sålunda tillhoppa 5,811 kronor, vilket belopp Dickson ock förklarar sig villig att betala. Med hänsyn till storleken av den sålunda överenskomna mellanavgiften vore bytet för kronan fördelaktigt, varför detsamma förordades av styrelsen.

Beträffande vattenrätten i Kolborydsbäcken anför *vattenfallsstyrelsen* i remissutlåtande den 29 februari 1928, att densamma syntes tillhöra sökanden. Enligt vad denne uppgivit representerade vattenrätten en medel-effekt av 13 hästkrafter. Styrelsen uppskattade dess värde till omkring 1,300 kronor, och föreläge från styrelsens synpunkt intet hinder mot bifall till den gjorda framställningen.

*Departements-
chefen.*

Under åberopande av den lämnade utredningen anser jag mig böra tillstyrka ägoutbytet såsom för kronan förmånligt. För undvikande av tvistigheter bör kronan fritagas från hemulsskyldighet beträffande kronan möjligen tillkommande vattenrätt i Kolborydsbäcken.

Den inflytande mellanavgiften torde disponeras till inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ett utbyte av fastigheter må äga rum mellan bankdirektören Georg Dickson å ena sidan och kronan å andra sidan sålunda, att Dickson till kronan överlåter av 38/1000 mantal Dergården nr 1 (1²⁷) i Lerums socken av Älvsborgs län två å en av distriktslantmätaren Rolf Holmgren år 1925 upprättad karta angivna skogsskiften, omfattande avdelningarna nr 1—8 och 9—45 med en sammanlagd areal av 6.12 hektar, samt kronan till Dickson överlåter av kronoegendomen 782/1000 mantal Torp Södergården nr 2 litt. Aa (2⁴) i samma socken ett å förenämnda karta med grön kantfärg utmärkt område om 3.02 hektar under villkor, att Dickson till kronan erlägger ett konstant belopp av 5,811 kronor, som vid tillträdet av sistnämnda område erlägges till länsstyrelsen, att kronan fritages från hemulsskyldighet beträffande vattenrätten i Kolboryds bäck, att fastigheterna å ömse sidor lämnas fria från gravationer, att kronan och Dickson intill tillträdesdagen icke avverka skog å de fastigheter, som lämnas i bytet, att Dickson ensam vidkännes samtliga med bytet förenade kostnader, samt att kronan och Dickson var för sig bestrida kostnaderna för lagfart å de fastigheter, som i bytet tillfalla dem.

46:o.

Jämlikt kammarkollegii och statskontorets beslut den 15 januari 1925 indrogs landsfiskalsbostället $\frac{1}{2}$ mantal krono Lagmansered nr 1 med $\frac{1}{4}$ mantal krono Hökebräcken nr 1 i Lagmansereds socken och $\frac{1}{4}$ mantal krono Mjölsered nr 3 Bergsgården i Erska socken av Älvsborgs län till statsverket från den 14 mars 1925.

Lagmansered
nr 1 m. d.
Hökebräcken
nr 1 i Älvs-
borgs län.

Sedan domänstyrelsen fattat beslut om egendomens uppdelande i två arrendelotter, en omfattande $\frac{1}{2}$ mantal Lagmansered nr 1 med $\frac{1}{4}$ mantal Hökebräcken nr 1 och en omfattande $\frac{1}{4}$ mantal Mjölsered nr 3 Bergsgården, hava lotterna var för sig utarrenderats, därvid lotten Lagmansered nr 1 med Hökebräcken nr 1 av länsstyrelsen upplåtits på arrende till den 14 mars 1929 mot ett årligt arrende av 900 kronor, och har länsstyrelsen därjämte i behörig ordning låtit verkställa arrendevärdering å nämnda arrendelott.

Vid den uppskattningsförrättning, som till följd därav hållits å lotten under år 1927, har förslag väckts om försäljning av vissa områden. Av instrumentet över uppskattningen samt övriga ärendet tillhörande handlingar, varibland en av extra lantmätaren Åke Hassellund år 1926 upprättad och kompletterad karta över samtliga ägor tillhörande kronohemmanen Lagmansered nr 1 och Hökebräcken nr 1 jämte beskrivningar, inhämtas huvudsakligen följande.

Arrendelotten Lagmansered nr 1 med Hökebräcken nr 1, omfattande ett sammanhängande skifte, är belägen 5 kilometer från Sollebrunns station å Västergötland-Göteborgs järnväg och innehåller en areal av 155.22 hektar, därav 34.477 hektar åker och tomt, 4.049 hektar äng, 115.284 hektar skogs- och betesmark och 1.41 hektar impediment.

I ovannämnda ägoareal ingår ett område om 0.316 hektar åker, som anses hava av ålder tillhört Lagmansereds församling, å vilket område församlingen uppfört kyrka och i övrigt utnyttjat till begravningsplats.

Å arrendelotten finnas lägenheterna Hökebräcken, Baggehultet samt Hasselvallen, samtliga bebyggda, Hökebräcken och Baggehultet med hus tillhörande respektive brukare, Hasselvallen, som för närvarande brukas under huvudgården, med hus, som tillhöra egendomens arrendator.

Därjämte har åt Lagmansereds församling jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 3 mars 1916 å arrende upplåtits ett mindre område enligt lantmaterihandlingar innehållande en areal av 0.614 hektar, varav 0.446 hektar av församlingen använts till utvidgning av gamla kyrkogården. Å återstoden av området har av församlingen uppförts ett ålderdomshem.

Brukarna av lägenheterna Hökebräcken och Baggehultet ävensom Lagmansereds församling hava hos uppskattningsmännen gjort framställning om friköpande av sina områden.

Uppskattningsmännen hava föreslagit försäljning av lägenheterna Hökebräcken och Baggehultet, båda med utvidgning av markinnehav.

Därjämte hava uppskattningsmännen förordat försäljning till Lagmansereds församling av det av församlingen arrenderade området.

Försäljningslotterna, utmärkta å kartan, hava upptagits till arealer och saluvärden, som framgå av nedanstående tabell:

Lägenheten	A r e a l h e k t a r					Saluvärde kronor	
	Åker	Äng	Skogs- mark	Impedi- ment	Summa	Summa	därav för växande skog
Hökebräckan	3.7080	1.4000	8.2220	0.1020	13.4270	7,700.—	5,467.06
Baggehultet	0.7490	—	0.4190	0.0270	1.1950	450.—	95.79
Församlingens område...	0.6140	—	—	—	—	500.—	—

Länsstyrelsen ävensom överjägmästaren hava biträtt uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga tillstyrka försäljning av lägenheten Hökebräckan med en areal åker av 4.69 hektar jämte lämplig areal skogsmark samt av lägenheten Baggehultet med en areal åker av 0.732 hektar jämte skogsmark.

Sedermera har genom domänstyrelsen från uppskattningsmännen införskaffats utredning rörande upplåtelse med åborätt av lägenheterna Hökebräckan och Baggehultet. Med överlämnande av den sålunda infordrade utredningen hava uppskattningsmännen meddelat, att inom Lagmansereds socken icke funnes något intresse för upplåtelse med åborätt samt att innehavarna av lägenheterna, vilka tillika, såsom förut nämnts, ägde därå uppförda hus, förklarat sig vilja köpa lägenheterna. Under åberopande av nämnda önskan har länsstyrelsen tillstyrkt åtgärder i sådant syfte.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 9 december 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt, med biträdande av uppskattningsmännens försäljningsförslag, hemställt om åtgärder för upplåtande av förberörda tre områden.

Departements-
chefen.

Jämväl jag biträder försäljningsförslaget samt hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovanberörda tre områden må, vart för sig med arealer och till saluvärden som ovan omförmäls, upplåtas från kronohemmanen $\frac{1}{3}$ mantal Lagmansered nr 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Hökebräckan nr 1 i Lagmansereds socken av Älvsborgs län

lägenheterna Hökebräckan och Baggehultet jämlikt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt

det av Lagmansereds församling arrenderade området till församlingen emot en köpeskilling av 500 kronor att kontant erläggas till länsstyrelsen vid områdets till-

trädande den 14 mars 1929 och mot villkor i övrigt, att församlingen dels vidkännes alla med områdets av skiljande, lagfart ä fånget och andra med köpet förenade kostnader dels ock, om så påfordras, uppsätter och underhåller lämpligt stängsel omkring området.

47:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hallby nr 4 Storegården i Vänersnäs socken av Skaraborgs län är utarrenderad för tiden från den 14 mars 1908 till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 1,130 kronor, men har domänstyrelsen gått i författning om egendomens skötsel och vård under ytterligare ett år till den 14 mars 1929. Från arrendet hava undantagits dels för folkskolans i Vänersnäs församling räkning från egendom avsöndrad jord, dels ock en på grund av Kungl. Maj:ts brev den 24 september 1920 försåld lägenhet, som å en av lantmäteriauskultanten G. Linde år 1918 kopierad och kompletterad karta över egendomen omfattar ägofigurerna nr 136 och 149 med en areal av 0.359 hektar åker och tomt.

Förstberörda undantag från arrendet grundar sig därpå, att enligt Kungl. Maj:ts brev den 8 maj 1874 på ansökning av församlingens skolråd efter riksdagens hörande (skr. nr 18) medgivits, att ett jordområde, vilket funnes angivet å en propositionen i ärendet (nr 27) bifogad karta över ifrågavarande kronoegendom, dåvarande överjägmästarbostället Hallby Storegården, samt innehållande en areal om 5 kvadratrevar 60 kvadratstänger av den bostället tillhörande marken och beläget utmed allmänna landsvägen i närheten av sjön Dettern, finge för all framtid från bostället avsöndras för att användas av församlingen till byggnadsplats och planteringsland för en ifrågasatt ny skola inom församlingens sydvästra del mot förbindelse för församlingen dels att låta den avsöndrade jorden av lantmätare uppmätas, å karta avfattas och beskrivas, dels att kring lägenheten uppföra och för framtiden underhålla lämpligt stängsel, därest sådant av vederbörande påyrkades, dels ock att såsom avgäld för lägenheten till stamhemmanets innehavare årligen betala 9 kronor 34 öre.

Under år 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver med tillhörande handlingar, däribland förberörda karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 7 kilometer från Lilleskogs järnvägsstation och 18 kilometer från Vänersborg, innehåller, efter avdrag av förenämnda försålda lägenhets areal, 36.752 hektar, därav 25.681 hektar tomt och åker, 0.548 hektar ängs- och odlingsmark, 9.658 hektar avrösningsjord och torvmosse samt 0.865 hektar impediment. På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 13 november 1925 äro av nämnda åkerareal ett område om 0.61926 hektar för omläggning av allmänna vägen Munkesten—Vänersnäs upplåtet

*Hallby nr 4
Storegården i
Skaraborgs
län.*

tillsvidare och så länge marken användes för sagda ändamål. Varest å egendomen den till församlingen upplåtna jorden är belägen, hava uppskattningsmännen ej kunnat utröna.

Åkerjorden utgöres av lermylla på lerbotten av medelgod beskaffenhet men känslig för torka och på ett mindre tilltalande sätt sönderskuren genom förberörda väg. Ängen likasom avrösningsjorden är mager samt användes till bete.

Kronans hus å egendomen äro samtliga mycket gamla och slitna, varjämte ekonomihusen äro för egendomen knappa; och hava *uppskattningsmännen* med avseende härå ansett snar ombyggnad erforderlig av samtliga hus med undantag av boningshuset, som trots sin höga ålder, uppfört troligen på 1700-talet, och sina låga och obekväma rum ansetts kunna användes tillsvidare. För ekonomihusens ombyggnad hava kostnaderna beräknats till cirka 18,000 kronor.

På grund härav och då en om- eller nybyggnad jämväl av boningshuset vore att snart företaga, hava uppskattningsmännen ansett, att egendomen i kronans ägo komme att bliva mycket litet räntabel, vadan de på det kraftigaste tillstyrkt, att egendom i dess nuvarande skick måtte försälas å auktion, därvid densamma borde uppdelas i två lotter, omfattande den ena huvudgården med egendomens andel i Toremosse och den andra utskiftet Änghagen, försett med ett äldre mindre boningshus, innehållande ett rum och kök, samt en ladugård, den senare tillhörig enskild person, Karl August Engström.

Ansökning om avsöndring av lägenhet hade ej inkommit.

Uppskattningsmännen, som arrendevärderat egendomen i dess helhet till 900 kronor, hava åsatt följande saluvärde, nämligen dels å den av huvudgården med andelen i Toremosse bestående lotten, omfattande 32.8308 hektar, därav 21.7858 hektar åker och tomt, 0.548 hektar äng, 8.978 hektar avrösningsjord, 0.68 hektar torvmosse och 0.839 hektar impediment, 24,000 kronor, varav 8,076 kronor 80 öre för växande skog samt 449 kronor för skogs- och betesmarkens värde, dels ock å Änghagsskiftet, omfattande å kartan ägofigurerna nr 135, 137—148, 150—158 med en areal av tillhoppa 3.302 hektar, därav 3.276 hektar åker och 0.026 hektar impediment, 3,450 kronor varav 15 kronor för växande skog.

Länsstyrelsen och vederbörande *överjägmästare* hava ej funnit något att erinra i ärendet.

Därefter har *länsstyrelsen* med särskilt utlåtande överlämnat två av domänintendentens yttrande åtföljda ansökningar om förvärv av Änghagsskiftet, nämligen dels av förbemälda Engström med förmålan att ladugården å lägenheten uppförts av hans fader, och dels av målaren O. J. Krumlinde, som stött sin ansökning därpå att han inköpt och fortfarande vore ägare av förberörda från egendomen försälda ägofigurerna nr 136 och 149, omfattande del av skiftet, och att, då han på sin lägenhet ej kunde föda några djur, det vore av största vikt för honom att få utökning av lägenheten. Domänintendenten har föreslagit områdets försäljning på auktion, och länsstyrelsen har intet att erinra mot detta förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga hava efter besiktning å egendomen ansett sig böra tillstyrka det uppgjorda styckningsförslaget allenast med den erin-

ran, att den jämförelsevis obetydliga skogen å huvudgårdsslotten syntes de sakkunniga för högt uppskattad och att lotten med mark och skog ej skäligen torde kunna värderas högre än till 20,000 kronor. Skulle emellertid ifrågasättas skog vid en uppskattning befinnas hava det åsatta värdet, hava de sakkunniga förordnat, att en del av skogen före lottens försäljning avverkades, så att saluvärdet för lotten nedbringades till cirka 20,000 kronor. Mot det föreslagna arrendevärdet för egendomen hava de sakkunniga ej haft något att anmärka.

Över vad av de sakkunniga sålunda ifrågasatts hava vederbörande jägmästare och överjägmästare lämnats tillfälle att yttra sig.

Därvid har *jägmästaren* anfört följande.

Den av jägmästaren gjorda värderingen hade grundats på en av extra jägmästaren C. G. Lugnegård år 1925 verkställd trädräkning, vars resultat framginge av yttrandet bifogat sammandrag över vid förrättningen förda längder. Medelpriset hade åsatts med stöd av inom reviret gjorda virkesförsäljningar och kunde med skäl framhållas såsom i orten gängse. Härtill komme, att egendomen hade utmärkt goda avsättningsförhållanden för sina skogseffekter, belägen som den vore i omedelbar närhet av slättbygden med stor efterfrågan på virke och därmed följande goda virkespriser och dessutom belägen på omkring 2 kilometers avstånd från Vänerhamn. På grund härav och under hänvisning till en av jägmästaren uppgjord tablå över det å huvudgårdsskiftet uppskattade virkesförrådet och dess uppdelning i olika sortiment med sina värden, hade jägmästaren ansett, att huvudgårdens skogs- och betesmark med därå växande skog ej borde försälas till lägre pris än det av jägmästaren åsatta, 8,525 kronor 80 öre. Att såsom föreslagits före lottens försäljning avverka en del av skogen för nedbringande av köpesumman syntes jägmästaren vara för kronan föga värdigt, då egendomens skogskapital ej vore så stort att det ens kunde fylla dess framtida behov av virke.

Överjägmästaren har åberopat vad av jägmästaren anförts samt tillika uttalat att, då den å egendomen befintliga ståndskogen huvudsakligen utgjordes av grov värdefull björk och ek, de av jägmästaren beräknade värdena, med hänsyn jämväl till det för avsättning av skog synnerligen förmanliga läget och de till följd därav rådande höga virkespriserna i orten, ej vore för höga. Vad förslaget om avverkning och försäljning av skog före egendomens försäljning beträffade, ville överjägmästaren endast erinra om riksdagens uttalande för några år sedan, att sådan försäljning ej borde äga rum.

I skrivelse den 3 oktober 1927 har domänstyrelsen underställt förevarande försäljningsfrågor Kungl. Maj:ts prövning och i sammanhang därmed överlämnat till styrelsen ställda ansökningar av förbemälda Engström och Krumlinde.

Engström har åberopat vad av honom förut anförts rörande förvärvande av Änghagsskiftet med tillägg, att skiftet innehafts av hans fader under omkring 40 år, samt anhållit att utan auktion få inköpa den nu till försäljning föreslagna delen av Änghagsskiftet för det för densamma uppskattade saluvärdet. Över ansökningen hava infordrade yttranden avgivits

av såväl *domänintendenten* i länet som *länsstyrelsen*, vilka avstyrkt ansökningen på grund av Engströms personliga egenskaper samt enär han av domstol dömts till vräkning från sin förutvarande bostad. Den Engström tillhöriga ladugården å lägenheten vore i mycket dåligt skick, varför den borde bortföras därifrån.

Krumlinde har anhållit att få inköpa återstoden av Änghagsskiftet för att tilläggas hans förut därifrån förvärvade bebyggda lägenhet, så att han kunde få eget jordbruk, stort nog att föda hans familj. Ansökningen har tillstyrkts av *domänintendenten* och *länsstyrelsen*, enär jordområdet väl passade att tilläggas sökandens nuvarande lägenhet.

Vidare har av domänstyrelsen i förutnämnda skrivelse den 3 oktober 1927 till behandling upptagits en av *Vänersnäs fattigvårdsstyrelse* enligt kommunalstämmans i Vänersnäs socken uppdrag den 5 januari 1925 gjord ansökning, att den enligt Kungl. Maj:ts brev den 8 maj 1874 till Näs (Vänersnäs) församling upplåtna skoltomten måtte få av fattigvårdssamhället övertagas och användas till tomtplats för ett blivande försörjningshem. I anslutning till framställningen har *församlingens kyrkostämman* beslutat överlåta ifrågavarande tomt till fattigvårdssamhället. Framställningen har enligt avgivna yttranden lämnats utan erinran av *domkapitlet* i Skara, *länsstyrelsen*, *domänstyrelsen*, *kammarkollegium* och *skolöverstyrelsen*, därvid dock domänstyrelsen framhållit, att avgiften för området syntes böra regleras till bättre överensstämmelse med nuvarande förhållanden och bestämmas förslagsvis till 25 kronor.

Sedan fattigvårdsstyrelsens nämnda ansökning på sin tid genom remiss den 14 oktober 1925 överlämnats till domänstyrelsen för förnyat utlåtande, begärde styrelsen hos länsstyrelsen utredning, huruvida Näs församling begagnat sig av den enligt Kungl. Maj:ts förenämnda brev medgivna upplåtelsen från kronoegendomen av tomten i fråga och således jordavsöndringen ägt rum under de fastställda villkoren och lägenheten tagits i besittning av församlingen, ävensom huruvida den stadgade avgälden därför till stamhemmanets innehavare någonsin utgått. Av den genom länsstyrelsen med anledning härav åvägabragta utredningen, däribland en av distriktslantmätaren Gunnar Linde år 1926 upprättad karta med ägobeskrivning över området, inhämtas, att församlingen ej begagnat sig av den medgivna upplåtelsen, enär församlingens skolbyggnadsfråga sedermera blivit ordnad på sådant sätt, att tomten ej behövt tagas i bruk. Jordavsöndring har därför ej ägt rum och någon avgäld hade ej heller, såvitt församlingens räkenskaper utvisade, någonsin utgått till stamhemmanets innehavare. Någon karta över området innehades ej heller av församlingen. De hos egendomens arrendator förvarade kartorna över egendomen hade icke heller lämnat någon upplysning om belägenheten av tomtplatsen. Dennas läge vore emellertid känt och hade i enlighet därmed upprättats förberörda karta av år 1926, mot vilken kyrkostämman icke hade något att erinra. I överensstämmelse med tidigare beslut tillstyrkte stämman lägenhetens ifrågasatta överlåtelse.

.

Enär vid ovan anförda förhållanden den genom 1874 års brev medgivna upplåtelsen torde få anses förfallen, har domänstyrelsen föranstaltat om uppskattning och saluvärdering av området, vars upplåtande till fattigvårdssamhället syns böra ske med full äganderätt.

Av protokollet över den sålunda anbefallda saluvärderingen, vilken ägt rum år 1926, jämte däröver infordrade yttranden inhämtas bland annat följande.

Uppskattningsmännen hava funnit det å Lindes karta av år 1926 upptagna området, vilket omfattade en areal av 0.4936 hektar, synnerligen olämpligt, då detsamma låge mitt inne i egendomens bästa betesmark och skulle mycket försvåra densammas utnyttjande samt bestode dels av hagmark, dels av gammal nu till bete använd åker och dels av en äldre nu obebyggd tomtplats. Uppskattningsmännen hava i stället anvisat två andra områden av egendomen såsom lämpliga för ändamålet, därav det ena, angivet såsom alternativ C, omfattar å Lindes karta av år 1918 över egendomen delar av ägofigurerna nr 10—12 och 132 samt ägofiguren nr 13 med en areal av 0.542 hektar, därav 0.41 hektar åker och 0.132 hektar strandremsa, samt begränsas i norr av den nyanlagda allmänna vägen Munkesten—Vänersnäs, i väster av ägofiguren nr 14 och i sydost av sjön Dettern. Över detta område har t. f. distriktslantmätaren Å. Jernström år 1927 upprättat särskild karta, som i 2 exemplar bifogats handlingarna. Området har saluvärderats till 394 kronor 88 öre. Fattigvårdsstyrelsen har, sedan statens fattigvårdskonsulent efter besök på stället förklarat nämnda område lämpligt för det ändamål, som därmed avsåges, tillstyrkt, att området måtte få med full äganderätt försäljas till fattigvårdssamhället enligt den gjorda värderingen.

Vederbörande *lantmätare* har framhållit, att det vore av vikt för lägenhetens rätta utnyttjande att erhålla utfartsväg över ägofiguren nr 14 till den å kartan med nr 133 betecknade vägen.

Länsstyrelsen har tillstyrkt förslaget om upplåtelse av ifrågavarande med litt. C betecknade område.

Domänstyrelsen biträder det väckta förslaget om försäljning till Vänersnäs fattigvårdssamhälle av nu ifrågasatta område mot en köpeskilling, uppgående till 395 kronor.

Beträffande egendomen i övrigt har styrelsen ansett, att goda skäl förebragts för dess försäljning i två lotter på sätt förut föreslagits, och har styrelsen icke haft något att erinra mot det Änghagsskifteslotten åsatta saluvärdet. Vidkommande saluvärdet för huvudlotten har styrelsen, med avseende å vad därom i ärendet förekommit, framhållit att, då en blivande köpare vid hushållning med egendomens växande skog hade att ställa sig gällande skogsvårdslags föreskrifter till efterrättelse, han sålunda icke torde omedelbart efter tillträde av egendomen kunna genom realisation av virkeskapitalet tillgodogöra sig kontanta medel, motsvarande de värden, vederbörande skogsstatstjänstemän åsatt den växande skogen. På grund härav anser styrelsen, att egendomens försäljningsvärde av skogsstatstjänstemännen

överskattats, och finner styrelsen ifrågavarande värde skäligen böra beräknas till 22,000 kronor.

I fråga om sättet för försäljningen av de särskilda lotterna anser styrelsen, att Änghagsskiftet bör försälas enligt gällande bestämmelser för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med hembuds rätt för förbemälda Krumlinde, och att huvudlotten såsom uppskattningsmännen förordat bör försälas å offentlig auktion.

Sedermera har kronoegendomens arrendator And. Olsson i skrivelse den 10 december 1927 hos Kungl. Maj:t anhållit, att egendomen måtte till honom upplåtas med åborätt eller, om detta ej kunde bifallas, att egendomen måtte sälas till honom att betalas på sätt liknande det, som tillämpades vid återbetalning av erhållet egnahemslån.

Efter remiss har domänstyrelsen, med överlämnande av yttranden från domänintendenten samt protokoll vid av styrelsen föranstaltad uppskattningsförrättning för upprättande av förslag till upplåtande under åborätt av huvudgården å ifrågavarande egendom ävensom utlåtan från länsstyrelsen, den 17 februari 1928 avgivit eget utlåtande i ärendet.

Av nämnda förrättningsinstrument inhämtas, att Olsson, vilken anses såsom mindre bemedlad, fyller villkoren för att bliva antagen såsom åbo. Egendomens storlek och beskaffenhet gjorde att lån för densamma övertagande ej torde kunna erhållas ur egnahemslånefonden. Enligt av Olsson lämnade uppgifter kunde egendomen ej brukas utan stadigvarande anlitande av lejd arbetskraft. *Uppskattningsmännen* hava därför ansett, att egendomen jämlikt därutinnan gällande bestämmelser ej kunde upplåtas under åborätt, därför densamma ej heller vore lämplig, utan borde egendomen försälas på motsvarande villkor, som gälla för egnahemsupplåtelser med hembuds rätt för nuvarande arrendatorn. Skulle upplåtelse under åborätt ändock ske, borde avgäldstiden bestämmas till 20 år med rätt för åbon att därefter lösa egendomen. Såsom avgäld föreslås 35 hektoliter spannmål, en tredjedel råg och två tredjedelar korn, att lösas efter markgångstaxa litt. C, motsvarande 549 kronor 50 öre. Änghagsskiftet borde ej medfölja vid en eventuell upplåtelse.

Domänintendenten har föreslagit att huvudgården, för vilken Änghagsskiftet vore obehöfligt, måtte försälas å egnahemsvillkor för 22,000 kronor med hembuds rätt för Olsson.

Länsstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra mot den verkställda åborättsvärderingen och uppskattningsmännens förslag.

Domänstyrelsen anser i likhet med uppskattningsmännen upplåtelse av egendomen med åborätt ej kunna förekomma. Vad ansöknings i övrigt angår förordades visserligen Olsson på grund av god skötsel av egendomen till erhållande av options rätt vid förnyad utarrendering därav. Olsson hade däremot ej vidtagit sådana åtgärder eller personligen nedlagt kostnader å vare sig egendomens åbyggnader eller jord, att för honom, som ej innehaft arrendet längre än från 1921, borde ifrågakomma

företrädesrätt vid försäljningen. På grund härav kunde styrelsen ej förorda ansökningen i vare sig det ena eller andra avseendet utan vidhölle styrelsen sitt förut avgivna förslag rörande egendomens försäljning,

Det skulle här anmärkas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 17 februari 1928 medgivit, att till Vänersnäs fattigvårdssamhälle finge i viss ordning försäljas ifrågavarande å t. f. distriktslantmätaren Jernströms år 1927 upprättade karta angivna område om 0.542 hektar.

Domänstyrelsens förslag rörande upplåtelse av ifrågavarande del av Änghagsskiftet samt av huvudgården synes mig böra godkännas. Vad särskilt angår det genom 1874 års brev till Vänersnäs församling upplåtna markområdet lærer, i överensstämmelse med de i ärendet lämnade upplysningarna, församlingens rätt därtill hava förfallit. För undvikande av varje olägenhet för kronan bör emellertid förbehåll göras, att sagda område försäljes med den rätt kronan må åga därtill.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att, sedan kronoegendom $\frac{1}{2}$ mantal Hallby nr 4 Storegården i Vänersnäs socken av Skaraborgs län blivit genom lantmäteriförrättning uppdelad i lotter i anslutning till vad domänstyrelsen förordat,

dels det område om 3.302 hektar av Änghagsskiftet, som å dåvarande lantmäteriauskultanten Lindes år 1918 upprättade karta över egendomen omfattar ägofigurerna nr 135, 137—148 och 150—158 må försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-lägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för O. J. Krumlinde,

dels ock egendomen i övrigt med undantag jämväl av förut försålda delen av Änghagsskiftet må försäljas å offentlig auktion under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor till den högstbjudande med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929 samt med den rätt till ifrågavarande genom Kungl. Maj:ts brev den 8 maj 1874 upplåtna område, som må tillkomma kronan.

48:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Håvmanstorp nr 1 i Lyrestads socken av Skaraborgs län är utarrenderad för tiden från den 14 mars 1912 till den 14 mars 1932 mot en årlig avgäld av 425 kronor.

*Håvmanstorp
nr 1 i Skara-
borgs län.*

I en 1926 till domänstyrelsen inkommen ansökning har *arrendatorn av egendomen, C. F. Kjellanders stärbhus*, anhållit, att egendomens ekonomihus måtte ombyggas.

Kronojordstyeckningssakkunniga, vilka till följd av berörda ansökning under 1926 besiktigat egendomen, hava, då det för kronan icke kunde vara ekonomiskt att låta nybygga egendomen, föreslagit, att denna, som icke lämpligen kunde uppdelas i mindre brukningsenheter, måtte försälas i en lott vid utgången av arrendeperioden den 14 mars 1932 eller tidigare efter överenskommelse med arrendatorn.

Med anledning härav har domänstyrelsen föranstaltat om uppskattning för försäljning av egendomen i en lott. Av instrument häröver med tillhörande handlingar, däribland en av A. L. Rosell 1837 upprättad, av förste lantmätaren A. H. Öhrwall 1908 justerad karta med beskrivning över egendomen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 3.5 kilometer från Lyrestads station, 6 kilometer från Hagstorps kanalstation och 21 kilometer från Mariestad, har en areal av 69.0279 hektar, därav 16.9582 hektar åker och tomt, 4.4235 hektar äng, 46.4150 hektar skogs- och betesmark samt 1.2312 hektar impediment.

Åkern utgöres delvis av lera och lermylla, delvis och till större delen av lerblandad sandmylla på ler- och sandbotten av medelgod beskaffenhet och i behov av täckdikning.

Egendomens taxeringsvärde utgör för jordbruksfastigheten 12,000 kronor och för skogen och skogsmarken 9,300 kronor.

Samtliga åbyggnader utom brygghuset behöva nybyggas, därav ladugård, stall och bärgningshus omedelbart, boningshus och arbetarbostad om 10 år, varvid dock stommen till boningshuset beräknats kunna användas. Nybyggnaderna beräknas draga en kostnad av 12,000 å 16,000 kronor utom nödigt virke å rot å egendomens skog.

Egendomens äger andel i Östra Stöpens häradsallmänning med en årlig utdelning av cirka 8 kronor per år.

Egendomens saluvärde har uppskattats till 44,000 kronor, därav 160 kronor för kapitaliserat värde av andel i häradsallmänning och 27,500 kronor för skogsmark och skog. Arrendevärdet har uppskattats till 720 kronor.

En intressent i C. F. Kjellanders stärbhus, Ragnar Kjellander, som de senare åren skött egendomen, har anhållit att få köpa egendomen. C. F. Kjellander och stärbhuset efter denne hava innehaft egendomen i sammanlagt 32 år. *Uppskattningsmännen* hava tillstyrkt Ragnar Kjellanders ansökning att få förvärva egendomen, då han på ett synnerligen förtjänstfullt sätt vårdat densamma samt om honom lämnats goda vitsord.

Överjägmästaren har anfört att, med hänsyn till utmarkens relativt ringa ytvidd och då denna ej angränsade annan kronan tillhörig egendom, ur skogsväsendets synpunkt ej finnes skäl bibehålla egendomen. Värdena å såväl utmark som ståndsog vore emellertid för låga och borde betydligt höjas.

I en sedermera ingiven skrift har förenämnde Ragnar Kjellander med anledning av vad överjägmästaren anfört framhållit, att på grund av skogens delvis mindre goda beskaffenhet redan det för skogen och skogsmarken beräknade värdet 27,500 kronor vore högt; och har Kjellander anhållit, att de beslutande myndigheterna måtte taga hänsyn härtill och till de dryga kostnader, ett uppbyggande av egendomen komme att draga, så att möjlighet bereddles honom att snarast inköpa egendomen.

Länsstyrelsen, som ej haft något att erinra mot värderingen, har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag.

I skrivelse den 11 februari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen finner intet vara att erinra mot förslaget om egendomens försäljning och att förenämnde Ragnar Kjellander därvid tillerkännes förköpsrätt. Värdet å avrösningsjord och ståndsskog har styrelsen ansett skäligen kunna upptagas till 34,339 kronor. Saluvärdet å egendomen i sin helhet komme härigenom att uppgå till 50,800 kronor.

Av skäl som myndigheterna anfört anser även jag lämpligast, att egen- *Departements-*
domen försäljes. *chefen.*

Såsom ovan berörts understiger egendomens arrendeavgäld under nu löpande arrendeperiod 600 kronor, och skulle Kungl. Maj:t vid sådant förhållande kunna utan riksdagens hörande besluta om egendomens försäljning. För medgivande av hembuds rätt åt Ragnar Kjellander vid upplåtelsen torde emellertid riksdagens medverkan vara erforderlig.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Håvmanstorp nr 1 i Lyrestads socken av Skaraborgs län må försälgas

antingen till Ragnar Kjellander för en köpeskillning av 50,800 kronor samt under villkor i övrigt, *att* egendomen må med äganderätt tillträdas den 14 mars 1929, därvid nu gällande arrendekontrakt angående egendomen skall upphöra att gälla, om egendomens arrendator, C. F. Kjellanders stärbhus, sådant medgiver, eller eljest vid arrendeperiodens utgång den 14 mars 1932, *att* egendomen försäljes i det skick, den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillningen skall erläggas med en sjättedel vid tillträdet och en sjättedel den 14 mars varje av nästpåföljande fem år, *att* köpeskillningen skall inbetalas till länsstyrelsen i länet, *att* köpebrev skall utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, *att* egendomen skall i jordeboken upptagas under titeln allmänt frälse, *att* köparen skall ansvara för alla å egendomen efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemålde Ragnar Kjellander icke begagnar sig av medgivandet att förvärva egendomen, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1932.

49:o.

*Sunnerby nr 2
Kronogården
i Skaraborgs
län.*

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Sunnerby nr 2 Kronogården i Kållandsö eller Otterstads socken av Skaraborgs län är, med undantag av det enligt Kungl. Maj:ts brev den 11 mars 1921 från egendomen försålda utskiftet Lilla Nolåsen samt egendomens utmark, utarrenderad till den 14 mars 1929 mot årligt arrende av 1,350 kronor.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver med tillhörande handlingar, däribland en av lantmäteriauskultanten Gunnar Linde 1919 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 27 kilometer från Lidköping, har en areal av 88.097 hektar, därav 32.844 hektar åker, 26.872 hektar ängs- och hagmark samt 28.381 hektar avrösningsjord.

Åkerjorden består av lerblandad sandmylla och lermylla å sandbotten i god hävd men i behov av avdikning.

Jordbruksdelens taxeringsvärde är 27,900 kronor.

Inom de närmaste tio åren behöva nybyggas stall, ladugård, bryggghus och magasin vid huvudgården samt boningshus och ladugård vid torpet Skateberg under egendomen för en beräknad kostnad av omkring 16,000 kronor förutom fritt virke. Boningshusen vid huvudgården och vid ett annat å egendomen befintligt torp, Ödegårdskrok, äro äldre men hava ansetts kunna användas tills vidare.

Med hänsyn till det förestående nybyggnadsbehovet hava *uppskattningsmännen* föreslagit försäljning av egendomens jordbruk i tre delar, huvudgården och de två torpen. Största delen av ängs- och hagmarken samt avrösningsjorden borde bibehållas och förvaltas tillsammans med Läckö kungsgårds intilliggande skogsmark. Huvudgårdens arrendator, som innehaft arrendet i 7 år, har hemställt, att på de villkor som gälla för egnahems-lägenheter få inköpa huvudgården. Jämväl torpens innehavare hava ingivit ansökningar att få förvärva av dem brukad jord, därvid innehavaren av det ena torpet uppgivit, att han innehaft detsamma från den 14 mars 1923. Då sökandena vore skötsamma och om dem lämnats goda vitsord, hava ansökningarna tillstyrkts av uppskattningsmännen. Salulotterna äro utmärkta å förberörda karta och hava tilldelats följande arealer och saluvärden:

Beteckning å kartan	Ägofigurer	Areal hektar				Saluvärde kronor	
		tomt och åker	äng samt odlings- och hagmark	avrösningsjord	summa hektar	summa	därav för växande skog
Litt. A (huvudgården)	av 4, av 5, 6—163	24.068	12.86	—	36.428	21,900: —	1,580: 78
Litt. C (torpet Skateberg)	av 169, 170—186, av 187, 188 b, av 205, 206—219, av 220, av 227	4.546	0.817	2.6	7.463	6,040: —	1,102: 42
Litt. D (torpet Ödegårdskrok)	164—168, av 169, av 187, 188 a, 189—204, av 205, av 220, 221—226, av 227	4.285	0.198	2.6	7.028	6,720: —	632: 40

Arrendevärdet för hela jordbruksegendomen har uppskattats till 1,470 kronor.

Länsstyrelsen har tillstyrkt förslaget; och borde i enlighet med vad *överbantmästaren* i ärendet föreslagit lotterna litt. C och D beredas utfartsväg över lotten litt A., vilket kunde föranleda någon mindre jämkning i de arealer, som för lotterna upptagits i uppskattningsinstrumentet.

Jämväl överjägmästaren har biträtt försäljningsförslaget.

Kronojordstyckningssakkunniga, som besiktigat egendomen under år 1926, hava föreslagit försäljning i anslutning till föreliggande förslag av ovanberörda tre lotter.

Domänstyrelsen, som i skrivelse den 23 december 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har likaledes biträtt det uppgjorda förslaget till egendomens disposition samt vidare anfört följande.

Huvudgårdslotten hade synts styrelsen väl stor att upplåtas som egnahems-lägenhet. Enligt handlingarna borde, om egendomen upplåtes på förnyat arrende, arrendatorn tillerkännas optionsrätt, enär han innehaft egendomen i sju år och därunder reparerat boningshus, nybyggt svinhus samt sökt sätta de förfallna husen i skick och väl skött jorden. I anslutning till de synpunkter, som av kronojordstyckningssakkunniga i utlåtande den 30 december 1926 och av styrelsen i skrivelse den 28 januari 1927 uttalats beträffande frågan om förköpsrätt vid kronojords försäljning (återgivet å sid. 6 och 7 i prop. nr 166 år 1926) hade styrelsen funnit i detta ärende föreliggande omständigheter knappast motivera ett medgivande av hembuds rätt vid försäljningen av huvudgården. Styrelsen finge hemställa, att denna lott utbjödes å offentlig auktion. Lotterna litt. C och D borde försälas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoe-gendomar, varvid länsstyrelsen hade att pröva, huruvida innehavarna jämlikt sagda grunder vore berättigade till hembud vid upplåtelse rna. Egendomen i övrigt borde förvaltas som kronopark.

Vid den avstyckningsförrättning, som komme att hållas å egendomen för lotternas skiljande från varandra, torde komma att tillses, att lotterna erhöles erforderliga utfartsvägar.

Departements-
chefen.

Jag biträder försäljningsförslaget sådant detsamma av domänstyrelsen förordats. Till frågan om dispositionen efter den 14 mars 1929 av den i kronans ägo kvarvarande delen av egendomen torde jag få återkomma, sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Sunnerby nr 2 Kronogården i Källandsö eller Otterstads socken av Skaraborgs län blivit fördelad i fyra lotter, bestående av förberörda lotterna litt. A, C och D samt egendomen i övrigt, lotterna litt. A, C och D må var för sig försäljas,

lotten litt. A å offentlig auktion till den högstbjudande enligt de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929, samt

lotterna litt. C och D enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

50:o.

Tun nr 2
Ha en i
Skaraborgs
län.

Förra landsfiskalsbostället $\frac{1}{3}$ mantal Tun nr 2 Hagen i Tuns socken av Skaraborgs län indrogs till statsverket den 14 mars 1927 och är nu utarrenderat till den 14 mars 1929 mot ett årligt arrende av 1,500 kronor.

Under 1927 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över denna förrättning och övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Gunnar Linde 1927 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 2 kilometer från Tuns järnvägsstation och 14 kilometer från Grästorps köping, har en areal av 69.701 hektar, därav 66.686 hektar tomt och åker samt 3.015 hektar annan mark.

Åkerjorden utgöres huvudsakligen av lermylla å lerbotten och till någon mindre del av sandmylla å grusbotten, allt av medelgod beskaffenhet men i dålig gödselkraft, svagt brukad och dåligt avdikad.

Egendomen har ett taxeringsvärde av 37,800 kronor.

Å egendomen finnas två backstugor tillhöriga Bertil Johansson och Johan Johansson.

Egendomen har andel i den 24 kilometer från hemskiftet belägna Toremosse om 0.561 hektar strö och brännortv, vilken emellertid är vattendränkt och ej kan utnyttjas.

Manbyggnaden är äldre och sliten men anses liksom källaren kunna tillsvärdare användas. Övriga hus äro gamla, otidsenliga, hårt slitna samt skadade av mask och röta och behöva snarast ombyggas, särskilt som de äro mycket otillräckliga för behovet. Vid laga av- och tillträdessyn å egendomen den 14 mars 1927 har föreslagits inlösen åt kronan av följande arrendatorn tillhöriga hus, nämligen tillbyggnad till boningshus för 250 kronor och vagnslider för 1,000 kronor. Inlöses dessa hus, behöva vid egendomen sna-

rast nybyggas stall, ladugård, loge, lador, svinhus, magasin, vedbod och bryggghus, vilket ansetts draga en kostnad av omkring 28,800 kronor. Nämda byggnadsarbeten liksom kommande utgifter för egendomens täckdikning göra, att egendomen under en lång följd av år icke kan tänkas lämna någon inkomst, vadan *uppskattningsmännen* ansett lämpligast, att den försålles i nuvarande skick i två lotter, därav en obebyggd. Ytterligare uppdelning har ej ansetts böra ifrågakomma, då svårighet förefunnos att å trakten försälja obebyggd jord. Lotterna borde utbjudas som egnahemslägenheter och någon upplåtelse under åborätt har ej ansetts lämplig. Egendomens nuvarande arrendator, Oscar Karlson, som den 14 mars 1929 innehaft egendomen under sex år, därav två år såsom arrendator under domänstyrelsen, har anmält sig som köpare av egendomens bebyggda del. Uppskattningsmännen hava, då Karlsson visat sig vara en synnerligen arbetsam och duglig jordbrukare, som på ett erkännansvärt sätt sökt hävda den tidigare mycket försummade gården, tillstyrkt arrendatorns ansökning härutinnan. En broder till arrendatorn, Gustav Karlson, som varit arrendatorn behjälplig vid hans arbeten å gården, har anhållit att få köpa egendomens obebyggda del. Då om Gustav Karlson lämnats mycket goda vitsord, hava uppskattningsmännen jämväl tillstyrkt denna ansökning, därvid tillika framhållits, att Karlson förklarat sig vilja övertaga lotten såsom jordbruksegnahemslägenhet och ej under åborätt.

Arrendatorn äger icke optionsrätt vid en eventuell förnyad utarrendering av egendomen.

Lotterna hava saluvärderats till:

den bebyggda delen, omfattande ägofigurerna å kartan 31—53, 85—106 och 115—133 med en areal av 34.203 hektar, därav 32.397 hektar tomt och och åker och 1.806 hektar annan mark, 25,700 kronor, samt

den obebyggda delen, omfattande ägofigurerna å kartan 1—30, 54—84 och 107—114 med en areal av 35.498 hektar, därav 34.289 hektar åker och 1.209 hektar annan mark, 19,670 kronor.

För upplåtelse av den obebyggda lotten såsom åbolägenhet hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år med en avgäld av 737 kronor 90 öre, motsvarande enligt medelmarkegångspris för åren 1918—1927 värdet av 47 hektoliter spannmål, $\frac{1}{3}$ råg och $\frac{2}{3}$ korn. Åbon borde vid första avgäldstidens slut få lösa lotten.

Länsstyrelsen ävensom *kronojordstyckningssakkunniga* hava icke funnit anledning till erinran mot förslaget till egendomens disposition.

I skrivelse den 27 januari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Jämväl styrelsen biträder förslaget om egendomens försäljning i förberörda två lotter. Vad den ifrågasatta förköpsrätten för bröderna Karlson beträffar, föreläge, framhåller styrelsen, icke här sådana skäl, som ansetts böra fordras för medgivande av sådan rätt (jmf. prop. 166/1927 sid. 6 och 7). Enligt vad styrelsen inhämtat, vore det brödernas avsikt att tillsvidare bruka egendomen tillsammans för att så småningom övertaga var sin bruksningsdel. Risk hade ansetts förefinnas, att vid ett auktionsförfarande egendomen komme att inropas av angränsande storjordbruk. Med hänsyn härtill och då värderingen för den såväl med avseende å jord som byggnader dåliga egendomen vore fullt godtagbar, hade styrelsen icke velat motsätta sig, att förköpsrätt medgäves vid försäljningen.

I saluvärdet för den bebyggda delen inginge icke värdet av arrendatorn tillhöriga, vid synen 1927 till inlösen för 1,250 kronor ifrågasatta byggnader.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad i ärendet upplysts vill även jag förorda avyttring av egendomen, därvid hembud å de olika styckningslotterna torde jämlikt förslaget medgivas bröderna Karlson.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Tun nr 2 Hagen i Tuns socken av Skaraborgs län blivit fördelad i förberörda två lotter, desamma må försäljas

antingen vad angår den bebyggda lotten till egendomens arrendator, Oscar Karlson, och den obebyggda lotten till Gustav Karlson för köpeskillingar av respektive 25,700 kronor och 19,670 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor dels beträffande den bebyggda lotten, att förenämnda Bertil Johansson och Johan Johansson skola äga under sin livstid kvarbo i av dem nu disponerade backstugor och nyttja tomten däromkring mot en årlig avgäld av 10 kronor för vardera lägenheten, dels ock beträffande envar av försäljningslotterna *att* lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev, *att* lotten skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, *att* köparen skall svara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lotternas skiljande från varandra, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest medgivandena att förvärva lotterna icke begagnas, var för sig å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929 och med ovannämnda förbehåll i avseende å de båda backstugulägenheterna å den bebyggda lotten.

51:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Östorp nr 1, $\frac{1}{8}$ mantal Östorp nr 5 Lilla Östorp nr 1 Backen och $\frac{1}{4}$ mantal Öxenåna nr 2 eller Östorp Nolgården i Vinköls soc- m. fl. fastig- heter i Skara- borgs län. ken av Skaraborgs län är med undantag av viss, den angränsande krono- parken Furubacken tillagd del utarrenderad till den 14 mars 1929 mot ett år- ligt arrende av 2,400 kronor.

Å egendomen har under år 1926 hållits uppskattningsförrättning. Av instrument däröver och övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Tor Hjertquist år 1918 över egendomen upp- rättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 13 kilometer från Skara stad, innehåller en areal av 170.171 hektar, därav 67.292 hektar åker och tomt, 6.613 hektar äng, 94.695 hektar avrösningsjord och 1.571 hektar impediment. Av av- rösningsjorden äro områdena, ägofigurerna nr 327 och 359 å kartan, om 41.28 hektar lagda till ovannämnda kronopark. Enligt Kungl. Maj:ts brev den 18 juni 1926 har egendomens arrendator medgivits för egendomen del- taga i Dräglans dikningsföretag och söka odlingslån för företagets ut- förande.

Egendomen, som taxeringsvärderats till 69,800 kronor, har åsatts ett arrendevärde av 2,600 kronor.

Uppskattningsmännen hava i likhet med *kronojordstyckningssakkunniga*, vilka 1926 besiktigat egendomen, ansett, att egendomen med sina spridda ägor och olämpliga figur borde styckas och försälgas, särskilt som nybygg- nad av ladugård med lador snart förestode, vartill komme att en del fram- ställningar ingått om förvärv av jord från egendomen.

Det i anledning härav uppgjorda försäljningsförslaget omfattar följande lotter:

Litt. A. Huvudgården, omfattande å kartan ägofigurerna nr 1—192 och 360 med en areal av 62.139 hektar, därav 29 307 hektar åker och tomt, 5.821 hektar äng, 26.608 hektar avrösningsjord och 0.403 hektar impedi- ment, samt saluvärderad till 56,200 kronor, därav 28,804 kronor och 62 öre för skogsmark och växande skog.

Uppskattningsmännen hava tillstyrkt ansökning av egendomens arrendator Emil Pettersson, som sedan 1914 innehaft egendomen och väl brukat den, att få inköpa denna lott.

Litt. B. Ängeberg, bebyggd med bemälda Pettersson tillhörig stuga och ladugård samt en del andra uthus tillhöriga Karl Ask och omfattande å kartan ägofigurerna nr 258, 259, av 279, 280, av 281, 282—286, av 287, 288—322 a, 326 a samt av 327. Arealen utgör 12.08 hektar, därav 7.259 hektar åker och tomt, 0.35 hektar äng, 4.348 hektar avrösningsjord och 0.123 hek- tar impediment. Ägolotten har saluvärderats till 6,370 kronor, därav 666 kronor 4 öre för skogsmark och växande skog.

Uppskattningsmännen hava tillstyrkt, att nuvarande innehavaren av lägenheten Ängeberg, Einar Ask, som är son till Karl Ask, måtte i anled- ning av därom gjord ansökan få inköpa lotten litt. B. Enligt meddelande under hand från domänintendenten är avsett, att Einar Ask skall övertaga såväl arrendatorns som faderns hus å lägenheten.

Litt. C. Kartåsen, bebyggd med stuga och ladugård, tillhöriga egendomens arrendator, samt svinhus och hönshus, tillhöriga Karl Stark. Området omfattar å kartan ägofigurerna nr 328—349 och av 358, med en areal av 6.394 hektar, därav 4.881 hektar tomt och åker, 0.114 hektar ängsmark, 1.511 hektar avrösningsjord och 0.088 hektar impediment, samt med ett saluvärde av 3,360 kronor, därav 304 kronor och 76 öre för skogsmark och växande skog.

Uppskattningsmännen hava tillstyrkt av förbemälde Karl Starks son Yngve Stark gjord ansökning att få inköpa lägenheten, som nu brukas av honom och med vilken är avsedd att förenas av hans fader ägande jord intill lägenheten, som därigenom skulle bliva så stor, att därå kunde födas en familj.

Enligt från domänintendenten under hand inhämtad upplysning innehåller nämnda jord 4 å 5 hektar, och är Yngve Stark ej villig inköpa nuvarande arrendatorns hus å lägenheten.

Litt. D. Obebyggd, omfattande å kartan ägofigurerna nr av 193, av 194, av 198, av 239, av 263, av 264, 265—278, av 279, av 281, av 287, med en areal av 4.553 hektar, därav 4.245 hektar åker och 0.308 hektar äng, samt med ett saluvärde av 3,350 kronor.

Uppskattningsmännen hava tillstyrkt av innehavaren av lägenheten Syltberget under kronoegendomen Syltan, S. J. Ekström, gjord ansökning att få förvärva denna lott för att tilläggas lägenheten Syltberget (jfr punkt 52 här nedan).

Litt. E. Obebyggd, omfattande å kartan ägofigurerna nr av 193, av 194, 195—197, av 198, 199, av 239, 240, 241, 246—257, 260—262, av 263 och av 264, med en areal av 15.102 hektar, därav 12.904 hektar åker, 2.119 hektar avrösningsjord och 0.079 hektar impediment, samt med ett saluvärde av 9,680 kronor, därav 469 kronor 60 öre för skogsmark och växande skog.

Spekulant har angivit sig. Hemmasonen David Jakobsson har nämligen anhängit att få köpa cirka 12.5 hektar åkerjord av egendomen för att där skapa sig ett hem. Ansökningen har tillstyrkts.

Litt. F. Bostadstomt, belägen invid landsvägen, omfattande å kartan ägofigurerna nr 241 a—245, med en areal av 1.253 hektar, därav 0.796 hektar åker, 0.041 hektar äng och 0.416 hektar avrösningsjord, samt med ett saluvärde av 640 kronor.

Denna tomt har utlagts med anledning av en av smeden S. J. Svensson gjord framställning att få förvärva tomt härstädes för uppförande av smedja. Ansökningen har tillstyrkts.

Litt. G. Obebyggd, omfattande å kartan ägofigurerna nr 213—237, med en areal av 5.795 hektar, därav 5.499 hektar åker samt 0.296 hektar avrösningsjord och impediment, samt med ett saluvärde av 3,850 kronor.

Rickard Karlsson, som äger mindre jordbruk intill egendomen, har ansökt att för utökande därav få inköpa denna lott, vilket tillstyrkts.

Litt. H. som, bebyggd med en lada tillhörig egendomens arrendator, omfattar å kartan ägofigurerna nr 200—212 med en areal av 4.379 hektar, därav 2.182 hektar åker, 0.265 hektar äng, 1.822 hektar avrösningsjord och 0.11 hektar impediment, samt med ett saluvärde av 1,940 kronor, varav 494 kronor 19 öre för skogsmark och växande skog.

Uppskattningsmännen hava tillstyrkt ansökning från Edvin Pettersson att av enahanda skäl som förbemälda Karlsson få förvärva lotten litt H.

Litt. K. obebyggd, omfattande å kartan ägofigurerna nr 350—357, med en areal av 0.441 hektar, därav 0.419 hektar åker och 0.022 hektar äng, samt med ett saluvärde av 275 kronor.

Kristina Jakobsson, som sedan år 1875 innehaft ifrågavarande område och äger bostadshus å egen intilliggande mark, har anhållit att få inköpa området, vilket tillstyrkts.

Återstående delar av egendomen, bestående av ägofiguren nr 359 samt större delen av ägofigurerna nr 327 och 358 eller den del av ägofiguren nr 327, vars norra gräns å kartan angivits med streckad blyertslinje, och den del av ägofiguren nr 358, vars södra gräns å kartan angivits på samma sätt, med en areal av sammanlagt 57.30 hektar hava ansetts lämpligen böra tilldelas Furubackens kronopark.

Emot ovanberörda förslag har varken *överjägmästaren* eller *länsstyrelsen* haft något att erinra.

Domänstyrelsen, som med skrivelse den 21 januari 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har därvid tillstyrkt det föreliggande förslaget till egendomens disposition. Styrelsen har emellertid vid granskning av de uppskattade saluvärdena funnit värdena å skogsmark och växande skog skäligen böra upptagas för lotten litt. A till 22,692 kronor 12 öre, för litt. B till 631 kronor 4 öre, för litt. C till 289 kronor 76 öre, för litt. E till 444 kronor 60 öre och för litt. H. till 469 kronor 19 öre. I följd härav borde saluvärdena för nämnda lotter i deras helhet nedsättas för litt. A till 50,100 kronor, för litt. B till 6,335 kronor, för litt. C till 3,345 kronor, för litt. E till 9,655 kronor och för litt. H till 1,915 kronor. Vid försäljningen borde de egendomens arrendator tillhöriga hus å lotterna undantagas. Hembuds rätt till inköp syntes böra tillkomma egendomens arrendator till lotten litt. A, Einar Ask till lotten litt B, Yngve Stark till lotten litt. C, S. J. Ekström till lotten litt. D, Rickard Karlsson till lotten litt. G, Edvin Pettersson till lotten litt. H och Kristina Jakobson till lotten litt. K.

För egen del finner jag icke anledning till erinran mot domänstyrelsens förevarande förslag, som tillkommit efter tillstyrkan av bland andra vederbörande uppskattningsmän samt kronojordstyckningssakkunniga.

*Departements-
chefen.*

Beträffande förslaget att vissa återstående delar av kronoegendomen tilldelas Furubackens kronopark torde beslut böra fattas, sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

a) att från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Östorp nr 1, $\frac{1}{8}$ mantal Östorp nr 5 Lilla Backen och $\frac{1}{4}$ mantal Öxenåna nr 2 eller Östorp Nolgård i Vinköls socken av Skaraborgs län ovanberörda lotterna litt B, C, D, E, F, G, H och K må försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter med hembuds rätt på sätt ovan föreslagits beträffande lotterna litt. B, C, D, G, H och K,

b) att egendomen i övrigt — med undantag jämväl av kronoparken Furubacken redan tillhörande ägofiguren nr 359 och del av ägofiguren nr 327 samt den del

av ägofiguren nr 358, som är avsedd att tilläggas kronoparken — eller den med litt. A betecknade egendomens huvudgård må försäljas

antingen till egendomens arrendator, Emil Pettersson, mot en köpeskilling av 50,100 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* egendomen säljes i det skick, den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å egendomen utfärdade köpebrev, *att* egendomen skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, *att* köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder ävensom för annuiteterna å det egendomen påvilande odlingslånet, *samt att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest förbemålde Pettersson ej begagnar sig av medgivandet att förvärva styckningslotten i fråga, å offentlig auktion under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor till den högstbjudande med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929,

med förbehåll beträffande samtliga försäljningar att andra än kronan tillhöriga hus ej ingå i försäljningen.

52:o.

*Syltan nr 1
i Skaraborgs
län.*

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Syltan nr 1 i Vinköls socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 700 kronor.

Under år 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Tor Hjertquist år 1918 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 13 kilometer från Skara stad, har en areal av 59.356 hektar, därav 22.44 hektar åker och tomt, 0.384 hektar äng, 36.118 hektar avrösningsjord och 0.414 hektar impediment, vartill kommer andel i Vinköls socken odelade torvmosse, som är så avlägset belägen och vattensjuk, att den ej utnyttjas.

Egendomens åbyggnader äro i någorlunda gott skick och för egendomens behov tillräckliga, men i händelse av förnyad utarrendering erfordras nybyggnad av vissa ekonomihus för en beräknad kostnad av 4,300 kronor.

Egendomen, som taxeringsvärderats till 17,900 kronor, har åsatts ett arrendevärde av 750 kronor.

Enligt beslut den 18 juni 1926 har egendomens nuvarande arrendator medgivits tillstånd att söka odlingslån för egendomen i Dräglans dikningsföretag av 1926.

Uppskattningsmännen hava, då egendomen saknar större utvecklingsmöjligheter, ansett, att densamma lämpligen bör försäljas med undantag av den del, som å kartan är betecknad med ägofiguren nr 109 om 26.66 hektar, vilken är belägen intill Furubackens kronopark och därmed förenad.

Den till försäljning föreslagna delen har ansetts för ändamålet böra uppdelas i två lotter. Av dessa omfattar den ena lotten, betecknad litt. A., å kartan ägofigurerne nr 1—82, av 95, 96—105, av 106, av 107 och 108. Den andra lotten, betecknad litt. B, Syltberget, upptager ägofigurerne nr 83—94, av 95, av 106 och av 107. Lotterna hava en areal, lotten litt. A av 30.039 hektar, därav 21.035 hektar åker och tomt, 0.384 hektar äng, 8.595 hektar avrösningsjord och 0.025 hektar impediment samt lotten litt. B av 2.85 hektar, därav 1.387 hektar åker och tomt samt 1.463 hektar avrösningsjord. Vid arealberäkningen hava de å kartan angivna vägarna, omfattande ägofigurerne nr 110 och 111, icke medtagits.

Lotterna hava saluvärderats, litt. A till 20.900 kronor, därav 3,610 kronor 13 öre för skogsmark och växande skog, och litt. B Syltberget, till 1,150 kronor, därav 174 kronor 10 öre för skogsmark och växande skog. Med sistnämnda lott har ansetts böra förenas lotten litt. D av angränsande kronoegendomen $1\frac{1}{2}$ mantal Östorp nr 1, vilken styckningslott innehåller 4.553 hektar, därav 4.245 hektar åker och 0.308 hektar avrösningsjord, med ett saluvärde av 3,350 kronor.

Egendomens nuvarande arrendator, C. G. Svantesson, som i 38 år brukat egendomen och där uppfört manbyggnad och ladugård mot ersättning av kronan samt väl hävdad jorden, har emellertid allenast varit subarrendator och först 1925 fått arrendet å sig överlätet, varför han vid förnyad utarrendering ej lagligen äger optionsrätt. Svantesson har anmält sig som köpare av lotten litt. A, och har innehavaren av lägenheten Syltberget, S. J. Ekström, vilken äger därå befintliga byggnader, anmält sig som köpare av lägenheten med därtill föreslagna tillägg från kronoegendomen Östorp. Uppskattningsmännen hava förordat hembuds rätt vid försäljning för såväl Svantesson som Ekström.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* i västra distriktet hava icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag, liksom ej heller *kronojordstyckningssakkunniga*, vilka besiktigat egendomen.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 21 januari 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen har biträtt försäljningsförslaget, dock att styrelsen ansett, att det uppskattade värdet av skogsmark och växande skog å huvudlotten litt. A bör nedsättas till 3,026 kronor 38 öre och saluvärdet för lotten i följd härav minskas till i avrundat belopp 20,300 kronor. Beträffande den del av kronoegendomen Östorp, som avses att förenas med lägenheten Syltberget, har styrelsen åberopat sin samma dag avlätna skrivelse angående disposition av sistnämnda kronoegendom.

Departements-
chefen.

Under tillstyrkande av domänstyrelsens förevarande förslag och med erinran att, enligt vad jag under punkt 51 ifrågasatt, litt. D av egendomen Östorp skulle tilläggas nu ifrågavarande lägenhet Syltberget, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Syltan nr 1 i Vinköls socken av Skaraborgs län blivit genom vederbörlig lantmäteriförrättning delad i tre lotter i huvudsaklig överensstämmelse med uppskattningsmännens förslag, omfattande en del med Furubackens kronopark förenade området, en lägenheten Syltberget och den tredje egendomen i övrigt eller huvudgården, sistnämnda två lotter må var för sig försäljas,

a) *lägenheten Syltberget* enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt till inköp för förbemälda S. J. Ekström; samt

b) *egendomen i övrigt* eller huvudgården,

antingen till C. G. Svantesson mot en köpeskillning av 20,300 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, att egendomen säljes i det skick, den vid tillträdet befinnes, att köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å egendomen utfärdade köpebrev, att egendomen skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, att köparen skall svara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, ävensom för annuiteterna å det egendomen påvilade odlingslånet, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest Svantesson icke begagnar sig av medgivandet att förvärva huvudgårdslotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdes rätt för köpare den 14 mars 1929 och med skyldighet för honom att ansvara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande annuiteter å det egendomen påvilande odlingslånet.

53:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Dalen nr 1 i Agnetorps socken av Skaraborgs län har varit utarrenderad för tiden 14 mars 1907—14 mars 1927 mot årligt arrende av 1,000 kronor och är nu upplåten till den 14 mars 1928, varvid betingats en avgäld av 1,100 kronor. Domänstyrelsen har anmodat vederbörande länsstyrelse ombesörja utarrendering av egendomen under ett år från sistnämnda dag.

*Dalen nr 1
i Skaraborgs
län.*

Under 1926 och 1927 hava uppskattningsförrättningar hållits å egendomen, och har egendomen under 1926 besiktigats av kronojordstycknings-sakkunniga. Av handlingarna i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren Seth Lindström 1925 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat:

Egendomen, som är belägen 10 kilometer från Tidaholm, består av hemskifte och ett 500 meter därifrån beläget utskifte samt innehåller 164.65 hektar, därav 47.782 hektar tomt och åker, 12.725 hektar äng, 102.638 hektar skogsmark och 1.505 hektar impediment.

Akerjorden är av medelgod beskaffenhet men mycket svårbrukad och har branta och dåliga vägar.

Byggnaderna hava ansetts med nödigt underhåll kunna användas i minst tio år. Manbyggnaden är äldre men bibehållen; ladugården är genom felkonstruktion ej stark.

Egendomen har andel i Hökensås häradsallmänning med en årlig utdelning av omkring 60 kronor.

Å ägorna finnes lägenheten Ängaberget, bebyggd med innehavaren Karl Thunander tillhörig fallfärdig stuga, vilken ansetts böra nödtorftigt underhållas av innehavaren och efter dennes död ovillkorligen snarast bortföras.

Kronojordstyckningssakkunniga hava med hänsyn till byggnadernas och jordens beskaffenhet ansett sig icke kunna tillråda uppdelning av egendomen i mindre jordbruk; och hava de sakkunniga, då kronan knappast kunde hava intresse av att behålla ifrågavarande avlägset belägna egendom med dess svårbrukade jord, föreslagit, att inägorna med tilldelning av betesmark och skog i erforderlig utsträckning måtte försälgas i en lott, varvid den huvudsakliga delen av utmarken lämpligen borde tilläggas kronoparken Järnåsen.

Vid 1927 års förrättning hava *uppskattningsmännen* uppgjort alternativa förslag till egendomens disposition. Enligt det *ena* förslaget skulle den till försäljning ifrågasatta delen av egendomen omfatta det å kartan med litt. A utmärkta område, vilket jämlikt en av distriktslantmätaren E. O. Janson den 15 november 1927 upprättad beskrivning innehåller 90.264 hektar, därav 47.478 hektar tomt och åker, 12.653 hektar äng, 28.628 hektar avrösningsjord och 1.505 hektar impediment. Området har saluvärderats till 45,320 kronor, därav 13,449 kronor 83 öre för äng och avrösningsjord med växande skog samt 1,200 kronor för kapitaliserad allmänningsutdelning. Enligt det *andra* förslaget skulle försäljningslotten utökas med det å kartan med litt. C utmärkta området om 9.98 hektar avrösningsjord, vilket med växande skog uppskattats till 2,866 kronor 11 öre. Hela saluvärdet för lotten litt. A + C har beräknats till 48,690 kronor, därav 500 kronor för det särskilda ökade värde, som uppkomme för lotten litt. A, om lotten litt. C tillades.

Uppskattningsmännen hava framhållit, att lotten litt. C till stor del bestode av f. d. torpjord, som igenlagts till bete, och att skogen därå vore av sämre beskaffenhet och ej sluten (endast omkring 47 kubikmeter per hektar). Den magra gårdens styrka vore dess beten. Då lotten litt C innehölle egendomens bästa betesmark med jämn och god tillgång på vatten och denna mark efter kultur borde kunna lämna en mycket god avkastning, ansåge uppskattningsmännen det vara ekonomiskt riktigt, att området bibehölles och förbättrades som betesmark i stället för att skogsodlas. Uppskattningsmännen hava därför förordat försäljning av lotten litt. A med utökning av lotten litt. C, förutan vilken lotten litt. A förlorade i värde och bleve mindre bärkraftig. — Den återstående delen av egendomen borde bibehållas av kronan.

Såsom spekulant å jordbrukslotten har anmält sig Martin Andersson, son till nuvarande arrendatorn. Då Andersson biträtt vid skötseln av egendomen alltsedan fadern 1919 övertog arrendet samt visat sig vara en arbetsam och duglig jordbrukare, väl van vid den tungskötta gården, hava uppskattningsmännen tillstyrkt ansökningsen. — Vid 1926 års förrättning har optionsrätt tillstyrkts för arrendatorn vid egendomens upplåtelse å förnyat arrende.

Jägmästaren har föreslagit, att lotten litt. C måtte bibehållas i kronans ägo, varigenom bättre ägofigurer erhöles för båda ägolotterna samt 5—400 meters kortare rågångar uppkomme för hägnadsunderhåll.

Vederbörande *överlantmätare*, som på anmodan av länsstyrelsen avgivit yttrande rörande lämpligaste sättet för avskiljande av den till försäljning föreslagna delen av egendomen, har därvid i huvudsak anfört följande:

Då egendomen bestode av två skiften, gällde beträffande denna den i 19 kap. 11 § lagen om delning av jord å landet den 18 juni 1926 (nr 326) förekommande bestämmelsen att till fastighet, som bildades genom avstyckning, må läggas högst tre skiften. De delar av egendomen, som avsåges att behållas av kronan, omfattade fyra skiften. Med hänsyn härtill borde den till försäljning ifrågasatta lotten avstyckas, varigenom egendomen efter avstyckningen komme att omfatta de fyra skogsskiftena.

Med erinran om de i 19 kap. jorddelningslagen, enkannerligen dess tredje paragraf, förefintliga stadganden till förhindrande av att genom avstyckning tillkomme fastighet, som med hänsyn till förhållandena kunde antagas icke lämpligen kunna användas såsom fastighet för sig på varaktig sätt för det med styckningen avsedda ändamål, har överlantmätaren framhållit, att enligt hans förmenande den blivande jordbrukslotten mer än väl behövde det av uppskattningsmännen föreslagna tillägget av egendomens skog, lotten litt. C, och att det i allt fall vore tvivelaktigt, om jordbrukslotten även efter denna tillökning erhölet tillräckligt med skog. Egendomen syntes vara en sådan för länets skogsbygd typisk jordbruksfastighet, som tarvade stor tillgång till skogsmark för att ägaren skulle kunna erhålla utkomst-möjligheter vid denna. Hänsynen härtill borde komma i främsta rummet, när det gällde att bestämma den föreslagna jordbrukslottens ägovärde.

Länsstyrelsen, som icke haft något att erinra mot värderingen, har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren har framhållit bland annat följande.

Utmarken till 1 mantal Järnåsen nr 1, som angränsade nu förevarande egendom, förvaltades som kronopark och innehölle enligt handlingarna en

ytvid av endast 103,2 hektar, därav 76,15 hektar skogsproduktiv mark, fördelad på fyra från varandra av utmarken till kronoegendomen Dalen skilda skiften. För erhållande av bättre ägofigur och ökad ytvidd åt den obetydliga kronoparken vore det av största vikt, att så stor del som möjligt av utmarken till Dalen förenades med kronoparken. Utmarkslotten litt. C borde därför i enlighet med jägmästarens förslag bibehållas i kronans ägo. Även utan detta utmarksskifte syntes jordbrukslottens behov av såväl skogs- som betesmark vara synnerligen väl tillgodosett, då 28,628 hektar avrösningsjord och 12,653 hektar, som i uppskattningsmännens instrument upptagits såsom äng men enligt instrumentet över skogsvärderingen utgjordes av hagmark, alltså tillsammans 41,281 hektar skogs- och betesmark med ej mindre än 2,307,52 kubikmeter virke skulle medfölja jordbrukslottens. Därest det med anledning av vad överlantmätaren anfört skulle anses önskvärt, att skogen avstyckades och hemmanet komme att bestå av jordbrukslottens — vilket måste anses lämpligast —, borde detta kunna ske på det sätt, att utmarkslotterna litt. B 2 och C å kartan sammanbundes genom att gränsen mellan dem och lotten litt. A droges ungefär så som å kartan med en streckad blyertslinje angivits. Därigenom skulle blott tre utmarksskiften uppkomma och hindret för deras avstyckning från hemmanet undanröjas.

Domänstyrelsen, som med skrivelse den 24 februari 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har biträtt uppskattningsmännens av överlantmätaren förordade förslag, enligt vilket huvudgårdslotten skulle omfatta de å kartan med litt. A och C utmärkta områdena. I fråga om den av Martin Andersson, son till nuvarande arrendatorn, gjorda ansökan om att utan konkurrens få förvärva huvudgårdslotten har styrelsen i anslutning till de synpunkter, som av kronojordstyeckningssakkunniga i utlåtande den 30 december 1926 och av styrelsen i skrivelse den 28 januari 1927 uttalats beträffande frågan om förköpsrätt vid kronojords försäljning (återgivet å sid. 6 och 7 i prop. 166 år 1927), icke funnit sådana förutsättningar föreligga, att hembuds rätt borde medgivas vare sig egendomens arrendator eller dennes son. Huvudgårdslotten borde därför utbjudas å offentlig auktion. Egendomen i övrigt torde böra förenas med kronoparken Järnåsen.

Med hänsyn till den av uppskattningsmännen i ärendet förebragta utredningen och på de skäl, överlantmätaren anfört, tillstyrker även jag domänstyrelsens förslag att lotten litt. C tillägges lotten litt. A och samtidigt med denna försäljes. Vid bifall härtill förutsättes framdeles Kungl. Maj:ts förordnande, att egendomen i övrigt skall förenas med kronoparken Järnåsen.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Dalen nr 1 i Agnetorps socken av Skaraborgs län blivit fördelad i två lotter, av vilka en skall omfatta de å en av distriktlantmätaren Seth Lindström 1925 upprättad karta över egendomen med litt. A och C utmärkta områdena

och den andra lotten egendomen i övrigt, lotten litt. A + C må å offentlig auktion till den högstbjudande med tillträdesrätt den 14 mars 1929 försäljas under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med förbehåll om rätt för Karl Thunander att under sin livstid avgiftsfritt hava sin stuga kvarstående å lägenheten Ängaberget och bebo densamma.

54:o

*Munstorp
nr 1 i Skaraborgs län.*

Kronoegendomen Munstorp, bestående av, förutom huvudgården 1 mantal Munstorp nr 1, bland annat hemmanen $\frac{1}{4}$ mantal Gammalskog nr 1, $\frac{1}{4}$ mantal Kulla nr 1, $\frac{1}{8}$ mantal Kvarnen nr 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Ängen nr 1 i Skånings-Åsaka socken samt $\frac{1}{2}$ mantal Krogstorp nr 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Falkenberg nr 1 i Istrums socken, allt av Skaraborgs län, har utarrenderats för tiden till den 14 mars 1927. Av nämnda hemman linge de fem förstnämnda enligt medgivande, som genom arrendekontraktet lämnats arrendatorn, brukas såsom utgårdar mot vissa fastställda avgälder. Hemmanet Falkenberg var jämte egendomen underlydande torpen Lilleskog och Junta samt egendomens utmark undantaget från arrendeupplåtelsen och ställt under skogsstatens förvaltning, dock med arrendatorn förbehållen rätt till husbehovsvirke och bete. Årliga arrendet utgjorde 9,000 kronor, därav 3,730 kronor belöpte på utgårdarna. Arrendekontraktet om egendomen har sedermera förlängts att gälla till den 14 mars 1928, dock med nedsättning av arrendavgälden till 6,000 kronor, och har domänstyrelsen föranstaltat om egendomens skötsel och vård under ytterligare ett år till den 14 mars 1929. Hemmanet Falkenberg är utarrenderat såsom skogstorp till den 14 mars 1932 mot ett årligt arrende av 900 kronor från den 14 mars 1926.

Enligt instrumentet över en under år 1925 förrättad uppskattning för förnyad utarrendering av egendomen inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen 10 kilometer från Skara stad och 3 kilometer från Bråneke hållplats och innehåller i sin helhet en sammanlagd areal av 787.051 hektar, därav 341.905 hektar tomt och åker, 96.75 hektar hagmark, 339.905 hektar skogsmark och 8.491 hektar impediment. Avsöndringar från egendomen ansågos ej lämpliga, och ansökningar därom hade ej inkommit. Egendomen vore delaktig i vattenavledningsföretaget Lycke, Munstorp, Ranåker, Viglunda med flera i Istrums med flera socknar. Uppskattningsmännen föreslog förnyad utarrendering av egendomen, fortfarande med undantag av utmarken jämte hemmanet Falkenberg samt förenämnda torp, och åsatte egendomen ett arrendevärde av 8,700 kronor, därav i arrenden för förenämnda utgårdar beräknats 4,100 kronor. Taxeringsvärdet för jordbruksfastigheten å egendomens huvudgård utgjorde 116,600 kronor.

Länsstyrelsen hade icke någon erinran mot förslaget, varemot överjägmästaren ifrågasatte, huruvida ej de egendomen underlydande arrendegårdarna Gammalskog, Kulla, Kvarnen, Lillängen (Ängen) och Krogstorp lämpligen borde fränskiljas egendomen, då de voro av huvudgårdens arrendator särskilt utarrenderade.

I anledning härav uppdrog domänstyrelsen i skrivelse den 24 april 1926 åt länsstyrelsen i länet att låta genom vederbörande uppskattningsmän utreda, om icke lämpligen någon eller några av de egendomen underlydande gårdarna kunde helt eller delvis fränsäljas egendomen.

Av den utredning, som i följd härav verkstälts och som innefattas i ett den 14 juni 1926 dagtecknat instrument över en år 1926 hållen förnyad uppskattningsförrättning å egendomen med tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren E. O. Janson år 1915 över egendomen upprättad karta med beskrivning samt av distriktslantmätaren Tor Hjertquist 1926 lämnade arealuppgifter till förslag för styckning av egendomen, inhämtas bland annat följande.

Med avseende å vad av överjägmästaren ifrågasatts om försäljning av vissa delar av egendomen hade uppskattningsmännen, då det torde vara svårt, så som Munstorps skogsmark vore belägen, att däromkring finna tillräcklig arbets- och körkraft för skogens skötsel, ansett, att ett hemman och två torp fortfarande borde kvarbliva under skogsstaten men att övriga av överjägmästaren omnämnda arrendegårdar såsom ej på något sätt nödiga för huvudgården och dess skötsel vore lämpliga att försäljas till egna jordbruk. Härvid vore dock för vinnande av lämpliga gränser för den del av huvudgården, som klarbleve i kronans ägo, försäljning av hemmanet Falkenberg, som vore beläget i en utkant av egendomen, att förordas framför försäljning av hemmanet Gammalskog, som låge inuti ägofiguren, och vilket således i stället för Falkenberg borde jämte torpen Lilleskog och Junta ställas under skogsstatens vård.

Beträffande de sålunda av uppskattningsmännen till försäljning förordade hemmanen hava uppskattningsmännen antecknat bland annat följande.

Samtliga hemman vore bebyggda med kronan tillhöriga hus, för behovet tillräckliga, dock saknades vid några av utgårdarna vissa uthus.

Åkerjorden utgjordes vid Falkenberg av fastjord, till stor del stenig, och av mossjord av medelgod beskaffenhet, vid Krogstorp av sandmylla av sämre beskaffenhet och delvis vattensjuk samt av mycket frostländ mosse av dålig beskaffenhet, vid Lillängen av sand- och mossjord av medelgod beskaffenhet, vid Kvarnen likaledes av sand- och mossjord, lidande den förra av torka och mossjorden av vatten, samt vid Kulla av sandjord, lidande dels av torka, dels av vatten. De tre sistnämnda hemmanen vore delaktiga i pågående större dikningsföretag samt hemmanet Falkenberg i odlingslån, som åvilade egendomen.

I anslutning till vad av uppskattningsmännen anförts hava de uppgjort följande förslag till försäljning av nedannämnda hemman med å kartan sedermera med röda linjer angivna gränser, varvid beträffande skogs- och hagmarken upptagits den värdering, som verkstälts av skogsindelningsassistenten O. Engström, nämligen

Falkenberg med en areal av 30.⁹⁶ hektar, därav 22.⁷⁸ hektar tomt och åker, 3.⁸⁶ hektar äng och betesmark och 4.³² hektar skogsmark, vilket område saluvärderats till 23,825 kronor, varav 6,919 kronor 94 öre för växande skog. Nuvarande arrendatorn Ernst Carlsson, som 7 år innehaft hemmanet efter sin fader, har anmält sig såsom köpare därtill.

Krogstorp med en areal av 39.⁹⁸ hektar, därav 27.⁰⁶⁵ hektar tomt och åker, 6.⁹⁵⁵ hektar äng och betesmark samt 5.⁹⁶ hektar skogsmark, vilket område saluvärderats till 23,850 kronor, varav 6,477 kronor 74 öre för växande skog. Nuvarande arrendatorn av hemmanet, P. J. Johanson, som, född å gården, innehaft hemmanet över 40 år, har anmält sig såsom köpare därav. Inom denna försäljningslott är belägen lägenheten Sandstugan, bebyggd med innehavaren Lina Karlsson tillhörigt boningshus.

Ängen eller Lillängen med en areal av 25.⁶⁰ hektar, därav 17.²⁰ hektar tomt och åker, 8.³⁴ hektar äng och betesmark samt 0.⁰⁶ hektar skogsmark, vilket område saluvärderats till 13,900 kronor, varav 857 kronor 67 öre för växande skog. Nuvarande arrendatorn av hemmanet, Alfred Nord, som, född å egendomen, innehaft arrendet i 30 år, har anmält sig såsom köpare av hemmanet.

Kvarnen med en areal av 18.⁷⁴ hektar, därav 13.⁹⁸³ hektar tomt och åker, 0.³¹ hektar äng och betesmark samt 4.⁴⁴⁷ hektar skogsmark, vilket område saluvärderats till 11,000 kronor, varav 1,064 kronor 96 öre för växande skog. Nuvarande arrendatorn av hemmanet, August Andersson, som, född å hemmanet, sedan 1894 innehaft detsamma, har anmält sig såsom köpare därav.

Kulla med en areal av 41.³² hektar, därav 25.⁵⁰⁵ hektar tomt och åker, 0.¹⁰⁷ hektar äng och betesmark samt 15.⁷⁰⁸ hektar skogsmark, vilket område saluvärderats till 21,800 kronor, varav 5,615 kronor 46 öre för växande skog. Nuvarande arrendatorn av hemmanet, Gustaf Strid, som i 5 år innehaft detsamma, har anmält sig såsom köpare därav.

Hemmanen äro med nuvarande omfattning, som i det närmaste sammanfaller med den föreslagna, taxeringsvärderade till: Falkenberg 19,200 kronor, Krogstorp 14,400 kronor, Ängen 14,900 kronor, Kvarnen 9,200 kronor och Kulla 14,100 kronor.

Uppskattningsmännen hava förordat hembuds rätt vid försäljning för respektive arrendatorer samt besittningsrätt för förbemälda Lina Karlsson under hennes livstid till lägenheten Sandstugan å Krogstorp mot årlig avgäld av 12 kronor.

Förberörda förslag har, såvitt angår omfattningen av de särskilda försäljningslotterna, avfattats i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som avgivits av *kronojordstyckningssakkunniga* efter besiktning å egendomen. De sakkunniga hava emellertid förordat försäljning jämväl av torpet Junta med cirka 15 hektar åker och tillägg av cirka 12 hektar skogsmark, å vilken dock, enligt vad de sakkunniga ansåge, kunde ifrågasättas, att någon avverkning före försäljning borde äga rum för nedbringande av köpeskillingen. Däremot hade de sakkunniga antagit, att utgården Gammalskog och torpet Lilieskog vore erforderliga för skogsstatens behov.

Vederbörande jägmästare har framhållit, att gränserna för de områden, som skulle säljas, ursprungligen bestämts genom överenskommelse mellan jägmästaren och domänintendenten och att områdena sedermera enligt anvisning av de sakkunniga utökats med vissa utmarksområden. Denna änd-

ring syntes emellertid jägmästaren ej lämplig, alldenstund möjligheterna för nuvarande innehavare att förvärva gårdarna därigenom måste anses minskade. Vidare har jägmästaren förmått, att han från skogens synpunkt icke hade något att erinra mot ifrågavarande lastigheters försäljning, dock att han i fråga om uppskattningsmännens förslag rörande disposition av arrendegården Gammalskog ansåge sig icke kunna biträda detsamma, då för skogens skötsel, för vilken Falkenberg vore obehövt, ej erfordrades dess ersättande på sätt uppskattningsmännen ifrågasatt med Gammalskog. På grund härav och då Gammalskog av uppskattningsmännen befunnits obehövt jämväl för huvudgården, förordade jägmästaren försäljning jämväl av Gammalskog med av jägmästaren med gröna blyertslinjer å karta angivna gränser.

Med hänsyn till önskvärdheten därav att erforderlig betesmark och ståndskog bleve tilldelad de särskilda försäljningslotterna, har *överjägmästaren* funnit de av uppskattningsmännen föreslagna gränserna för lottorna vara att föredraga framför de ursprungligen tänkta. Emellertid har han framhållit, att försäljningslotten Lillängen bekommit allt för litet och därför borde lämpligen tilldelas även östra delen av ägofiguren å kartan nr 107 a och möjligen även västra delen av ägofiguren nr 150. Vidare vore gränsen för försäljningslotten Falkenberg olämplig så till vida, att den väster därom varande åkerjorden — vilken, i motsats till större delen av lottens övriga av mossjord bestående åker, utgjordes av sandjord, lämplig för odling av potatis och råg — avskilts och lagts till det område, som skulle ställas under skogsstatens förvaltning. Sagda gräns borde i norr och väster ändras ungelär så, som å kartan med prickstreckade blyertslinjer angivits. Vad anginge uppskattningsmännens förslag om ställande under skogsstatens förvaltning av hemmanet Gammalskog och torpen Junta och Lilleskog har *överjägmästaren* i likhet med jägmästaren, med tillstyrkande av förslaget beträffande torpen, på det kraftigaste avstyrkt detsamma i fråga om Gammalskog, vilket ej vore erforderligt för skogens skötsel och vars disponerande för skogsförvaltningen endast skulle medföra olägenheter. *Överjägmästaren* har fördenskull hemställt, att även Gammalskog måtte försälas, dock med den ändring av de av jägmästaren förordade gränserna för lotten, att hela ägofiguren nr 130, möjligen med undantag av västra delen, som tilläventyrs borde tilläggas försäljningslotten Lillängen, borde ingå i försäljningen.

I avgivet yttrande över vad av jägmästaren och *överjägmästaren* andragits har *domänintendenten* anfört följande.

Intet hinder torde föreligga för brukarna att köpa av dem innehavda lotter med den växande skog, som av uppskattningsmännen i enlighet med de sakkunnigas förslag tilldelats dem. De av *överjägmästaren* föreslagna nya gränser för försäljningslotten Falkenberg vore olämpliga, då därigenom mindre tilltalande gräns mot den kvarvarande delen av egendomen vunnos och då den synnerligen steniga, kuperade och i oregelbundna figurer liggande åkermark, som härigenom skulle tilldelas försäljningslotten, hade litet odlingsvärde och lämpligen borde skogsodlas, sedan eventuellt därför lämpliga delar tillagts torpet Lilleskog såsom betesmark och åker. Då såväl jägmästaren som *överjägmästaren* förordade försäljning av Gammalskog, hade *domänintendenten* ej annat att erinra däremot, än att figuren för den kvarvarande delen av egendomen bleve mindre tilltalande genom försäljning och att för lotten lämpligare naturliga gränser i öster borde tagas i vägarna nr 166 och 868 i enlighet med röda prickade

linjer å kartan samt delar av ägofigurerna nr 107 a och 130 tilläggas försäljningslotten Lillängen.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot försäljning av lotterna Falkenberg, Krogstorp, Kvarnen och Kulla i enlighet med uppskattningsmännens förslag samt tillstyrkt, att lotterna Ängen eller Lillängen samt Gammalskog måtte försälas med den omlätning och de gränser, som av domänintendenten i hans sistberörda yttrande föreslagits.

Med anledning av vad i ärendet förekommit och efter att hava hört kronojordstyckningssakkunniga rörande lämpligheten av den ifrågasatta utökningen av försäljningslotten Falkenberg har domänstyrelsen i skrivelse den 23 maj 1927 föranstaltat dels om fullständig saluvärdering av hemmanet Gammalskog med av domänintendenten tillstyrkt omfattning och gränser, dels om omvärdering av ej mindre försäljningslotten Lillängen efter dess tillökning på sätt av domänintendenten ifrågasatts, än även av försäljningslotten Falkenberg med tillägg av den väster därom varande åkerjorden med den begränsning, som överjägmästaren förordat, dels ock om uppdragande å kartan av gränserna för samtliga försäljningslotter och upprättande av tillförlitlig ägobeskrivning för lotterna. Med skrivelse den 17 januari 1928 har därefter länsstyrelsen till domänstyrelsen överlämnat instrument över den sålunda påkallade värderingen, som ägt rum den 8 oktober 1927, med tillhörande handlingar, däribland av distriktslantmätaren Tor Hjertquist 1927 upprättad beskrivning över förslaget till avstyckningen från ifrågavarande egendom av de å kartan med nr I—VII i rött angivna lotter.

Av dessa handlingar inhämtas bland annat följande.

IV. *Gammalskog* har tillagts de ägor, som å kartan begränsats med röd streckprickad linje och omfatta enligt förberörda ägobeskrivning å kartan ägofigurerna nr av 106, av 107, av 107 a, 108—129, av 130, av 131, 132—136, 147—165, av 166, 167—200, av 201, av 202, av 839, av 868, av 870 och 871 med en areal av 43.165 hektar, därav 24.091 hektar tomt och åker, 9.651 hektar äng och betesmark, 8.90 hektar skogsmark och 0.523 hektar impediment, vilket område saluvärderats till 26,930 kronor, varav 10,371 kronor 48 öre för växande skog. Nuvarande taxeringsvärdet för Gammalskog är 18,000 kronor.

Arrendatorn av hemmet G. R. Hjellström har anhållit att på egnahemsvillkor få inköpa hemmanet, som av honom arrenderats sedan 1923. Försäljningslotten är bebyggd med kronan tillhöriga hus, av vilka manbyggnad, ladugård och svinhus äro i gott skick och tillräckliga för behovet samt övriga hus förfallna och odugliga. Åkerjorden utgöres av sandmylla å grusbotten, delvis stenig, och mossjord, allt av knappt medelgod beskaffenhet.

III. *Ängen eller Lillängen* har tillökats, så att den omfattar de ägor, som å kartan begränsats med röd streckprickad linje och omfatta enligt nämnda ägobeskrivning å kartan ägofigurerna nr av 83, 84—105, av 106, av 107, av 107 a, 987 och 988 med en areal av 27.42 hektar, därav 17.20 hektar tomt och åker, 10.15 hektar äng och betesmark samt 0.07 hektar skogsmark, vilket område saluvärderats till 14,610 kronor, varav 1.204 kronor 8 öre för växande skog.

Beträffande *Falkenberg* hava uppgjorts två alternativ, vilka omfatta alternativ I, lott VI, ungefär det område för lotten, som 1926 saluvärderats till 23,825 kronor, motsvarande å kartan ägofigurerna inom röd streckprickad linje nr av 387, av 388, av 389, 390, av 391, av 392, 393—471 (av 397), av 653 och av 738 med en areal av 31.499 hektar, därav 22.766 hektar tomt och åker, 3.983 hektar äng och betesmark, 4.39 hektar skogsmark och 0.36 hektar impediment, och alternativ II, lotten VII, samma område, men med tillägg av den av överjägmästaren härför avsedda jorden, bestående av 3.852 hektar åker, 3.949 hektar äng och betesmark, 1.152 hektar skogsmark och 0.191 hektar impediment. Enligt sistberörda alternativ komme lotten att bestå av de ägor, som å kartan begränsats vad tillägget beträffar med röd streckad linje och i övrigt på sätt ovan angivits samt omfatta å kartan ägofigurerna nr av 363, 367, 368, av 369, 370—390, av 391, av 392, 393—471 (av 397), av 653 och av 738 med en areal av 40.643 hektar, därav 26.618 hektar tomt och åker, 7.932 hektar äng och betesmark, 5.542 hektar skogsmark och 0.551 hektar impediment. Försäljningslotten enligt alternativ II har saluvärderats till 26,570 kronor, därav 8,585 kronor 13 öre för växande skog, av vilka belopp på berörda tillägg belöper respektive 2,743 kronor 55 öre och 1,665 kronor 19 öre.

Uppskattningsmännen hava av samma skäl, som av domänintendenten i hans ovanberörda yttrande anförts, ansett den föreslagna tillökningen av ifrågavarande salulott olämplig och att det vore mera tilltalande, att de härför avsedda ägorna bibehöllas åt kronan och utnyttjades såsom bete till skogstorpets Lilleskog eller skogsodlades.

Enligt meranämnda ägobeskrivning omfatta övriga till försäljning föreslagna lotter följande områden, vilkas gränser å kartan likaledes äro angivna med röda streckprickade linjer nämligen:

I. *Kulla*: ägofigurerna nr 1—50, av 50 a, 51—58, av 992 och av 993 med en areal av 41.297 hektar, varav 25.505 hektar tomt och åker, 0.107 hektar äng och betesmark, 15.68 hektar skogsmark och 0.905 hektar impediment.

II. *Kvarnen*: ägofigurerna nr 59—74, av 75, 76—82, av 83, av 991 och av 992 med en areal av 19.063 hektar, varav 13.983 hektar tomt och åker, 0.35 hektar äng och betesmark samt 4.73 hektar skogsmark.

V. *Krogstorp*: ägofigurerna nr av 244, 250—284, av 285, 287—316 av 317, av 746 och av 839 med en areal av 41.420 hektar, varav 27.065 hektar tomt och åker, 7.005 hektar äng och betesmark, 6.85 hektar skogsmark och 0.5 hektar impediment.

Uppskattningsmännen hava ansett, att de obetydliga skiljaktigheterna mellan arealerna enligt det bevis, som legat till grund för 1926 års värdering av sistnämnda tre lotter och arealerna för desamma enligt ovanberörda ägobeskrivning icke inverkade på de förut föreslagna saluvärdena för samma lotter.

Länsstyrelsen har tillstyrkt uppskattningsmännens senast avgivna förslag, varemot *överjägmästaren* i fråga om omfattningen av salulotten *Falkenberg* vidhållit, att den av honom föreslagna gränsen vore den lämpligaste. Såsom skäl härför har åberopats, dels att enligt uppskattningsmännens förslag gränsen mellan salulotten och den i kronans ägo bibehållna skogen skulle gå alldeles invid salulottens tomt och blott 20 meter från manbyggnaden, vilket syntes medföra avsevärda olägenheter för den blivande ägaren, dels att salulotten, med den omfattning den enligt samma förslag skulle få, skulle på sätt av överjägmästaren förut framhållits be-

stå av nästan uteslutande mossjord, och att det syntes vara för salulotten synnerligen fördelaktigt att även bekomma den visserligen något torra och stenbundna men för odling av potatis och råg tjänliga åkerjorden väster om gården, dels ock att det ur nationalekonomisk synpunkt syntes olämpligt att lägga ut nämnda åkerjord till skog, då dess värde såsom åker måste anses vara mångdubbelt större än såsom skogsmark.

Med skrivelse den 9 februari 1928 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning.

För egen del finge styrelsen biträda förslaget om försäljning av lotterna I Kulla, II Kvarnen, III Ängen eller Lillängen, IV Gammalskog, V Krogstorp och VII Falkenberg med de områden för lotterna, som å kartan med röda streckprickade linjer angivits och till arealerna upptagits i den av distriktslantmätaren Hjertquist 1927 däröver upprättade beskrivning. Mot de åsatta saluvärdena hade styrelsen ej någon annan erinran att framställa, än att skogsvärdet å lotten Gammalskog syntes styrelsen böra ned sättas med skäliga ansedda 1,800 kronor, i följd varav saluvärdet för denna lott i dess helhet borde upptagas till 25,200 kronor. Med hänsyn till lotternas storlek syntes allenast lotterna Kvarnen och Ängen vara att hänföra till sådana lägenheter, beträffande vilka erläggande av köpeskillingen finge ske enligt gällande grunder för upplåtande av egna hemslägenheter från kronoegendomar. Samtliga nuvarande innehavare av lotterna borde få komma i åtnjutande av hembuds rätt vid försäljningen.

Med skrivelse den 10 februari 1928 har domänstyrelsen överlämnat ett av vederbörande uppskattningsmän upprättat tillägg till protokollet vid den av dem verkställda saluvärderingen den 8 oktober 1927. I nämnda tillägg anföras *uppskattningsmännen* bland annat följande.

Upplåtelse under åborätt av salulotten litt. A. Falkenberg, alternativ I och II, samt salulotten C. Gammalskog ansåges ej kunna förekomma, då enligt § 1 av Kungl. Maj:ts förordning nr 509 av den 17 december 1926 deras storlek härför lade hinder i vägen.

Salulotten litt. D. Ängen (Lilläng) ansåges till läge och storlek kunna vara lämplig att upplåta under åborätt, men då innehavaren, som redan vid arrendevärderingen den 14 juni 1926 anmält sig som köpare till lotten, efter erhållen underrättelse om villkoret för åborätts erhållande förklarar sig önska övertaga den som jordbruksegnahemslägenhet, ville förrättningsmännen tillstyrka denna hans ansökan och avstyrka all upplåtelse under åborätt.

Skulle sådan upplåtelse ske, borde avgäldstiden vara 20 år med rätt för innehavaren att efter denna tid lösa lägenheten. Den växande skogen å lägenheten borde ej få utnyttjas annat än efter jägmästarens anvisning. Kronans hus å lotten värderades till 5.325 kronor. Såsom avgäld föresloges 25 hektoliter spannmål, $\frac{1}{3}$ råg och $\frac{2}{3}$ korn samt 10 kilogram smör, att lösas efter markegångstaxa litt. C. och motsvarande ett värde enligt samma taxa för åren 1918—1927 av 436 kronor.

I anledning av vad uppskattningsmännen anförte och föreslagit i nämnda tillägg hade *domänstyrelsen* intet att erinra.

I en till jordbruksdepartementet den 5 januari 1928 inkommen skrivelse har *Elis Andersson*, brorson till innehavaren av hemmanet Kvarnen, hemställt, att hemmanet måtte till dem försäljas för taxeringsvärdet, 9,200 kronor, i stället för det åsatta saluvärdet. *Domänstyrelsen* har i likhet med *domänintendenten* och *länsstyrelsen* ansett ansökning ej böra föranleda någon åtgärd.

Jag biträder domänstyrelsens förslag i detta ärende och hemställer, *Departements-
chefen.*
alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från kronoegendomen Munstorp i Skånings-
Åsaka och Istrums socknar av Skaraborgs län

dels lotterna II Kvarnen och III Ången eller Lill-
ången var för sig med ovan angivna områden och salu-
värden av respektive 11,000 och 14,610 kronor må för-
säljas enligt gällande grunder för upplåtande av egna-
hemslägenheter från kronoegendomar,

dels ock lotterna I Kulla, IV Gammalskog, V Krogstorp och VII Falkenberg var för sig med ovan angivna områden må försäljas

antingen till förbemälde arrendatorer mot nedan-
nämnda köpeskillingar, nämligen Kulla till Gustaf Strid
mot en köpeskillning av 21,800 kronor, Gammalskog till
G. R. Kjellström mot en köpeskillning av 25,200 kronor,
Krogstorp till P. J. Johanson mot en köpeskillning av
23,850 kronor och Falkenberg till Ernst Carlsson mot
en köpeskillning av 26,570 kronor, samtliga köpeskillingar
att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars
1929 och med en sjättedel den 14 mars varje av näst-
följande fem år samt under villkor i övrigt beträffande
var och en av lotterna, *att* densamma säljes i det skick,
den vid tillträdet befinnes, *att* andra än fastigheten
tillhöriga hus och anläggningar ej ingå i försäljningen,
att köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i
länet, som har *att*, så snart första sjättedelen av köpe-
skillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å åter-
stoden därav avlämnats, å ägolotten utfärda köpebrev,
att ägolotten skall i jordeboken upptagas under titel
allmänt frälse, *att* köparen skall svara för de å ägo-
lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera
och utskylder samt *att* köparen skall ensam vidkännas
alla med lagfart å fånget och övriga med köpet för-
enade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i
vederbörande ägolott till säkerhet för respektive skuld-
förbindelse, varjämte beträffande lotten Krogstorp för-
bemälda Lina Karlsson förbehålles rätt att i sin livstid

besitta sin innehavande lägenhet mot årlig avgäld till stamfastighetens ägare av 12 kronor samt beträffande lotten Falkenberg köparen av lotten skall ansvara för på densamma efter tillträdesdagen belöpande annuiteter å det fastigheten påvilade odlingslånet,

eller, därest och i den mån omförmälda medgivande att förvärva ägotlotterna ej begagnas, efter Kungl. Maj:ts beprövade å offentlig auktion å de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1929 utom beträffande Falkenberg, som må tillträdas först den 14 mars 1932, och med de särskilda förbehåll och villkor, som beträffande lotterna Krogstorp och Falkenberg ovan nämnts.

55:o

Lillehult nr 1
med lägen-
heten Rynings-
halsen och
andel i lägen-
heten Slättekärrshalsen i
Skaraborgs
län.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Lillehult nr 1 med lägenheten Ryningshalsen och andel i lägenheten Slättekärrshalsen i Älgårås socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot årligt arrende av 1,250 kronor.

Under 1926 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Hjalmar Siewerts år 1917 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 36 kilometer från Mariestad och 6 kilometer från Älgårås järnvägsstation, har en areal av 206.319 hektar, därav 44.437 hektar tomt och åker, 64.808 hektar äng, 93.636 hektar skogs- och hagmark samt 3.438 hektar impediment.

Uppskattningsmännen hava i anledning av därom gjord framställning föreslagit att en med ägofiguerna nr 158—167 å förberörda karta betecknad lägenhet (jordeboksenheten Ryningshalsen) om 1.45 hektar, därav 1.064 hektar åker och 0.386 hektar äng, finge försälas till lägenhetsägaren Gustaf Johansson, Holmkärr, vilken ägde en mindre intillgränsande lägenhet, som dock ej kunde föda hans familj. Det till försäljning föreslagna området har saluvärderats till 900 kronor.

Beträffande egendomen i övrigt, som ligger i flera skilda och från varandra långt belägna skiften, hava uppskattningsmännen, ehuru ytterligare försäljning skulle nedbringa arbetsomkostnaderna för egendomen, likväl ansett att, då det vore mycket svårt att, särskilt under nuvarande konjunkturer, finna köpare till de för försäljning lämpliga skiftena på grund av dessas läge och beskaffenhet, skiftena måtte kvarbliva till egendomen, vars uthus vore beräknade efter deras areal.

Egendomens arrendevärde har uppskattats till 1,170 kronor, vari ingår ett till 40 kronor uppskattat arrendevärde för ovannämnda område.

Överlantmätaren i länet har i ärendet meddelat, att det till försäljning föreslagna området är identiskt med jordebokslägenheten Ryningshalsen nr 1, en äng, krono, under enskild disposition, samt att området på grund härav ej behövde fränskiljas egendomen utan kunde försälas såsom sagda jordeboksenhet.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyeckningssakkunniga, vilka 1926 besiktigat egendomen, hava tillstyrkt uppskattningsmännens förslag ifråga om försäljning av lägenheten Ryningshalsen nr 1 samt tillika föreslagit upplåtelse till en särskild jordbrukslott av det 3 kilometer från huvudgården belägna utskiftet Nyängen, å förberörda karta omfattande ägofigurerna nr 122—143 med en areal av 9.396 hektar, därav 9.134 hektar åker och 0.262 hektar äng, vilken ägolott, enligt vad sedermera under hand upplysts, av de sakkunniga ansetts böra utbjudas å auktion. Lotten i fråga är bebyggd med en fallfärdig lada. Härjämte hava de sakkunniga framhållit, att den efter fränskiljandet av förstnämnda område återstående delen om 4.162 hektar av »skiftet Ryningshalsen» vore för obetydlig och av så dålig beskaffenhet, att densamma icke lämpligen kunde utläggas till en självständig brukningsenhet, men att densamma vid tillfälle torde kunna försälgas till någon närboende mindre jordbrukare. Med hänsyn till att huvudgården efter utförande av de av uppskattningsmännen föreslagna byggnadsarbetena vore försedd med fullt tillräckliga hus, hava de sakkunniga icke ansett sig böra ifrågasätta någon uppdelning av denna. På grund härav hava de sakkunniga förordat, att de till fränstyeckning icke ifrågasätta delarna av egendomen skulle ånyo utarrenderas, eventuellt, om spekulanter funnes, efter fränskiljande av området om 4.162 hektar av »skiftet Ryningshalsen».

I anledning av den föreslagna upplåtelsen av utskiftet Nyängen har domänstyrelsen föranstaltat om saluvärdering å detta utskifte, vilken förättning ägt rum 1927. Av därvid fört protokoll inhämtas, att skiftet av uppskattningsmännen åsatts ett saluvärde av 5,140 kronor. Skulle skiftet utarrenderas särskilt och utan hus, hava uppskattningsmännen åsatt densamma ett arrendevärde av 175 kronor.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot den å utskiftet verkställda värderingen.

Domänstyrelsen, som i avvaktan på Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut beträffande försäljning av områden från egendomen ombesörjt skötsel och vård under ett år från den 14 mars 1928, har i skrivelse den 26 augusti 1927 hemställt om åtgärders vidtagande för försäljning av nämnda utskifte ävensom lägenheten Ryningshalsen nr 1.

Genom remiss den 20 januari 1928 anbefalld att, jämlikt bestämmelserna i § 4 av förordningen den 17 december 1926 (nr 509) angående grunder för upplåtande från vissa kronoegendomar av jordbrukslägenheter under åborätt enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord samt av egnahemslägenheter, verkställa utredning, huruvida omförmälda utskiftet Nyängen borde upplåtas såsom åbolägenhet, har domänstyrelsen med skrivelse den 6 februari 1928 överlämnat av vederbörande domänintendent i samråd med uppskattningsmännen verkställd sådan utredning jämte däröver av länsstyrelsen i länet avgivet yttrande.

Uppskattningsmännen hava ansett skiftet, vad storlek och läge beträffar, lämpa sig för upplåtelse under åborätt. Då emellertid ingen i orten torde intressera sig för sådan form av upplåtelse, utan — om spekulant verkligen komme att uppträda — denne antagligen ville övertaga området som jordbruksegnahemslägenhet, förordade uppskattningsmännen denna senare form för upplåtelsen. Skulle upplåtelse under åborätt ske, borde intet förbehåll om inlösningsrätten förekomma. Upplåtelseiden borde bestämmas till 20 år. Den å utägan befintliga odugliga ladan har värderats till 70 kronor. Årliga avgälden föreslås till 10.^h hektoliter spannmål, varav hälften råg och hälften korn, att lösas efter markegångstaxa litt. C.

Länsstyrelsen, som icke funnit något att erinra emot värderingen, har jämväl i övrigt biträtt uppskattningsmännens yttrande i ärendet.

Ej heller *domänstyrelsen* har funnit anledning till erinran mot den verkställda utredningen.

*Departements-
chefen.*

Kronojordstyckningssakkunnigas förslag rörande försäljning av viss del om 4.162 hektar av »skiftet Ryningshalsen» torde avse motsvarande areal av det ifrågavarande egendom tillhörande intill lägenheten Ryningshalsen nr 1 gränsande skiftet Rönningen, vars åkerområde uppgår till 4.162 hektar. Under hand har jag från domänstyrelsen inhämtat, att enligt styrelsen från domänintendenten tillhandakommen uppgift spekulant å nämnda område icke för närvarande funnes samt att med anledning därav och av kostnadshänsyn ansetts böra tillsvidare anstå med uppskattningsförrättning å området. Jämväl jag finner frågan om sistberörda områdes försäljning icke böra nu upptagas.

Mot en försäljning av lägenheten Ryningshalsen nr 1 har jag icke något att erinra. Vad angår utskiftet Nyängen synes mig riksdagens medgivande böra inhämtas, att detsamma må upplåtas under åborätt i överensstämmelse med uppskattningsmännens förslag med rätt för åbon att inlösa fastigheten eller, därest antagligt anbud å dess övertagande under åborätt icke avgives, försäljas å offentlig auktion.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från kronoegendomen ³/₄ mantal Lillehult nr 1 med lägenheten Ryningshalsen och andel i lägenheten Slättekärrshalsen i Älgarås socken av Skaraborgs län må upplåtas

dels lägenheten Ryningshalsen nr 1 enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Gustaf Johansson, Holmkärr,

dels ock skiftet Nyängen

antingen såsom åbolägenhet med rätt för åbon att inlösa lägenheten jämlikt bestämmelserna i förord-

ningen den 17 december 1926 (nr 509) angående grunder för upplåtande från vissa kronoegendomar av jordbrukslägenheter under åborätt enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord samt av egnahems-lägenheter,

eller, därest skiftet icke mot antagligt anbud kan upplåtas såsom åbolägenhet, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor, med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929 och med förbehåll att endast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i upplåtelsen.

56:o.

Genom arrendekontrakt den 19 oktober 1900 upplät domänstyrelsen under arrende på 20 års tid från den 14 mars 1902 mot årlig avgift av 4,000 kronor den i Leksbergs socken av Skaraborgs län belägna kronoegendomen förra landshövdingebostället Marieholm nr 1 och 2 om 2 mantal, även benämnd Marieholms kungsgård, jämte i Ekby och Ullervads socknar av nämnda län belägna kungsgården tillydande lägenheter, dock med undantag av dels den till landshövdingeresidenset hörande tomt och trädgård samt parkanläggningen Alhagen, dels det länscellfängelset tillagda område, dels den mark, som tagits i anspråk för Mariestad—Kinnekulles järnväg, dels vissa jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 25 maj 1900 försålda lägenheter, dels den till kronopark avsatta delen av egendomen med därinom belägna torpet Bråten, dels ock det särskilt för sig till den 14 mars 1928 utarrenderade utskiftet Ullervads mad om 15.002 hektar i Ullervads socken.

*Marieholms
kungsgård i
Skaraborgs
län.*

Den av domänstyrelsen utarrenderade delen av kungsgården har jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 6 mars 1917 överlåtits till fångvården.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 november 1923 anförde fångvårdsstyrelsen, att enligt ett mellan styrelsen, å ena, samt drätselkammaren i Mariestad, å andra sidan, den 1 och den 28 augusti 1923 träffat köpeavtal, under förutsättning av Kungl. Maj:ts stadfästelse och stadsfullmäktiges i staden godkännande, för en köpeskilling av 50,000 kronor och på övriga i avtalet angivna villkor till staden försålts ett mot ån Tidån gränsande område om 45.0435 hektar av den till fångvården upplåtna delen av kungsgården. Detta område, som å en av lantmäteriauskultanten Carl Torbjörnsson år 1918 upprättad karta över omförmälda del av kungsgården till sina övriga gränser utmärkts medelst en genom punkterna f, b, c, d och e dragen röd linje, vore ej längre erforderligt för jordbruksdriftens vid centralfängelset i Mariestad behöriga upprätthållande. Styrelsen hemställde fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen ingå med framställning om överlåtande till staden av ifrågavarande område

på de angivna villkoren. Dessa villkor, som godkänts av stadsfullmäktige, innehöllo bl. a. bestämmelser enligt § 2 angående upprättande av stadsplan å området jämte tillhörande byggnadsbestämmelser, angående rätt för fångvården att från stadens ledningar erhålla vatten och elektrisk kraft och för länsresidenset att förutom vatten och elektrisk kraft erhålla gas från nämnda ledningar, angående underhåll och begagnande av en utmed området löpande väg samt företrädesrätt för fångvårdsstyrelsen till arrendering av området, samt enligt § 3 att området finge, sedan avtalet av Kungl. Maj:t godkänts och området överflyttats till Mariestad i administrativt, judiciellt och ecklesiastiskt hänseende, tillträdas den 1 därpå följande januari.

Genom brev den 21 mars 1924 fann Kungl. Maj:t, med hänsyn till det otillfredsställande beloppet av den för ifrågavarande område bjudna köpeskillingen, fångvårdsstyrelsens berörda hemställan icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd, varjämte och då, såsom i ärendet upplysts, området icke längre erfordrades för fångvårdens räkning, Kungl. Maj:t förordnade, att området skulle från och med tidpunkt, varom fångvårdsstyrelsen ägde överenskomma med domänstyrelsen, såsom jordbruksdomän ställas under dennas vård och förvaltning.

Sedan härefter Mariestads stadsfullmäktiges beredningsutskott, under åberopande av vad sålunda förekommit och av ett stadsfullmäktiges protokoll den 15 april 1924, enligt vilket utskottet lämnats förnyat uppdrag att å stadsfullmäktiges vägnar vidare förhandla rörande eventuellt inköp från ifrågavarande kronoegendom av förberörda område, hos domänstyrelsen anhållit om uppgift å det försäljningspris, som styrelsen ansåge sig kunna tillstyrka, anhöll domänstyrelsen, som fann området utan olägenhet för egendomen kunna fränhändas densamma, i skrivelse den 16 maj 1924 om meddelande av fångvårdsstyrelsen, huruvida och i så fall vid vilken tidpunkt området i fråga kunde av fångvården avträdas.

Till svar härå meddelade fångvårdsstyrelsen i brev den 30 maj 1924, att från dess sida hinder ej mötte att överenskommelse träffades om försäljning till Mariestads stad av förberörda område med rätt för köparen att tillträda detsamma vid sådan tidpunkt, som angäves i § 3 av förutberörda preliminära kontrakt mellan styrelsen och Mariestads drätselkammare, varjämte styrelsen förklarade sig förutsätta, att i avtalet komme att införas villkor, bland annat, i huvudsaklig överensstämmelse med de i nämnda kontrakt under § 2 intagna härovan omförmälda bestämmelser.

Domänstyrelsen föranstaltade därefter genom brev den 13 juni 1924 till länsstyrelsen om uppskattning på stadens bekostnad av saluvärdet å förberörda område om 45.0435 hektar utan avsende å enligt handlingarna vid upplåtelsen ifrågasatta villkor men med hänsyn tagen till stadens kommande användning av detsamma.

Av instrumentet över den sålunda anbefallda förrättningen, som jämte därvid fogade handlingar — däribland förberörda av Torbjörnsson upp-

rättade karta, och av byggnadsstyrelsen i öförmälda genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 mars 1924 avgjorda försäljningsärendet avgivna yttanden — insänts med länsstyrelsens skrivelse den 17 december 1924, inhämtas bland annat följande.

Vid värderingen hade två alternativ framställts, benämnda A och B, av vilka A upptager området inom förutberörda röda linje, innefattande 45.001 hektar, därav 26.524 hektar åker och dylikt, 18.10 hektar äng och dylikt samt 0.377 hektar impediment, motsvarande å kartan ägofigurerna nr 417 — 538, av 539, av 541, 541 a, 541 b, 541 c, 542 — 556, 559, av 560, 561 — 564, samt alternativ B 50.941 hektar, därav 32.206 hektar åker och dylikt, 18.358 hektar äng och dylikt samt 0.377 hektar impediment, motsvarande å kartan nämnda ägofigurer med tillägg av ägofigurerna nr 557 och 558 samt återstående delar av ägofigurerna nr 541 och 560.

Områdena hava saluvärderats, inberäknat 10,700 kronor för växande skog och 2,000 kronor för åbyggnader, alternativ A till 72,000 kronor och alternativ B till 91,000 kronor.

I yttrande av den 17 december 1924 över berörda värdering anförde länsstyrelsen följande.

Då förrättningsmännens uppdrag innefattade allenast uppskattning av saluvärdet å förberörda område om 45.0435 hektar av egendomen och länsstyrelsen alltjämt vidhölle sin tidigare av byggnadsstyrelsen delade uppfattning, att från försäljningen borde undantagas sådana områden, genom vilkas bebyggande länsresidenset Marieholm skulle i mycket hög grad förlora i värde och trevnad, saknade länsstyrelsen anledning yttra sig angående uppskattningen av det i alternativ B upptagna området, däri inginge hela ägofiguren nr 557 och den närmast residenset liggande delen av ägofiguren nr 541, vilkas försäljning länsstyrelsen på förut anförda skäl ansåge sig på det bestämdaste böra avstyrka. Beträffande försäljningen enligt alternativ A hade länsstyrelsen intet annat att erinra, än att saluvärdet borde av angivet skäl höjas till 73,900 kronor.

Sedan domänstyrelsen därefter i skrivelse den 29 december 1924 anmodat länsstyrelsen att lämna staden Mariestad tillfälle att yttra sig angående det av länsstyrelsen tillstyrkta saluvärdet för det under alternativ A upptagna område, har länsstyrelsen med skrivelse den 22 februari 1927 överlämnat en till länsstyrelsen av *stadsfullmäktiges beredningsutskott* enligt därtill erhållet bemyndigande den 27 oktober 1926 ingiven^{es} ansökning till Kungl. Maj:t om förvärfvande för stadens räkning av ovanberörda såsom alternativ B angivna större området. Häri har anförts bland annat följande.

Det pris av 50,000 kronor, som åsatts det i försäljningsavtalet med fångvårdsstyrelsen avsedda området hade bestämts med ledning av en av staden 1920 föranstaltad särskild värdering av ett något större område om cirka 51 hektar, som därvid uppskattats till cirka 73,000 kronor. Reduktionen av detta pris till 50,000 kronor betingades dels därav, att arealen enligt försäljningsavtalet hade minskats genom uteslutande av den för staden värdefullaste delen av området och dels i någon mån därav, att virkesprisen under tiden nedgått ganska avsevärt. Vid prisfrågans bedömande borde i öfrigt hänsyn tagas därtill, att områdets användande för byggnads-

ändamål förutsatte högst betydande kostnader för nödiga broförbindelser över än Tidan, utläggande av nya gator samt ledningar för vatten, avlopp, gas och elektricitet. Härtill komme, att i ett sådant samhälle som Mariestad ovillkorligen fordrades låga tomtpriser, såvida någon mera avsevärd byggnadsverksamhet med efterfrågan å tomter skulle kunna påräknas. Av staden under senaste 10-årsperiod försäld tomtmark hade betingat ett medelpris av 1 krona 22 öre per kvadratmeter. Nämda tomtpris motsvarade i verkligheten knappast stadens kostnader för utläggandet av gator och ledningar. Områdets rationella utnyttjande hindrades och fördyrades därtill i viss mån därigenom, att detsamma korsades av järnväg och högspända elektriska kraftledningar. Vid stadsplanens utläggande måste anordnas en hela området korsande kraftledningsgata om ett tjugotal meters bredd.

Staden hade tidigare avsett att i ett sammanhang låta upprätta ny stadsplan såväl för ett större område runt den nu bebyggda staden som för det omhandlade nya området å Marieholm. I anseende till uppkommen tidsutdräkt beträffande frågan om markförvärv hade det emellertid blivit nödvändigt utarbete ny stadsplan endast över för närvarande åtkomliga markområden. Enligt denna nya av stadsfullmäktige godkända stadsplan föfogade emellertid staden numera endast över ytterst obetydliga för byggnadsändamål användbara markområden eller allenast cirka 3 hektar välbelägen mark. Tillhandahållandet av tomtmark vore därför för närvarande så gott som uteslutande beroende av enskilda markägare. Staden kunde därför icke på önskvärt sätt själv befrämja behöflig byggnadsverksamhet genom försäljning på billiga villkor av erforderlig mark. De olägenheter, som härigenom uppstode för stadens utveckling och särskilt för vidare tillkomst av mindre egnahemsbyggen, torde icke behöva vidare framhållas. Härtill komme, att den nya utvidgade stadsplanen avsevärt inskränktes därigenom att stora områden inom densamma icke kunde disponeras eller användas för byggnadsändamål. Den av Skaraborgs och Älvsborgs län gemensamt ägda sinnesslöanstalten Johannesberg med ett betydande område — cirka 35 hektar — hade sålunda måst till allra största delen uteslutas ur stadsplanen, och ett större markområde — cirka 48 hektar — beläget nordost om gamla stadsdelen och nära sjön Vänern vore på grund av sin låglända beskaffenhet föga användbart. Nämda tvenne områden minskade alltså den för bostadsändamål disponibla arealen med omkring 80 hektar.

Belysande för behovet av ytterligare tomtmark vore för övrigt det förhållandet, att arealen av det inom staden bebyggda området under tjugooårsperioden $\frac{31}{12}$ 1905— $\frac{31}{12}$ 1925 ökats från 48.5 till 152.5 hektar. Denna relativt snabba och betydande tillväxt kunde endast i mindre mån bero på folkmängdens ökning under nämnda period från 4,141 till 5,900 invånare. Den huvudsakliga anledningen måste därför hänföras till det förhållandet, att öppet byggnadssätt allt mera kommit till användning, särskilt för så kallade egna hem, varigenom arealbehovet per invånare givetvis bleve långt större än tidigare.

Under dessa förhållanden hade stadsfullmäktige — ehuru med en viss tvekan i anledning av därmed förbundna betydande framtida kostnader — beslutat uppdraga till sitt beredningsutskott att vidare förhandla rörande förvärv av det större området alternativt B enligt den av domänstyrelsen föranstaltade värderingen. En närmare undersökning hade nämligen visat, att ett förvärv av allenast det mindre området, alternativt A, skulle medföra allt för betydande olägenheter ur stadsplanesynpunkt, varjämte områdets lämpliga utnyttjande avsevärt försvårades och fördyrades genom olämpliga ägofigurer och gränser.

I skrivelsen den 13 juni 1924 från domänstyrelsen till länsstyrelsen med anhängan om ny värdering av ifrågavarande markområden, hade lämnats särskilda direktiv för värderingens utförande. Vid värderingen skulle sålunda icke tagas hänsyn till de vid upplåtelsen ifrågasatta villkor utan endast till ändamålet med stadens användning av området. Då fängvårdsstyrelsen uti skrivelsen av den 15 november 1923 gjorde framställning till Kungl. Maj:t om områdets försäljning, anfördes därvid bland annat, att de i övrigt av staden erbjudna förmånerna vore så betydelsefulla, att de finge anses i nöjaktig mån förhöja den av staden erbjudna likviden. Sedan staden oavsett nämnda särskilda förmåner numera förklarat sig godtaga den av domänstyrelsen föranstaltade nya värderingen med dess högre pris, torde sålunda prisfrågan icke längre böra utgöra hinder för områdets försäljning. Den enda invändning, som kvarstode mot förslagets realiserande, syntes därför vara länsstyrelsens erinran, att Marieholmsgårdets bebyggande skulle minska trevnaden för det å Marieholm belägna residenset. I sådant avseende torde dock framhållas, att uti de föreslagna köpevillkoren intagits förbehåll om, att såväl fängvårdsstyrelsens som länsresidensets intressen borde tillgodoses så långt lämpligen ske kunde med hänsyn till stadsplanens ändamålsenliga anordnande. Härtill komme, att staden förbundit sig låta uppgöra stadsplan genom av byggnadsstyrelsen godkänd, fullt kompetent stadsplanearkitekt. Om i anslutning härtill en plantering anordnades längs Tidans strand från residensets trädgård till järnvägen, syntes utsikten från residenset i denna del icke böra menligt påverkas härigenom utan snarare tvärtom, och avståndet till närmaste byggnadskvarter bleve med hänsyn till en dylik plantering närmare 200 meter. Residensets fribelägenhet, som å tre sidor, nämligen mot staden, sjösidan, fängelsets område samt Alhagen, icke påverkades av Marieholmsgårdets bebyggande, syntes därför icke lida något större intrång i berörda avseende under förutsättning av en lämpligt avpassad stadsplan.

På grund av det anförda hemställde beredningsutskottet, att Kungl. Maj:t måtte medgiva staden Mariestad rätt att förvärva det med alternativ B uti ovanberörda, genom domänstyrelsens försorg tillkomna värdering betecknade området å Marieholms kungsgård till däruti angivet pris, 91,000 kronor, vilket område å ansökningen bifogad karta angivits genom röda begränsningslinjer och litt. d, e, f, g, h samt att villkoren i övrigt måtte fastställas i huvudsaklig överensstämmelse med fängvårdsstyrelsens förberörda kontrakt med drätselkammaren, varvid dock borde iakttagas, att femte momentet uti § 2 angående hållandet av väg borde utgå såsom obehövt, då fråga vore om förvärvandet av det större området alternativ B.

Med hänsyn till i ansökningen berörda särskilda förhållanden vore det enligt vad utskottet vidare anförde utan vidare tydligt, att staden icke kunde påräkna någon som helst vinst genom det avsedda markförvärvet utan fastmer hade att motse betydligt större utgifter för markförvärv och anläggningar än som med för orten rimliga markpris kunde förväntas bliva täckta genom tomtförsäljningar, och motiverades stadens förnyade framställning om förvärvandet av mark från kungsgården därför uteslutande av stadens önskan att såvitt möjligt trygga behovet av ytterligare tomtmark, ett behov, som enligt vad visats redan nu föreläge.

Länsstyrelsen har med anledning av sistberörda framställning i skrivelse den 22 februari 1927 anført bland annat.

Sedan beredningsutskottet yttrat sig i ärendet utan att av dess uttalanden

framginge, huruvida staden fortfarande vore villig att såsom tidigare varit ifrågasatt eventuellt förvärva allenast det mindre, med A betecknade, området och i så fall till vilket pris, hade länsstyrelsen i skrivelse till beredningsutskottet den 10 januari 1927 anhållit om upplysning i berörda avseende. Till svar härå hade stadsfullmäktige, på sätt länsstyrelsens skrivelse bifogat protokollsutdrag av den 15 februari 1927 utvisade, avgivit det yttrande i frågan att, ehuru staden ansåge priset 91,000 kronor för det större området vara högt tilltaget, staden likväl önskade förvärva detta område, men att, därest stadens framställning härom icke skulle vinna Kungl Maj:ts bifall, staden önskade förvärva det mindre området för ett pris av högst 50,000 kronor. För egen del vidhölle länsstyrelsen sin förut i skrivelse den 17 december 1924 uttalade åsikt. Men om statsmakterna med hänsyn till i ärendet upplysta förhållanden skulle anse sig böra av välvilja mot residensstaden tillmötesgå dess önskan att förvärva sistnämnda område för det erbjudna beloppet 50,000 kronor, hade länsstyrelsen dock intet att erinra däremot. Beträffande vad från stadens sida framhållits därom att vid användning av endast det mindre området avsevärda olägenheter skulle uppkomma beträffande, bland annat, utdragandet av ledningar för vatten, avlopp, gas samt elektricitet, torde det kanske icke kunna förnekas, att utförandet av dessa ledningar skulle i viss mån försvåras och ställa sig proportionsvis dyrare inom det mindre området än om staden ägde disponera över det större enligt alternativ B. Länsstyrelsen ansåge dock, att om det skulle befinnas nödvändigt att för utförande av sådana anläggningar, varom här vore fråga, taga kronans angränsande mark i anspråk, några särskilda svårigheter därför icke skulle behöva resas från kronans sida.

Efter det under hösten 1927 av domänstyrelsens dåvarande chef i närvaro av generaldirektören för byggnadsstyrelsen överläggning i ämnet å egendomen ägt rum med landshövdingen i länet och representanter för staden Mariestad i syfte att söka vinna lämplig lösning av de med den ifrågasatta markupplåtelsen till staden förknippade frågor och ytterligare förhandlingar med stadens representanter förts, har förslag till avtal rörande upplåtelsen uppgjorts av domänstyrelsen och staden av följande innehåll:

»Under förbehåll av statsmakternas godkännande har följande avtal träffats mellan Kungl. domänstyrelsen å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, å ena, samt staden Mariestad, å andra sidan.

Kungl. Maj:t och kronan upplåter och försäljer härigenom till staden Mariestad det jordområde, som å här hos bilagda utdrag av en av lantmäteriauskulanten Carl Torbjörnsson år 1918 upprättad karta över viss del av kronoegendomen Marieholms kungsgård nr 1 och 2 om 2 mantal i Leksbergs socken av Skaraborgs län är begränsat av röd linje inom punkterna f—b—c—d—e och gränsen mot staden och Tidån, dock med uteslutande av den del av området, som därifrån avskäres genom över detsamma nyanlagda landsvägen Stockholm—Göteborg, men med tillägg av de området angränsade ägor, vilka i norr begränsas av en bruten blå linje inom punkterna g—h—i—c, för en köpeskilling av etthundratusen (100,000) kronor att vid tillträdet kontant erläggas och inbetalas till länsstyrelsen i länet samt under villkor i övrigt:

1) Genom stadens försorg och utan kostnad för Kungl. Maj:t och kronan skall för området ifråga genom fullt kompetent stadsplanarkitekt, som av Kungl. byggnadsstyrelsen godkännes, upprättas och Kungl. Maj:ts prövning underställas i vederbörlig ordning antaget förslag till stadsplan jämte särskilda

bestämmelser i avseende å sättet för byggnadskvarterens användande, därvid Kungl. fångvårdsstyrelsens och länsresidensets intressen böra tillgodoses, så långt lämpligen ske kan med hänsyn till stadsplanens ändamålsenliga anordnande samt särskilt med avseende å bestämmelserna tillses att dessa innehålla *dels*, såvitt rör området *väster* om Västergötland—Göteborgs järnvägsområde, förbud mot uppförande av andra slag av byggnader än för bostads- och affärsändamål i huvudsakligen öppet byggnadssätt och till en höjd icke överstigande två våningar samt för byggnader för allmänt ändamål, *dels*, beträffande området *öster* om nämnda järnvägsområde, förbud mot uppförande av anläggningar, som medföra dålig lukt eller förorena Tidaåns vatten.

2) Staden åligger *dels* att medgiva fångvården rätt att erhålla vatten för tillgodoseende av fångvårdens behov i dess bostads- och ekonomihus samt elektrisk kraft för inre och yttre belysning och för motordrift inom Marieholms kungsgårds ägor från stadens ledningar till för motsvarande behov inom staden gällande normala taxor och villkor, *dels* ock att för all framtid tillhandahålla länsresidensets elektriskt ljus, gas och vatten från stadens ledningar till för bostadsfastigheter inom staden lägst gällande taxor och villkor.

3) Därest utarrendering av vissa markområden ifrågakommer, åligger staden att tillerkänna Kungl. fångvårdsstyrelsen företrädesrätt till arrendet på ett år för varje gång, därvid för arrendet skall gälla lagen om nyttjanderätt till fast egendom, såvitt ej annat överenkomes.

4) Sedan Kungl. Maj:t med riksdagen lämnat medgivande till ifrågavarande överlåtelse till staden, åligger staden att ofördröjligen efter erhållen del av Kungl. Maj:ts beslut vidtaga åtgärder för områdets överflyttande till staden i administrativt, judiciellt och ecklesiastikt hänseende.

5) Den i nästföregående moment omförmälda inkorporering av området med staden skall vara verkställd inom fem (5) år från dagen för Kungl. Maj:ts beslut vid äventyr att köpet eljest förfallit.

6) Jordområdet skall tillträdas senast inom tre månader efter inkorporeningens fastställande i då befintligt skick.

Under tiden före tillträdet skall området brukas såsom hittills, så att dess värde icke försämras, varvid särskilt skall iakttagas, att skogsbeståndets utsträckning och myckenhet icke förminskas i annan mån än som möjligen betingas med hänsyn till nödvändiga gallringar för kreatursbete.

7) I samband med förvärv av ifrågavarande område förbinder sig staden att avstå från alla anspråk på den s. k. Ullervadsmad och att medverka till ett slutligt ordnande av frågan om äganderätten och dispositionsrätten till samma lägenhet.

8) Staden skall ensam vidkännas alla med områdets avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter.»

Enligt berörda förslag, som avser ett område något över 48 hektar, har viss inskränkning i det av staden tidigare önskade området vidtagits med hänsyn bland annat till länsresidensets intressen. Förslaget har den 2 december 1927 på hemställan av stadsfullmäktiges beredningsutskott antagits av *stadsfullmäktige*, varefter beslutet av beredningsutskottet jämlikt stadsfullmäktiges bemyndigande i skrivelse den 6 i sagda månad delgivits domänstyrelsen.

Beredningsutskottet har därvid med bifogande av protokollsutdrag, innefattande stadsfullmäktiges beslut, uttalat bland annat följande.

Enär tidigare ifrågasatta pris icke ansetts antagliga, hade stadsfullmäktige — ehuru med stor tvekan i anledning av de betydande extra kostnader, som områdets användande betingade — beslutat höja sitt erbjudande för det till inköp nu föreslagna området till förenämnda belopp 100,000 kronor. Vid prisfrågans bedömande borde, förutom vad av en i nämnda protokollsutdrag intagen tablå framginge, jämväl beaktas, att en areal av omkring 5 hektar av området vore så pass lågt belägen — mellan 46—47 meters höjd över havet — att en uppfyllning av marken delvis erfordrades vid användning för byggnadsändamål. Med avseende härå erinrades, att Vänerns högvattenyta 1910 stigit till 45.68 meter och att vattenståndet dessutom tillfälligtvis kunde stiga ganska betydligt vid påliggande vind samt att beredningsutskottet med hänsyn till berörda omständigheter och de indirekta fördelar, som från stadens sida erbjödes, såsom beträffande vissa leveranser till länsresidenset och kungsgården m. m., förmodade, att prisfrågan ej längre skulle lägga hinder i vägen för markförvärvet.

Det i berörda avtal avsedda jordområdet har sedermera blivit på domänstyrelsens föranstaltande å förberörda av distriktslantmätaren J. Gordh 1927 kompletterade karta noga begränsat. Å kartan hade jämväl inlagts den, med användande jämlikt Kungl. Maj:ts medgivande den 30 september 1927 av mark tillhörande kungsgården, omlagda landsvägen Stockholm—Göteborg, som enligt förberörda avtal skall utgöra västra gränsen för området. Enligt av Gordh den 13 januari 1928 uppgjord ägobeskrivning över området innehåller detsamma en areal av 48.351 hektar, varav 30.281 hektar åker och dylikt; 17.613 hektar äng och dylikt samt 0.457 hektar impediment.

Byggnadsstyrelsen och *fångvårdsstyrelsen* hava i var för sig avgivna yttranden i ärendet förklarat sig icke hava något att erinra i anledning av föreliggande försäljningsförslag.

Länsstyrelsen har anfört att, då av länsstyrelsen förut framförda önskemål med avseende å tillgodoseende av länsresidensets berättigade intressen vid försäljningen genom berörda förslag till avtal syntes hava blivit i viss mån tillgodosedda och då länsstyrelsen förutsatte att bli va särskilt i laga ordning hörd angående inkorporeringsfrågan och med hänsyn därtill saknade anledning att nu ingå på berörda spörsmål, länsstyrelsen icke hade annat att erinra mot de föreslagna försäljningsvillkoren, än att länsresidenset i likhet med fångvården borde tillerkännas rätt till elektrisk kraft jämväl för motordrift efter inom staden för motsvarande behov lägst gällande taxor och villkor.

I skrivelse den 10 februari 1928 har *domänstyrelsen* underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning och därvid, med framhållande att genom det föreliggande försäljningsförslaget frågan om kronans rätt till utskiftet Ullervadsmad måste anses löst samt under åberopande av vad i övrigt i ärendet förekommit, hemställt om åtgärders vidtagande för försäljning till staden Mariestad, på de i omförmälda avtal föreslagna villkor med tillägg på sätt av länsstyrelsen ifrågasatts samt att staden skall ansvara för på området efter tillträdesdagen belöpande utskylder, av det i samma avtal avsedda jordområde om 48.351 hektar.

Mot det för slutlig lösning av förevarande fråga om markupplåtelse till staden av domänstyrelsen med staden Mariestad träffade preliminära avtal med det tillägg, som ovan angivits, har jag icke något att erinra. Den föreslagna köpeskillingen synes mig skälig.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att i förenämnda förslag till avtal angivna område med en areal av 48.351 hektar må från kronoegendomen Marieholm nr 1 och 2 om 2 mantal, även benämnd Marieholms kungsgård, i Leksbergs m. fl. socknar av Skaraborgs län försäljas till staden Mariestad mot en köpeskillning av 100,000 kronor och på de villkor i övrigt, som äro angivna i nämnda förslag, med tillägg att länsresidenset tillerkännes rätt till elektrisk kraft jämväl för motordrift efter inom staden för motsvarande behov lägst gällande taxor och villkor samt att staden skall ansvara för på området efter tillträdesdagen belöpande utskylder och onera.

57:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Bengtstorp nr 1 i Ullervads socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 1,400 kronor.

*Bengtstorp nr
1 i Skara-
borgs län*

Under 1925 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet däröver och övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Hjalmar Siewerts 1917 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 6 kilometer från Mariestad och 3 kilometer från Svanerödjans anhaltstation, innehåller en areal av 51.398 hektar, varav 33.969 hektar åker och tomt, 5.472 hektar ängs- och betesmark, 11.234 hektar skogsmark och 0.723 hektar impediment.

Åkerjorden är av knappt medelgod beskaffenhet och hävden försvarlig.

Å egendomen finnes ett torp, benämnd Liden, som är obesatt och brukas till gården. Torpets hus äro små, gamla och så slitna, att det är omöjligt att få personer att bebo torpet i dess nuvarande skick.

Såvida torpet säljes eller lägges under gården, kräves ingen nybyggnad vid egendomen. Åbyggnaderna äro i allmänhet i knappt försvarligt stånd, beroende av eftersatt underhåll under de senaste åren.

Uppskattningsmännen hava ansett det vara för kronan förmånligt att försälja egendomen i dess helhet, men då det torde vara mycket svårt att finna köpare till detsamma i dess nuvarande skick och under rådande konjunkturer, hava uppskattningsmännen inskränkt sig till att föreslå försäljning av torpet Liden, innan dess hus än mera förfallit, med ett område,

som å kartan motsvarar ägofigurerna nr 83—108 och innehåller en areal av 3.758 hektar, därav 1.67 hektar tomt och åker, 0.167 hektar äng, 1.698 hektar skogsmark och 0.223 hektar impediment. Torpet har åsatts ett saluvärde av 3,000 kronor, varav 723 kronor för växande skog.

Egendomen, som är taxeringsvärderad till 27,000 kronor, har med undantag av nämnda torp åsatts ett arrendevärde av 1,035 kronor.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra i anledning av uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren däremot har ansett, att försök borde göras att sälja egendomen, innan ny utarrendering skedde, helst då det torde vara föga utsikt att förhållandena vid egendomen bättrades under nuvarande arrendatorn.

Kronojordstyckningssakkunniga hava efter besiktning 1926 å egendomen icke funnit något att erinra mot den föreslagna upplåtelsen av torpet Liden. På grund av boningshusets och en del av uthusens storlek torde egendomen ej lämpligen böra uppdelas i mindre jordbruk. Däremot hava de sakkunniga, då med hänsyn till det mindre goda skick, vari loge och ladugård befunno sig, vilket, därest icke underhållet bättre tillgodosåges, medförde, att behov av nybyggnad snart uppkomme, ifrågasatt, huruvida det ej vore med statens fördel mera förenligt att jämväl huvudgården avhändes kronan.

Av instrumentet över den av år 1927 hållna saluvärdering av egendomens huvudgård, varom domänstyrelsen med hänsyn till vad de sakkunniga framhållit, föranstaltat, inhämtas bland annat följande.

Uppskattningsmännen hava gjort det tillägg till det 1925 uppgjorda förslaget om försäljning av torpet Liden, att detsamma ansåges böra försälas å auktion. Vid uppskattningsförrättningen förelåg till prövning en ansökan av bryggeriarbetaren Karl Bertil Hasselblad, Mariestad, vilken äger och bebor en lägenhet öster om kronoegendomens skogsskifte och angränsande det område därav, som å kartan betecknats med ägofiguren nr 112, att få inköpa sagda område. Detta vore beväxt med skog och låge högre än nämnda lägenhet, varigenom växtligheten därå skadades. Enär Hasselblad genom förvärvet skulle vinna en lämplig och önskelig tillökning till sin lägenhet, hava uppskattningsmännen tillstyrkt, att det av honom avsedda området, i handlingarna betecknat med litt. C och innehållande en areal av 1.13 hektar, måtte jämte därå växande skog för 2,500 kronor försälas till Hasselblad.

Vad återstoden av egendomen beträffar, hava uppskattningsmännen föreslagit, att densamma måtte ostyckad försälas jämte egendomens andel i häradsallmäning. Försäljningslotten har åsatts ett saluvärde av 41,700 kronor, därav 12,500 kronor för skogsmarken med växande skog. Värdet av skogsmarken och skogen hade av vederbörande förrättningsman uppskattats till 15,700 kronor, men då enligt gällande skogsvårdslag egendomens virkeskapital ej omedelbart kunde realiseras, enär skogen ännu icke vore avverkningsmogen och framtida behov av husbehovsvirke måste tillgodoses, hade en reducering till ovanstående belopp av 12,500 kronor ansetts vara att tillstyrka.

Egendomens arrendator, som innehaft egendomen i 19 år, hade hos domänintendenten muntligen anmält sig som köpare. Då han emellertid brustit i

underhåll av egendomens åbyggnad och på ett mindre tillfredsställande sätt brukat dess jord samt torde sakna ekonomisk möjlighet att inköpa och iordningsställa egendomen, hava uppskattningsmännen tillstyrkt huvudgårdens försäljning å auktion.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot den verkställda värderingen och uppskattningsmännens förslag.

Vederbörande *jägmästare* har funnit förslaget att reducera det uppskattade skogsvärdet riktigt, varemot *överjägmästaren* ställt sig tveksam därtill. Skogsvårdslagen torde ej hindra den blivande köparen att avyttra en del av den äldsta skogen, för vilken han sålunda erhöle fullt realisationspris, och den återstående skogen torde genom kvantitativ och kvalitativ tillväxt lämna tillfredsställande förräntning å det genom den ursprungliga kalkylen framkomna värdet, så mycket mera som de upptagna å-värdena å mark och skog måste anses vara ganska måttliga. Mot försäljning av egendomen på sätt föreslagits har *överjägmästaren* icke haft något att erinra.

I skrivelse den 21 januari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid meddelat, att styrelsen gått i författning om egendomens skötsel och vård under ett år till den 14 mars 1929. Styrelsen tillstyrker, att egendomen försäljes i delar på sätt uppskattningsmännen föreslagit. Beträffande de uppskattade saluvärdena har styrelsen ej funnit annat att erinra, än att värdet av skogsmarken med växande skog å huvudlotten skäligen borde utgöra i avrundat belopp 12,970 kronor, vadan saluvärdet för lotten i dess helhet borde upptagas till 42,170 kronor. Egendomens arrendator syntes styrelsen ej hava gjort sig förtjänt av hembud vid försäljningen.

Med instämmande i domänstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. *Departements-*
Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

dels att från kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Bengtstorp nr 1 i Ullervads socken av Skaraborgs län torpet Liden, omfattande å kartan ägofigurerna nr 83—108, och den med litt. C betecknade ägolotten, omfattande ägofiguren nr 112, må var för sig försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendom med hembuds rätt för Karl Bertil Hasselblad beträffande sistnämnda ägolott,

dels ock att egendomen i övrigt må å offentlig auktion enligt de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor till den högstbjudande försäljas med tillrädes rätt den 14 mars 1929.

58:o.

Istrum nr 1 Sedan den senaste 20-åriga period, för vilken kronoegendomen 1 mantal
Storegård och Istrum nr 1 Storegård och $\frac{1}{2}$ mantal Istrum nr 2 Lillegård i Istrums
Istrum nr 2 socken av Skaraborgs län utarrenderats och därunder årliga arrendet för
Lillegård i egendomen utgått med 1,710 kronor, jämte årligt byggnadsbidrag av 170
Skaraborgs kronor, utlöpt den 14 mars 1918, har egendomen efter nämnda dag på
län. grund av mellankommande omständigheter upplåtits under kortare tids-
 perioder, senast för tiden den 14 mars 1928—14 mars 1929, mot ett årligt
 arrende av 1,700 kronor.

Sedan under åren 1922 och 1925 vid egendomen hållits särskilda uppskattningsförrättningar, framlade Kungl. Maj:t i proposition den 12 februari 1926, nr 102 p. 13, förslag om försäljning av vissa områden från egendomen. Förslaget godkändes av riksdagen (skr. nr 176), och förordnade Kungl. Maj:t den 21 maj samma år om verkställighet av besluten.

Vid 1925 års uppskattningsförrättning ifrågasattes upplåtelse, förutom av nämnda områden, av torpet Furumon. Enligt instrumentet över förrättningen jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Tor Hjertqvist åren 1920—1921 över egendomen upprättad karta med beskrivning, omfattade nämnda torp ägofigurerna 1758—1799 å förberörda karta med en areal av 7.99 hektar, därav 7.122 hektar åker, och var bebyggt med kronan och egendomens arrendator tillhöriga byggnader. Den kronan tillhöriga manbyggnaden hade kort före förrättningen nedbrunnit.

Uppskattningsmännen ansågo det fördelaktigast för kronan, att torpet försålles i det skick det då befanns och uppskattade saluvärdet å torpet till 3,650 kronor. Innehavaren av torpet, Emil Sahlqvist, förklarade sig vid förrättningen ej vara i stånd att anskaffa byggnadskapital och därför ej kunna uppträda som köpare till torpet. Med anledning härav hade torpet icke tidigare föreslagits till försäljning.

I skrivelse den 3 juni 1927 har *domänstyrelsen* underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om torpets försäljning, och anför styrelsen i ämnet bland annat följande.

Jämlikt styrelsens föreskrift den 21 augusti 1925 har arrendatorn under år 1925 å torpet uppfört nytt boningshus i det nedbrunnas ställe med rätt för arrendatorn att fritt förfoga över eventuellt kvarvarande materialier i den brunna byggnaden och att uppbära dels brandskadeersättningen för sistnämnda byggnad, 3,950 kronor, dels ock 914 kronor av brandskadeersättningen för annan vid egendomen nedbrunnen byggnad. I skrivelse den 18 juni 1926 lät styrelsen i anledning av ansökning från torparen Sahlqvist genom länsstyrelsen anmoda domänintendenten att vidtaga den ändring i förut uppskattade saluvärdet å torpet, som särskilt med hänsyn till det numera därå uppförda nya boningshuset kunde finnas erforderlig, ävensom avfordra bemålde Sahlqvist yttrande, huruvida han vore villig inköpa torpet

efter det sålunda reviderade saluvärdet. Sedermera har styrelsen med länsstyrelsens skrivelse den 19 maj 1927 emottagit dels yttrande av domänintendenten i länet, utvisande, att han med hänsyn till torpets svaga jord, dess bristfälliga uthus och frånvaron av beten ansett, att saluvärdet å torpet ej kunde höjas med mer än 3,550 kronor eller till 7,200 kronor, dels förklaring från ovannämnda Sahlqvist, att han vore villig att för det torpet sålunda åsatta saluvärdet inköpa detsamma.

För egen del biträder domänstyrelsen det sålunda framlagda förslaget. Styrelsen förmäler tillika, att Sahlqvist fortfarande innehar nyttjanderätten till torpet.

icke heller *länsstyrelsen* har haft något att erinra mot torpets försäljning till Sahlqvist mot det av domänintendenten beräknade saluvärdet.

Med instämmande i myndigheternas förslag hemställer jag, att Kungl. *Departements-*
Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att torpet Furumon må med det med ägofigurerna 1758—1799 å den i ärendet företedda kartan betecknade området om 7.99 hektar från kronoegendomen 1 mantal Istrum nr 1 Storegård och $\frac{1}{2}$ mantal Istrum nr 2 Lillegård i Istrums socken av Skaraborgs län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egna hemslägenheter från kronoegendom, med förbehåll att inga andra hus å torpet än kronan tillhöriga ingå i försäljningen samt med hembuds rätt för Emil Sahlqvist.

59:o.

Jämlikt beslut den 28 november 1924 fann Kungl. Maj:t en av stadsfullmäktige i Skara gjord ansökning om tillstånd att åt staden inköpa den i Skara socken belägna kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Gällkvist nr 1 med kronolägenheten Skara Djurgårdsäng med visst undantag icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd, varjämte Kungl. Maj:t bemyndigade domänstyrelsen att från och med då löpande arrendeperiods slut den 14 mars 1925 utarrendera dels för en tid av högst fem år visst närmast Skara stad beläget område av egendomen om 5.8 hektar med undantag av i området ingående gårdsplan avgränsad på lämpligt sätt, dels ock för en tid av högst femton år kronoegendomen i övrigt, däri inbegripen förberörda gårdsplan.

I anledning härav har domänstyrelsen dels utarrenderat egendomen i nämnda två lotter, senast för ett år till den 14 mars 1929 mot ett sammanlagt årligt arrende av 2,225 kronor, dels föranstaltat om arrendeuppskattning å egendomen under år 1925. Av instrument över denna förrättning och tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren E. O. Janson år 1916 upprättad karta över egendomen med beskrivning samt av distrikts-

*Gällkvist nr 1
med krono-
läg: nheten
Skara Djur-
gårdsäng i
Skaraborgs
län.*

lantmätaren Tor A. Hjertquist gjort utdrag av samma karta med därå angivet förslag till styckning av egendomen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen i Skara landssocken 1.5 kilometer från Skara stad, har en areal av 121.302 hektar, därav 65.111 hektar åker och tomt, 29.813 hektar äng- och betesmark, 23.58 hektar avrösningsjord och 2.796 hektar impediment.

Jämlikt resolution den 18 november 1910 har vattenfallsstyrelsen medgivits tillstånd att under vissa villkor hava högspänningsledning från Skara till Falköping framdragen över egendomen.

Egendomens ekonomihus äro mycket bristfälliga och tarva omedelbar ombyggnad.

Skara stads drätselkammare har på tillfrågan i december 1925 meddelat, att staden då ej hade intresse för köp av egendomen eller del därav.

Vid arrendevärderingen uppskattades arrendevärdet av förberörda område om 5.8 hektar till 330 kronor samt av egendomen i övrigt till 2,700 kronor.

Med hänsyn till ekonomihusens bristfälliga beskaffenhet samt egendomens belägenhet har domänstyrelsen ansett det för kronan fördelaktigast, om egendomen kunde försäljas, och har styrelsen i anledning härav föranstaltat om saluvärdering av egendomen, vilken förrättning hållits under år 1926.

Sedan drätselkammaren i Skara på förnyad tillfrågan förklarat sig eventuellt vara spekulant å vissa områden av egendomen, har egendomen, med hänsyn härtill och då den i södra delen av ägofiguren belägna mossarealen ej särskilt torde kunna försäljas eller lämpligen bebyggas, efter å marken varande passande gränser (vägar och diken) av uppskattningsmännen uppdelats i tolv delar, å förberörda utdrag av karta över egendomen betecknade med litt. A—M.

Skara stad har sedermera anmält sig som köpare av lotterna litt. A—D samt, för uträtning av gränserna, av 0.222 hektar åker av lotten litt. F. Då styckningsförslaget härigenom ej förtrycktes, har ändring av uppskattningsmännen vidtagits i enlighet härmed.

Såsom köpare av litt. H har anmält sig lantbrukaren Axel Johansson, Sventorp, Skara, vilken äger intill liggande åkerjord med för ringa areal för att föda familjen och hålla dragare.

Förberörda ägolotter hava av uppskattningsmännen åsatts nedan angivna saluvärden, nämligen

<i>litt. A</i>	åker och tomt	5.875	hektar						
	annan mark	0.61	»						
	summa	6.485	hektar	å	3,000		kronor	19,455:	—
<i>litt. B</i>	boningshus med	0.893	hektar	tomt			»	17,398:	—
<i>litt. C</i>	åker	8.692	hektar	å	2,000		kr.	17,384	
	annan mark	2.88	»	»	400		»	1,152	
	summa	11.572	hektar	å		kr.	18,536	»	18,536:
<i>litt. D</i>	hagmark	0.928	»	å	400		»	371:	20
<i>av litt. F</i>	åker	0.222	»	å	1,700		»	377:	40
							summa kronor	56,137:	60,

vilket är det föreslagna saluvärdet för av staden begärd mark;

litt. E	åker	8.99 hektar à 1,800	kronor	16,182: —
	hagmark	4.00 » » 50	»	200: —
	»	6.74 » » 140	»	943: 60
	växande skog		»	4,034: 21
	summa	19.73 hektar	kronor	21,359: 81,
avjämnat till 21,360 kronor;				
litt. F	med undantag av 0.222 hektar, avsedd för handelsträdgård,			
	åker	3.281 hektar à 1,800	kronor	5,905: 80
	annan mark	0.054 » » 100	»	5: 40
	summa	3.335 hektar	kronor	5,911: 20,
avjämnat till 5,920 kronor;				
litt. G	åker (fast)	4.177 hektar à 1,400	kronor	5,847: 80
	» (moss)	1.846 » » 500	»	823: —
	hagmark	2.5 » » 50	»	125: —
	»	6.46 » » 140	»	904: 40
	växande skog		»	3,123: 66
	1 lada		»	1,000: —
	summa	14.783 hektar	kronor	11,823: 86,
avjämnat till 11,830 kronor;				
litt. H	åker (mosse)	0.73 hektar à 600	kronor	438: —
	hagmark	0.825 » » 140	»	115: 50
	växande skog		»	1,107: 02
	summa	1.555 hektar	kronor	1,660: 52,
avjämnat till 1,660 kronor;				
litt. I	åker (fast)	2.658 hektar à 1,400	kronor	3,721: 20
	» (moss)	1.991 » » 800	»	1,592: 80
	hagmark	1.713 » » 100	»	188: 43
	växande skog		»	369: 49
	summa	6.362 hektar	kronor	5,871: 92,
avjämnat till 5,880 kronor;				
litt. K (K¹ och K²)	åker (fast)	6.944 hektar à 1,400	kronor	9,721: 60
	» (moss)	2.95 » » 600	»	1,770: —
	hagmark	1.682 » » 110	»	185: 02
	växande skog		»	488: 44
	1 lada		»	700: —
	summa	11.576 hektar	kronor	12,865: 06,
avjämnat till 12,870 kronor;				
litt. L (L¹ och L²)	åker (fast)	5.035 hektar à 1,200	kronor	6,042: —
	» (moss)	2.37 » » 600	»	1,422: —
	hagmark	2.737 » » 110	»	301: 07
	»	0.11 » » 140	»	15: 40
	växande skog		»	671: 32
	summa	10.252 hektar	kronor	8,451: 79,
avjämnat till 8,460 kronor;				
litt. M (M¹ och M²)	åker (fast)	4.948 hektar à 1,200	kronor	5,937: 60
	» (moss)	3.416 » » 600	»	2,049: 60
	hagmark	2.882 » » 110	»	317: 02
	»	0.771 » » 140	»	107: 94
	växande skog		»	428: 66
	summa	12.017 hektar	kronor	8,840: 82,
avjämnat till 8,840 kronor.				

De å respektive områden befintliga, kronan tillhöriga hus, hava *uppskattningsmännen* ansett vid försäljning böra åtfölja jorden, utom å området litt. C befintliga två statbostäder, vilka vid försäljningen borde undantagas för att å auktion försälas, då de väl lämpade sig att flyttas som bostadshus till de andra lotterna och vore obehövlige å litt. C.

Uppskattningsmännen hava tillstyrkt Skara stads ansökan om inköp av ovan angivna område, omfattande ägolotterna litt. A—D samt del av litt. F, ävensom Axel Johanssons ansökan om inköp av lotten litt. H. Beträffande övriga delar av egendomen hava uppskattningsmännen föreslagit, att desamma måtte försälas enligt § 9 i kungörelsen den 17 oktober 1913 angående gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

Vederbörande *jägmästare* har beträffande värdesättningen av skogs- och hagmarken ansett sig icke kunna beträffande litt E—M godtaga den värderingsgrund, som vid uppskattningsmännens förslag kommit till användning, utan föreslagit, att saluvärdena för nämnda lotter ändrades på sådant sätt, att skogs- och hagmarken värderades med utgångspunkt från det av uppskattningsmännen för vissa andra lotter åsatta värdet av 400 kronor per hektar i jämförelse med inom samma lotter åsatt värde på åker av 2,000 kronor per hektar, då markvärdena skulle för hektar i huvudsak bliva följande:

inom litt. E		360 kronor	inom litt. I		280 kronor
» » F		360 »	» » K		280 »
» » G		280 »	» » L		240 »
» » H		120 »	» » M		300 »

Överjägmästaren i Västra distriktet har ej haft något att erinra vare sig mot försäljning av egendomen på sätt uppskattningsmännen föreslagit eller mot att beträffande de skogsmarken åsatta saluvärdena de av jägmästaren föreslagna högre värdena lades till grund för värderingen.

Länsstyrelsen har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag med den jämkning i saluvärdena, som kunde föranledas av jägmästarens och överjägmästarens yttranden.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka år 1926 besiktigat egendomen, hava icke funnit annat att anmärka beträffande uppskattningsmännens förslag till egendomens styckning, än att ur arronderingssynpunkt från lotten litt. E lämpligen borde frändragas ett område om cirka 1.25 hektar »annan mark» för att tilläggas lotten litt. K. De sakkunniga hava framhållit, att några av de nybildade jordbrukens åkerarealer visserligen syntes något smått tilltagna, men hava de ansett sig icke böra göra någon erinran härutinnan, då på grund av den utmärkta belägenheten invid Skara stad spekulanter med säkerhet torde vara att förvänta. Enligt anteckning av de sakkunniga utgör egendomens taxeringsvärde 69,400 kronor, därav 60,000 kronor för jordegendomen och 9,300 kronor för skogsmarken och skogen.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle ägolotten litt. E komma att omfatta 18.65 hektar, varav 8.99 hektar åker och 9.66 hektar hagmark, och litt. K

(K¹ och K²) 12,656 hektar, varav 9,894 hektar åker och 2,762 hektar hagmark, vilka ägolotter av uppskattningsmännen saluvärderats till respektive 20,180 kronor och 14,050 kronor.

De åsatta saluvärdena bliva efter omräkning enligt jägmästarens förslag, efter avjämnning, för:

litt. E	22,680 kronor	litt. H	1,650 kronor
» F, med undan-		» I	6,165 »
» tag av den till		» K (K ¹ och K ²)	14,480 »
» litt. A—D lag-		» L (L ¹ och L ²)	8,820 »
» da delen därav,	5,925 »	» M (M ¹ och M ²)	9,500 » .
» G	13,300 »		

Domänstyrelsen har med avseende å vad i ärendet förekommit biträtt det uppgjorda stycknings- och försäljningsförslaget med de ändringar beträffande lotternas omfattning och saluvärden, som av förenämnda sakkunniga samt jägmästaren förordats.

Med tillstyrkande av förslaget sådant detsamma av domänstyrelsen förordats hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, Departements-
chefen.

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Gällkvist nr 1 med kronolägenheten Skara Djurgårdsäng nr 1, en äng, i Skara socken av Skaraborgs län blivit fördelad i lotter i huvudsaklig överensstämmelse med vad domänstyrelsen förordat,

dels det område, som omfattar ägolotterna litt. A, B, C och D samt förberörda del om 0,222 hektar av litt. F må, med undantag av de å lotten litt. C befintliga för försäljning för sig avsedda två statbostäderna, försälas till staden Skara mot en köpeskillling av 56,140 kronor samt under villkor i övrigt, att köpeskillingen erlagges senast å tillträdesdagen och inbetalas till länsstyrelsen i länet, att området må av staden tillträdas den 14 mars 1929, att köpare av förberörda statbostäder förbehållas rätt att avgiftsfritt hava dem kvarstående intill sex månader från sistnämnda dag med rätt tillika att utan ersättning hava tillträde till ägolotten för byggnadernas bortförande, samt att staden skall ensam vidkännas alla med områdets avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter,

dels ock övriga ägolotter må, litt. F med undantag av omförmälda område om 0,222 hektar, var för sig försälas enligt gällande grunder för upplåtande av egna hemslägenheter från kronoegendomar, under villkor

att köpare skall ensam vidkännas alla med ägolotts avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter,

med förbehåll beträffande samtliga försäljningar om rätt för vattenfallsstyrelsen att jämlikt resolution den 18 november 1910 hava elektrisk ledning från Skara till Falköping framdragen över egendomen.

60:o.

Arrendelotten nr 2 av Leckö eller Sikajocki kungsgård i Skaraborgs län. Arrendelotten nr 2 av kronoegendomen Leckö eller Sikajocki kungsgård nr 1—5 i Otterstads socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot årligt arrende av 1,735 kronor. Lotten omfattar den till kungsgården hörande lägenheten Stora Djurgården jämte det kungsgården underlydande torpet Skanstorpet samt det under kronohemmanet $\frac{1}{4}$ mantal Filsbäck nr 6 Sven Fiskaregården i Sunnerbergs socken hörande utskiftet Djurgårdsängen.

Under 1926 hava kronojordstyckningssakkunniga besiktigat egendomen och under samma år har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av de sakkunnigas utlåtande, instrumentet över uppskattningen ävensom övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av e. lantmätaren E. O. Janson 1914—1915 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 19 kilometer från Lidköping, har en areal av 173.847 hektar, därav 57.144 hektar tomt och åker, 21.395 hektar äng och odlingsmark, 91.807 hektar avrösningsjord och 3.501 hektar impediment. Av denna areal belöper på den till Filsbäck Sven Fiskaregården hörande Djurgårdsängen 5.655 hektar, därav 5.305 hektar tomt och åker.

Åkerjorden består av ler- och svartmylla på lerbotten av god beskaffenhet; omkring 60 procent av arealen lider nästan årligen av Vänerns översvämningar.

Byggnaderna vid huvudgården äro i försvarligt skick men gamla och tränga.

I egendomens utkant finnas torpen Ängeberg och Djurgårdstorp, varav det senare har sämre hus.

De sakkunniga hava framhållit, att nyssnämnda två torp, av vilka Ängeberg vore försett med fullt användbara byggnader varemot å Djurgårdstorp stugan vore dålig men ladugården användbar, lämpligen kunde fränskiljas till självständiga brukningsenheter, vardera med utökning från huvudgården av åkerjord, så att denna komme att uppgå till omkring 9 hektar. Härutöver borde lotterna tilldelas någon avrösningsjord. Då huvudgården efter fränstyckningen av torpen finge fullt tillräckliga byggnader, hava de sakkunniga ansett någon ytterligare uppdelning av denna icke böra ifrågakomma. Huvudgården borde ånyo utarrenderas.

En av de sakkunniga, herr N. Adler, har anfört, att han på grund av de återkommande översvämningarna från Vänern med tveksamhet biträdde förslaget om fränskiljande av de två torpen.

Uppskattningsmännen hava uppgjort följande förslag till torpens försäljning:

torpet Ångeberg, å kartan utmärkt med litt. A, omfattande ägofigurerna av 74, av 152, 153—164, av 165, av 251, 236, av 268, av 270, 271—273, av 274, 275—276, 279—284, av 299 och 300—342, med en areal av 14.314 hektar, därav 10.572 hektar tomt och åker, 0.652 hektar äng och odlingsmark, 2.465 hektar avrösningsjord och 0.625 hektar impediment, i vilken areal inginge förberörda till Filsbäck Sven Fiskaregården hörande utskiftet Djurgårdsängen om 5.655 hektar; saluvärde 11,625 kronor, därav 2,346 kronor 56 öre för växande skog;

torpet Djurgårdstorp, å kartan utmärkt med litt. B, omfattande ägofigurerna 142, 143—150, 151, av 152, av 155, av 251, 253—262, 264—267, av 268, 269, av 270, av 274, 277—278, 285—291, 295—298 och av 299, med en areal av 11.371 hektar, därav 7.276 hektar tomt och åker, 0.765 hektar äng och odlingsmark, 3.095 hektar avrösningsjord och 0.235 hektar impediment; saluvärde 6,725 kronor, därav 891 kronor 60 öre för växande skog.

Innehavarna av torpen hava förklarat, att de icke önskade förvärva torpen till föreslagna värden. Från andra personer (son och svärson till huvudgårdens förutvarande arrendator) hava ansökningar inkommit om förvärv av lägenheterna, vilka ansökningar av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Det till egendomen hörande torpet Skanstorpet stode under skogsstatens förvaltning och borde så förbliva. Genom sitt synnerligen natursköna läge borde det framdeles med god förtjänst kunna försälgas till villatomter eller borde dit kunna förläggas det turisthotell, som planerats till Leckö kungsgård.

Arrendevärdet för den återstående delen av huvudgården har uppskattats till 1,080 kronor.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava icke haft något att erinra i ärendet.

I en till domänstyrelsen inkommen ansökning har innehavaren av torpet Skansen, Gustaf Broberg, med förmälan, bland annat, att han brukat torpet sedan år 1900, anhållit att i likhet med andra torpare under Leckö kungsgård (lotten nr 1) få inlösa torpet.

I ett häröver avgivet yttrande har *domänintendenten* framhållit bland annat, att torpets åkerareal vore för ringa (cirka 3 hektar) för bildande av en självständig jordbrukslägenhet samt att dess synnerligen natursköna läge intill Ullersund med stora landsvägen Lidköping—Leckö mitt igenom ägora i framtiden möjliggjorde dess försäljning till betydligt högre pris än till jordbruksändamål; och har domänintendenten avstyrkt ansökningen.

I anslutning härtill hava jämväl *vederbörande skogsstatstjänstemän* samt *länsstyrelsen* avstyrkt bifall till framställningen.

I skrivelse den 22 november 1927 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, därvid styrelsen förklarat sig biträda förslaget om försäljning av torpen Ångeberg och Djurgårdstorp.

Departements-
chefen.

Icke heller jag har något att erinra mot försäljning av torpen Ängeberg och Djurgårdstorp. Med hänsyn till vad i ärendet upplysts rörande torpet Skansen synes åtgärder för försäljning av sagda torp icke för närvarande böra vidtagas av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att torpen Ängeberg och Djurgårdstorp må vart för sig med ovan angivet område från arrendelotten nr 2 av kronoegendomen Leckö eller Sikajocki kungsgård nr 1—5 om 5 mantal i Otterstads socken av Skaraborgs län försäljas enligt gällande grunder för upplåtelse av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

61:o.

Lunna nr 2
Olov Svens-
gården i
Skaraborgs
län.

Kronoegendomen 1 mantal Lunna nr 2 Olov Svensgården i Gösslunda socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot ett årligt arrende av 1,035 kronor.

Å egendomen har under 1926 hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver och därtill hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren O. Söderpalm sagda år upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande:

Egendomen, som är belägen 9 kilometer från Lidköping, innehåller en areal av 68.517 hektar, varav 50.122 hektar åker och tomt, 0.588 hektar äng, 17.386 hektar avrösningsjord och 0.421 hektar impediment. Ägorna äro uppdelade å fyra särskilda skiften, hemskiftet, det omkring 3 kilometer därifrån belägna skogsskiftet samt skiftet i Gethalla och soldatängen, omkring 5 kilometer från hemskiftet, och skiftet i Lockern, omkring 6 kilometer från hemskiftet.

Kronans byggnader äro i allmänhet i gott skick och för egendomens behov tillräckliga.

Taxeringsvärdet för fastigheten utgör 30,600 kronor.

Då området i Gethalla och soldatängen, som innehåller en areal av 0.056 hektar äng, saknade varje värde för egendomen och ej lämnade någon inkomst, hava uppskattningsmännen ansett detsamma böra försäljas till Karl Gustafsson i Kyrkängen, som äger övriga delar av skiftet och begärt att få inköpa egendomens andel. Området har saluvärderats till 40 kronor.

Skiftet i Lockern utgöres av skogsmark och ligger vackert beläget vid Kinnevik. Skiftet bör enligt uppskattningsmännen tillsvidare bibehållas för att, när efterfrågan å villatomter snart uppkomme, kunna upplåtas för sådant ändamål.

Torpet Nylöten, som är beläget å skogsskiftet och försett med nybyggd ladugård och boningshus i sämre skick, borde tillsvidare behållas, då den angränsande skogen vore behövlig för egendomen och varken innehavaren eller annan vore spekulant å torpet. Om tio år borde torpet lättare kunna försäljas.

Egendomens arrendevärde har uppskattats till 1,400 kronor.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under 1926 besiktat egendomen, hava förordat, att torpet Nylöten, som brukades av en hantverkare och utan olägenhet kunde fränskiljas, måtte jämte lämplig areal avrösningsjord försäljas till innehavaren. Beträffande huvudgården hava de sakkunniga med hänsyn till den samlade ägofiguren samt den goda och för behovet tillräckliga åbyggnaden ansett någon uppdelning av denna del av egendomen icke böra ifrågakomma. Huvudgården borde ånyo utarrenderas.

I anslutning till vad de sakkunniga anfört har domänstyrelsen sedermera låtit verkställa saluvärdering av torpet Nylöten.

Av instrument över denna förrättning, som hållits under 1927, inhämtas bland annat följande.

Från innehavaren av torpet Nylöten, snickaren Eskil Ljungberg, hade numera till uppskattningsmännen inkommit ansökning att få inköpa torpet på de för egnahemsupplåtelser gällande villkor. Sökanden har i samband därmed förklarat, att han icke önskade övertaga torpet med åborätt. Då sökanden innehaft stället i sex år och om honom lämnats goda vitsord, hava *uppskattningsmännen* föreslagit upplåtelse av torpet till honom såsom egnahemslägenhet.

Torpet omfattar enligt en av distriktslantmätaren Tor Hjertquist år 1927 upprättad beskrivning ägofigurerna å kartan nr 109—112 och av 113 och innehåller en areal av 5.06 hektar, därav 4.075 hektar tomt, åker och dylikt samt 0.985 hektar avrösningsjord. Saluvärdet har uppskattats till 5,230 kronor, därav 745 kronor för avrösningsjord och växande skog. Arrendet för lägenheten utgår för närvarande med 110 kronor.

För upplåtelse av torpet såsom åbolägenhet hava uppskattningsmännen värderat avgälden för torpet till 5 $\frac{1}{2}$ hektoliter spannmål, $\frac{1}{3}$ råg och $\frac{2}{3}$ korn, att lösas efter markegångstaxa litt. C, samt uppskattat kronans hus å torpet till tillhoppa 2,800 kronor.

Å skiftet i Lockern finnes en mindre sommarbostad, tillhörig sadelmakaren A. Cederqvist. Tomten för byggnaden är utarrenderad till Cederqvist för tiden till den 14 mars 1933 mot en årlig avgift till kronan av 25 kronor. Vid år 1927 avslutad rågångsförrättning å skiftet hade utrönts, att en provinsialläkaren S. J. Wahlgren, Lidköping, tillhörig sommarvilla stode på kronans mark och ej å angränsande egendom, som förut antagits. Wahlgren hade därför anhållit att få inköpa antingen ett med litt. a å ansökningen bifogad, av distriktslantmätaren O. Söderpalm år 1917 upprättad karta utmärkt område om 0.905 hektar av skiftet Lockern eller ock hela skiftet, som enligt anteckning å sistnämnda karta innehåller 1.7025 hektar. Wahlgren har upplyst, att överenskommelse träffats med Cederqvist att Wahlgren ensam skulle anmäla sig som köpare, varefter de sinsemellan skulle göra upp. Då endast intill sjön belägen del av skiftet torde hava större värde och återstoden vore mycket svår att realisera, hava uppskattningsmännen ansett lämpligast, att hela skiftet på en gång försålles till Wahlgren, under villkor att denne till självkostnadspris överläte lämplig tomtplats till Cederqvist. Skiftets saluvärde har efter ett å-pris av 1,500 kronor per hektar beräknats till 4,090 kronor, därav för växande skog 1,530 kronor.

Uppskattningsmännen hava ansett förhållandena ej vara sådana, att salulotterna borde upplåtas under åbo- eller tomträtt.

Överjägmästaren har meddelat, att från skogsväsendets synpunkt ej finnes något att anmärka mot försäljning av torpet Nylöten och av skiftena i Gethalla och i Lockern. Ej heller hade överjägmästaren något att erinra mot värderingen av sagda områden. Enligt uppgift skulle emellertid till villatomter i Lidköpingstrakten av enskilda personer försäld mark med ungefär liknande läge och beskaffenhet som skiftet i Lockern betingat ett pris av 3,000—3,600 kronor per hektar. Uppskattningsmännen hade beräknat värdet efter 1,500 kronor per hektar. Vilketdera av dessa värden, som mest överensstämde med verkliga värdet, vore för överjägmästaren ej möjligt att avgöra.

Länsstyrelsen har icke haft något att i ärendet erinra.

Domänstyrelsen har i skrivelse den 13 januari 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid meddelat, att styrelsen, som icke funnit något att anmärka mot av uppskattningsmännen verkställda värderingar, biträdde dessas förslag.

*Departements-
chefen.* I anslutning till vad sålunda föreslagits hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från kronoegendomen 1 mantal Lunna nr 2 Olov Svensgården i Gösslunda socken av Skaraborgs län må försälas

dels till Karl Gustafsson i Kyrkängen skiftet i Gethalla och soldatängen om 0.056 hektar mot en köpeskilling av 40 kronor och på villkor i övrigt, *att* skiftet må tillträdas den 14 mars 1929, *att* köpeskillingen skall erläggas kontant vid tillträdet till länsstyrelsen i länet, samt *att* köparen skall svara för de å skiftet för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder ävensom ensam vidkännas alla med skiftets avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter;

dels till provinsialläkaren S. J. Wahlgren i Lidköping skiftet i Lockern om 1.7025 hektar mot en köpeskilling av 4,090 kronor och på villkor i övrigt, *att* skiftet må tillträdas den 14 mars 1929, *att* köpeskillingen skall erläggas kontant vid tillträdet till länsstyrelsen i länet, *att* köparen respekterar den sadelmakaren A. Cederqvist tillförsäkrade rätt att nyttja ett tomtområde å skiftet intill den 14 mars 1933 och förbinder sig, under förutsättning att tomtområdet ej försäljes till Cederqvist, låta denne nyttja området under sin livstid mot en årlig avgäld av 25 kronor, samt *att* köparen skall svara för de å skiftet för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder

ävensom ensam vidkännas alla med skiftets avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter; dels ock torpet Nylöten med en areal av 5.06 hektar enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-lägenheter från kronoegendomar.

62:o.

Kronoegendomen 1 mantal Vedum nr 10 Näregård i Laske-Vedums socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1928 mot årligt arrende av 3,100 kronor. Sedermera har domänstyrelsen ombesörjt egendomens utarrendering till den 14 mars 1929.

*Vedum nr 10
Näregård i
Skaraborgs
län.*

Under 1925 och 1927 har å egendomen hållits uppskattningsförrättningar. Av instrumenten häröver och övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av e. lantmätaren E. O. Janson 1917 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 13 kilometer från Vara köping och 3 kilometer från Vedums järnvägsstation, innehåller 104.998 hektar, därav 63.551 hektar tomt och åker, 5.213 hektar äng, 34.551 hektar avrösningsjord och 1.685 hektar impediment.

Ladugård, stall, källare och statbyggnad äro i sämre skick. Övriga hus äro i gott stånd och för behovet tillräckliga. Svinhus saknas vid egendomen. Vid uppskattningsförrättningen år 1925 har ifrågasatts nybyggnad av stall för 7,400 kronor, ombyggnad av statstugan till brygghus och snickarstuga för 300 kronor samt nybyggnad av källare för 400 kronor.

Egendomen har åsatts ett taxeringsvärde av 43,700 kronor.

Kronojordstyckningssakkunniga, som besiktigat egendomen 1926, hava biträtt ett av uppskattningsmännen med anledning av byggnadernas tillstånd, egendomens belägenhet nära järnvägsstation och föreliggande efterfrågan å jord i orten uppgjort utkast till egendomens styckning i sex självständiga brukningslotter, därav huvudgården och lägenheten Bollehagen bebyggda samt fyra obebyggda.

Vid den saluvärderingsförrättning, som hållits under 1927, hade ansökningar gjorts av angränsande mindre lägenhetsägare att få förvärva jord av kronoegendomen för nödig utökning av lägenheterna. Då *uppskattningsmännen* ansett, att i första hand de befintliga ofullständiga jordbruken borde tilldelas jord, hava de vid styckningsplanens uppgörande beaktat de framställda önskemålen. Med anledning härav har det tidigare förslaget till egendomens uppdelning något ändrats. De särskilda lotterna äro å kartan skilda från varandra genom röda linjer och innehålla enligt en av förenämnda Janson den 28 november 1927 uppgjord ägobeskrivning följande arealer:

Litt. å kartan	Areal, hektar					Saluvärde, kronor		Spekulant
	åker	äng	avrösnings-jord	impedi-ment	summa	summa	därav för avrösningsjord med växande skog	
A (huvudgården)...	32.491	1.617	25.778	1.095	60.981	35,760	5,509.60	V. Johansson
B (Bollehagen).....	8.085	0.879	3.192	0.029	12.185	7,980	975	G. F. Andersson
C (tillägg)	5.171	1.398	1.834	0.094	7.997	5,100	750	G. Svensson (äger 5 har åker)
D (»)	3.821	—	2.672	0.049	6.542	3,935	800	G. Johansson (äger 9 har åker)
E (») ..	0.926	0.088	0.41	0.011	1.88	935	190	Hilda Johansson (äger 1 har åker)
F (självständig obebyggd lott)	13.057	1.286	1.165	0.405	15.913	9,590	500	

I saluvärdet för huvudgården ingår värdet av egendomen tillkommande andel i allmänning med 200 kronor.

För upplåtelse av lotterna litt. B och F såsom åbolägenheter hava uppskattningsmännen föreslagit avgälder av respektive 309 kronor 29 öre och 365 kronor 81 öre, motsvarande enligt medelmarkegångspris för åren 1918—1927 värdet av respektive 19.7 och 23.3 hektoliter spannmål, bestående av $\frac{1}{3}$ råg och $\frac{2}{3}$ korn. Åbon borde få utnyttja den blandade barr- och lövskogen endast efter skogsstatstjänstemans anvisning.

Samtliga spekulanter hava anhängit att få köpa respektive lotter. Lotterna borde enligt uppskattningsmännens förslag upplåtas med äganderätt med förköpsrätt för vederbörande spekulant. En av egendomens arrendator, Vilhelm Johansson, tidigare gjord ansökning att få förvärva hela egendomen för ett pris av 52,000 kronor borde icke föranleda någon åtgärd. Däremot borde arrendatorn, som betalade ett högt arrende och samvetsgrant och väl värdade egendomen, få friköpa huvudgårdslotten. I fråga om den obebyggda lotten litt. F föreläge redan tre ansökningar om lottens förvärvande med äganderätt.

Länsstyrelsen och överjägmästaren hava icke haft något att erinra i anledning av förslaget.

Kronojordstyckningsakkunniga, som på given anledning ånyo yttrat sig i ärendet, hava anført, att vid de sakkunnigas besök å egendomen några ansökningar om förvärv av mark för utökning av intilliggande ofullständiga jordbruk icke förelegat, varför frågan om avskiljande av någon mark för ändamålet ej blivit föremål för övervägande. De sakkunniga hade funnit förslaget att i första hand tillgodose behovet av ytterligare jord till de angränsande mindre lägenheterna välbetänkt. Styckningsplanen, sådan den nu föreläge, hade icke givit de sakkunniga anledning till erinran.

I skrivelse den 11 februari 1928 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Jämväl styrelsen biträder förslaget till egendomens disposition och förordar lotternas upplåtande med äganderätt.

Egendomens andel i allmänning torde vid en blivande avstyckningsförrättning komma att uppdelas mellan jordbrukslotterna. Med hänsyn till andelens jämförelsevis ringa värde finner styrelsen icke anledning att på grund härav vidtaga ändring i lotternas saluvärden. Då förenämnde Vilhelm Johansson arrenderade egendomen först sedan den 14 mars 1925 och följaktligen icke vore berättigad till optionsrätt vid en eventuell förnyad utarrendering av egendomen, anser sig styrelsen icke kunna förordna förköpsrätt för denne vid huvudgårdslottens försäljning, utan borde lotten utbjudas å offentlig auktion. Innehavaren av lägenheten litt. B (Bollehagen) torde författningsenligt äga rätt till hembud vid försäljningen av denna lott.

I en till jordbruksdepartementet den 28 februari 1928 inkommen, till Kungl. Maj:t ställd skrift har *arrendatorn Johansson* hemställt om sådan ändring i domänstyrelsens förslag till egendomens disposition, att lotten litt. A (huvudgården) måtte hembjudas honom till inlösen för åsatta saluvärdet.

Av skäl som domänstyrelsen anfört anser jag förköpsrätt för arrendatorn Johansson till lotten litt. A icke böra medgivas. Då jag ej heller i övrigt finner anledning till erinran mot försäljning av egendomen på sätt domänstyrelsen föreslagit, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att, sedan kronoegendomen 1 mantal Vedum nr 10 Näregård i Laske-Vedums socken av Skaraborgs län blivit fördelad i förberörda sex lotter,

lotten litt. A (huvudgården) må försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt den 14 mars 1929, samt

lotterna litt. B, C, D, E och F må var för sig försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egna-hemslägenheter från kronoegendomar med hembudsrätt beträffande lotten litt. B för G. F. Andersson, beträffande lotten litt. C för G. Svensson, beträffande lotten litt. D för G. Johansson och beträffande lotten litt. E för Hilda Johansson.

63:o.

*Tjåva eller
Tiavad nr 11
Frugården i
Skaraborgs
län.*

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Tjåva eller Tiavad nr 11 Frugården i Tidavads socken av Skaraborgs län är till den 14 mars 1929 upplåten på arrende mot en årlig avgäld av 1,170 kronor.

Sedan under 1926 kronojordstyckningssakkunniga besiktigt egendomen, har under 1926 uppskattningsförrättning hållits därå. Av de sakkunnigas utlåtande, instrument över uppskattningsförrättningen ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren A. F. Lindeman 1926 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen 18 kilometer från Mariestad och 16 kilometer från Värings järnvägsstation samt innehåller 90.7065 hektar, därav 51.7045 hektar tomt och åker, 0.586 hektar äng, 37.165 hektar skogsmark och 1.251 hektar impediment.

Kronans hus äro i allmänhet i gott skick och för egendomens behov tillräckliga.

Av åkerjorden utgöres ungefär hälften av lermylla å lerbotten och återstoden av madjord å ler- och dybotten, allt av god beskaffenhet. Madjorden lider dock mycket av bristande avdikning och flera gånger årligen återkommande översvämningar.

Egendomen deltagar i odlingslån med en årlig amortering av 138 kronor 32 öre för åren 1922—1946 och 125 kronor 79 öre för år 1947.

Egendomen har andel i häradsallmänningen Östra Stöpen med en årlig utdelning av 16 kronor.

Å egendomen finnas tre backstugor tillhöriga smeden Karl Johansson, Karl Svensson och Tidavads kommun. Innehavarna av Karl Svenssons och Tidavads kommuns hus äro gamla, och hava uppskattningsmännen föreslagit byggnadernas bortförande efter nuvarande innehavarnas död.

Vid de sakkunnigas besiktning av egendomen hade Vilhelm Lindgren, som under cirka 20 år brukat ett å kartan över egendomen med ägofigurer nr 67—69 utmärkt område, anhållit att få förvärva denna mark för utökning av sin intilliggande bebyggda lägenhet, vilken icke vore tillräcklig för att föda en familj. Vidare hade förenämnde Johansson anhållit att få friköpa sitt tomtområde, ägofiguren å kartan nr 65. De *sakkunniga* hava icke funnit något att erinra mot upplåtelse av sagda två områden. Med hänsyn till den dåligt avdikade jorden och de tillräckliga åbyggnaderna föreläge enligt de sakkunnigas mening icke anledning uppdelas egendomen i mindre lotter. Då ett på grund av förhållandena förmånligt köpeanbud föreläge, hava de sakkunniga föreslagit, att egendomen med undantag av angivna två områden försålles i en lott.

Uppskattningsmännen hava framhållit, att betydande kostnader för egendomen uppstode vid regleringen av Tidån och Kräftån, varför laga syn påginge, och att ladugården om en 10 å 15 år behövde ombyggas, då den redan nu vore skadad av röta och ålder. Med anledning härav hava uppskattningsmännen föreslagit försäljning av egendomen.

Utöver förut berörda ansökningar om förvärfv av mark hade Karl Larsson, son till gårdens arrendator, anhållit att få köpa ett å kartan med ägofigu-

ren nr 64 utmärkt obebyggt område. Vidare hade A. Bergström, som äger ett intill det med ägofiguren nr 73 å kartan utmärkta området beläget f. d. soldattorp, anhållit att få inköpa sagda område. De föreliggande ansökningarna hava av uppskattningsmännen tillstyrkts.

Det å kartan med ägofiguren 80 betecknade, å Klyftamon belägna skogsskiftet, som innehåller 12.6 hektar, borde kvarbli i kronans ägo, då det vore av god beskaffenhet och låge i närheten av kronoparken Kinneskogen och andra kronan tillhöriga skogsskiften.

Egendomens nuvarande *arrendator Richard Larsson* har anhållit att få förvärva den återstående delen av gården. Jämväl denna ansökning har av uppskattningsmännen tillstyrkts, då arrendatorn på ett synnerligen förtjänstfullt sätt i 20 år brukat gården, upparbetat åkerjorden, bättrat den dåliga avdikningen samt reparerat och nybyggt hus. Andelen i häradsallmanningen borde följa huvudgården. Köparen av huvudgården borde ensam svara för återstående del av egendomen påvilande odlingslån.

Förstberörda fyra områden hava saluvärderats sålunda:

Ägofigurer å kartan	Areal hektar	Saluvärde kronor	Spekulant
64	0.331	450	Karl Larsson
65	0.269	600	Smeden Karl Johansson
67—69.....	1.595	1,200	Vilhelm Lindgren
73	0.818	250	A. Bergström

Egendomens huvudgård, som komme att omfatta egendomen i övrigt med undantag av skogsskiftet å Klyftamon om 12.6 hektar, skulle enligt förslaget innefatta en areal av 75.5935 hektar, varav 49.2575 hektar tomt och åker, 0.52 hektar äng, 24.565 hektar avrösningsjord och 1.251 hektar impediment. Densamma har saluvärderats till 48,825 kronor, därav 13,902 kronor 62 öre för skogsmark med växande skog och 320 kronor för andel i häradsallmanningen.

Överjägmästaren har i ärendet anfört följande.

Skogsskiftet å Klyftamon vore beläget 1 kilometer från kronoparken Östra Kinneskogen och hade en allt för obetydlig ytvidd för att kunna med fördel förvaltas såsom kronopark. Skiftet angränsade ingen kronan tillhörig skog, med vilken den med fördel kunde förenas. Visserligen ägde kronan på Klyftamon ett stort antal utmarksskiften till kronoegendomar, belägna i olika socknar. Samtliga vore emellertid av mycket ringa ytvidd och spridda över hela Klyftamon, varför förvaltningen av dessa förorsakade skogsstaten ett mångdubbelt större besvär och arbete och statsverket en avsevärt större kostnad per hektar än förvaltningen av en lika stor areal sammanhängande mark. Enligt överjägmästarens åsikt vore det därför för kronan fördelaktigast att i sammanhang med försäljning av kronoegendomarna sälja tillhörande små utskiften å Klyftamon. I anslutning härtill ansåge överjägmästaren ej heller skäl föreligga att vid försäljning av förevarande kronoegendom i övrigt bibehålla skiftet å Klyftamon, och har överjägmästaren hemställt, att skiftet måtte antingen medfölja egendomen eller försälas som en särskild lott. I fråga om skogsvärderingen har överjägmästaren anmärkt, att de beräknade virkespriserna vore väl låga och borde höjas med 1 krona eller åtminstone 50 öre per kubikmeter.

Länsstyrelsen har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag med den jämkning, som kunde föranledas av vad överjägmästaren anfört.

I skrivelse den 13 januari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Styrelsen hade icke funnit anledning till annan erinran mot uppskattningsmännens förslag, än att styrelsen i likhet med överjägmästaren och länsstyrelsen ansåge, att jämväl skogsskiftet å Klyftamon borde försäljas. Skiftet torde lämpligen för sig böra upplåtas å offentlig auktion. Någon saluvärdering av skiftet hade ännu icke ägt rum. Med hänsyn till angelägenheten att föreliggande försäljningsärende kunde underställas 1928 riksdag finge styrelsen föreslå, att riksdagens medgivande till skiftets försäljning nu utverkades och att styrelsen bemyndigades att sedermera efter värdering fastställa skiftets saluvärde.

I fråga om de av uppskattningsmännen till försäljning förordade områdena ville styrelsen icke motsätta sig, att såväl egendomens arrendator som övriga spekulanter erhöles av uppskattningsmännen förordad förköpsrätt vid upplåtelseerna. På given anledning hade vederbörande domänintendent under hand framhållit, att enligt hans mening köpeskillingarna för områdena om 0.331 0.269 och 0.318 hektar borde erläggas kontant, att köpeskillingen för området om 1.595 hektar borde erläggas enligt egnahemsgrunderna och att köpeskillingen för huvudgården borde erläggas under sex år med en sjättedel årligen.

Styrelsen ansåge de beräknade à-prisen skäliga och hade icke funnit anledning höja värdena å skogen på sätt överjägmästaren föreslagit.

I anslutning härtill har styrelsen hemställt, om åtgärder för egendomens försäljning.

Departements-
chefen.

Jag biträder domänstyrelsens förslag om dispositionen av ifrågavarande kronoegendom och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Tjåva eller Tiavad nr 11 Frugården i Tidavads socken av Skaraborgs län blivit genom vederbörlig lantmäteriförrättning delad i sex lotter i överensstämmelse med vad domänstyrelsen förordat, samma lotter må var för sig försäljas

områdena om 0.331, 0.269 och 0.318 hektar till respektive Karl Larsson, Karl Johansson och A. Bergström mot en köpeskillning av respektive 450, 600 och 250 kronor och under villkor i övrigt beträffande ett vart av områdena, att området må tillträdas den 14 mars 1929, att köpeskillingen erlägges kontant vid tillträdet till länsstyrelsen i länet, samt att köparen ensam vidkännes alla med områdets avskiljande, lagfart å fånget och övriga med köpet förenade kostnader,

området om 1.595 hektar enligt gällande grunder för upplåtande av eignahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Vilhelm Lindgren,

egendomens skogsskifte om 12.6 hektar å Klyftamon å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdes rätt för köparen den 14 mars 1929 och jämlikt det saluvärde, som domänstyrelsen efter värdering må fastställa, samt

egendomen i övrigt

antingen till egendomens arrendator Richard Larsson för en köpeskillning av 48,825 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* lotten försäljes i det skick den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, *att* köpebrev skall utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, *att* köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande annuiteter å ett egendomen åvilande odlingslån och andra onera och utskylder, *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lottens avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning å lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse, samt *att* innehavarna av Karl Svenssons och Tidavads kommuns hus å lotten skola äga rätt kvarbo å lägenheterna under sin livstid,

eller, därest Larsson icke begagnar sig av medgivandet att förvärva lotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdes rätt för köpare den 14 mars 1929 och med skyldighet för honom att ansvara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande annuiteter å det egendomen åvilande odlingslånet och att låta innehavarna av Karl Svenssons och Tidavads kommuns hus å lotten kvarbo å lägenheterna under deras livstid.

64:o.

Stav nr 1 i
Värmlands
län.

Vid en 1925 å kronoegendomen 1 mantal Stav nr 1 i Bro socken av Värmlands län hållen förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering av denna egendom, som lämnar 1,975 kronor i årligt arrende, har fråga väckts om försäljning av visst område från egendomen. Med skrivelse den 30 april 1927 har domänstyrelsen underställt detta ärende Kungl. Maj:ts prövning. Av det vid uppskattningsförrättningen förda instrumentet samt övriga handlingar, däribland en av distriktslantmätaren O. A. Bergström från 1917 års karta öven egendomen år 1924 kopierad och kompletterad karta med beskrivning, inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 2 kilometer från Värmlandsbro station på Göteborgs—Bergslagens järnväg, omfattar en areal av 136.542 hektar, därav 52.761 hektar tomt och åker, 4.706 hektar äng och odlingsmark, 75.810 hektar avrösningsjord och 3.265 hektar impediment. Skogen är undantagen från arrendet. Å det arrenderade området finnas inga torp eller lägenheter.

Hos uppskattningsmännen har Gustaf Johansson, som förut innehaft egendomen på arrende och nu är bosatt hos sin son, den nuvarande arrendatorn av egendomen, gjort framställning att få inköpa ett invid egendomens norra rägång öster om bygdevägen Huggenäs—Värmlandsbro beläget område om 0.5 hektar.

Uppskattningsmännen hava förordat försäljning av området och åsatt detsamma — å kartan utmärkt med svart prickad linje — ett saluvärde av 1,000 kronor, vilket belopp Johansson förklarar sig villig att erlagga.

Länsstyrelsen och vederbörande skogsstatstjänstemän hava icke haft något att erinra mot försäljningsförslaget.

Jämväl kronojordstyckningssakkunniga hava biträtt försäljningen av berörda tomtområde. De sakkunniga hava emellertid även uttalat sig för lämpligheten av fränskiljande och försäljning av det på egendomens avrösningsjord belägna torpet Jeriko, därest nämnda torp icke kunde anses vara för skogsstaten erforderligt. Vederbörande skogsstatstjänstemän hava dock i infordrade yttranden avstyrkt försäljning av sistnämnda torp under framhållande av, att dess bibehållande såsom arbetstorp vore nödvändigt för skötande av kringliggande stora, staten tillhöriga skogskomplex.

Domänstyrelsen anser vid sådant förhållande, att upplåtelsen från egendomen allenast bör omfatta ovanberörda tomtområde, för vilket köpeskillingen torde erläggas kontant. Styrelsen förmäler sig tillika hava gått i författning om egendomens utarrendering till den 14 mars 1929.

Departements-
chefen.

Under återopande av vad i ärendet förekommit tillstyrker jag upplåtelse allenast av området om 0.5 hektar och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från kronoegendomen 1 mantal Stav nr 1 i Bro socken av Värmlands län må mot en köpeskilling av 1,000 kronor till Gustaf Johansson försäljas ovan omnämnda område om 0.5 hektar under villkor, att köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen kontant vid tillträdet den 14 mars 1929, att köparen vidkännes alla med områdets avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader, samt att områdets innehavare, därest sådant från kronans sida påfordras, uppsätter och för framtiden underhåller hägnad i gränsen mot kronoegendomens mark.

65:o.

Vid en år 1925 å kronoegendomen 1 mantal Linnehult nr 1 och 2 i Viaby socken och Grimstens härad av Örebro län hållen förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering från den 14 mars 1928 av denna egendom, som lämnar 675 kronor i årligt arrende, har förslag väckts om försäljning av hela egendomen.

*Linnehult nr
1 och 2 av
Örebro län.*

Domänstyrelsen har med skrivelse den 4 februari 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning med överlämnande av ärendet tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren Ernst Fjellman år 1904 upprättad karta jämte beskrivning. Av dessa handlingar inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 11 kilometer från Hallsbergs, 11 kilometer från Vretstorps och 3 kilometer från Östansjöes järnvägsstationer, har en sammanlagd areal av 162.323 hektar, därav 33.450 hektar åker, 4.674 hektar äng, 9.389 hektar betesmark, 90.100 hektar skogsmark samt 24.710 hektar impediment.

Torp eller lägenheter finnas ej vid egendomen.

Åkerjorden består av sandmylla och klapperstensjord av dålig beskaffenhet. Byggnaderna äro ansatta av röta och tarva inom de närmaste tjugu åren ombyggnad.

Vid uppskattningstillfället hade inga spekulanter å jordbrukslägenheter anmält sig.

Uppskattningsmännen hava, med hänsyn till egendomens karga natur och dess dåliga åbyggnader, föreslagit egendomens försäljning. Enligt uppskattningsmännens åsikt borde egendomen försäljas i tre lotter, nämligen två mindre obebyggda egnahemsområden, å kartan betecknade med litt. A och B, vilkas gränser å kartan angivits med röda linjer, samt huvudgården eller egendomen i övrigt.

Försäljningslotterna skulle komma att omfatta följande arealer.

Litt. A 13.298 hektar, därav 2.918 hektar åker, 9.97 hektar skogsmark samt 0.41 hektar impediment.

Litt. B 9.868 hektar, därav 2.54 hektar åker, 0.508 hektar äng, 5.26 hektar skogsmark samt 1.56 hektar impediment.

Huvudgården 139.157 hektar, därav 27.992 hektar åker och tomt, 4.166

hektar äng, 9.389 hektar betesmark, 74.87 hektar skogsmark samt 22.74 hektar impediment.

Överjägmästaren i Bergslagsdistriktet har ansett egendomens egentliga utmarksområde väl stort att medfölja vid en försäljning av huvudgården. Med hänsyn dock till de dryga förvaltningskostnader, ett bibehållande av detta från övrig kronoskog friliggande skogsområde skulle medföra, har överjägmästaren tillstyrkt försäljning av utmarksområdet tillsammans med huvudgården.

Länsstyrelsen i länet har icke haft något att erinra mot dispositionsförslaget.

Domänstyrelsen, som i likhet med överjägmästaren funnit det huvudgården tilldelade utmarksområdet onödigt stort, har anmodat överjägmästaren uppgöra förslag rörande det område av skogsmarken, som överjägmästaren kunde finna lämpligt att tilläggas huvudgården, ävensom, då utmarksområdet angränsade Grimstens häradsallmänning, hos denna allmänningssstyrelse framställa förfrågan, huruvida icke styrelsen vore hågad förvärva återstoden av skogsmarken eller någon del därav.

I anledning härav har *överjägmästaren* föreslagit, att huvudgården, benämnd litt. C, söderut skulle begränsas till en, å en överjägmästarens förslag bifogad av Hedemann-Gade upprättad skogskarta över egendomen med blyerts dragen linje E—D.

Enligt detta förslag skulle huvudgården litt. C komma att omfatta omkring 75 hektar, därav 25.5 hektar åker.

Området söder om ovannämnda å skogskartan dragna blyertslinje E—d, omfattande omkring 64 hektar, därav 2.47 hektar utgjordes av den numera obebyggda utågan Hackefallet, har överjägmästaren utbjudit Grimstens allmänningssstyrelse till inköp.

Allmänningssstyrelsen har förklarat sig villig inköpa området ifråga för 18,000 kronor, under förutsättning att skog finge försäljas från allmanningen till köpesummans gäldande.

Kronojordstyeckningssakkunniga hava icke haft något annat att erinra mot försäljningsförslaget än att, i den mån behov av mindre jordbruk i orten föreläge, huvudgården, litt. C, lämpligen kunde upplåtas i två lotter med den genom ägorna löpande vägen som gränsskillnad, varvid de befintliga byggnaderna kunde fördelas mellan lotterna.

Domänstyrelsen har, då varken vid uppskattningstillfället eller senare någon ansökning inkommit om förvärvande av jordbruksområden från egendomen, icke ansett rådligt stycka huvudgården litt. C i två försäljningslotter, utan borde huvudgården enligt styrelsens åsikt försäljas i en lott.

Efter av *överjägmästaren* verkställd skogsvärdering å samtliga försäljningslotter, därvid huvudgården litt. C i enlighet med de sakkunnigas förslag uppdelats i två lotter, litt. C_I och C_{II} med gränser, som närmare angivits å en av Bern. R. Blohm år 1927 upprättad karta över egendomen, hava försäljningslotterna åsatts i nedanstående tabell angivna saluvärden.

I tabellen har det till Grimstens allmänningssstyrelse till försäljning föreslagna skogsområdet angivits med den å Blohms karta använda beteck-

ningen litt. D. Det i tabellen angivna skogsvärdet å huvudgården litt. C utgöres av de sammanlagda skogsvärdena å litt. C_I och C_{II}.

Beteckning å Blohms karta	A r e a l i h e k t a r						Arrende- värde i kronor	Saluvärde i kronor	
	åker och tomt	äng	betes- mark	skogs- mark	impedi- ment	summa		summa	därav på skog och skogsmark
Litt. A	2.918	—	—	9.97	0.41	13.298	60	5,300	3,594.87
» B	2.540	0.508	—	5.25	1.56	9.868	50	3 625	1,998.70
» C	25.522	3.226	9.889	29.83	7.14	75.107	725	40,310	17,500.70
» D	2.470	0.940	—	45.04	15.60	64.050	—	22,830	21,207.86

Domänstyrelsen har i skrivelse den 4 februari 1928 erinrat, att det av Grimstens allmänningssstyrelse för området litt. D erbjudna beloppet 18,000 kronor visserligen understeg det lotten av överjägmästaren åsatta värdet med 4,830 kronor, men förklarat sig icke desto mindre finna det av allmänningssstyrelsen avgivna anbudet böra antagas. Ett högre anbud torde nämligen icke från allmänningssstyrelsen vara att förvänta, då komplexet dels vore av den storlek, att mera uthållig skogsskötsel därå måste bedrivas, dels ock i allmänningssstyrelsens hand erfordrade avsevärda förvaltnings- och bevakningskostnader.

Det av allmänningssstyrelsen framförda spørsmålet om åstadkommande av medel till markområdets likvidering ansåge styrelsen icke i detta sammanhang behöva upptagas.

Styrelsen har låtit föranstalta om skötsel och vård av egendomen till den 14 mars 1929.

Mot de litt. A, B och C åsatta saluvärdena hade styrelsen icke något att erinra, och hemställde styrelsen om åtgärd för egendomens uppdelning och försäljning.

Av kronojordstyckningssakkunniga har erinrats att, i den mån behov av mindre jordbruk i orten föreläge, huvudgården, litt. C, lämpligen borde uppdelas i två lotter. Mot domänstyrelsens avstyrkan och i ärendets nuvarande läge anser jag mig emellertid icke böra förorda en dylik uppdelning av huvudegendomen. Vad vidare angår det för lotten litt. D av allmänningssstyrelsen erbjudna priset 18,000 kronor torde detta på skäl, som domänstyrelsen anfört, få anses ur statens synpunkt godtagligt. Jag biträder alltså domänstyrelsens i ärendet framlagda förslag samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Departement-
chefen.

att, sedan kronoegendomen 1 mantal Linnehult nr 1 och 2 i Viby socken av Örebro län uppdelats i fyra lotter i överensstämmelse med domänstyrelsens förslag dels de med litt. A och B betecknade lotterna må var för sig med ovan angivet område upplåtas enligt

gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar,

dels den med litt. C betecknade lotten må försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor och med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929,

dels ock den med litt. D betecknade lotten må försäljas till Grimstens allmänningssstyrelse för en köpeskilling av 18,000 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och med en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* ägolotten försäljes i det skick, den vid tillträdet finnes, *att* köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen i länet, *att* köpebrev utfärdas, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, *att* ägolotten i jordeboken upptages under titel allmänt frälse, *att* köparen svarar för de å ägolotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt *att* köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom för kostnaderna för inteckning i ägolotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse.

66:o.

Seckelsta
nr 2 och 3 i
Örebro län.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Seckelsta nr 2 och 3 i Kumla socken av Örebro län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 2,000 kronor. Vid en år 1925 hållen förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering av egendomen har förslag väckts om densammas försäljning. I skrivelse den 25 november 1927 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat bland annat instrument över berörda förrättning ävensom två kartor, den ena upprättad år 1899 av förste lantmätaren Ernst Fjellman och den andra år 1926 av distriktslantmätaren Athos Eckerman jämte tillhörande beskrivningar.

Av dessa ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen omkring 4 kilometer från Kumla järnvägsstation, har en areal av 116.435 hektar, därav 50.221 hektar tomt och åker, 1.32 hektar äng, 63.1 hektar avrösningsmark samt 1.794 hektar impediment.

Egendomens åkermark ligger i en sammanhängande, regelbunden figur. Skogsmarken utgör ett särskilt skifte, beläget omedelbart intill huvudgården. Torp eller lägenheter finnas ej å egendomen.

Egendomens taxeringsvärde utgör 74,100 kronor, därav för inägor 62,200 kronor samt för skog och skogsmark 11,900 kronor.

Uppskattningsmännen hava på grund av ofrånkomlig, dyrbar nybyggnad av stall och ladugård vid egendomen ansett densamma böra försälas och därvid förordat försäljning i en lott. Jämväl har förslagsvis uppgjorts styckningsplan för egendomens försäljning i två lotter.

Såsom motiv för egendomens försäljning i en lott hava uppskattningsmännen anført, att inga spekulanter anmält sig för förvärfvande av mindre jordbrukslägenheter, samt att egendomens nuvarande arrendator, som önskade förvärva egendomen ostyckad, å den del av egendomen, som föreslagits till avsöndring, Västra gården benämnd, nedlagt betydande kostnader för nybyggnad av arbetarbostad och dränering av åkerjorden, vilka företag ännu ej hunnit lämna honom någon ekonomisk fördel.

Vid försäljning av egendomen borde densamma hembjudas dess nuvarande arrendator.

Uppskattningsmännen hava åsatt de båda försäljningslotterna nedanstående arrende- och saluvärden.

Styckningslott	Ägofig. å Ecker- mans karta	Areal, hektar					Arren- de- värde kr.	Saluvärde kr.	
		åker	ängs- o. odlings- mark	avrös- nings- jord	impedi- ment	summa		summa	därav fö- växande skog
Huvudgården	1—47, av 54—55, 56—60, av 61—63, 71—78, av 89, 90, 117—119, 122	37.464	0.738	46.13	1.5345	85.8665	2,200	56,600	11,120
Den till av- söndr. före- slagna delen eller Västra gården	48—53, av 54—55, av 61—63, 64—70, 79—88, av 89, 91 —116, 120—121	12.757	0.582	16.97	0.2595	30.5685		18,200	5,100

Skulle egendomen i sin helhet försälas hava uppskattningsmännen föreslagit ett saluvärde av 75,000 kronor.

Vederbörande jägmästare har upptaxerat all egendomens växande skog till 33,993 kronor 20 öre, därav 23,443 kronor 40 öre å huvudgården tillkommande skog och 10,549 kronor 80 öre å den så kallade Västra gården tillkommande skog.

Uppskattningsmännen hava vid saluvärderingen utgått från värden å åkerjord med byggnader under förutsättning att till egendomen skulle utgå fritt husbehovsvirke, varvid uppskattningsmännen minskat det av jägmästaren beräknade värdet å skogen i proportion till nämnda åkerjorden tillkommande förmån.

Överjägmästaren har icke ansett det av uppskattningsmännen gjorda förfarandet att vid saluvärderingen sammanslå jord- och skogsvärdena lämpligt. Enligt överjägmästarens åsikt borde, såsom hittills alltid varit fallet, jorden med byggnader värderas för sig och skogen i sin helhet för sig. Mot jägmästarens värdering har överjägmästaren anmärkt, att värdet å rot av stånds-skogen vore väl högt beräknat, och har överjägmästaren

föreslagit ett värde av skogen å huvudgården av 17,544 kronor och å Västra gården av 7,828 kronor. Mot försäljningsförslaget i övrigt har överjägmästaren icke haft något att erinra.

Länsstyrelsen har förordat egendomens försäljning i en lott emot det av uppskattningsmännen åsatta saluvärdet samt med hembuds rätt för nuvarande arrendatorn.

Kronojordstyckningssakkunniga hava ansett egendomen böra försälas i en lott, därest icke i orten behov av mindre jordbruk föreläge, då den så kallade Västra gården lämpligen kunde fränstyckas egendomen. Från de sakkunnigas flertal har herr N. Adler varit skiljaktig och ansett, att egendomen borde utarrenderas, utan att särskilda byggnadsarbeten företoges.

I infortrat yttrande av *domänintendenten* i länet har denne i samråd med övriga uppskattningsmän med hänsyn till den ofrånkomliga nybyggnaden å egendomen vidhållit sin åsikt, att egendomen lämpligen borde försälas i en lott och hembjudas dess nuvarande arrendator, samt att egendomens saluvärde, inbegripet all å egendomen förefintlig skog, ej kunde sättas högre än 75,000 kronor.

Jämväl *länsstyrelsen* anser i förnyat yttrande egendomen böra försälas, varvid billighetsskäl talade för att nuvarande arrendatorn medgäves rätt att efter hembud inköpa densamma eller, eventuellt, huvudlotten emot det av uppskattningsmännen åsatta saluvärde. Vid beräkning av egendomens saluvärde, torde det icke låta sig göra att både upptaga åkerjorden till värde såsom för fullt bebyggd jordbruksjord med för husbehovet nödig skogstillgång och samtidigt särskilt värdera all å egendomen växande skog till dess fulla realisationsvärde samt öka förstberörda belopp för åker och övrig jord med hela det sålunda erhållna värdet å den växande skogen. För så vitt för länsstyrelsen vore känt, förefunnes icke inom orten särskilt behov av mindre jordbruk för förvärvande.

Med biträdande av förslaget om egendomens försäljning i en lott, framhåller *domänstyrelsen*, vad angår frågan om sättet för egendomens försäljning, att det visserligen vitsordats, att arrendatorn hävdar egendomen väl samt nedlagt betydande kostnader å densamma. Då emellertid arrendatorn innehaft egendomen i endast tio år, anser styrelsen tillräckliga skäl icke föreligga för hembud. Saluvärdet å egendomen i dess helhet borde ej sättas till högre belopp än det av uppskattningsmännen föreslagna eller 75,000 kronor, då det av överjägmästaren beräknade värdet å skogen torde hava blivit satt väl högt.

*Departements-
chefen.*

Då, såsom det vill synas, något särskilt behov inom orten av jord för egnahem icke föreligger, anser jag egendomen böra försälas ostyckad. Försäljningen torde böra ske å offentlig auktion till den högstbjudande. Vad angår saluvärdet synes detsamma böra bestämmas till 75,000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Seckelsta nr 2 och 3 i Kumla socken av Örebro län må försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929.

67:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Arla nr 1 i Sköllersta socken av Örebro län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 1,400 kronor. Arla nr 1 i
Örebro län.

Uppskattningsförrättningar hava verkställts å egendomen dels den 2 oktober 1925 dels ock den 28 juli 1926. Av de över förrättningarna insända instrumenten med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Athos Eckerbom år 1926 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, bestående av ett sammanhängande skifte, är belägen 1.5 kilometer från Sköllersta järnvägsstation och 20 kilometer från Örebro samt omfattar en areal av 20.145 hektar, därav 19.225 hektar tomt och åker, 0.69 hektar avrösningsjord och 0.23 hektar impediment. Torp finnas icke å egendomen. Egendomen är så gott som i fullständig avsaknad av skog.

Uppskattningsmännen hava förordat egendomens försäljning efter uppdelning i tre å kartan utmärkta lotter, utgörande en den egentliga huvudgården och de båda övriga bostadslägenheter, av vilka den ena är bebyggd. Husen å sistnämnda lägenhet, vartill köpare anmält sig, utgöras av egendomens arbetarbostad med tillhöriga ekonomibyggnader. Lotterna hava med nedan angivna arealer åsatts följande saluvärden:

	Areal, hektar				Saluvärde, kronor	
	åker och tomt	avrösningsjord	impediment	summa	totalvärde	skogsvärde
Huvudgården	17.015	0.245	0.23	17.49	29,000	60
Bostadslägenhet (bebyggd) ...	1.435	0.235	—	1.67	5,100	60
Bostadslägenhet (obebyggd)...	0.775	0.21	—	0.985	1,200	72

Länsstyrelsen och överjägmästaren hava icke haft något att erinra mot försäljningsförslaget.

Kronojordstyckningssakkunniga hava i likhet med uppskattningsmännen förordat egendomens försäljning. De sakkunniga hava dock föreslagit egendomens uppdelning i allenast två lotter, den ena lotten utgörande den egentliga huvudgården och den andra bestående av båda de utav uppskattningsmännen till försäljning föreslagna bostadslägenheterna.

I infordrat yttrande med anledning av de sakkunnigas förslag har *domänintendenten* i länet förordat förslaget, vari jämväl *länsstyrelsen* instämt.

Domänstyrelsen, som i skrivelse den 3 juni 1927 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har biträtt de sakkunnigas förslag att till en försäljningslott sammanföra de till bostadslägenheter avsedda två markområdena. Styrelsen anser ägolotten, vars saluvärde torde sättas lika med de båda bostadslägenheternas sammanlagda värden, böra försälas i enlighet med grunderna för egnahemsupplåtelser samt huvudgården å auktion.

Departements-
chefen.

Även jag ansluter mig till kronojordstyeckningssakkunnigas förslag, sådant detsamma av domänstyrelsen förordats, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Årla nr 1 i Sköllersta socken av Örebro län uppdelats i två lotter, den ena lotten utgörande båda de å den i ärendet föredragna kartan som bostadslägenheter upptagna områdena och den andra egendomen i övrigt, lotterna må med tillträdesrätt den 14 mars 1929 försälas, förstnämnda lott enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt sistnämnda lott å offentlig auktion till den högstbjudande enligt de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor.

68:o.

Labbetorp
nr 1 i Öre-
bro län.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Labbetorp nr 1 i Askers socken av Örebro län är genom domänstyrelsens kontrakt den 19 april och transportresolution den 15 november 1907 upplåten å arrende till den 14 mars 1928 mot en årlig avgäld av 900 kronor. Efter nämnda tidpunkt har styrelsen ombestyrt egendomens skötsel och vård under ett år.

Å egendomen hölls arrendeuppskattning under år 1925. Av det överförrättningen uppgjorda instrumentet med tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren Ernst Fjellman år 1904 över kronoegendomens inägor upprättad karta med tillhörande beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen innehåller en areal av 119.425 hektar, därav 53.048 hektar tomt och åker, 2.924 hektar äng, 26.976 hektar betesmark, 32.734 hektar skogsmark och 3.743 hektar impediment.

Å egendomen finnas ett torp, Glashyttan, samt två lägenheter, Zion och Lindtorp. Å torpet, som sedan 1922 brukats av Algot Johansson, äger kronan boningshuset. Till övriga å torpet befintliga hus var vid uppskattningstillfället kronoegendomens arrendator, Abraham Lindeberg, ägare. Lägenheten Zion är bebyggd med lägenhetshavaren Henrik Gustafsson tillhöriga hus och å lägenheten Lindtorp, vilken vid uppskattningstillfället

brukades av Karl Eriksson och David Olsson, ägde dessa hälften vardera i manbyggnaden, medan övriga å lägenheten befintliga åbyggnader till en del tillhörde Eriksson och till en del Olsson.

Innehavaren av torpet Glashyttan framförde vid uppskattningsstillfället önskemålet att få förvärva torpet till eget hem, och ansågo sig *uppskattningsmännen* böra förorda torpets fränskiljande och försäljning för sådant ändamål.

Egendomen i övrigt föreslogo uppskattningsmännen skulle åter utarrenderas, därvid ny arbetarbostad till en kostnad av 11,143 kronor 20 öre skulle uppföras och den å egendomen befintliga arrendatorn tillhöriga manbyggnaden inlösas för en summa av 8,000 kronor.

Egendomens arrendevärde beräknades till 4,800 kronor, och hemställde uppskattningsmännen om optionsrätt för egendomens arrendator.

Länsstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens dispositionsförslag.

Överjägmästaren i Bergslagsdistriktet, vilkens yttrande i ärendet införskaffats, har föreslagit försäljning av egendomen i dess helhet.

Kronojordstyckningssakkunniga hava, med hänsyn till de kostnader statsverket komme att få vidkännas för nybyggnad och husinlösen, därest egendomen skulle ånyo utarrenderas, samt enär arrendatorn, inom vilkens familj egendomen brukats under tre generationer, ägde åtskilliga byggnader därå och önskade förvärva densamma, uttalat sig för egendomens försäljning i en lott, därvid dock tillfälle borde beredas icke allenast innehavaren av torpet Glashyttan utan även brukarna av lägenheterna Zion och Lindtorp att, om de så önskade, få friköpa sina områden.

Domänstyrelsen har därefter föranstaltat om egendomens saluvärdering.

Av det över sistnämnda förrättning — vilken avhölls år 1927 — uppgjorda instrumentet framgår bland annat följande.

Egendomens arrendator, ovanbemälda Lindeberg, vilkens fader och farfader före honom alltsedan 1831 innehaft egendomen på arrende och å denna nedlagt betydande arbete, anhöll hos uppskattningsmännen att få förvärva egendomen.

Brukaren av torpet Glashyttan vidhöll sin begäran att få friköpa torpet, vars byggnader till den del de förut ägts av egendomens arrendator nu av honom förvärvats.

Likaså anhöllo lägenheten Lindtorps innehavare, nämligen, sedan David Olsson numera avlidit, dennes änka Lovisa Olsson och förutnämnde Karl Eriksson, att bliva satta i tillfälle att få förvärva områden å egendomen.

I enlighet med ett av distriktslantmätaren Athos Eckerbom uppgjort styckningsförslag hava *uppskattningsmännen* hemställt om egendomens uppdelning i fem lotter, huvudgården, jordbrukslägenheterna Glashyttan, Zion och Lindtorp nr 1 samt en bostadslägenhet, Lindtorp nr 2. Över jordbrukslägenheterna ävensom bostadslägenheterna äro särskilda specialkartor uppgjorda. Beträffande skogens värde hava uppskattningsmännen föreslagit viss nedsättning i jägmästarens värdesättning.

Samtliga styckningslotters arealer och av uppskattningsmännen föreslagna saluvärden framgår av nedanstående tablå.

	Areal, hektar						Saluvärde, kronor	
	åker	äng	hag- och betesmark	avrösningsjord	impediment	summa	summa	dä av för växande skog
Huvudgården ...	44.1580	2.7010	22.7080	31.4080	3.4080	104.3780	63,000	32,394.35
Glashyttan	4.1340	0.0100	2.4380	1.4160	0.1500	8.1480	6,200	1,667
Zion	1.6600	0.2130	—	0.8360	0.1710	2.2800	1,225	252
Lindtorp nr 1 ...	3.0760	—	1.8300	—	0.0140	4.9200	2,500	400
» » 2 ...	0.1200	—	—	—	—	0.1200	40	—

För upplåtelse under åborätt av jordbrukslägenheterna hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäld av för

Glashyttan 17.14 hektoliter råg motsvarande, efter medelmarkegångspris per hektoliter 18 kronor 8 öre, i penningar 310 kronor

Zion 3.43 hektoliter råg motsvarande, efter medelmarkegångspris per hektoliter 18 kronor 8 öre, i penningar 62 kronor

Lindtorp nr 1 6.91 hektoliter råg motsvarande, efter medelmarkegångspris per hektoliter 18 kronor 8 öre, i penningar 125 kronor.

Staten tillhöriga byggnader, stuga och bod å lägenheten Glashyttan, hava av uppskattningsmännen värderats till 1,800 kronor.

Algot Johansson förklarade sig önska förvärva torpet Glashyttan med äganderätt samt Karl G. Eriksson lägenheten Lindtorp nr 1 likaledes med äganderätt. Änkan Lovisa Olsson önskade kontant inköpa bostadslägenheten Lindtorp nr 2.

Uppskattningsmännen hava hemställt, att huvudgården måtte hembjudas arrendator Lindeberg, lägenheten Glashyttan brukaren Algot Johansson, Zion brukaren Henrik Gustafsson, Lindtorp nr 1 Karl Eriksson och Lindtorp nr 2 Lovisa Olsson.

Vid försäljning av huvudgården borde köpare av Zion och Lindtorp nr 1 och 2 förbehållas rätt till utfartsväg över egendomen.

Länsstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens ovanberörda försäljningsförslag.

I skrivelse den 10 februari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del framhållit följande.

Styrelsen hade icke något att erinra mot det av uppskattningsmännen senast framlagda förslag i fråga om egendomens disposition.

Styrelsen funne dock de av uppskattningsmännen huvudgården samt lägenheterna Glashyttan och Zion åsatta saluvärden för låga. Uppskattningsmännen hade vid beräkningen av saluvärdena å dessa styckningslotter icke ansett sig böra följa de av jägmästaren för berörda lotter angivna skogsvärden utan i fråga om dessa värden vidtagit avsevärda reduceringar. Någon nedsättning i skogsvärdena för lägenheterna Glashyttan och Zion, respektive 2,222 och 297 kronor, funne emellertid styrelsen icke påkallad. Endast i fråga om det utav jägmästaren uppgivna värdet av 46,277 kronor 65 öre å huvudgårdens skog torde enligt styrelsens uppfattning viss reduktion vara lämplig, dock icke i den omfattning, som av uppskattningsmännen vidtagits. Nämda skogsvärde funne nämligen styrelsen böra nedsättas till 35,000 kronor.

De olika lotternas saluvärden, angivna i avrundat tal, syntes styrelsen med anledning härav böra utgöra

för huvudgården	65,700	kronor, därav för skog	35,000	kronor
» Glashyttan	6,785	» » » »	2,222	»
» Zion	1,270	» » » »	297	»
» Lindtorp nr 1	2,500	» » » »	400	»
» » » 2	40	»		

I likhet med uppskattningsmännen ansåge styrelsen samtliga styckningslotter böra upplåtas med äganderätt, därvid hembuds rätt å respektive lotter borde tillerkännas av uppskattningsmännen förordade personer.

Jag biträder förslaget om egendomens försäljning till de av domänstyrelsen åsatta saluvärden. Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Labbetorp nr 1 i Askers socken av Örebro län delats i ovanberörda fem lotter, desamma må försäljas

en var av lotterna Glashyttan, Zion, Lindtorp nr 1 och Lindtorp nr 2 med ovan angivet område och till av domänstyrelsen föreslaget saluvärde enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Karl Eriksson å lotten Lindtorp nr 1, Algot Johansson å lotten Glashyttan, Henrik Gustafsson å lotten Zion och Lovisa Olsson å lotten Lindtorp nr 2, samt

huvudgården

antingen till arrendatorn Abraham Lindeberg för en köpeskillning av 65,700 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* ägolotten försäljes i det skick den vid tillträdet finnes, *att* köparna av lotterna Zion, Lindtorp nr 1 och Lindtorp nr 2 förbehållas rätt till utfartsväg över egendomen, *att* köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen i länet, *att* köpebrev utfärdas så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, *att* ägolotten i jordeboken upptages under titel allmänt frälse, *att* köparen svarar för de å ägolotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder samt *att* köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom

kostnaderna för inteckning i ägolotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemäld Lindeberg icke begagnar sig av medgivandet att förvärva ägolotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1929.

69:o.

*Mossby nr 1
Sörgården i
Örebro län.*

Vid en år 1924 å kronoegendomen 1 mantal Mossby nr 1 Sörgården i Hardemo socken av Örebro län hållen förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering från den 14 mars 1928 av denna egendom, som lämnar 1,000 kronor i årligt arrende, har förslag väckts om försäljning av vissa områden från egendomen. Av det vid förrättningen upprättade instrumentet jämte övriga ärendet tillhörande handlingar inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 14 kilometer från Hallsbergs och 11 kilometer från Östansjö järnvägsstationer, har en areal av sammanlagt 75.604 hektar, därav 25.342 hektar tomter och åker, 15.295 hektar äng, 1.66 hektar odlingsmark, 17.759 hektar skogsmark, 14.8 hektar mosse och 0.748 hektar impediment.

Dessutom har egendomen delaktighet i Grimstens häradsallmanning samt andel till hälften i soldattorpet nr 61 vid Askersunds kompani. Tjänstgörande soldaten H. Nordgren har frånsagt sig allt anspråk på soldattorpet mot en ersättning en gång för alla. Å soldattorpet finnas två så kallade donationer, av vilka en bebos av förre soldaten P. A. Mossberg.

Egendomen är fördelad i två skiften, av vilka utmarksområdet med en åkerareal om cirka 10 hektar är obebyggt.

Vid näst föregående värdering å egendomen, vilken förrättades under år 1920, föreslogs försäljning av egendomen i dess helhet, och förordnade Kungl. Maj:t den 3 juni 1921 i överensstämmelse med uppskattningsmännens förslag, att egendomen skulle i sin helhet försälas. Vid de försäljningsauktioner, som i anledning härav under år 1921 förrättades, erhöles emellertid ej antagligt anbud, varför egendomen i enlighet med Kungl. Maj:ts föreskrift den 25 november 1921 ånyo utarrenderades till den 14 mars 1928.

Vid arrendevärderingen 1924 hava såsom spekulanter till mindre jordbrukslägenheter anmält sig dels ovannämnde förre soldaten P. A. Mossberg, vilken önskade förvärva det område av soldattorpet han för det dåvarande brukade, dels ock en i kronoegendomens närhet boende person vid namn Mats Lund, vilken önskade inköpa ett åkerområde om cirka 0.75 hektar av soldattorpet för att tillägga sin angränsande lägenhet.

Enligt instrumentet bifogade två köpeavtal framgår att, förutom kronan, samtliga intressenter i soldattorpet medgivit försäljning till Mossberg och Lund av ovannämnda båda lägenhetsområden. Ifrågavarande områden hava inritats å en över soldattorpet av distriktlantmätaren Athos Eckerbom år 1927 upprättad karta, därvid Lunds område betecknats med litt. A eller Västra torpet om 0.983 hektar åker och Mossbergs med litt. B eller Östra

torpet om 1.63 hektar åker. *Uppskattningsmännen* förorda områdenas försäljning.

Egendomen i övrigt hava uppskattningsmännen ansett ånyo böra utarrenderas på grund av att densamma vid föregående arrendeledighet år 1921 visat sig omöjlig att få försäld till åsatt saluvärde, och utsikterna att nu få egendomen försäld, enligt uppskattningsmännens åsikt, vore mindre än år 1921.

Länsstyrelsen har tillstyrkt uppskattningsmännens dispositionsförslag.

Överjägmästaren i Bergslagsdistriktet har på grund av egendomens ringa storlek och skogens isolerade läge från övrig kronoskog föreslagit hela egendomens försäljning.

Kronojordstyckningssakkunniga hava, då anledning enligt deras uppfattning ej föreläge att i statens ägo bibehålla denna mindre goda egendom samt då intet syntes vara att erinra mot den ifrågasatta upplåtelsen av soldattorpsjorden, föreslagit egendomens försäljning. I den mån behov av mindre jordbruk i orten föreläge, borde det cirka 2 kilometer från huvudgården belägna obebyggda utskiftet om cirka 10 hektar åker och lämpligt område avrösningsjord upplåtas för sig. Eljest borde egendomen försälas i en lott.

I anledning härav har år 1927 hållits förnyad saluvärdering å egendomen, och framgår av instrumentet däröver med tillhörande handlingar följande.

Uppskattningsmännen hava värderat kronans andel i de båda soldattorpsområdena litt. A och B till 339 kronor för andelen i litt. A och 330 kronor för andelen i litt. B. Egendomen i övrigt borde, då vid tidigare utbudanden av utmarksskiftet åren 1920, 1924 och 1927 ingen spekulant anmält sig, samt för erhållande av högre köpeskilling försälas i en lott. Denna har åsatts ett saluvärde av 30,500 kronor, därav för växande skog 9,347 kronor 10 öre. Av vederbörande *jägmästare* har skogen uppskattats till 15,452 kronor 70 öre. Egendomens nuvarande arrendator, Carl Henrik Persson, som uppfört flera av de vid egendomen varande byggnaderna, har förklarat sig villig inköpa egendomen. Uppskattningsmännen hava föreslagit, att egendomen måtte hembjudas Persson, med förbehåll vid försäljningen att sjuttioåriga, ogifta Erika Pettersson, som innehade en stugutomt om cirka 22 ar å egendomen, måtte under sin återstående livstid utan avgäld få bibehålla nämnda område. Vidare hava uppskattningsmännen ansett kronans andelar i soldattorpsområdena litt A och B böra försälas till respektive Mats Lund och numera avlidne soldaten Mossbergs änka, Augusta Mossberg.

För upplåtelse under åborätt av sistnämnda båda områden hava uppskattningsmännen föreslagit avgälder och vissa andra villkor.

Länsstyrelsen biträder uppskattningsmännens förslag om huvudlottens försäljning, och har styrelsen ej något emot soldattorpsandelarnas försäljning särskilt för sig.

I skrivelse den 10 februari 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Styrelsen har icke funnit något att erinra emot det av uppskattningsmännen senast framlagda förslag ifråga om egendomens disposition. Beträffande värdet å egendomens skog anser styrelsen det av jägmästaren åsatta värdet väl högt, medan däremot det av uppskattningsmännen före-

slagna värdet synts styrelsen vara alltför lågt. Vid en inom styrelsen företagen omräkning av skogsvärdet, har skogen uppskattats till 12,700 kronor. Saluvärdet å egendomen skulle med sistnämnda skogsvärde bliva 33,922 kronor 84 öre eller i runt tal 33,925 kronor.

I likhet med uppskattningsmännen anser styrelsen egendomen samt soldattorpsområdena böra upplåtas med äganderätt, därvid hembuds rätt å egendomen borde tillerkännas arrendatorn Person samt kronans andelar i soldattorpsområdena böra försäljas till Mats Lund och Augusta Mossberg.

Styrelsen har föranstaltat om egendomens utarrendering till den 14 mars 1929.

Departements-
chefen.

Till en början vill jag erinra, att Kungl. Maj:t den 16 mars 1928 försålt förenämnda soldattorpsandelar till Mats Lund och änkan Augusta Mossberg i överensstämmelse med det i sådant hänseende i ärendet framställda förslaget.

Vad angår egendomen i övrigt tillstyrker jag, att denna försäljes till det av domänstyrelsen föreslagna köpeskillingsbeloppet av 33,925 kronor. Därest hembud åt arrendatorn Person icke skulle antagas, torde egendomen försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade grunder.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 1 mantal Mossby nr 1 Sörgården i Hardemo socken av Örebro län med undantag av egendomens andel i soldattorpet nr 61 vid Askersunds kompani av livregementets grenadiärer må försäljas

antingen till arrendatorn Carl Henrik Person för en köpeskillning av 33,925 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1929 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* egendomen försäljes i det skick den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillningen erlägges till länsstyrelsen i länet, som har att så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, därå utfärda köpebrev, *att* egendomen i jordeboken upptages under titeln allmänt frälse, *att* köparen svarar för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, *att* köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i ägolotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse, samt *att* Erika Pettersson under sin återstående livstid skall äga bebo och bruka den av henne nu innehavda stugtomten om 22 ar,

eller, därest bemälde Person icke begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva egendomen, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1929 och med förbehåll om rätt för Erika Pettersson att under sin återstående livstid bruka och bebo den av henne nu innehavda stugtomten om 22 ar.

70:o.

Vid år 1926 å kronoegendomen 1 mantal Varberga nr 1 i Långbro socken *Varberga nr 1 i Örebro län.* av Örebro län hållen förrättning för uppgörande av förslag till förnyad utarrendering från den 14 mars 1929 av egendomen, som lämnar ett årligt arrende av 3,050 kronor, har förslag väckts om försäljning av vissa områden från densamma. I skrivelse den 23 juli 1927 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid överlämnat ärendet tillhörande handlingar, däribland dels en år 1908 av dåvarande lantmäteriauscultanten, numera distriktslantmätaren Athos Eckerbom över egendomens inägor upprättad karta med beskrivning, dels ock ett av förste lantmätaren Frans Sjöström år 1908 kompletterat kartutdrag över egendomens rågångar. Av handlingarna inhämtas bland annat:

Egendomen, som är belägen omkring 1.5 kilometer från Örebro stads planlagda område, omfattar en areal av 151.819 hektar, därav 81.482 hektar åker, 2.554 hektar äng, 66.39 hektar skogsmark och 1.393 hektar impediment.

Av egendomen har genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1921 till övningsplats för Svea trängkår för en tid av 10 år, räknat från den 14 mars 1922, upplåtits ett område om 88.29 hektar, å det av Sjöström upprättade kartutdraget begränsat norrut med röd linje. Området innefattar bland annat all egendomens skogsmark.

Den av domänstyrelsen å arrende upplåtna delen av egendomen innehåller med frånräknande av 1.30 hektar, som jämlikt Kungl. Maj:ts den 8 juni 1926 meddelade beslut upplåtits till Örebro härads vägstyrelse för omläggning av allmänna landsvägen Örebro—Eker—Kil—Nora, 62.2285 hektar, därav 59.2445 hektar åker, 1.8035 hektar äng och 1.1805 hektar impediment.

Torp eller lägenheter finnas icke å egendomen.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att det av ovannämnda landsväg avskurna, hemmanen Västra Mark och Hjärsta angränsande området om 6.7 hektar, därav 6.177 hektar åker, 0.434 hektar äng och 0.089 hektar impediment, skulle uppstyckas i tomter i enlighet med ett av distriktslantmätaren Eckerbom uppgjort och å särskild karta inlagt förslag. Styckningsförslaget är utarbetat i full överensstämmelse med planerna för angränsande egnahemssamhällen.

Tomtområdena med nedan angivna arealer hava av uppskattningsmännen åsatts följande saluvärden:

Byggnadstomter		Kronor för kvm.	Saluvärde		Byggnadstomter		Kronor för kvm.	Saluvärde	
Nr	kvadrat- meter		kronor	utjämnas till	Nr	kvadrat- meter		kronor	utjämnas till
1	1,500	1: 20	1,800	1,800	22	1,260	1: 20	1,512	1,510
2	1,420	»	1,704	1,700	23	1,420	»	1,704	1,700
3	1,315	»	1,578	1,580	24	1,280	1: 00	1,280	1,280
4	1,285	»	1,542	1,540	25	1,330	»	1,330	1,330
5	1,370	»	1,644	1,640	26	1,280	»	1,280	1,280
6	1,710	»	2,052	2,050	27	1,240	»	1,240	1,240
7	1,380	1: 00	1,380	1,380	28	1,610	»	1,610	1,610
8	1,540	1: 20	1,848	1,850	29	1,360	0: 60	1,488	1,090
9	1,220	»	1,464	1,460	30	1,440	1: 00	1,440	1,440
10	1,220	»	1,464	1,460	31	1,340	»	1,340	1,340
11	1,180	»	1,416	1,420	32	1,430	0: 80	1,144	1,140
12	1,410	»	1,692	1,690	33	1,360	»	1,088	1,090
13	1,310	1: 00	1,310	1,310	34	1,370	»	1,096	1,100
14	1,410	»	1,410	1,410	35	1,410	0: 60	846	850
15	2,040	»	2,040	2,040	36	1,180	0: 70	826	830
16	—	—	—	—	37	1,620	»	1,134	1,130
17	1,420	1: 20	1,704	1,700	38	1,360	»	952	950
18	1,500	»	1,800	1,800	39	1,660	0: 60	996	1,000
19	1,340	»	1,608	1,610	40	1,910	0: 70	1,337	1,340
20	1,440	1: 00	1,440	1,440	41	1,350	»	945	950
21	1,370	»	1,370	1,370					
Summa kronor								56,452	56,450

Länsstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens förslag.

Jämväl *kronojordstyckningssakkunniga* hava uttalat sig för ifråga-
varande områdes uppdelning till bostadstomter.

Domänstyrelsen har icke haft något att erinra mot styckningsförslaget
och de av uppskattningsmännen tomterna åsatta saluvärdena.

Departements-
chefen.

I enlighet med förslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
riksdagen medgiva,

att ifrågavarande område om 6.7 hektar av krono-
egendomen 1 mantal Varberga nr 1 i Långbro socken
av Örebro län må, fördelat i tomter i huvudsaklig
överensstämmelse med förenämnda av distriktslantmäta-
ren Athos Eckerbom uppgjord styckningsplan, försäljas
enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-
lägenheter från kronoegendomar under iakttagande av
att i tomternas arealer inräknas för gator avsedd mark
och med skyldighet för tomternas innehavare att till
allmänt begagnande såsom gata upplåta sådan mark.

71:o.

Hallsta nr 1
i Västman-
lands län.

Kronoegendomen 1 mantal Hallsta nr 1 i Dingtuna socken jämte $\frac{1}{4}$ man-
tal Hacksätra nr 1 i Skerike socken av Västmanlands län är utarrenderad
till den 14 mars 1929 mot årligt arrende av 1,800 kronor.

Under 1926 och 1927 har å egendomen hållits uppskattningsförrättningar, och har egendomen under 1926 besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga. Av handlingarna i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren Ragnar Grebius 1926 upprättad karta över egendomens inägor med beskrivning, inhämtas bland annat:

Egendomen, som är belägen 6 kilometer från Västerås, innehåller 112.444 hektar, därav 100.327 hektar tomt och åker, 8.377 hektar betesmark och 3.74 hektar impediment. Härtill kommer egendomens utmark om cirka 126 hektar.

Byggnaderna vid Hallsta äro tillräckliga för bruket av jorden vid denna, dock erfordras nytt stall. Hemmanet Hacksätra, som ligger omkring 2 kilometer från Hallsta huvudgård, är bebyggt i sin övre del (i söder) med stuga och mindre ladugård (Fromtorpet) och i sin mellersta del med stuga, ladugård och lada i hjälpligt skick. Vidare finnas vid detta hemman uppförda mindre boningshus och ladugård i sämre skick (Norrängstorpet).

Hemmanet Hacksätra har andel i Norrbo härads allmänning, vilken andels kapitaliserade värde uppskattats till 113 kronor.

Kronojordstyckningssakkunniga hava, då byggnaderna vid Hallsta vore otillräckliga för driften jämväl av jorden vid hemmanet Hacksätra, föreslagit, att sistnämnda hemman jämte av huvudgården ett mindre område, som nu låge i samma skifte som jorden vid Hacksätra, måtte styckas i följande tre lotter, vilka envar borde innehålla förutom skogsmark omkring 11.5—13 hektar åker: en lott borde bildas vid byggnaderna å hemmanets övre del med en genom skiftet gående väg som gräns mot hemmanet i övrigt, och borde denna lott för att ej förstöra en naturlig arrondering jämväl omfatta förberörda mindre område av huvudgården; en annan lott borde omfatta mellersta delen av hemmanet, belägen omkring de därå befintliga byggnaderna; den tredje lotten borde utgöras av hemmanet i övrigt, som saknade åbyggnad. Möjlighet funnes att anordna kortare utfartsväg för lotterna än den nuvarande till huvudgården ledande vägen. Efter frånstyckning av omförmälda områden kunde erforderligt stallutrymme vid Hallsta lämpligen anordnas i ladugården. Då Hallsta huvudgård därefter vore försedd med tillräckliga byggnader, borde denna ånyo utarrenderas.

Vid 1927 års förrättning hava de sålunda till upplåtelse ifrågasatta lotterna av Hacksätra utlagts å karta, varvid på grund av förhållandena någon jämkning skett beträffande lotternas gränser enligt de sakkunnigas förslag. Den nordligast belägna lotten har sålunda tilldelats de i hemmanets mellersta del befintliga husen. Lotterna äro närmare beskrivna i en av förenämnde Grebius den 24 oktober 1927 upprättad beskrivning och hava värderats på nedan angivna sätt, varvid av överjägmästaren under ärendets behandling föreslagen jämkning neråt med 10 procent å för utmark och skog tillämpade å-priser iakttagits och den hemmanet Hacksätra tillkommande andel i Norrbo härads allmänning uppdelats mellan lotterna.

Lotten litt. B, här benämnd *Nybygget*, med en areal av 22.33 hektar, därav 14.405 hektar åker, 7.475 hektar avrösningsjord och 0.45 hektar impediment samt saluvärderad till 13,185 kronor, därav 2,169 kronor 27 öre för växande skog och 37 kronor 67 öre för värdet å andel i allmänning.

Lotten litt. C, *Norrängstorpet*, med en areal av 16.173 hektar, därav 10.962 hektar åker, 4.784 hektar avrösningsjord och 0.427 hektar impediment samt saluvärderad till 8,805 kronor, därav 1,544 kronor 58 öre för växande skog och 37 kronor 67 öre för värdet å andel i allmänning.

Lotten litt. D, Fromtorpet, med en areal av 20.135 hektar, därav 11.218 hektar åker, 8.54 hektar avrösningsjord och 0.377 hektar impediment, saluvärderad till 10,855 kronor, därav 2,833 kronor 2 öre för växande skog och 37 kronor 66 öre för värdet å andel i allmänning.

Rätt till utfartsväg borde förbehållas innehavarna av lotterna litt. B och D över lotten litt. C och innehavarna av samtliga tre lotter över hemmanet Hallsta.

För upplåtelse av lotterna såsom *åbolägenheter* har föreslagits en avgäldstid av 20 år med avgälder av 558 kronor 36 öre för litt. B, 418 kronor 77 öre för litt. C och 496 kronor 32 öre för litt. D, motsvarande enligt medelmarkegångspris för åren 1918—1927 värdet av respektive 36, 27 och 32 hektoliter spannmål, hälften råg och hälften korn. Åbo borde tillika äga rätt till husbehovsvirke årligen av respektive 11, 9.2 och 17.4 kubikmeter ävensom att vid första avgäldstidens slut lösa lägenheten. Värdet å till inlösen ifrågasatta byggnaderna vid lotterna har uppskattats till respektive 1,960 kronor, 440 kronor och 900 kronor.

Innehavaren av Fromtorpet har erhållit del av förslaget och har därvid förklarat sig önska bekomma lägenheten med äganderätt. Då innehavaren brukat torpet sedan många år tillbaka, borde denne tillerkännas hembuds rätt vid försäljningen av lotten litt. D. Även övriga två lotter borde enligt förslaget upplåtas med äganderätt.

Den återstående delen av hemmanet Hacksätra, som å kartan utmärkts med litt. A och innehåller 24.315 hektar avrösningsjord, borde bibehållas i kronans ägo.

Jägmästaren har föreslagit, att för erhållande av en mera naturlig gräns i väster mot sist berörda utmarksområde västra rågången mellan lotten litt. D och utmarksområdet i fråga måtte följa den gärdesgård, som nu funnes mot åkerjorden.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra i ärendet.

Överjägmästaren har ifrågasatt försäljning jämväl av utmarkslotten litt. A, vilken därvid borde uppdelas å försäljningslotterna. Därigenom vunnes bättre gräns för det till bibehållande avsedda hemmanet Hallsta, som då även komme att falla helt inom Dingtuna socken. Jägmästarens förslag till ändrad gräns mellan lotterna litt. A och D kunde överjägmästaren ej förorda, då gränsen därigenom bleve alltför krokig.

Domänstyrelsen, som i skrivelse den 29 februari 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har därvid anført följande:

Styrelsen biträdde uppskattningsmännens förslag till försäljning av förberörda tre med litt. B, C och D utmärkta lotter och hade intet att erinra mot saluvärdena. Lotten litt. A torde utan olägenhet kunna förvaltas tillsammans med egendomens skogsmark i övrigt. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 2 februari 1923 hade vederbörande arrendator medgivits att för hemmanet Hacksätra söka och vinna delaktighet i odlingslån för utförande av Brottberga-Kävsta dikningsföretag med skyldighet för honom att, därest lån bleve beviljat, gälda såväl de under arrendetiden å hemmanet belöpande annuiteterna å lånet som ock vid arrendetidens slut den 14 mars 1929 då ännu ogulden andel av samma lån. Innehavaren av Fromtorpet torde med stöd av gällande egnahemsförfattning kunna tillerkännas rätt till hembud vid försäljningen av lotten litt. D. Vid den lantmåteriförrättning, som

avsåges att hållas för försäljningslotternas skiljande från varandra och egendomen i övrigt, torde komma att tillses, att lotterna och egendomen i övrigt tillförsäkrades erforderliga utfartsvägar.

Jag ansluter mig till förslaget om egendomens disposition på sätt desamma av domänstyrelsen förordats, dock att, vad angår lotterna litt. B och C, riksdagens medgivande torde inhämtas, att desamma må upplåtas under åborätt med rätt för åbon till inlösen av vederbörande lott. Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från kronoegendomen 1 mantal Hallsta nr 1 i Dingtuna socken jämte $\frac{1}{4}$ mantal Hacksätra nr 1 i Skerike socken av Västmanlands län må upplåtas

dels en var av lotterna litt. B och C såsom åbolägenhet med rätt för åbon att inlösa lägenheten jämlikt bestämmelserna i förordningen den 17 december 1926 (nr 509) angående grunder för upplåtande från vissa kronoegendomar av jordbrukslägenheter under åborätt enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord samt av egna-hemslägenheter,

dels ock lotten litt. D enligt gällande grunder för upplåtande av egna-hemslägenheter från kronoegendomar.

72:o.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 juni 1925 (jmf. prop. 1925 nr 206 p. 19; R. skr. 259 p. 19) har från kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Horn nr 6 i Rytterns socken av Västmanlands län till handlanden C. O. Lindberg, Strömsholm, försålts ett område om 0.316 hektar, utgörande del av ett med litt. B å en av distriktslantmätaren Ragnar Grebius år 1923 över egendomen upprättad karta betecknat område. Horn nr 6 i
Västmanlands
län.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 januari 1926 hemställde förenämnde Lindberg om förvärv av återstående del av lotten litt. B (ägofig. nr av 33 och av 34; areal 0.041), eventuellt med den inskränkning, att sökanden tillförbundes att tåla för vägbreddning erforderligt intrång eller ock att för vägbreddning intill två meter erforderligt område undantoges från upplåtelsen. Området i fråga hade föreslagits skola till sökanden utarrenderats på fem år från den 14 mars 1927 för 25 kronor i årlig avgäld. Å ifrågavarande område av fig. nr 34 hade uppförts en uthusbyggnad såsom förlängning av en intilliggande byggnad å Lindbergs lägenhet.

Domänstyrelsen ävensom domänintendenten och länsstyrelsen avstyrkte bifall till framställningen. Anbefalld att i ärendet avgiva förnyat utlåtande förklarade sig länsstyrelsen icke kunna tillstyrka ansökningen, då något större behov för Lindberg att äga jämväl denna jordareal icke torde föreligga. Däremot kunde jordremsan ifråga bliva till nytta för

kronan nämligen såsom gemensam båt- och strandplats för de lägenheter, som vore avsedda att från egendomen upplåtas från område, beläget på andra sidan den förbi lägenheterna ledande landsvägen. *Domänstyrelsen* biträdde i förnyat yttrande i ärendet länsstyrelsens senast uttalade ståndpunkt. Ansökningen föranledde i överensstämmelse med vad sålunda anförts icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I en den 6 september 1927 dagtecknad, till länsstyrelsen ingiven ansökan har förbemälda *Lindberg* ånyo gjort framställning om förvärv av återstående del av den med litt. B betecknade lotten. Sagda del har å ett ansökningen bifogat utdrag av förberörda karta betecknats med litt. a och b, därav litt. a innehåller en areal av 0.03915 hektar och litt. b 0.00185 hektar. Därest litt. b eventuellt vore erforderligt för breddning av intilliggande landsvägen, hemställdes alternativt om förvärv av allenast litt. a.

Sökanden erinrar, att i samband med hans tidigare framställning om tillstånd till förvärv av området anmärkts, att detta eventuellt kunde erfordras för åtkomst av sjön Freden. Då emellertid vid laga skifte å Horns by för sagda ändamål utlagts ett samfällt undantag omkring 150 meter därifrån, torde ytterligare mark därför ej vara erforderlig.

Med skrivelse den 29 november 1927 har länsstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid tillika överlämnat en av *Snevringe härads vägstyrelse* gjord framställning om förvärv av berörda med litt. b betecknade område ävensom utlåtande i ärendena av vederbörande domänintendent.

Domänintendenten tillstyrker försäljning av litt. a och litt. b efter samma pris, som tidigare fastställts för det tidigare från kronoegendomen i fråga till *Lindberg* upplåtna området, eller 85 öre för kvadratmeter, vadan köpeskillingen skulle komma att i avrundade tal uppgå till för litt. a 335 kronor och för litt. b 20 kronor.

Länsstyrelsen tillstyrker försäljning i anslutning till domänintendentens förslag.

I remissutlåtande den 16 december 1927 förklarar sig *domänstyrelsen* efter den utredning, som numera föreläge, i likhet med ortsmyndigheterna icke böra motsätta sig områdenas försäljning på föreslaget sätt till respektive sökande. På grund av köpeskillingsbeloppens ringa storlek torde desamma böra erläggas kontant vid tillträdet. Styrelsen hade tidigare anmodat länsstyrelsen att till *Lindberg* utarrendera områdena i fråga, tillhoppa 0.041 hektar, under 5 år från den 14 mars 1927 mot en årlig avgäld av 25 kronor. Under hand hade emellertid länsstyrelsen upplyst, att avtal härom ännu ej träffats, men att *Lindberg* för dispositionsrätten till områdena för tiden till den 14 mars 1928 till länsstyrelsen erlagt ett belopp av 25 kronor.

I anslutning till det numera av samtliga myndigheter förordade försäljningsförslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att från kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Horn nr 6 i Rytterns socken av Västmanlands län må försälas

dels till handlanden C. O. Lindberg, Strömsholm, det å den i ärendet företedda kartan med litt. a utmärkta område om 391.5 kvadratmeter mot en köpeskilling av 335 kronor,

dels ock till Snevringe härads väghållningsdistrikt det å samma karta med litt. b utmärkta för breddning av landsvägen avsedda område om 18.5 kvadratmeter mot en köpeskilling av 20 kronor och med skyldighet för väghållningsdistriktet att, till dess marken ifråga utlagts till allmän väg, tillåta fri utfartsväg över densamma; skolande såsom villkor i övrigt vid försäljningarna gälla, *att* områdena må tillträdas räknat från den 14 mars 1928, *att* köpeskillingarna skola vid tillträdet kontant erläggas till länsstyrelsen i länet, samt *att* köparna ensamma skola bestrida kostnaderna för områdenas avskiljande, lagfart å fången och övriga med köpen förenade utgifter.

73:o.

Den 31 december 1913 förordnade Kungl. Maj:t bland annat, att vissa delar av kronoegendomen Strömsholms kungsladugård, utgörande $11\frac{1}{8}$ mantal krono Strömsholm nr 1 i Kolbäcks socken av Västmanlands län, däribland södra delen av Söderåsen, skulle från den 14 mars 1914 förvaltas såsom kronopark.

*Strömsholms
kronopark i
Västman-
lands län.*

I en till Kungl. Maj:t ställd, av länsstyrelsen i Västmanlands län den 1 september 1927 överlämnad framställning har Eric Nilsson, Strömsholm, anhållit att få från kronoparken i fråga inköpa en lägenhet om 2,500 kvadratmeter, vilken närmare angivits å en ansökningen bifogad, av distriktslantmätaren Ragnar Grebius 1927 upprättad karta.

Anbefalld att efter vederbörandes hörande häröver avgiva utlåtande har domänstyrelsen med skrivelse den 12 januari 1928 överlämnat av vederbörande jägmästare och överjägmästare inhämtade yttranden ävensom förklaring av sökanden, att han vore villig att till ett pris av 20 öre per kvadratmeter inköpa lägenheten med viss av styrelsen föreslagen ändring av densammas gränser. Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Sedan på anmodan av domänstyrelsen distriktslantmätaren Ragnar Grebius verkställt viss mindre jämkning av gränserna för det till upplåtelse ifråga-

satta området, å den av honom upprättade kartan angivna med röda kantstreck, omfattar lägenheten en sammanlagd areal av 2,336 kvadratmeter. Lägenheten utgöres av ett grustag, som numera icke utnyttjas på grund av grusets dåliga beskaffenhet. Värdet uppskattas av domänstyrelsen till 20 öre per kvadratmeter eller till inalles 467 kronor 20 öre. Från och med ingången av år 1924 arrenderar sökanden ett område om 160 kvadratmeter, beläget i sydvästra delen av den till försäljning nu ifrågasatta lägenheten, å vilket område sökanden uppfört ett bilgarage.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* ävensom *domänstyrelsen* tillstyrka försäljningen, då ett avhändande av området icke skulle medföra någon olägenhet för kronan.

Departements-
chefen.

Jag tillstyrker bifall till framställningen på sätt densamma av domänstyrelsen förordats och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förberörda, å den i ärendet föredetta kartan med röda gränslinjer utmärkta område om 2,336 kvadratmeter av 11 $\frac{1}{8}$ mantal krono Strömsholm nr 1 (1¹) i Kolbäcks socken av Västmanlands län må fränskiljas stamhemmanet och till Eric Nilsson försäljas mot en köpeskillning av 467 kronor 20 öre samt under villkor i övrigt, att området, vilket säljes i det skick det vid tillträdet befinnes, må med äganderätt tillträdas vid köpets avslutande, då det mellan kronan och Nilsson gällande arrendekontraktet rörande viss del av området skall upphöra att gälla, med skyldighet för Nilsson att erlægga för tiden intill tillträdesdagen belöpande arrendeavgäld, att köpeskillningen skall å tillträdesdagen kontant erläggas till länsstyrelsen i länet samt att köparen skall ensam vidkännas kostnaderna för avstyckning samt lagfart å fånget och övriga med köpet förenade kostnader.

74:o.

Långby nr 1
litt. Aa i
Västmanlands
län.

I enlighet med riksdagens medgivande (1927 prop. nr 215 p. 38; R. skr. nr 327) har Kungl. Maj:t den 27 juni 1927 förordnat, att av kronoegendomen $\frac{9}{10}$ mantal Långby nr 1 litt. Aa i Badelunda socken av Västmanlands län skulle försäljas dels ägototterna litt. Ac, Ad, Ae, Af, Ag, Am, Ao och Ap (allt utgörande *bostadslägenheter*) enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, dels ock *egendomen i övrigt* med undantag av de med litt. Ah, Ai och Al betecknade ägototterna (utgörande till Västmanlands fornminnesförening utarrenderat fornminnesområde) å offentlig auktion till den högstbjudande under de i

brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor, med tillträdesrätt den 14 mars 1929.

I en den 8 februari 1928 dagtecknad ansökning har nuvarande arrendatorn av själva huvudgården å egendomen E. Hj. Pettersson, under åberopande av det arbete han under en följd av år nedlagt å egendomen, gjort framställning om rätt till hembud å sagda lott.

Till följd av remiss har domänstyrelsen den 12 mars 1928 avgivit utlåtande i ärendet och därvid överlämnat införskaffade yttranden från vederbörande domänintendent, landsfiskal och lantbruksingenjör samt länsstyrelsen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Sökanden E. H. Pettersson tillträdde arrendet av kronoegendomen Långby nr 1 den 14 mars 1912. Vid den förnyade arrendeupplåtelsen under sju år från den 14 mars 1922 vägrades Pettersson av styrelsen optionsrätt, då han enligt uppskattningsinstrumentet »icke så värdat sig om egendomens byggnader, som skäligen kunde yrkas», samt länsstyrelsen avgivit avstyrkande utlåtande härutinnan. Arrendevärdet för egendomen under den nya arrendeperioden fastställdes av domänstyrelsen till 905 kronor. Vid den sedermera hållna arrendeauktionen stannade Pettersson för högsta arrendeanbudet med 1,135 kronor, varefter kontrakt för honom utfärdades för ovannämnda sjuårsperiod eller alltså till den 14 mars 1929. Ifrågavarande huvudlott av egendomen, vilken lott enligt 1927 års riksdagsbeslut skall försälas å offentlig auktion, omfattar enligt värderingsinstrumentet 22 hektar, varav 15 hektar tomt och åker och 6 hektar skogsmark. Det åsatta saluvärdet uppgår till 15,750 kronor, varav 3,250 kronor för växande skog.

Å egendomen har sökanden utfört vissa täckdikningsarbeten. Dessa hava omfattat enligt plan 1921 2.06 hektar, enligt plan 1923 3.72 hektar och enligt plan 1924 4.47 hektar. Härtill kommer den täckdikning å 2.15 hektar, som av honom verkställes år 1927 enligt en av lantbruksingenjören H. Wellin-Berger uppgjord plan. För de tre förnämnda arbetena har ersättning medgivits för därför erforderliga tegelrör och i sådant avseende lämnats arrendavkortning med 1,501 kronor 55 öre. Till egendomen hava för ett belopp av 500 kronor inlösts de fasta ledningar och anslutningskontakter, vilka hörde till den av sökanden ombestyrda elektriska anläggningen vid egendomen, i sammanhang varmed årliga arrendavgiften höjts med 25 kronor eller till 1,160 kronor. Ersättning i övrigt har ej beviljats sökanden för några grundförbättringar vare sig å hus eller jord.

I enlighet med Kungl. Maj:ts den 27 juni 1927 meddelade beslut om egendomens försäljning har domänstyrelsen uppdragit åt länsstyrelsen att föranstalta om försäljningen, men har länsstyrelsen ännu icke utlyst auktion för ändamålet.

I november 1927 anhöll Pettersson hos domänstyrelsen, att styrelsen måtte gå i författning om att sökanden tillerkändes hembudsrätt vid försäljningen i fråga. Efter att hava hört domänintendenten och länsstyrelsen fann domänstyrelsen den 2 december 1927 Petterssons ansökning icke kunna till någon styrelsens åtgärd föranleda.

Domänintendenten uttalar, att sökanden endast med svårighet kunnat förmås att tillse åbyggnadernas konservering och försättande i någorlunda tillfredsställande skick. Om åkern hade han däremot beflitat sig väl. Om

sålunda domänintendenten icke av angivna grunder kunde obetingat tillstyrka ansökningen i fråga, tillkomme dock vissa ömmande familjeförhållanden. Domänintendenten ville sålunda icke ställa sig avvisande mot ansökningen.

Landsfiskalen har uttalat, att byggnadernas bristfälliga och otidsenliga beskaffenhet torde bero på hög ålder och icke av någon från arrendatorns sida eftersatt skyldighet beträffande underhållet.

Lantbruksingenjören har på det varmaste tillstyrkt framställningen, därvid åberopats de betydande täckdikningsarbeten sökanden med stora egna ekonomiska uppoffringar utfört ävensom andra av honom verkställda grundförbättringar. Under den tid lantbruksingenjören haft tillfälle följa egendomens utveckling hade jordens brukning och skötsel i övrigt gjort betydande framsteg.

Jämväl *länsstyrelsen* har tillstyrkt, att sökanden erhöles hembuds rätt å egendomen, enär utredningen gäve vid handen, att sökanden på ett tillfredsställande sätt beflitat sig om egendomens skötsel och vård.

Efter det *kronojordstyckningssakkunniga*, vilka under 1926 besiktat egendomen, lämnats tillfälle att inför styrelsen yttra sig i detta ärende, särskilt beträffande egendomens hävdande i avseende å byggnaderna, har *domänstyrelsen* i likhet med länsstyrelsen ansett sig böra hemställa, att Kungl. Maj:t måtte finna riksdagens medgivande böra utverkas om rätt för sökanden att mot en köpeskilling, svarande mot det uppskattade saluvärdet, 15,750 kronor, att betalas under loppet av sex år med $\frac{1}{6}$ årligen, på övriga sedvanliga villkor inköpa egendomen med tillträdes rätt den 14 mars 1929.

Departements-
chefen.

Enligt 1927 års riksdags beslut skall den för närvarande utarrenderade huvudlotten av ifrågavarande egendom försälas å offentlig auktion till den högstbjudande. Billighetsskäl synas emellertid — enligt vad numera förebragt utredning giver vid handen — föreligga för att den nuvarande arrendatorn tillerkännes hembuds rätt till nämnda lott.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att huvudlotten av kronoegendomen $\frac{9}{10}$ mantal Långby nr 1 litt. Aa i Badelunda socken av Västmanlands län, vilken ägolott tidigare bestämts skola försälas å offentlig auktion, må upplåtas till E. Hj. Pettersson mot en köpeskilling av 15,750 kronor, att erläggas med en sjättedel vid tillträdet och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, att egendomen säljes i det skick, den befinnes vid tillträdet, vilket må ske den 14 mars 1929, att köpeskillingen erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att utfärda köpebrev, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, samt att

köparen skall svara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder ävensom ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter jämte kostnaderna för in-teckning i egendomen till säkerhet för berörda skuld-förbindelse.

75:o.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 oktober 1889 har för kronans räkning inköpts bland annat hemmansdelen 5 ⁵/₇ mål Alby nr 1 litt. Ab i Haverö socken av Västernorrlands län. Den 29 december 1906 beslöt domänstyrelsen, att den inköpta fastigheten, som omfattar två skiften, ett större skogs-skifte och ett mindre fäbodskifte, skulle benämnas kronoparken Alby. *Alby krono-park i Väster-norrlands län.*

Hos Kungl. Maj:t har arbetaren Nils Mauritz Östberg anhållit att få in-köpa nämnda fäbodskifte. Genom remiss anbefalld att efter vederbörandes hörande häröver avgiva utlåtande har domänstyrelsen med skrivelse den 23 januari 1928 överlämnat av vederbörande jägmästare och överjägmästare inhämtade yttranden ävensom ett utav överlantmätaren Erik Jung år 1928 verkställt utdrag av laga skifteskartan, upptagande skiftets yttergränser, jämte uppgift å areal samt förklaring av sökanden, att han önskade inköpa hela skiftet till ett pris av högst 800 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Fäbodskiftet, i skiftesdelningsbeskrivningen benämnt Olssvensbodarna, är beläget omkring 6 kilometer väster om Alby järnvägsstation och omkring 3 kilometer från den övriga delen av kronoparken samt angränsar icke någon allmän skog.

Enligt av vederbörande överlantmätare lämnad uppgift omfattar arealen 9.5548 hektar, därav 0.4187 hektar åker, 0.2292 hektar äng, 0.0203 hektar odlingsmark och 8.8866 hektar avrösningsjord. Avrösningsjorden utgöres huvudsakligen av produktiv skogsmark av medelgod beskaffenhet, i regel beväxt med barrblandskog i åldern 1—60 år. Åbyggnader finnas icke.

Inägojorden å skiftet är för tiden från den 14 mars 1925 till den 14 mars 1930 utarrenderad till sökandens fader mot en årlig avgäld av 37 kronor. Denne senare har förklarat sig villig avstå från arrendet, därest hans son medgives rätt att inköpa lägenheten.

Skiftet har saluvärderats till 800 kronor. Häri ingår icke värdet av den gamla skogen inom avdelning 4 enligt gällande skogsindelningskarta, befintliga överståndare över 8'' vid brösthöjd samt den skog, som ur synpunkten av en god skogsvård bör tillgodogöras.

Vederbörande *jägmästare* tillstyrker ansökningen på grund av områdets obetydliga areal och avskilda läge samt då sökanden är i sina bästa år och styrkt sig vara kunnig i jordbruksarbete.

Överjägmästaren förordar försäljning av skiftet till den högstbjudande, då den korta tid av två år sökandens fader innehaft arrendet av området

icke torde kunna motivera företrädesrätt för sökanden framför andra, vilka också kunde önska förvärva eget hem.

Domänstyrelsen tillstyrker ansökningsen på de av jägmästaren anförda skälen.

Departements-
chefen.

Jag finner icke anledning till erinran mot skiftets försäljning till sökanden. Köpeskillingen torde få erläggas antingen kontant vid tillträdet eller ock i den ordning, som i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att skiftet Olssvensbodarna om 9.5548 hektar av 5 $\frac{5}{7}$ mål Alby litt. Ab (1^a) i Haverö socken av Västernorrlands län må fränkiljas stamfastigheten och med tillträdesrätt den 14 mars 1929 försäljas till Nils Mauritz Östberg för en köpeskillning av 800 kronor samt under villkor, att i köpet icke ingår den gamla skogen inom avdelning 4 enligt gällande skogsindelningsskarta, befintliga överståndare över 3'' vid brösthöjd och i övrigt den skog, som ur synpunkten av en god skogsvård bör enligt jägmästarens bestämmande tillgodogöras, att nämnda skog skall genom jägmästarens försorg utstämplas och från skiftet avforslas senast två år efter utstämplingen, samt att köpeskillingen skall erläggas *antingen* kontant till domänstyrelsen vid tillträdet, därvid det åligger köparen att ensam vidkännas kostnaderna för områdets avstyckning, lagfart å fänget samt övriga med köpet förenade utgifter, *eller ock* med en sjättedel vid tillträdet och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år att inbetalas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å området utfärda köpebrev; åliggande det köparen i sistnämnda fall tillika att ensam vidkännas kostnaderna för områdets avstyckning, lagfart å fänget och övriga med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i området till säkerhet för berörda skuldförbindelse.

76:o.

Kronans an-
del uti sam-
fällad mark i
Grisbacka by
i Västerbot-
tens län.

Vid den 27 april 1908 fastställt laga skifte i Grisbacka by i Umeå socken av Västerbottens län erhöll förra regementsskrivarbostället $\frac{5}{16}$ mantal Grisbacka nr 10 eller Hartvigsgård två skiften, hemskitet och uteskitet, varjämte för delägarnas gemensamma behov avsattes visst område till skolhustomt.

Den 12 februari 1909 förordnade Kungl. Maj:t bland annat, att hemmanets utskifte skulle i kronans ägo bibehållas och från och med den 14 mars 1909 såsom kronopark ställas under skogsstatens omedelbara vård och för-

valtning under benämning Hartvigsberg samt att hemmanet i övrigt skulle försäljas. Vid med anledning därav verkställd ägostyckning av hemmanet har utskiftet, som betecknats med litt. Kb, åsatts $\frac{5}{64}$ mantal och hemmanet i övrigt, som betecknats med litt. Ka, åsatts $\frac{15}{64}$ mantal. Sistnämnda hemmansdel har sedermera försålts.

Sedan Grisbacka byamän vid sammanträde den 4 april 1927, därvid vederbörande jägmästare närvarit såsom kronoombud, beslutat att till Umeå landsförsamlings skoldistrikt med full äganderätt och utan ersättning överlåta viss del av ifrågavarande för gemensamt behov avsatta område, har *jägmästaren* i skrivelse till domänstyrelsen den 12 april 1927 tillstyrkt, att ifrågavarande beslut måtte även för kronans vidkommande godkännas.

Enligt ett handlingarna bilagt av vederbörande överlantmätare upprättat värderingsbevis har tomtlägenheten, som omfattar en areal av 0,568 hektar, ett värde av 1 krona per kvadratmeter eller tillsammans 5,680 kronor, varav, då Grisbacka by består av 4 $\frac{45}{64}$ mantal Grisbacka nr 1—10, å kronan för $\frac{5}{64}$ mantal Grisbacka nr 10 belöper 94 kronor 35 öre.

Vederbörande *överjägmästare* tillstyrker upplåtelsen, då nämnda samfällighet vid laga skiftet avsatts till här ifrågavarande ändamål.

Med skrivelse den 21 december 1927 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat bland annat två av t. f. distriktslantmätaren G. Tillgren år 1927 upprättade kartor över det för gemensamt behov avsatta området] och den för upplåtelse till skolhustomt nu ifrågasatta delen.

Jämväl styrelsen anser, att kronan bör utan ersättning avstå sin andel uti ifrågavarande område.

Jag finner icke anledning till erinran mot framställningen och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att till Umeå landsförsamlings skoldistrikt må med full äganderätt och utan ersättning överlåtas kronans andel uti ifrågavarande område, omfattande enligt en av t. f. distriktslantmätaren G. Tillgren år 1927 upprättad karta en areal av 0,568 hektar.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen hemställt i de under 1:o—76:o här ovan antecknade ärenden.

Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Joh:s Thygesen.